31/112 T5

Katholski Posol.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda
w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Knihownja Małecy Serbakeje

Sedmy lětnik.

W Budyschinje.
Czischczał L. A. Donnerhak.
1869.

1870
1871

Wopschijecźo.

Str.

Postrowjenjo Serbow pschez Katholskoho Pósła. Wot redaktora . . . . . 1.
Schto francózske nowiny wo Serbach praja? Wot P. Innocenca (pschełožił r.) 2.
List bamža Piusa XI. biskopej Ludwikej z Leontopolis. Wot r. . . . . 9.
Swjatoczne nutswjedźenjo njedźelniczow. Wot J. Kuscźanskoho . . . . 10. 19.
Napołoženjo swjecźeneju swěczkow na dnju s. Blasia. Wot P. Tadeja . . . 17.
Skowczko za twarjenjo cyrkwje w Baczonju abo Cźornecach. Wot P. Tadeja a r. 25.
Adressa němskich towarstwow. Wot H. Duczmana . . . . . 27.
Loreto w Italskej. Wot r. . . . . 33. 49. 68.
Měschniski jubilej swjatoho wótca a katholscy Serbja. Wot r. . . . . 41.
Dekumeniski koncil. Wot H. Duczmana . . . . . 57. 65.
Cyrkej s. Klemensa w Romje. Wot r. . . . . 73.
Nabožne wustawy w Parizu. Wot r. . . . . 81.
Wo wotpustku. Wot J. Kuscźanskoho . . . . . 89. 97.
Prěnja lětuscha katholska zhromadźizna. Wot r. . . . . 92.
Wustawki wubjerka k pschihotowanju załoženja cyrkwje w Cźornecach abo Baczonju. Wot r. . . . . 105.
Rycz bamža Piusa IX. w konsistoriju 25. junija 1869. Wot H. D. . . . 106.
Bamž njemóže wo wěrje zmolicz. Wot r. . . . . 113.
Druha lětuscha katholska zhromadźizna. Wot r. . . . . 121.
Statistika katholikow w Sakskej. Wot r. . . . . 123.
Hischcze skowczko wo koncilu. Wot P. Innocenca (pschel. r.) . . . 129. 137.
Cźohodla hanja w naschim cźasu klóschtry? (Wot P. Tadeja). . . . . 145.
Skowo katholskim krajanam a Serbam. Wot P. Innocenca (pschel. r.) . . 147.
Wo nadpadach na klóschtry. Wot P. Ludwika (pschel. r.) . . . . 149. 153.
Kajki cźěkny wužitk mamy wot naschoho klóschtra? Wot P. Tadeja . . . . 161.
Katholska cyrkej w Chinesiskej. Wot J. Krala . . . . . 169. 179. 185.
Skowo k rozpomnjenju za Serbow. Wot P. Innocenca (pschel. r.) . . . 177.
Hischcze něschto k rozpomnjenju za Serbow . . . . . 190.
Michał Kokla. Wot r. . . . . 193.
Z nascheje diöcesy.
Z dreždźanskeje diöcesy.
Z pruskeje Łužicy.
Cyrkwinske nowinki a powjescze.
Należnoscze towarstwa.
Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.
} Stajne rubriki.

Pschispomnjenjo.

Z hornimi nastawkami su potajkim schescźo knjezojo redaktora z pjerom podpjerali. „Z nascheje diöcesy" su dopisowali, kaž so ze znamjeschkow zhoni: k. Kuscźanski, k. P. Innocenc, k. Duczman, k. Pjetasch, k. Hauffa a k. Wels, „z dreždźanskeje diöcesy" k. Konradi a „z pruskeje Łužicy" k. duchownski radźiczeř a farař Schneider. Za „cyrkwinske nowinki a powjescze" su k. Duczman, k. Herrmann (dźěl cźisła 12) a k. J. Kral te kruchi podali, kiž su z jich znamjeschkom woznamjenjene. Do „cyrkwinskoho powěstnika" podawachu tež lětsa cźi sami knjeza kaž loni, (k. Kucźank, k. Duczman a k. Kuscźanski z Wotrowa). Wschitkim sobudźěłaczerjam, kiž runja redaktorej darmo dźěłaja, praji so z tutym najluboznischi dźak z prostwu wo dalische podpjeranjo.

Expediciju a pschinoschki wobstarachu dobrocźiwje cźi knjeza, kotsiž su w 1. cźisle toho lěta pomjenowani.

Wozjewjenjo.

Nasche towarstwo budźe tež w nowym lěcźe tutón czasopis wudawacź a wuńdźe prěnje czisło 1. januara. Bjez tym njech so czesczeni czitarjo z nowa hako sobustawy naschoho towarstwa pschedpłaczeja pak pola podpisanoho sekretarja, pak pola swojich wosadnych kk. duchownych, kotrychž z nowa wo dobrocziwe hromadźenjo pschinoschkow a wo zwólniwe expedirowanjo K. Pósła w mjenje dobreje wěcy najnaležnischo a najpscheczelnischo prosymy.

Duž na zasywidźenjo!

Michał Hórnik,
sekretař towarstwa a redaktor K. P.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 1. **2. januara 1869.** **Lětnik 7.**

Postrowjenjo Serbow pschez Katholskoho Pósła.

Hižo sedmy króć nastupuju swój lěto dołhi pućz a wjeselu so, jeli mje z tej samej luboscźu z nowa powitacźe, z kotrejž kóždy měsac dwójcy k Wam pschikhadźam.

Hačźrunje mje we wjele kscheścźanskich domach rady widźa a słyscha, su tola tež hischcźe tajke, kiž sebi prócu njewozmu na mnje pohladnycź abo poposłuchacź. Mi samomu derje njepschisteji, swoju wěc khwalicź abo ju k podpjeranju poruczicź, byrnje materialnoho wužitka z njeje njeměł. Njech tohodla druzy t. r. wschitcy cźitarjo kedźbnoscź tajkich, kiž hischcźe niczo wo wukhadźenju Pósła njewjedźa, na njón wobroczicź pytaja! Hdyž je Posoł na pućz wuhotowany, dyrbi jomu lubscho bycź, hdyž joho powjescźe hischcźe wjacy ludźi słyschi.

Kajkoho ducha a wopschijecźa moje powjescźe su, móžesch mi po prawym hižo na cźole widźecź. Sym, dźakowane Bohu, katholski! Rozsudźuju tohodla wschě wuczby abo podawki z katholskoho stejischcźa. Na prědku pschinjesu wschelake dlěsche powuczne abo tež zabawne nastawki. Z tohole wotdźělenja chcu dźensa slubicź, zo w bližschich cźisłach něschtožkuli podam, schtož je z mojoho italskoho pućźowanja hischcźe w mojej listowni zawostało, kaž dołhe wopisanjo hnadnoho města Loreta a wschelake dodawki z Roma. Po dlěschich nastawkach pschiňdu wotdźělenja, kotrež nas najbliže nastupaja a takrjec naschu cyrkwinsku chroniku tworja: Z nascheje diöcesy, z dreždźanskeje diöcesy a z pruskeje Łužicy. W dalschim wotdźělenju powjedam „Cyrkwinske nowinki a powjescźe" z cykoho swěta a w tym budźe lětsa wjele zajimawoho, na pschikład: kak wojowanjo cyrkwje za wěrnoscź a prawo dale so powjedźe, kajke budźa wuhlady na zjenocźenjo abo tola pschibliženjo schismatiskich a protestantskich kscheścźanow pschi pschihotowanju a wotewrjenju koncila (powschitkowneje cyrkwineje zhromadźizny) w Romje atd. Za katholika a kóždoho kscheścźana dyrbja to powjescźe bycź, kotrež wón rady słyschi a wo kotrychž w pschecźelnym

towarśtwje z druhimi wužitnje so rozrycžuje. „Należnoscže towarśtwa SS. Cyrilla a Methoda" budźa wězo tež pschichodnje naspominane. Rady bychmy widźeli, hdy bychmy móhli „Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow" dospołnischo podawacź; pschetož wschelacy Serbja w cuzych krajach, kotrymž je Posoł tež wjele witany, bychu to rady měli. To dha su moja slubjenja; cźim lěpje, jeli wjacy zamožu. Daj to Bóh!

Moje nowolětne pscheczo katholskim Serbam a wosebje sobustawam naschoho towarśtwa tón krócź nochcu ze samsnymi słowami prajicź, ale z tymi, kotrež je mi njeschtudowany wjesny muž, kiž pak móže derje serbscy pisacź, tajkele do horta położił:

„Bóh tón Knjez chcył pschez swoju njeskónčnu miłoscź a pschez zastupnu próstwu swjateju Cyrilla a Methoda, patronow naschoho towarśtwa, hnadnje spožczicź, zo by te same dale a bóle pschibjerało a rozmnohoscźene było. Wón chcył wschitke sobustawy (a wschěch cźitarjow) na cźasnych a wěcźnych kubłach žohnowacź, zo by kóždy spěchował Božu cześcź a swojeje dusche zbóžnoscź. Duscham wschitkich wotemrjetych sobustawow a dobroczerjow naschoho towarśtwa pak njech da wotpočžowacź we měrje. Amen." M. H.

Schto francózske nowiny wo Serbach praja?

W prěnjej „katholskej zhromadźiznje" w Khróscźicach bu prajene, zo Serbja njejsu daloko znacźi a zo jich tam, hdźež su znacźi, nizko waža. A tohodla so pschistaji: Jeli bychmy nasche wotmyslenjo w nastupanju swjatoho wótca wuwjedli, by so nam wysche myta pola Boha tež cześcź psched cźlowjekami dostała abo, kaž swjate scźenjo praji, by nam „pschicźisnjena" była. Nětko hižom móžemy wěrnoscź tamnych słowow derje dopokazacź.

Nasch krajan k. Mikławsch Mětk z Kukowa, kotryž hako wjedźiczeŕ jenoho wojnarśtwa w Parizu pschebywa, je nam interessantne cźisło tam wukhadźacych najwjetschich katholskich politiskich nowinow „Le Monde" (t. r. swět) pschipósłał. Na prěnjej stronje tohole cźisła (wot 5. novembra) steji scźěhowacy nastawk, kotryž z francózskeje rycže po słowje pschełoženy takle rěka:

„Katholikowje kralestwa Sakskeje (po prawym: Hornjeje Lužicy), hacž runje je jich mnohoscź tak mała, njejsu chcyli dozady wostacź za katholikami druhich němskich krajow; woni su tohodla zhromadźizny powołali, zo bychu swoju podatoscź swjatomu Stołej wopokazali. Na swjedźeńskim dnju s. Lawrjenca a s. Michała běschtaj tajkej zhromadźiznje w Khróscźicach, kotrež srjedźischczo sydom wosadow katholskich Serbow (des Wendes catholiques) tworja, schtož je z cyła rólniske wobydleŕstwo, kotrež je wěru swojich wótcow we sakskim (zdźěla tež pruskim) kralestwje wobkhowało. Tele sydom katholske wosady: Budyschin, Khróscźicy, Njebjelcźicy, Wotrow, Ralbicy, Radwoŕ a Kulow běchu zastupjene pschez wjacy dyžli 1000 parschonow a pschez swoje duchownstwo (kak khwalobne běsche było, hdy by jich woprawdźe tak wjele so zeschło — dopisowaŕ khwali, schtož by rady widźał, hdy běsche było!). Knjez Wels a k. Jawork dźerželschtaj rycže; knjez Barth běsche pschedsyda. Summa

1016 toleri (3,810 frankow), kiž je jara wulka (très importante) z pohladom na zwjetscha maku zamožitosćž tychle wjesnych wobydlerjow, bu nahromadžena a biskopej diöcesy k. Forwerkej podata, zo by so swjatomu wótcej wotpósłała, pschewodžana z adressu, kiž měješche někotre tysacy podpismow (po prawym: zhromadne podpismo we mjenje někotrych tysacow, kiž běchu dary składowali). Někotsi młodźi Serbja běchu sebi wotmyslili do bamžowoho wójska zastupićž; ale wschelake wobstejnosćže kazachu wuwjedženjo jich wotmyslenja na pozdźischi čas wotstorčićž. (Kajke dobre měnjenjo su tam wo was zapschijeli!) Wobě zhromadźiznje rozeńdźeschtej so z wunjesenym: Sława Piusej IX. — Tele wopokazanja wuznamjenjeja so čim bóle, dokelž katholscy Serbja w Sakskej (po prawym: w Hornjej Lužicy), mały słowjanski lud, kotryž je swoju prěnjotnu rycž wobkhował, njeličža wjacy dyžli 12,000 duschow. A tola maja woni mały katholski časopis Katholski Posoł, redigirowany wot M. Hórnika, vikara pschi kathedrali w Budyschinje. Njech je tónle nadobny (généreux) pschikład najmjeńschoho słowjanskoho luda bórzy sćěhowany wot druhich słowjanskich ludow, kotrež su swjatomu Stołej swěrne wostałe!" —

K tomu nastawkej pschistaja k. Mětk: „Skutk katholskim Serbow je po cyłym katholskim swěćže zasłužene pschipóznaćo namakało. Tudy w Parizu staj tež „Univers" a „France" wo tym ryčžałoj; tomu pschizanknychu so wschelake nowiny w provincach. W Belgiskej su Bien public, Journal de Bruxelles a druhe nastawk ze „Le Monde" cyły wotćišćžałe. Wjacore italske nowiny*) su pomjenowany skutk tež z khwalbu wopominałe a serbskomu ludej swoje pschipóznaćo wuprajiłe. Zawěsćže budźe pschikład naschoho hischćže mało znatoho luda na někotryžkuli staw katholskeje familije skutkowaćž. Pschejemy sebi, zo bychu Serbja na nastupjenej drozy wostali a z časami na podobne waschnjo swoje tudybyćžo a wosebje swoju swěru k cyrkwi a jeje widźownej hłowje psched cyłym swětom dopokazali."

Nasch čeśćže hódny krajan ma prawo prajićž, zo je skutk katholskich Serbow po cyłym katholskim swěćže pschipóznaćo namakał. Pschetož Le Monde je rozschěrjeny nic jenož we Francóžskej, ale tež we Schwajcarskej, Italskej, Jendźelskej, w Americy, haj we wschěch dźělach swěta. Wschudźom ma mjeno Serbow nětko „dobry klink"; duž njetrjeba so nichtó haňbowaćž abo strachowaćž**), hdyž so hako

*) Mi buchu jene italske nowiny z Roma pschipósłane. Wone rěkaja: „L' Unità cattolica." We nich steji w čisle 10. novembra takle: Sette parrochie cattoliche del Regno di Sassonia, che parlano la lingua venda e vivono in mezzo ai protestanti, hanno ragranellato pel Santo Padre mille talleri. Sono trenta centesimi a testa, che hanno dato al Vicario di Gesù Cristo. To rěka na serbski: „Sydom katholske wosady w kralestwje Sakskej, kotrež serbsku rycž rycža a frjedźa bjez protestantami žiwi su, su nahromadźili za swjatoho wótca tysac toleri. To je 30 centesimow (stotych dźělow franka) na hłowu, kiž su dawali naměstnikej Jězusa Khrystusa." Tele powjestwo by hischćže wjele hinak klinčžało, hdy budźechu so wschitcy, kiž móža, na serbskokatholskim skutku po naschim pschećžu prawje wobdźělili!

Redaktor.

**) Schtóž je woprawdźe zdźěłany (gebildet) čłowjek, njehaňbuje so swojeje rycže a narodnosćže. Tajki njdežerži tež žanoho čłowjeka jeničćy tohodla hižo za wosobnischoho, dokelž wón k druhej narodnosćži skuscha a druhu rycž rycži. Tež na tym nje-

Serb wuznaje a hako tajki wustupi. Tele „pschiczisnjenjo" njebychmy pschez niczo druhe w tak połnej měrje dostali!

Kaž wjele derjezmyslenych człowjekow je wot naschoho zhromadnoho wopora słyschało, wschitcy su so na tym zwjeselili. Haj kaž zbóžni w njebjesach, jeli něschto wobžaruja, jeniczcy wobžaruja, zo njejsu hischcze wjacy dobroho na zemi czinili: tak mysli a praji někotryžkuli (a my smy to woprawdže hižo słyscheli), zo je pschi naschim skutku jenož wo to schkoda, zo njeje hischcze lěpje wupanył. P. Innocenc.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Nasch hnadny k. biskop je, Bohu budž dźak, nětko zasy cyle strowy a pschijědźe k nam 4. januara.

Z Budyschina. Pšched hodami (23. decembra) běsche kaž druhe lěta wobradźenjo Božoho dźěsćza w salu tachantskeje schule. Wjele pschez 100 dźěczi bu ze wschelakimi wužitnymi wěcami, kiž běchu dobroczerjo nawdali, wobdarjene. Schulski direktor k. Schołta dźerżesche pšched wobradźenjom pschisprawnu rycz. Duchowni a druzy hosczo běchu so tam tež zhromadźili.

Z Budyschina. Kaž druhe lěta dostachu tež lětsa k hodam někotsi katholscy wuczerjo pjenježny dar z fundacije njeboh k. z Nostitz-Weigsdorf.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němska. Najkrasnischa gothiska cyrkej budźe, kaž je znate, dom w Kölnje nad Rajnom, hdyž budźetaj hischcze tórmaj dotwarjenaj. Połnócny tórm je ze zakłada (grunta) z nowa twarjeny a je nětko tak wysoki kaž tón, kiž kpołdnju steji, wot kotrohož su něschto łochczi kiprischoho twara wotnosycz dyrbjeli. Wobaj tórmaj, nětk 150 stopow (abo 75 łochczi) wysokej, budźetaj hischcze 67 stopow we nimale te samej schěrokosczi dale twarjenaj. We wysokosczi 217 stopow wutwori so murja hako wósomróžk a powyschi so hischcze dalische 73 stopow; na to hakle pschińdźe pyramida abo helm, schtož budźe zasy 210 stopow wysoke, cyle kamjeńtne a pyschnje pschełamkate (durchbrochen). We wysokosczi 500 stopow budźe kamjeńtna tak mjenowana kschižna kwětka (Kreuzblume), kotrejež schtyri lopjeschka budźa 360 centnarjow wažicz! To budźe wulkotne, majestetiske! Material k twarbje je cyły pschihotowany; w zań-

---

zaleži, hacž je druha rycz prěnjotna (kaž serbska, němska, łaczanska atd.) abo druhotna t. r. z někotrych druhich pschez změschenjo nastata (kaž francózska, jendźelska, italska atd.), hacž je sama wot wulkoho abo małoho luda ryczana, hacž ma wjele abo mało sotrow, hacž po człowjeczim hudanju, kiž pak je zmólenju podczisnjene, za někotre sta lět zańdźe abo hacž sudnoho dnja doczaka. Wuczeni a zdźěłani Serbja dźerža so tež tychle zasadow, wužiwaja bjez stracha swoju rycz a skutkuja z njej za kschesczansku zdźěłanosczi swojoho luda. Serbskeje rycze so hańbowacz, to rěka pola wschitkich rozomnych tak wjele, kaž swojich starschich so hańbowacz. To dowolamy sebi pschi skadnosczi pschistajicz za někotrych rozsudźerjow (nic abonnentow) naschoho Pósła. Redaktor.

dźenym lěcźe bu 2400 wobdźěłanych kamjenjow wjacy hako druhe lěta k twarjenju nakoženych. Nětk dźe twarjenjo spěschnischo, dokelž material pschez parne maschiny na tórmaj zběhaja. Pódla tórmow wutwarjeja tež sakristiju (pschitwark, kapalu) a wudebjeja poboczne murje. Na połdnischim portalu (wrotami) pobrachuje hischcźe 27 swjecźatow (statuow), na kotrychž pak so tež dźěła. K wutwarjowanju tutoho doma bu jeniczcy wloni 170,000 toleri nakoženych a na lěto 1869 ma so 250,000 toleri nakožicź. Po dokonjenju wschoho budźe hódno do Kölna dojěcź!

Z Prahi. W zymskim połlěcźe je na wysokej schuli 1571 schtudentow, z kotrychž 232 bohosłowstwo (theologiu) schtuduja.

Morawska. Biskop we Wołomucu je miłoscźiwym sotram 4000 schěsnakow darił za jich wustaw a jich hojeńnju.

Wuherska. W Kopaschvaru bu holcźa schula załoźena; k jeje fundaciji dari biskop z Veszprima sam 40,000 schěsnakow.

Z Roma. Psched někotrym cźasom su, kaž je francózski konsul zhonił a sem pisał, někotsi mordarjo w Neapelu so zeschli, kak bychu so na bamžu wjecźili (rachu brali) dla wotprawjenja Montia a Tognettia a jomu zadźěwali, dweju druhej hižo wotsudźeneju mordarjow (Ajani a Luzzi) k smjercźi podacź. Po krótkim rozryczenju wobzanknychu, swjatoho wótca z pschepanjenjom (w cyrkwi abo na hasy) skóncowacź a buschtaj mordarjej Filibecchi a Bernardini k tomu wuzwolenaj. Wonaj staj, ze wschelakej brónju, z jědom a pjenjezami wobstaranaj, hižo Neapel wopuschcźiłoj. To so wě, zo romska policija na wschitkich pschikhadnikow jara kedźbuje. Tola dowěrimy so Bohu, zo wón zakita a zdźerźi Piusa IX. Pschispomnicź móźemy, zo je Filibecchi hižo psched lětami junu w Romje był z wotmyslenjom bamža skóncowacź. Tehdom bu wón hižo pschepokazany a k smjercźi wotsudźeny. Bamž wobhnadźi joho k doźiwjeńskomu jastwu. Tola złóstnikej radźi so, jastnikow zjebacź a cźeknycź.

Z Roma. Wotpósłanc italskoho krala je bamža prosył za wobhnadźenjo Ajania a Luzzia a je tež z kardinalom Antonelliom jednał. Bamž pak je w konsistoriju prajił: „Sardinski kral je sebi zwažił, wobhnadźenjo dweju złóstnikow žadacź, — tónsamón kral, kiž mordarjow dweju měschnikow w Sienje namakacź njewjedźesche; tónsamón, kiž za njezbožownych pschez powodźenjo žanych pjenjez njeměješche, zo by jim nuzy wotpomhał, ale za wudowu jenoho złóstnika bórzy 5000 frankow w hotowoscźi měješche. Tón kral, pod kotrymž bu telko duchownych skóncowanych a njewinowacźe zajatych, pod kotrymž buchu cyrkwje a klóschtry pschedate, tónle kral, kotrohož wschitcy derje znajemy a runje tohodla hnadźe Božej poručźamy, žada wobhnadźenjo złóstnikow, kotrajž staj schtrafy hódnaj. Proschmy Boha, zo by so tónle kral wobrocził.“

Z Roma. Swjaty wótc je hodowniczku Božu mschu w 9. hodźinje w cyrkwi s. Pětra w pschitomnoscźi neapelskeje kralowskeje swójby a diplomatiskoho korpsa dźeržał. Wokoło ½1 pschińdźechu potom po starym waschnju kardinalowje jomu zbožo k nowomu lětu pschecź. Hacź do 1. januara pschińdu k bamžej a su we wosebitej audiency porjadu cuzy póstancojo, officirojo bamžowoho a francózskoho wójska, měschczanske wyschnoscźe a wschelake druhe deputacije.

Schpaniska. Tudy hischcze pschecy njeje wuczinjene, hacz budze zasy nowa monarchija (kralestwo), k czomuz so wschelacy pryncojo podtykuja abo nowa republika. Wschelaka zwada tu knjezi a z dzěla nowy njeměr.

Hollandska. Jansenistowje, kiz su so wot bamza wotdzělili, so najskerje lětsa zasy z cyrkwju zjenocza. Jich arcbiskop (w Utrechtu) a jich biskopaj (we Harlemje a Deventeru) su hizo slubili, zo na koncil pschindu a zo so zasy swjatomu Stołej podczisnu. Jansenistow je z cyła jenoz wokoło 6000 a woni maja w Hollandskej 25 cyrkwjow. Woni sami mjenowachu so dotal „staroromscy katholikowje.“

Jendzelska. Tudomne katholske nowiny Weekly Register praja, zo do wěstoho czasa njebudza połne mjena konvertitow (wobroczenych) wozjewjecz, dokelz maja tajcy potom wot zasakłoscze jendzelskich prědarjow wschelake pschecziwnoscze czerpicz. Wone pak powjedaja, zo pschecy wjacy Jendzelczanow k cyrkwi Jězusowej pschistupuje. Tak bu jeniczcy w dwěmaj katholskimaj cyrkwjomaj w Londonje zandzene lěto pschez 800 parschonow do katholskeje cyrkwje pschiwzatych. Nětko je lědma jena familija w kraju, kotrejez jedyn jeje stawow abo wjacy njeby katholski był.

Jendzelska. Arcbiskop Manning w Londonje napomina wěriwych swojeje diöcesy, zo bychu dary za tamnischu kathedralu składowali, kotraz ma wopomnik njeboh kardinala arbiskopa Wisemana bycz. Twarnischczo (blak) je za 20,000 sterlingow hizo kupjeny. K twarjenju je arcbiskop Manning 6000 sterlingow dał, wójwoda z Norfolka 5000, rakuski khězor 200 sterlingow atd. Dary hromadza so w Americy a wschudzom, hdzez je jendzelska narodnoscz.

Jendzelska. Colin Lindsay, bratr grafa Craesforda a prjedawschi pschedsyda jendzelskoho cyrkwinskoho zjenoczenstwa, bu 28. novembra w Edgebostonje pola Birminghama do katholskeje cyrkwje pschiwzaty. Wón bě dołhe lěta sudnik w jendzelskej Indii.

Rusowska. Po knjezeřskich nowinach je w tu khwilu w khězorstwje z cyła 430 muzskich a 150 zónskich klóschtrow schismatiskoho wuznacza.

Turkowska. Zwada bjez Turkami a Grichami, kotsiz pschecy krewjebratrow na kupje Krecze podpjerachu, powjedze najskerje k wójnje, jeli so sebiznym wulkomocam wujednanjo njeradzi. Turkowske wojsko je na grichiskich mjezach. Jeli woprawdze prěni wutsěl panje, njebudza Grichojo sami stacz; ale tez Słowjenjo (Serbja a Bulgarojo) a Rumunojo budza pomhacz tyranske knjezeřstwo Turkow pobijecz.

Połnócna Amerika. Njedawno zemrjeschtaj biskop Carell w Covingtonje (rodzeny z Philadelphia) a biskop Junker (rodzeny z Francózskeje) we Altona. Wobaj staj wjele za swoju diöcesu skutkowałoj.

(Pomoc pschez jandzela pěstona.) Sczěhowacy podawk dze na brohach bodenskoho jězora (Bodensee) wot horta k hortej. Psched krótkim hrajkachu 10—12 dzěczi w Rorschachu we Schwajcařskej z tym, zo so dachu w czołmiku pschi brozy kolebacz. Nadobo zběze so wětsik a bórzy wichor, czołmik bu wot broha wotehnaty a dzěczi jědzechu po wysoko zołmjacej wodze dale. Po dołhim stysknym jědzenju pschindze czołmik blizko k Friedrichshafenej na würtembergskim brozy, hdzez bu lědma pytnjeny a na kraj sczehnjeny. Tak běchu z Bozej pomocu drje pschez swojich jandzelow pěstonow wumozene te wbohe dzěczi!

(Bóh njeda so za směch měcź!) Ze Straßburga we Francózskej pisaja sczěhowacy podawk. Pšched měsacami dźěchu schtyrjo młodźi hólcy z wjeski L. do susodneje wsy na reje. Bjez tymaj wjeskomaj steji stary drjewjany kschiž bjez dwěmaj wischnjomaj. Jedyn wot tych schtyrjoch, 17 lětny pachoł, bě hako lochkozmyslene hólczisko znaty a kóždy jomu najradscho z pucza dźěsche, dokelž pschecy Boha hanjace słowa w horcze wjedźesche. Woni pschindźechu hacž k pomjenowanomu kschižej. Jedyn wot nich, kiž bě kscheszczanskeje mysle, sczahny sej, kaž so pschisłuscha, czapku, hdyž nimo dźěchu. Druhaj dwaj joho tohodla wusměschtaj, bjez tym zo tón 17 lětny njezrałc zawoła: „Wužitnische by było, hdy bychu tu rjanu rejwařku město kschiža pschi puczu postajili!“ We swojej khrobłosczi dźěsche wón dale. Pšched kschižom stejesche mała ławka, na kotruž pobožni wopytarjo klakachu. Zady tuteje ławki tón młody njedoczink, bjez tym zo so tej druhej njekrasnikaj směješchtaj, swoju potrjebu spokoji; pódla wschitcy toho rozomnischoho, kiž na to swarjesche, hanjachu. Na to dźěchu hromadźe do korczmy. Rano wokoło 3 wróczi so tón 17 lětny pachoł, khětro pjany, domoj, bjez tym zo běchu joho towařschowje něschto prjedy woteschli. Něhdźe wokoło ½6 dyrbjesche jedyn wot tych towařschow zahe na polo po trawu hicź. Pucź joho nimo toho pomjenowanoho kschiža wjedźesche. A schto tam wuhlada? Tón 17 lětny njekrasnik ležesche tam pšched tym kschižom na woczomaj morwy w swojim samsnym njerjedźe wot wczerawschoho wjeczora. Dokelž běsche wokoło hłowy khětro wobschkodźeny, zda so, zo je w pjanosczi pšched tu pomjenowanu ławku panył, a tak w swojim samsnym njerjedźe zrudny kónc namakał. Ale, kak pschindźe, mohł so jedyn praschecź, zo tón njekrasnik runje na tymle měsczе na tajkele waschnjo swój zrudny kónc namaka?! Wotmołwjej sam! J. K.

Należnoscze towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 1. wysokodostojny k. senior tachantstwa J. Pjech z Budyschina; 2. Hanza Delenkowa z Wutołczic; 3. Michał Schokta z Róžanta; 4. Karl H. Pjetschka z Budyschina; 5. Mikkawsch Klimant z Róžanta; 6. Jan Hornig z Kulowa; 7. Khata Schczapanec z Dobroschic; 8. Jakub Pjech z Baczonja; 9. P. Tadej Natusch, kooperator z Róžanta; 10. Michał Maj z Budyschina; 11. Michał Bětka ze Smjeczkec; 12. tachantski vikar J. Herrmann z Budyschina; 13. Marija Pjetaschowa z Dreždźan; 14. farař Jakub Kuczank z Budyschina; 15. schulski direktor Pětr Schokta z B.; 16. registrator Jurij Banda z B.; 17. Jan Bětka z B.; 18. Jan Koplanski z B.; 19. Jakub Span z B.; 20. Michał Schneider z B.; 21. Jurij Jakubasch z B.; 22. Jan Maz z Wulkoho Wjelkowa; 23. Hana Haderkowa ze Židowa; 24. Jakub Hascha ze Zajdowa; 25. Hana Bukowa ze Zyjic; 26. kapucinař F. Pankrac Glawsch z Brna; 27. kanonik z rjada prämonstratow Cyrill Židek z Noweje Rische w Morawskej; 28. Jakub Hornig z Worklec; 29. kapłan Hórnik z B.; 30. Michał Cyž z B.; 31. Jakub Hornig z Radworja; 32. P. Ludwig Angermann z Marijnoho Doła; 33. kubleř Cžoch z Kukowa; 34. kubleř Jakub Njencž ze Swinjarnje; 35. kubleř Jakub Ryczerja ze Swinjarnje; 36. Michał Hajnk z Panczic; 37. P. Innocenc Jawork z klóschtra Marijneje Hwězdy; 38. Jakub Wjenk z Budyschina; 39. Michał Polan z Mnischonca; 40. lokalnik P. J. Žitný w Hrabowej.

Sobustawy, kiž na l. 1868 zapłaczichu: kk. 312. Marija Njehořkowa ze Stróžischcza; 313. J. Sch. z R.; 314. Boscźij Schuster z Róžanta; 315. Michał Frencel

Róžanta; 316. Mikławsch Czornak z Nowoslic; 317. Michał Jurk z Róžanta; 318. Jan Pětr Měrczink z Hrubjelczic; 319. wuczeř Jan Žur ze Zdźerje; 320. Jan Fulk ze Zdźerje; 321. Jan Rencz ze Zdźerje; 322. hajnik Jurij Pětranc ze Zdźerje; 323. Jan Kubasch ze Zdźerje; 324. Jakub Hornig z Radworja; 325. schosař M. Kokla w Marijnym Dole; 326. Hana Haderkowa ze Židowa.

Na lěto 1867 zapłaczi: 335. J. Sch. z R.

Dobrowólne dary: k. senior Pjech z B. 15 nsl.; k. Boscżij Schuster z Róžanta 5 nsl.; k. schosař Kokla 7 nsl.; k. J. Wjenk z B. 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Hańža Helena, dź. žiwnosczerja Jakuba Vita Krala z Makšec; Ernst Pawoł, s. Mikławscha Schramma z B.; Hana Veronika, dź. kublerja Handrija Gudy z Hornjeje Kiny; Marija E., dź. Fr. Pohla z B. — Zemrjety: Pětr Schiman ze Sulschec, 54 l.

Z nakładom towařstwa ss. Cyrilla a Methoda je wuschła a pschedawa so za 3 nsl. pola kk. Smolerja a Pjecha, kaž tež w expedicijach Katholskoho Pósła:

Katholska protyka
za Hornju Łužicu
na lěto 1869.

Schtóž chce prěni lětnik teje sameje, kotryž je wloni wuschoł, dospołnosczе dla měcz, móže jón za 1 nsl. 5 np. dostacz.

Dla zalutowanja dźěła smy protyku jenož naschim expedicijam sćali. Pola nich kaž pola nas móže pak so wona tež kóždy czas wot wschitkich klamarjow k zasypschedawanju za wustajene procenty dostacz. W mjenje towařstwa a k wužitkej katholskeje wěcy prosymy należnje wo rozschěrjenjo protyki, dokelž smy tójschto exemplarow czischczecz dali! Wjetschi nakład, tunischa wěc; ale — pschedacz so dyrbi!

Expediciju Katholskoho Pósła

chcedźa tež lětsa dobroczinje wobstaracz 1) za Kulow k. farař Schneider; 2) za Khróscżicy k. kapłan Werner; 3) za Marijnu Hwězdu k. P. Innocenc Jawork; 4) za Njebjelczicy k. farař Smoła; 5) za Radwoř k. kapłan Ducžman; 6) za Ralbicy k. kapłan Kuscżanski; 7) za Róžant k. P. Tadej Natusch; 8) za Wotrow k. farař Wels.

Tuczi knježa wobstaraja tež pjenježne pschinoschki do pokładnicy naschoho towařstwa.

Prawopisne pschispomnjenjo.

Po Słowjanach znate ć je tudy = cz, č = cz, š = sch, ř = sch (kř, př), s (tř).

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 2. **16. januara 1869.** **Lětnik 7.**

List bamža Piusa IX. biskopej Ludwikej z Leontopolis.

Čześćedostojny bratsje! Njemały tróscht smy dostali z twojoho a Serbow lista w tak wulkich cźěsnosćach, z kotrymiž smy poćźischćźowani. Pschetož cźim mjeńscha je w tychle krajinach liczba (Zahl) wěriwych, a z cźim wjetschej mnohosćźu njekatholikow je wobdawana, cźim jasnischo zabłyschćźuje jeje wěra, kotraž wobeńdźena z tak wjele straschnosćźemi a lecźenjemi nic jenož njehibita steji, ale tež w najhorcyschej lubosćźi wobkrućźena so wopokazuje. Jich wotewrjene a swobodne wuznaćźo samsnoho nabožnistwa (Religion) bjez druhowěriwymi, a zmužita rozhorjenosćź, z kotrejž zjawnje tamaja wschitke najebanstwa bjezbožnosćźe a schtožkuli lesćź a mócowanja pschecźiwo prawam Cyrkwje a tutoho Stoła sebi zwažichu, kaž staj samaj na sebi khwalenja hódnaj, tak wudebjataj so wysche toho spodźiwnje pschez prócowanjo, z kotrymž nic jeno swój dźěl k zhromadnomu darej katholikow k polóženju Nascheje nuzy pschinoschowaćź pytaja; ale z tymle zawdakom dźěsćźowskeje pschiwisnosćźe njespokojeni tež hischćźe wurjadny pjenjez pschidaćź chcychu, kotryž bu dom wot domu hromadźeny a zwólniwje dawany wot njebohatoho rólniskoho luda, zo by z nim k zakitanju Naschich prawow nowy wojowań stajeny bycź mohł. Tajkele dary dostawaja swoju nahladnosćź wot pschikhilenja, tak zo z cyła krasne swědćźenjo wo wěrje dawaćźerjow podawaja a Nam, kotsiž so nad njej najbóle zradujemy, najzwjeselnische bywaja. Wozjew jim tohodla, cześćedostojny bratsje, a wzmi sam, zaćźućźa Nascheje dźakownosćźe a pschećźa, z kotrymiž Boha prosymy, zo by tele wosobne zmyslenjo ducha we tych samych wobkrućźił a jich ze žohnowanjemi napjelnił, kaž z njebjes dele tak na zemi deleka. A wěschćźenjo tych samych a

swědčenjo Naschoho wosebitoho derjeměnjenja ma te japoschtołske požohnowanjo bycz, kotrež tebi, czesczedostojny bratsje, a tutomu cyłomu ludej najluboscziwischo wudźělamy.

Date w Romje pola s. Pětra 18. dźeń novembra 1868.

W 23. lěcze naschoho wyschschoho měschnistwa.

Czesczedostojnomu bratrej

Ludwikej biskopej z Leontopolis, **Pius bamž IX.**

japoschtokskomu vikarej w kralestwje Sakskej.

Swjatoczne nutswjedźenjo njedźelniczow.

Hižon we starym zakonju bě mjez židami po božej pschikazni waschnjo, zo maczerje wěsty czas po porodźe swojich dźěczi do templa pschińdźechu a Bohu wopor pschinjesechu: jene lětostare jehnjo, młodoho hołbja abo tujawku; běsche pak macz sama potrěbna, žadasche sebi zakoń jenož dweju hołbjow k woporej. Tutón wopor pschepoda macz měschnikej, kiž jón Bohu woprowasche a za nju so modlesche. Tele pobožne waschnjo wobkedźbowasche tež najzbóžnischa knježna Marija a pschinjese na schtyrcytym dnju po swojim porodźe swoje bójske dźěczatko do templa we Jeruzalemje. Po jeje rjanym pschikładźe khwataja tež kschesczanske maczerje po porodźe do swojoho farskoho domu božoho a pschinjesu tomu najwyschschomu wopor swojeje dźakowneje wutroby. Tute pobožne waschnjo je we katholskej cyrkwi powschitkowne; namaka so tež hižom we prěnich czasach kschesczanstwa, we wschěch krajach pschi wschitkich ludach; haj tež někotre wot katholskeje cyrkwje dźělene wěrywuznacza su tute waschnjo khwalobnje wobkhowali. Wschudźom sczěhuja tak pobožne kschesczanske maczerje pschikład — žohnowaneje maczerje Marije, kiž je pschez swój porod wschěm maczerjam žohnowanjo pschinjesła.

Hacz runje wosebita cyrkwinska kaznja tele waschnjo k winowatosczi njeczini, su tola ważne winy, kiž pobožnu macz k swědomitomu dopjelnjenju toho samoho pohonjeja. Macz swjeczi pschez to swój prěni wukhad po stracha połnym porodźe Bohu, kiž je ju ze wschěch strachow wumožił, jej z nowa zas žiwjenjo darił; wona pokaže pschez to, zo je jeje prěnje pomyslenjo na Boha złožene, jeje najlubsche wobydlenjo dom boži. Z kralom Davidom wupraji wona psched cyrkwinymi durjemi stojo swoju horcu žadoscz za domom božim: „Kak lubozne su twoje wobydlenja, Knježe knjejstwow; za pscheddworami toho Knjeza zdychuje a žada moja duscha.“ Pschez porod jenoho dźěsczа je kschesczanska macz tež nowe winowatoscze na so wzała, a zo by tesame swěrnje k božej czesczi, k swojomu a swojoho dźěsczа czasnomu a wěčznemu zbožu derje dopjelniła, prosy wona wo božu pomoc. Tola tež zaczucza nutrnoho dźaka wotuczeja we jeje wutrobje pschecziwo tomu wschohomócnomu, kiž je jej swoju hnadu z nowa tak bohacze wopokazał, kiž je ju zakitał, žiwjenjo a strowotu jej zdźeržał. Z wjesołosczu dyrbi wona wosobnje tutón dźak wotłožicz, hdyž wona pohladnje na swoje dźěczo, kiž je jej Bóh darił. Jene dźěczo, jenu njesmjertnu duschu, kotraž dyrbi we towarstwje swjatych Bohu khwalbu spěwacz, tónle tak wosobny dar je wona dóstała. Kajka radoscz dyrbi jeje wutrobu napjel-

nicz, hdyž wona swoje dźěczo na swojimaj rukomaj do domu božoho njese a so dopomni, zo je tesame pschez swjatu kschczeńcu hižom tempel Ducha swjatoho, kiž je prawo dóstało k wěčnej zbóžnoscži. Tak zraduje so wona ze wschěmi pobožnymi a žohnowanymi maczerjemi k Bohu a khwali joho z maczerju božej: „Moja duscha njech wulkoscži toho Knjeza a mój duch njech so zraduje we Bohu mojej zbóžnoscži, dokelž wulke wěcy je na mni czinił.“ Haj tež tamna macz, kotrejž je tón Knjez po swojej mudroscži dźěczo po swj. kschczeńcy zas wutorhnył, smě so zradowacz, dokelž tesame wotpočuje nětko pod zakitom božim, je debjeństwo njebjes.

Swjata cyrkej je tute rjane waschnjo pobožnych maczeri tež z hnujacymi ceremonijemi wobdała. Macz wostanje ze swojim dźěsczom psched cyrkwinymi durjemi stojo a czaka, doniž měschnik ju do cyrkwje njedowjedźe. Czakanjo psched cyrkwinymi durjemi je znamjo ponižnoscze. So dopomnjo na te hnady, kiž je jej najdobroczíwschi Bóh wopokazał, praji wona na swoju hrěschniwoscz a snadne zasłužby spominajo we ponižnoscži: „Knježe, ja njejsym hódna, swojej woczi k tebi pozběhnycz a do twojoho templa zastupicz.“ — Měschnik pschińdźe wobleczeny z rochetom a z běłej stolu, k woznamjenjenju wjesołoscze, kiž cyrkej a jeje słužownicy na jeje zbožu a pobožnym zmyslenju czuje. Kak tróschtne je to, zo katholska cyrkej ze swojimi dźěczimi wjeselo a zrudobu dźěli a nanajrjeńscho słowa swj. japoschtoła Pawoła dopjelni: „Wjeselcze z wjesołymi a žarujcze ze zrudnymi.“ Hdyž macz měschnika so bližicz widži, zraduje so wona, zo žałbowany toho Knjeza, do kotrohož rukow je tón najwyschschi pokłady swojich hnadow położił, k njej pschińdźe, poklaknje na kolena, zo by so wot njoho ze swjeczenej wodu pokrjepicz dała. Tute zwonkowne pokrjepjenjo ze swjeczenej wodu pokazuje na to, zo dyrbi kóždy, prjedy hacz móže Bohu jomu spodobny wopor pschinjescz, swoju wutrobu wuczischicz. Macz žada, zo by wot kóždoho hrěcha czista była a zo by so jeje paczeř Bohu spodobał. Wona dóstanje tež swjeczenu swěczku do ruki; tasama ma na to dopomnicz, zo móže wona jenož rozswětlena wot swětła wěry swoje swjate winowatoscze prawje spóznacz, a tamnu móc a sylnoscz dóstacz, je swěrnje dopjelnicz, zo je tale wěra jenož tamna swěca, pschez kotruž móže wona něhdy ze swojim dźěsczom do wěcznoho templa božoho zastupicz; haj macz dyrbi sama za swoje dźěczo kaž swěca bycz, we swojim žiwjenju dyrbi jomu wona pschez swoje pócczíwoscze swěczicz, zo by jeje dźěczo na njej dobre skutki widźało a toho wótca khwaliło, kiž je we njebjesach. — Na to modli so měschnik za nju, a zapocznje: „Nascha pomoc je we mjenje toho Knjeza, kiž je njebjo a zemju stworił;“ a praji potom takrjec wěschczo: „Tuta dóstanje žohnowanjo wot Knjeza“ — haj pobožna macz, kiž z czistej wutrobu tutón swj. skutk dokonja, dóstanje bohate žohnowanjo wot Boha, a wulke budźe jeje myto we njebjesach, hdyž wona swój czinjeny slub swěrnje dopjelni. Na to sczěhuje 23. psalm, pschez kotryž so wona dopomni na majestoscz božu, psched kotruž chce nětko stupicz, zo smě jeno tón na swjate město pschińcz, kotrohož rucy stej njewoblakowanej, kotrohož wutroba je czista, kiž ze swojej duschu njeje žorty hnał a wopacznje njeje pschisahał swojomu bližschomu; tón dóstanje žohnowanjo wot Knjeza a mikoscz wot Boha. — Kaž tutón 23. psalm na Khrystusowe nutsczehnjenjo do templa we Jeruzalemje a runje tak tež na joho krasne donjebjesspěczo pokazuje, tak

prosy nětk katholska cyrkej pschez swojoho měschnika, zo by ta macž po Khrystusowym pschikładže hódnje a dostojnje dom swojoho njebjeskoho wótca wopytała, něhdy pak tež mjez tamnymi zbožowmnymi maczerjemi so namakała, kiž na sudnym dnju z Khrystusom pschewodžane ze swojimi dźěczimi, do templa wěčznoscze, do njebjes poczahnu. Hdyž je tutón psalm wobzanknjeny, poda měschnik jej stolu k wokoschenju. Pschez to wuznaje so macž hako swěrna dźowka swj. cyrkwje, wupraji swoju žadoscž za jeje pokładami, a swój dźak za luboscž, z kotrejž ju wona tu powita. Potom napomina ju měschnik, zo by zastupiła do templa božoho, so modlicž k synej najzbóžnischeje knježny Marije, kiž je ju ze žohnowanjom potomstwa wozbožił.

(Skónčenjo.)

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Nasch hnadny k. biskop je wot swjatoho wótca rjany łaczanski list dostał, w kotrymž je tež wotmołwjenjo na adressu katholskich Serbow. Podawamy njeofficialny pschełožk po słowje, hacž runje je trochu czežki, kaž to łaczanske waschnjo pisanja sobu pschinjese. Za dawaczerjow wurjadnoho wopora je redaktor tónle list kaž adressu tež wosebje wocźischczecž dał; schtož móža woni na požadanjo darmo dostacž.

Z Radworja. We zańdźenym lěcze je so we naschej wosadze narodźiło 67 dźěczi, bjez nimi jene morworodźene. Wot tutych bu 59 w Radworju kschczenych, 3 w Budyschinje pola sw. Michała, 2 w Njeswaczidle a 2 we Minakale. Wysche toho pak bu w Radworju kschczenych 8 ze Klukschczanskeje a 3 z Njeswaczidlskeje wosady. Wumrjetych bě 46 wosobow. Wot tutych bu 37 tudy hrjebanych, 7 pak do Minakała a 2 do Wulkoho Wjelkowa. Wysche toho pak buschtaj tudy 2 ze Klukschanskeje a 2 z Njeswaczidlskej wosady pohrjebanaj. Pschipowjedanych bu 31 porow, wot kotrychž so 13 porow tudy wěrowasche. Spowjednych ludźi bě 1610. Wysche toho 43 we Zdźeri.

Z Wotrowa. We zańdźenym lěcze je so w naschej wosadze narodźiło 13 dźěczi, pschipowjedanjow bě 14 a wěrowanjow 8; wumrjeło je 14 wosobow, bjez 6 dźěczi; k Božomu blidu běsche 1320.

Z Khróscźic. W naschej wosadze je so w zańdźenym lěcze 79 dźěczatkow narodźiło, a to 43 muskoho a 36 žónskoho splahu, bjez nimi 13 njemandźelskich. Zemrjeło bě 90 parschonow, a to 49 muskoho a 41 žónskoho splahu. Pschipowjedanych běsche 56 porow, wot kotrychž su 33 w naschej cyrkwi wěrowane. Spowjednych ludźi běsche na 6000. J. P.

Z Ralbic. We minjenym lěcze narodźi so w naschej farkej wosadze 35 (w loni 44,) dźěczatkow a to 14 hólczatkow a 21 holczatkow; mjez nimi 3 njemandźelske (w loni 2). Zemrjeło je 30 wosobow (w loni 32) a 12 mužskoho a 18 žónskoho splaha. Pschipowjedanych je 31 (w loni 23) porow a wot nich bu 15 (w loni 11) pola nas wěrowanych. — Nasch dom boži dosta k nowomu lětu tež nowe debjenstwo. Wulki woltař, kiž bu psched někotrymi lětami pschetwarjeny, ale dokelž na nuznych pjenjezach pobrachowasche, dohotowjeny njebu, je nětko pschez nje-

pschestawacu starosćz knjeza fararja a pschez darniwosćz wonkownych a wosadnych dobroćerjow rjane twarbje wołtarja pschihódne dohotowanjo dóstał, tak zo ma nětko dospołnje spokojacy napohlad. Tež w nastupanju cyrkwinskeje drasty smy we poslenich lětach spomnjenja hódne dary dostali. Tak wosobnje z bratstwa k cześćenju najswjećischoho sakramenta we Dreždźanach załoženoho cźorny židźany pluvial, jara rjane rězwo cźerwjeneje barby, někotre stole a tsi płatowe alby. Dale dostachmy tež k pschikrycźu woprawjenskoho khelucha 2 mantelkaj, jedyn z běłeje židy, druhi z fijołkowoho somota, ze złotom jara rjenje wuschitej, a to je dźěło serbskich knježnow. Pšched dwěmaj lětomaj bu nam wot druheje wonkowneje dobroćerki tež rany kheluch darjeny. Wschěm tutym dobroćerjam budź wutrobny dźak tež tudy zjawnje wuprajeny a nasch dom boži dale jich luboznej darniwosćzi naležnje porućeny.

J. L.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Wobradźenjo božoho dźěsćza za khude dźěćzi běsche tež lětsa jara rjane. Z blizka a z daloka zeńdźechu so we domje naschich miłosćziwych sotrow dobroćerjo a pschećeljo młodosćze; krasny wobraz božoho naroda bě natwarjeny; tsi wulke hodowne schtomy, ze wschelakimi słódkimi kusami wobwjeschene, swěćzachu, bóle pak hischćze swěćzachu wjesołe woblicza pscheproschenych 42 dźěćzi. Po wuspěwanym khěrluschu k cześćzi nowonarodźenoho zbóžnika dźeržesche farař rycz, we kotrejž swjatoćznosćz božeje nocy a hodow wukładowasche; potom dostachu wschě dźěćzi swoje wobradźene dary: drastu, pjećzwo, jabłuka, worjechi. To běsche wjesołosćz a wołanjo. Wschitkim dobroćerjam, kiž su z luboscze k khudomu Jězus-dźěćzatku miłu ruku woćzinili a do joho žłobika pschinoschki woprowali, so w mjenje wozbożenych dźěćzi luboznje „zapłacz Bóh!" praji. Tón, kiž we tym žłobiku leži, rjeknje: „Schtožkuli wy najmjeńschomu waschich bratrow cźinili scze, to scze mi cźinili!" Tež młoda, katholska wosada w Hródku je k božomu dźěsćzu z Kulowa dar dostała: rjane wot knj. schulskoho direktarja Ledźbora wobrazowane swjećzo njewoblakowanoho podjećza swjateje Maćerje Božeje we złotym wobłuku.

Z Kulowa. We zańdźenym lěćze 1868 je so we kulowskej wosadźe narodźiło: 62 hólćzatkow a 72 holćzatkow, hromadźe 134 dźěćzi; bjez nimi su dwojej dwójnikaj a 11 njemandźelske dźěćzi. Wumrjeło je 54 muskich a 56 žónskich wosobow, hromadźe 110. Pschipowjedanych bě 43, wěrowanych pak 27 mandźelstwow. Do arcbratstwa swjatoho rózarija je zapisanych było 129 wosobow, do bratstwa swj. skapulira pak 524. S.

Z Kulowa. 170 nanojo naschoho města a 11 prědkstejerjow wosadnych gmejnow su kscheśćzanskich schulow dla tule próstwu zaposłancam we Barlinje poskićzili: „Wulka pschekora dźe pschez kraj. Postronisch ludźo, kiž so „swobodnje zmysleni" mjenuja, žadaja, zo dyrbi ze schulow kscheśćzanska wućzba zahnata bycz. Na wabjenjo tajkich stronakow njemóžemy poslukhacz, wjele wjac žadamy my: We naschich schulach dyrbi kscheśćzanska wěra a kscheśćzanska wućzba wostacz. Nasche schule dyrbja za podkožk měćz kscheśćzansku wěru, wokoło kotrejž so wschě

druhe swětne rozwuczenja kaž hwězdy wokoło słónca postajeja. — Nasche schule dyrbja nam dobre dźěćźi, swěrnych poddanow, pobožnych cźłowjekow zasy wróćźicź. — Nasche schule dyrbja skutk wocźehnjenja, kotryž smy doma a we swójbach z naschimi dźěćźimi zapocźeli, dale wjescź, dorunacź a dokonjecź. — Nasche schule njesmědźa jeno bycź města swětnoho rozwuczenja a pschiwuczenja, ale dyrbja tež dźěćźi wudospołnjecź, nadobrjecź. — Bjez wuznateje wěry, kotraž je najtwjerdschi podłožk cźahnidby, njemóža nasche schule postajenu měru wužitnych wědomoscźow ženje dasahnycź. Schulski zakoń, kiž starschich wjaza kscheścźanske dźěćźi do njekscheścźanskich schulow słacź, njepschińdźe z prawdu pschezjene. Pschecźiwo tajkomu zakonjej budźe so swědomjo kscheścźanskich starschich stajnje zběhacź. — Schule bjez wuznateje wěry płodźa liwkoscź, wobwjertliwoscź, njezrakoscź; nětcźischi cźas pak sej žada sylnych, swěrnych, njekhabłacych cźłowjekow. Bóležo so kscheścźanska wěra ze schulow a z ludowoho wobkhada wucźěri, bóle tež zhromadna cźehnidbnoscź kiwknje a khostarńje so pjelnja. Kscheścźanska wěra a swětne rozwuczenjo dyrbitej w naschich schulach ztowarschenej bycź; hewak z naschich dźěćźi lózy splah naroscźe. Rozwuczenjo samolutcy bjez nabožnistwa móže drje pscheklepanych, ale nic dobrych cźłowjekow scźinicź. Prosymy tohodla poniźnje: wysoko cźeścźeni zaposłancy chcyli pschedmjet, zo we naschich schulach kscheścźanska wěra njesmě wjac knježicź a so dale wucźicź, hako najwjetsche ludowe njezbožo jenohłósnje zacźisnycź."

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Cźěska. Z Georgswaldy nam pisaja: Dźeń 12. januara hako na wopomnjeńskim pschedwjecźoru zjewjenja s. Marije we Philippsdorfje běsche tam zasy krasne poswětlenjo (Illumination) we cyłej wsy z wuwzacźom jenoź někotrych khěžow. Na wopomnjeńskim dnju samym, 13. januara, běsche najprjedy we farskej cyrkwi we Georgswaldźe swjatocźna Boža mscha, kotruž k. vikar Schubert z dwójnej assistencu (2 duchownaj hako levitaj, 2 we pluvialu a 2 w rochettu) a z 10 ministrantami dźerżesche. Tysacy ludźi běchu ke mschi pschischli, tak zo wschitcy ani do cyrkwje njemóžachu; tak wjele hacź móžno, buchu cuzym města wotstupjene. Po kemschach spěwasche so „Swjaty, swjaty, swjaty" a požohnowanjo so wudźěli. Na to zrjadowa so wulkotny cźah a cźehnjesche k hnadnomu domej do Philippsdorfa, hdźež je k. kapłan Storch rycź dźerżał. Tak daloko nasch dopisowarń, kiž je bórzy po kemschach swój list skóncził. Duž snadź pschichodnje hischcźe něschto dalische zhonimy. Dźensa pschistajamy hischcźe, schtoź je k. kapłan Storch sam k listej naschoho dopisowarja pschistajił. „Tež w lěcźe 1868 je wjele próstwow we Philippsdorfje wuskyschanych było, kotrež pak hischcźe njejsmy pschez cźischcź wozjewicź móhli. Wudali smy z nahromadźenych darow dotal 8600 schěsnakow za twarnischcźo 1930 schtyriróżknych sahow z dwěmaj khěžkomaj, a 1400 schěsnakow za materiale (kamjenje atd.). Wysche toho smy za wjacy dyźli 1500 schěsnakow materialow darjenych dostali. W pokładnicy mamy nimale 11,000 schěsnakow, slubili pak su wosadni pschez podpisowanjo 24,000. W tychle dnjach dostanjemy twarske plany za nowu cyrkej, kotrež je wosobny twarc a cźeścźowarń s. Marije we Winje darmo wudźěłał."

Z Frankfurta n. O. Pschi czescze hódnym dźělbraczu katholskeje wosady a pschiromnosczi 19 duchownych swjeczesche farař a arcměschnik Warnacž (rodženy z Kulowa) swój 25lětny jubilej. Bjez druhimi darami pschepoda jomu towařstwo s. Vincenca 1000 toleri w statnych papjerach, kotrychž dań ma so za kommunikantski wustaw, wot fararja załoženy, kóždolětnje nałožicž.

Z Roma. Pruski póslanc Arnim stara so pilnje za pschecželne wobstejenja bjez bamžom a pruskim kralestwom. Němske towařstwa, kaž „Künstlerverein" a druhe su so hižo pod joho zakitařstwo stajili.

Italska. Njespokojnosczž pschecžiwo knježeřstwu pschibjera. Dawk za mlěczo, kotryž dyrbjesche 50 milijonow krajej pschinjesczž a wot luda nawdaty bycž, je w někotrych małych městach a wsach zjawny zběžk za sobu czahnył; tu a tam su wojacy tšělecž dyrbjeli.

Z Pariza. Tudy wuradžuja nětk zastupnicy wulkomocow we konferency (zhromadžiznje) grichiskoturkowsku zwadu; ale móžno, zo měr njewujednaja, dokelž kóžda strona pschi swojim wostanje. Kschesczenjo na kupje Kandia su pobiczi a na khwilu změrowani, ale z tym njeje strach za Turkowsku hischcze zahnaty.

Afrika. W Kairo su nětko tež mikosczive sotry z rjada dobroho pastyrja. Wone su po narodnosczi Francózowki, Němcowki, Italczanki; jenož někotre su tam rodžene.

Asia. Japoschtolski präfekt k. Raimondo je z Hong-Konga 1325 frankow swjatomu wótcej pschiposłał. Z toho bu 500 frankow wot missionara we Macao nahromadžene. We wschěch dźělach swěta podpjeraja swjatoho wótca!

Połnócna Amerika. Po žadosczi poslenjeje duchownskeje zhromadžizny w Baltimore, je swjedžeń njewoblakowanoho podjecza tež za Ameriku k pschikazanomu swjatomu dnju pozběhnjeny a njepschepołoža so wjacy na njedželu. Dźeń 8. decembra bu prěnikrócz hako tajki swjeczeny k czesczi wuzwoleneje „patrónki zjenoczenych statow." — Syn generala Rosencranza pschihotuje so we wustawje paulinow w New-Yorku na duchownstwo.

Należnoscze towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869: 41. kk. Marija Ducžmanec z Budyschina; 42. Khata Ducžmanec z B.; 43. Pětr Ducžman z Bozankec; 44. Jan Krasa z Bělczec; 45. Michał Rjeczka z Dźěžnikec; 46. Jan Mětowski ze Słoneje Borschcze; 47. hosczencař Bernhard Berger z Panczic; 48. hosczencař Delenczka z Kukowa; 49. schosař Schwejda z Panczic; 50. Mikławsch Zarjeńk z Jawory; 51. Michał Wiczaz z Jawory; 51. Mikławsch Wawrij z Jawory; 53. Jan Krawczik z Jawory; 54. Michał Bisold z Jawory; Michał Rjeńcž z Jawory; 56. Madlena Schokczic z J.; 57. Mikławsch Krawc z Jawory; 58. Pětr Krawc z Jawory; 59. Pětr Bryl z Jawory; 60. Mikławsch Mischnař z Radworja; 61. farař Wels z Wotrowa; 62. Jakub Schokta z Kaschec; 63. Karl Nowak z Kanec; 64. Jakub Rjeńczka z Kaschec; 65 Mikławsch Rjeńczka z Wotrowa; 66. Pětr Smoka z Wotrowa; 67. Pětr Czumpjel z Wotrowa; 68. Jakub Lusczanski z Wotrowa; 69. Mikławsch Běmak z Wotrowa; 70. Michał Bulank z Wotrowa; 71. farař Schneider z Kulowa; 72. kapłan Schokta z Kulowa; 73. kapłan Wowczeřk z Kulowa; 74. wuczeř Schokta z Kocziny; 75. wuczeř Czorlich

ze Sulschec; 76. wučeř Rosmij z Němcow; 77. Marija Kalic ze Židowa; 78. Khrystiana Donatec z Khelna; 79. M. Kh. z Kh.; 80. Hana Cyžowa z Radworja; 81. Madlena Trucec w Radworju; 82. Michał Janka z Jasency; 83. Pětr Just z Jasency; 84. Jan Nowak z Rakec; 85. kapłan J. Werner z Khroscjic; 86. Marija Donatowa z Nuknicy; 87. Jakub Pjech ze Smjeczkec; 88. Jan Wólman z Czornec; 89. Michał Kuba z Pěskec; 90. administrator P. Benno Kral z Róžanta; 91. Michał Pórnacž z Konjec; 92. Hana Henczec ze Schunowa; 93. Jan Měrczink z Bělczec; 94. Pětr Symank z Wotrowa; 95. Michał Hejdan z Wotrowa; 96. pschekupc Mikławsch Schokta z Wotrowa; 97. Michał Bobik z Wotrowa; 98. Jakub Rab ze Žuric; 99. Pětr Weclich ze Žuric; 100. Jakub Krawczik ze Žuric; 101. Jakub Cyž ze Žuric; 102. Mikławsch Cyž ze Žuric; 103. Boscjij Weclich ze Žuric; 104. Jakub Kocor z Kanec; 105. Pětr Retich z Kanec; 106. Mikławsch Koch z Krěpjec.

Sobustawy, kiž na lěto 1868 zapłaczichu: kk. 327. Marija Ledžborowa z z Radworja; 328. Jan Grubert z Radworja; 329. Pětr Měscheř z Měrkowa; 330. Marija Kóczowa z Brěmjenja; 331. Michał Lubk z Brěmjenja; 332. Mikł. Běmar z Kamjencje; 333. Jan Pjetasch z Radworja; 334. Mikławsch Mischnar z Radworja; 335. Wórschla Krawcowa z Bronja; 336 wučeř Fr. Kleiber ze Schunowa; 337. kowar Jan Rachel ze Schunowa; 338. Michał Zarjenk z Ralbic; 339. Jurij Kilank z Róžanta; 341. Marija Nowakec z Noweje Jasency; 342. Mikławsch Schuster z Hory; 343. Michał Kuba z Pěskec.

Na lěto 1867 zapłacji: 336. Jurij Kilank z Róžanta.

Dobrowólne dary: kubleř Pětr Ducžman z Bozankec 15 nsl.; D. z Kh. 1 toleř; Marija Donatowa z Nuknicy 10 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Wěrowanaj: Jan Schołta, pohoncž w B. a Marija Schimanec z Radworja. — Zemrjecźi: Jakub K. Feldmann, schewski mischtyr w B.; M. Madlena Gneppertowa, 68 l.; Marija Hana, dź. kublerja Jakuba Libscha z Hunjowa, 2 l.

Z Radworja. Kschczeni: Handrij, s. Jakuba Cyža z Kamjenej; Hana, dź. Pětra Měscherja z Měrkowa; Hańža, dź. Mikławscha Spana z Radworja; Marija Sidonia, dź. Jurija Pětranca ze Zdźerje; Marija, dź. Jana Lehmana z Khelna; Mikławsch, s. Michała Kmjecža z Lutowcža. — Zemrjecźi: Hana, zw. Budarjowa ze Zdźerje, 71 l. 4 m. 6 dnj.; Wórschula, zwud. Khilankowa z Radworskoho Haja, 69 l. 10 m. 4 dnj.; Jan Najcž z Bronja, 64 l. 8 m. 14 dnj.; Handrij, s. Michała Kócže z Łupjanskeje Dubrawy, 13 l. 2 m. 18 dnj.

Z nakładom naschoho towarstwa je wuschła a móže so za 3 nsl. w expedicijach Katholskoho Pósła a pola klamarjow dostacź:

Katholska protyka
za Hornju Łužicu na lěto 1869.

NB. Prěnjoho a druhoho cźisła smy wjacy cźisłow cźischczecź dali, tak zo móža so darmo na pokazanjo dostacź. Wot pschichodnoho cźisła budźe pak so jenož mało wjacy exemplarow cźischczecź, hacž budźe jich do toho cźasa pschez nasche expedicije žadanych. Schtóž chce potajkim k naschomu towarstwu pschistupicź, njech nam to w krótkim wozjewicź da.

Cźischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 3. **6. februara 1869.** **Lětnik 7.**

Napołoženjo swjeczeneju swěczkow na dnju s. Blasia.

Kaž je znate, swjecza so na dnju s. biskopa a martrarja Blasiusa abo Błažija na 3. februara swěczki, z kotrymiž so wěriwym w cyrkwi wot měschnika žohnowanjo wudźěla. Kajkeje winy dla so to stanje? To spóznajemy, hdyž žiwjenjo s. Blasia pschehladamy. Swj. Blasius narodźi so w armenskim měsće Sebaste wot bohateju a nahladneju starscheju, kiž joho kscheschćansey wocźahnyschtaj. Blasius wuknjesche lěkařstwo, pozdźischo pak joho wuzwolichu k biskopej tamnischoho města. Ze wschej prócu a horliwosczu wobhlada wón swoje wysoke zastojnstwo. Po krótkim czasu joho biskopstwa pak nasta surowe pschescźěhanjo kscheschćanow. Nic z bojoscze psched smjerczu, ale zo by so swojomu stadłej hako wjedźicjeř zdźeržał, skhowa so s. Blasius w jenej podzemskej dźěrje armenskich horow, z kotrejež khowanki pschez posołow a listy swoje stadło pasesche, a we wěrje wobkruczesche. Na jenej honitwje pak wuslědźichu pohanowje khowanku s. biskopa a pscheradźichu to pohanskomu zastojnikej tamnischoho kraja. Pschez swojich słužownikow da tónle zastojnik Blasia popadnycz a psched swój stoł pschiwjescz. Najprjedy ryczesche wón ze s. Blasiom pschecźelniwje, zo by joho k wotpadej a k zapręczu kscheschćanskeje wěry zawjedł. Hdyž pak so jomu to njeradźi, dasche toho swjatoho njesmilnje bicz a do jastwa sadźicz. We jastwje sta so scźěhowace, z czohož te dźensnische žohnowanjo swój spočatk wza. Jena žona, kotrejž bě s. Blasius wulku dobrotu wopokazał, pschinjese jomu něschto jědźe a tež dwě swěczcy, zo by ta surowa czěmnoscz jastwa so wobswětliła. Tón swjaty wza tónle dar dźakownje, a napominasche tu žónsku, zo by wona pschi swojej blizkej smjerczi joho wopomnjeczo swjecźiła pschez jakmožnudawanjo a pschez zaswěcźenjo swěczkow, za czož jej bože žohnowanjo njebudźe pobrachowacz. Bjez wschelakimi khorymi a braschiwymi, kotsiž pschez modlenjo toho swjatoho swoju strowoscz zas dostachu, bě tež jedyn hólczec, kotromuž bě rybowa

kóſczičzka do ſchije ſo zakłoła, tak zo ſmjercži ſo bližeſche. S. Blaſius wuſwobodži nic jenož tohole hólczeca wot njezboža, ale wuproſy tež za wſchitkich, kiž pſchichodnje wo podobnej nuzy joho zaſtupnej próſtwje ſo poruczecž budža, pomoc wot Boha.

Z tohole czaſa je ſ. Blaſius hako „patron" w ſchijowych boloſczach a khoroſczach dzeržany a czeſczeny. Pozdžiſcho dowjedžechu ſ. Blaſiusa z jaſtwa, zo by znowa czwělowany był. Joho czěło ſo wupſchestrje na drjewo, wón bu ſchwikany a ze železnymi kijemi a czeſakami tak žałoſnje rozdrjeny, zo koža z joho czěła wiſaſche a zo jenož krej a rany na tymſamym widžecž běchu. Wſchitcy pſchitomni dziwachu na horliwoſczi toho ſwjatoho, z kotrejž wón tele martry znjeſe; jenož ſudnik ſo hněwaſche, hdyž widžeſche, kak ſydym kſcheſczanſke žónſke z dwěmaj dzěſczomaj te k zemi ſo ronjace krewjowe krepki ſ. martrarja czeſczownje hromadžachu. Zdobom daſche ſudnik, tymle žónſkim hłowy wotrubacž a poruczi, zo by ſ. Blaſius do blizkoho jězora cziſnjeny a zatepjeny był. S. Blaſius ſczini znamjo ſ. kſchiža na tu wodu a woda ſo pſchewobroczi do kruteje zemje, na kotrejž wón khodžeſche. Nětk poruczi ſudnik zo by ſwjatomu ſo hłowa wotrubała a tež tymaj dzěſczomaj. To ſo ſta we lěcze 316. Wot kſchižownych wojowarjow bu czěło ſ. martrarja do wjeczornoho kraja pſchenjeſene, zwjeczſcha do Maratea we Neapelſkej. Wjele ſpodziwnych wuſtrowjenjow je ſo pſchez zaſtupnu próſtwu ſ. Blaſiuſa ſtało tež we wjeczornych krajach. Zo pak na dnju ſ. Blaſia ſo ſwěczki ſwjecza a wěriwym ſo napołoža je, kaž prajach, k wopomnjeczu wuſtrowjenja tamnoho hólczka wot ſchijowych boloſczow ſo ſtało a toho ſlubjenja dla, kotrež ſ. Blaſius tej žónſkej da, hdyž bě wona do joho jaſtwa ſwěczki pſchinjeſła.

Swjecženjo ſwěczkow na tymle dnju ſo takle ſtawa. Měſchnik woblecže ſo khorſku draſtu ze ſtolu czerwjeneje barby a ſpěwa žohnowace paczerje na ſwěczki. Po tychle modlitwach wokrepi měſchnik ſwěczki ze ſwjecženej wodu prajicy: „Žohnowane a ſwjecžene njech ſu tele wóſkowe ſwěczki w mjenje Wótca, a Syna a Ducha ſwjatoho." Dwě tajkej ſwěczcy, hdyž ſtej zaſwěcženej, połoži měſchnik pſchez kſchiž hromadu a dótknje, kaž móžno, z nimaj ſchije kóždoho wěriwoho prajicy: Pſchez zaſtupjenjo ſ. biſkopa a martrarja Blaſia wuſwobodž cže tón Knjez wot kóždeje khoroſcže ſchije a druheje boloſcže w mjenje Wótca, Syna a Ducha ſwjatoho. Pſchi wuprajenju poſlenich ſłowow ſczini měſchnik kſchiž nad hłowu kſcheſczana. Pſchez tónle kſchiž dyrbi ſo wuprajicž, zo wſchitke žohnowanjo a zbožo, a wſchitka móc wot kſchiža naſchoho Wumožnika wuńdže a zo ſu jenož we zjednoſczenju z Khryſtuſom te dobre ſkutki a czerpjenja a zaſtupne próſtwy ſwjatych zaſłužbne a za nas mócne.

Kajku móc pak dyrbi tele žohnowanjo měcž? Ta móc abo ſkutkowanjo tohoſamoho je wuprajene pſchez te ſłowa pſchi napołoženju ſwěczkow, zo pſchez zaſłužby a próſtwy ſwj. Blaſia wot khoroſczow a złoho we ſchiji wuſwobodženi woſtanjemy. Pobožna wěra je, zo Bóh wſchelakim ſwjatym wſchelake dary ſobudzěli, zo bychu człowjekam z nimi k pomocy pſchiſchli we wěſtych należnoſczach, a we wěſtych khoroſczach. Swj. japoſchtoł Pawoł ſam praji: „Wſchelake ſu hnadne dary; někotrym je Bóh ſobudzělił móc, dziwy ſkutkowacž, dary k hojenju, a pomoc pſchinjeſcž." Tohodla ſtaja kſcheſczenjo ſwoju dowěrnoſcž na ſwj. Blaſia a nadžija ſo, pſchez napoło-

ženjo swjeczenych swěczkow, jeli Boža wola je, psched schije bolenjom zwarnowani wostacz.

Kotry rozomny kscheszan mohł pak tule dowěrnosez na zastupnu próstwu swj. Blasia hanicz? Hdyž Bóh swojomu słužownikej jow na zemi tajku móc sobudzělesche, njeje Bóh jomu tusamu we njebjesach wzał. Kaž swj. Blasius pschez swoju zastupnu próstwu pola Boha tomu hólczecej hižom w žiwjenju pomhasche, tak pomha wón nětk, hdyž w njebjesach z Khrystusom knježi, tym, kiž w nuzach swój wuczek k njomu woznu. Zo pak bychmy tu móc zastupneje próstwy swj. martrarja Blasia na sebi zhonili, je wot nascheje strony nuzne, 1. zo smy czisczi wot smjertnoho hrěcha abo tola, zo jón z dospołnej želnosczu wobželnosczimy; 2. zo mamy prawu dowěrnosez na božu wschohomócnosez a smilnosez a na mócnu zastupnu próstwu s. Blasia; 3. zo z tutej dowěru zjenoczimy podaczo do božeje wole; 4. zo za naschu czěłnu strowosez so sami tež staramy a ženje niczo njewužiwamy, schtož strowosczi schkódne je a zo tež w khorosczach pomoc lěkarja pytamy; 5. zo stawy naschoho czěła pschez po božej woli trjebamy a je pschez hrěch njewonjeczesczimy.

P. T.

Swjatoczne nutswjedzenjo njedzelniczow.

(Skónczenjo.)

Na to wjedže ju měschnik do cyrkwje k wołtarjej, hdžež so pschihodži, k wołtarjej najzbóžnischeje knježny, pod kotrejež zakitom a po kotrejež pschikładže so cyły swjaty skutk stanje! Tu wona poklaknje, khwali, dzakuje so a prosy Boha; měschnik jeje modlitwu ze modlitwu swj. cyrkwje podpjera, we kotrejž wón Boha wschohomócnoho pschez zasłužby a próstwu najzbóžnischeje knježny Marije prosy, wón chcyk tule swoju swěrnu słužownicu ze jeje dzěsczom něhdy k wjesołosczam wěczneje zbóžnosczе pschipuschczicz. Ju hischcze junu ze swjeczenej wodu pokrjepjo wopuschczi ju ze słowami žohnowanja: Měr a žohnowanjo wschohomócnoho Boha, Wótca, Syna a Ducha swjatoho pschiňdź na tebje a zwostań pschecy z tobu.

Tajke swjatoczne nutswjedzenjo maja sebi po pschikaznjach swj. cyrkwje žadacz wschě katholske maczerje, kiž su we jenym wot katholskeje cyrkwje swjeczenym mandzelstwje podjeli a porodzili. Wone ma so po prawym zaprěcz wschěm njekatholskim maczerjam, dokelž njejsu stawy swj. cyrkwje, po tajkim tež žane prawo na jeje hnady nimaja. Wysche toho je waschnjo, z kotrymž katholska cyrkej swoje maczerje nutswodži, kotrež so stawa po pschikładže najzbóžnischeje knježny Marije, w kotrymž so wona czesczi a prosy, poprawym napscheczo wěrje druhich maczeri, dokelž te swjatu Mariju czesczicz njechadza.*) — Tele swjatoczne nutswjedzenjo ma so dale zapowjescz maczerjam, kiž su zwonka mandzelstwa podjeli a porodzili, dokelž tajki porod njeje płód jenoho wot swj. cyrkwje žohnowanoho zjednoczenstwa, ale płód hrěcha, a cyrkej ma wjacy winy k zrudobje hacz k wjeselu, wjacy winy macz wo-

---

*) Jeli pak njekatholske maczerje, kotrychž dzěczi maja so katholske woczahnycz, nutswjedzenjo same žadaja, smědza so nutswjescz. Katholskim maczerjam njekatholskich dzěczi pak so nutswjedzenjo pola nas zapowje. Red.

hańbicź, hako ju cześćicź. — Swjatočne nutswjedźenjo ma so tež tamnym maćerjam zapowjesćź, kiž su do měschanoho mandźelstwa stupiłe a dowoliłe, zo móža so jich dźěćźi we njekatholskej wěrje wočźahnyćź. Tajke maćerje swojej a swojich dźěćźi zbóžnosćźi zadźěwki do pućźa kładu. Kak wopačźne by było, hdy by maćź swoje dźěćźo, kiž ma so we błudźe wočźahnyćź, Bohu a Mariji woprowała? Tele zapowjedźenjo je za tajke maćerje jene stajne napominanjo swj. cyrkwje, swoju njeprawdu zas zarunaćź a so prócowaćź, swoje dźěćźi k spóznaćźu wěrnosćźe a do klina katholskeje cyrkwje zas dowjesćź.

Město, hdźež ma so tuta swjatočźnosćź wuwjesćź, je cyrkej; a bjez wažneje winy njesmě so wona ženje w domach stać. Chcedźa-li maćerje we prawdźe najzbóžnischu knježnu Mariju we tym sćźěhowaćź, dyrbja tež kaž wona z dźakownej wutrobu do domu božoho khwataćź. Cyła swjatočźnosćź zhubi rjanosćź, paćerje a ceremonije swoje woznamjenjenja, hdyž so njedźelnicźe we domach wot łoża wotwjazaja; tola wažne winy, kaž dołha khorosćź, móža to dowolićź.

Nutswjedźenjo njedźelnicźow je we katholskej cyrkwi za pobožne maćerje wosobna swjatočźnosćź; ale tež wschěch druhich pschitomnych dyrbi wona k pobožnomu rozpominanju a k dobrym prědkwzaćźam pohnućź, a na to dopomnićź, zo su tež woni něhdy tomu Knjezej swjećźeni. J. L.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Nasch hnadny k. biskop je tež lětsa pastyrski list we serbskej ryćźi, w pschełoženju k. fararja Kućźanka, wudał, kotrež budźe jutse z klětki wozjewjene.

Z Budyschina. Někotromužkuli budźe lubo, hdyž wozjewimy, zo su někotre mjeńsche pobožnosćźe wudate, kotrež so hodźa do modleńskich knižkow pschipołožićź: 1. „wschědne wotpuskowne modlitwy“ t. j. 24 wschelakich modlitwow, na kotrychž pobožne wuspěwanjo su wot cyrkwje wotpuski wudźělene, z cyła 8 stronow; 2. „litanija wo najswjećźischim mjenje Jěźus“, kajkaž je we lěćźe 1862 wot swjatoho wótca wobkrućźena; 3. dwaj nowaj spěwaj abo khěrluschej z notami (jedyn je psched dwěmaj lětomaj hižom wosebje wuschol) na Boźe horde Cźěło a na najswjećźischu wutrobu Jěźusowu, z pschidawkom k jenomu starschomu khěrluschej. Tele tsi wěcy su wot k. kapłana Ducźmana wudate a płaćźa hromadźe 5 nowych pjenjeźkow. Wysche toho je wón powjedańćźko, „Drjewjany kschiž“, kotrež je w lětuschej katholskej protycy, tež wosebje wotćźischćźećź dał.

Z Budyschina. We zańdźenym lěćźe su so we naschej wosadźe narodźiłe 98 dźěćźi, 65 muskoho, 33 žónskoho spłaha. Bjez tymi bě 13 njemandźelskich, 3 mordworodźene, 2 dwójniskej porodaj. Wot tutych wosadnych dźěćźi dostachu 30 swj. kschćźeńcu druhdźe; 7 njewosadnych bu pola nas kschćźenych. Pschipowjedanjow bě 47, wěrowanjow 10. Wumrjeli su 85. Bjez nimi běchu wysche tych tsjoch mordworodźenych 39 dźěćźi, kiž 14. lěto njedosćźežechu. Hać do 20. lěta wumrje jedyn. Potom jedyn hać do 30. lěta, 3 hać do 40., 13 hać do 60., 15 hać do 70., 9 hać do 80. lěta. Bjez nimi běchu 14 mandźelskich muži, 8 mandźelskich

žonow, 6 wudowcow, 10 wudowow. Wot tychle wotemrjetych buchu khowani 63 na swj. Mikławschk; 12 na pódlanskim pohrjebnischczu w Mnischoncu, 10 druhdźe. Tež bychu tsjo z wonka wosady wumrjeczi na swj. Mikławschk pohrjebani. Spowjednych ludźi běsche 3876. K.

Z Marijneje Hwězdy. W naschej klóschtyrskej cyrkwi běsche w zańdźenym lěcźe 8591 człowjekow k Božomu blidu a w schpitalskej cyrkwi psched Kamjencom 95. K wotpuskej na „Portiunkula" běsche wloni pschez 1000 ludźi.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Georgswaldy. K mojomu dopisej wo swjedźenju we Philippsdorfje móžu jenož to pschistajicź, zo běsche tež popołdnju na swjatym měsćze wjele pobožnych wopytowarjow. W cykej wsy běsche kaž swjaty dźeń. — Nasch wysokočesćeny k. tachant Schubert swjeczesche 25. januara 25lětny jubilej swojoho zastojnstwa na jara swjedźeńske waschnjo. Wosada pschepoda jomu pschez deputaciju drohi kheluch z patenu.

Z Prahi. Na Wyschehradźe je wjelezasłužbny kanonikus Karl Alois Winařický 3. februara zemrjeł. Wón bě rodźeny 1803, wot 1825 duchowny a wot 1859 kanonikus. Wón běsche khwaleny cześki spisowař a tež wjele lět redaktor duchownskoho czasopisa.

Schlezynska. Něhduschi klóschtyr prämonstratskich knježnow w Czarnowancu pola Opola (Oppeln) bu, kaž so w nowinach powjeda, wot klóschtra Lubana (Lauban) kupjeny.

Pruska. Kral Wylem I. je k porjedźenju katholskoho doma (cyrkwje) we Frankfurcze nad Majnom 20,000 schěsnakow kóždolětnje wot 1869 na 10 lět pschizwolił. Prjedźenjo cyrkwje a tórma žada sebi 400,000 schěsnakow a połne wutwarjenjo tórma je na 370,000 schěsnakow wobliczene.

Němska. Protestantske diakonissy (towařstwo po waschnju miłosćiwych sotrow) maja nětko 42 maczeřskich domow ze 2106 sotrami, kiž su na 526 stacijach. Maczeřski dom we Kaiserswerthu ma 145 zwonkownych stacijow, jenu w Florenzu, w Jeruzalemje (za muhamedanske dźěczi), schpital we Beirutu, Smyrnje a Alexandrii. Tola skorži so skoro we wschěch rozprawach, zo so poměrnje mało knježnow k diakonissam poswjeczuje.

Wuheřska. Biskop Girk we Pecsu (Fünfkirchenu) je tsećzinu swojoho zamoženja swojim pschecźelam, druhu tsećzinu fundaciji za starych duchownych a poslenju tsećzinu khudym wotkazał.

Khrowatska. W Senju (Zengg) je tamnischi biskop Džegowicz, 94 lět stary, wumrjeł; biskop bě wón wot l. 1833. – W Agramje wumrje 1. januara naměstnik arcbiskopa, biskop Petrowicz, wot božeje ruczki zajaty.

Z Roma. Wot 18. januara bu sem 125 kistow z tsělbami, patronami a druhej brónju wot francózskich towařstwow pschipóslane. Za to hižo francózske knježeřstwo rukuje, zo budźe w czasu pschichodnoho koncila Rom zakitacz.

Z Roma. Dokhody abo nutspschiňdźenja cyrkwinoho stata (dawki, cło,

stempel, póst, lóterija) su na 25—26 milijonow frankow wobliczene. Wudawki su wjele wjetsche, a wójnske ministerium žada samo 15—16 milijonow. W měrnych czasach by wone jenož 4—5 žadacz trjebało. — Italski póstanc je z Roma wotjěł. — Proceß Ajania a Luzzia budže wokoło 20. t. m. skónczeny.

Z Roma. Swjaty wótc stara so nětko wjetschi dźěl kóždoho dnja najbóle za pschihotowanjo wulkeje ökumenskeje t. r. powschitkowneje cyrkwinskeje zhromadźizny, kóždy dźeń wuradźuje z někotrymi tych 8 kardinalow, kotsiž su prědkstejiczerjo pschihotowachych wubjerkow. W tychle wubjerkach wuradźuja so wuczeni professorojo, kiž su z Italskeje, Francózskeje, Němskeje, Schpanijskeje a Rakuskeje k tomu wot bamža powołani.

Z Roma. K měschniskomu jubileju swjatoho wótca so tudy wschelake pschihoty czinja. Dźeń 11. hapryla (druhu njedźelu po jutrach) budže 50 lět, zo wón prěni krócz wopor Božeje mschě woprowasche. Tónle dźeń budže tež w druhich katholskich krajach swjeczeny. Lonischa zhromadźizna němskich towarstwow w Bambergu je wobzamknyła, zo ma so tónle dźeń wosebje pschez pobožne wobkhady, zhromadźizny a skutki luboscze za cyrkwje atd. swjeczicz z dźakom k Bohu a k poczesczowanju swjatoho wótca. W někotrych němskich biskopstwach zjenoczuja so k załoženju cyrkwjow a katholskich missionskich stacijow w Němskej; w druhich zasy woczakuje so hakle, schto biskopja postaja w nastupanju wuznamjenjenja spomnjenoho radostnoho dnja.

Schpanijska. Nakhwilny minister bě porucził, zo maja so pokłady a drohotnoscze cyrkwjow a klóschtrow krajej hako wobsedźeństwo (po prawym rubjeństwo) pschepodacz. Hdyž nětko w měscze Burgos (w połnócnym kóncu kraja) tamnischi najwyschschi zastojnik do biskopskeje cyrkwje pschińdźe, zo by cyrkwinske sudobja a debjeństwa za kraj do wobsedźeństwa wzał a potom k pschedaczu pschihotował, wali so lud na njoho a skóncowa joho. Republikanarjo czinja nětk wulku haru a su duchownych tamnischeje cyrkwje do jastwa wotwjedli, kaž bychu woni někak wina byli na tym skutku, kiž je wězo sam na sebi zaczisnjenja hódaty. Ale wukłascz so dźiwjoscz luda hodźi, kotrohož mnohoscz duchowni njemóžachu wotdźeržecz wot tamnoho nadpada. Tón skóncowany běsche mjenujcy dwaj dnaj prjedy w jenym klóschtrje knježny dla napisowanja jich wobsedźenstwo hromadu pschińcz dał a so wschelako njehódnje zadźeržał. Tak bě wón w tej klóschtyrskej cyrkwi, kłobuk njezejmajo, z kijom na tabernakel klepał a sebi swoju cigarru na wěcznej lampje zažehlał! Tajke wonjeczescenja bě lud w tymle cyłym katholskim měscze zhonił a myslesche nětko, zo chce wón so zasy podobnje zadźeržecz. Tohodla z czródami na njoho czěrjachu!

Jendźelska. Po cyrkwinskej protych ma Jendźelska nětk (bjez Irijskeje, kiž je nimale cyle katholska.) 1690 katholskich duchownych, 1329 kath. cyrkwjow, 67 muskich a 232 žónskich klóschtrow. Psched dźesacz lětami liczesche so 1222 kath. duchownych, 926 cyrkwjow, 34 muskich a 110 žónskich klóschtrow.

Grichiska. Ministerstwo je wuczinjenja parizskeje konferency zaczisnyło a potom wotstupiło. W krótkim dyrbi so pokazacz, hacz so druzy ministrowje njenamakaja, kiž bychu wolu konferency a z tym tež Turkow dopjelnili.

Korea. Na 2000 kscheszanow bě tudy skóncowanych, we hłownym měscze

Seoul na 500. Tamnischi pohanski regent chce kscheszanstwo w kraju cyle wutupicz.

Połnócna Amerika. We Milwaukee je k. Michał Heiß (rodzeny z Bajerskeje) swjeczizu dostał hako biskop noweje diöcesy La Crosse. Wón skutkuje wot lěta 1844 w Americy.

(Jedyn, kiž so jesuitow njeboji.) We wschelakich krajach je wulka bojoscz psched jesuitami, tak zo jim tam ani prědowacz njedowola. Zo so wschelako na nich kže, je znata wěc. Njedawno powjedasche jedyn fabrikant druhomu, zo po missionje, wot jesuitow dzeržanym, paduchowje a jebakowje cuze kubło zasy wróczą, a zo je to dopokazanjo mócnoscze jich prědowanjow. „Ale", wotmołwi druhi, „wěrisch ty, zo paduschi tole czinja? To zarunaja jesuitowje, kotsiž maja njesměrne bohatstwa a dawaja to ze swojeje samsneje móschny wobkranjenym zasy." Hdyž něchtó tsecži to słyschesche, praji wón: „Pschecželo, hdyž jesuitowje nic jenož niczo njekranu, ale tež hischcze to wot druhich kranjene ze swojich pjenjez zarunaja, dha bych sebi pschał, zo bychu wschitcy ludzo na swěcze jesuitowje byli!"

(Jansenistojo.) Dokelž bě we Pósku na to spomnjene, zo chcedza Jansenistojo a jich biskopja na pschichodnu cyrkwinu zhromadziznu do Roma pschińcz, a so zas ze katholskej wěru zjenoczicz, wot kotrejež su pschez 200 lět dzěleni byli, dowolam sebi něschto wobschěrnische wo nich napisacz. Jansenistojo mjenuja so pschiwisnikojo Kornelia Jansenia, kiž bě so 1585 w Hollandze narodził a 1638 hako biskop w Ypernu wumrjeł. Tutón bě knihu zawostajił, kiž bu 1640 wot joho pschecželow do czischcza data. Ale we tutej knizy namakachu so někotre wuczby, kiž su napschecżo katholskej wěrje. Hacz runje bě so Jansenius we prjedyrycži k tutej knizcy cyle wusudzenjam romskoho stoła podczisnył, poczachu tola někotsi z joho pschecželow tule knihu zakitacz. Hdyž běsche bamž Innocenc X. tu knihu pschez wosebity wubjerk pschepytacz dał a 1653 wosebje pjecz wuczbow we nastupanju božeje hnady a człowjekowoho sobuskutkowanja hako błudne zaczisnył: poczachu so Jansenjowi pschecželjo a czesczerjo z tym wurycżowacz, zo tele wuczby njejsu we knizy tak měnjene, kaž so jim porokuje. To bu nowa wina wjele wurycżowanjow a rozkorow, kotrež buchu pschez někotre pisma hischcze bóle rozschěrjene a tež do luda roznjesene. A wschitke wujednanja běchu podarmo, hacz do naschich czasow. We Francózskej, hdzež běchu Jansenistowje khětro rozschěrjeni, zhubichu so woni po czasu, a nětko su jeno w Hollandze zbytki wot nich, hdzež maja wot 1727 we Utrechtu swojoho arcybiskopa a biskopow w Harlemje a Deventeru. We 25 wosadach je wokoło 6000 Jansenistow. Woni maja wokoło 30 měschnikow a duchownski seminar w Amersfoortu. Woni njechadza wot romskoho stoła wotdzěleni bycz, wobaraja pak so tola bullu „Unigenitus" bamza Klimanta XI. wot 8. sept. 1713 podpisacz, we kotrejž je 181. sada Quesneloweje knihi hako wopaczna zaczisnjena. Hdyž woni nowoho biskopa wuzwolichu, proschachu dotal kóždy krócz romskoho bamza wo wobkruczenjo tohosamoho, wostachu pak kóždy krócz bjez wotmołwjenja, khiba zo so jich prjedawsche wuzanknjenjo z cyrkwje ponowi. J. K.

Naležnosche towarstwa.

Sobustawy na l. 1869: 107. Jakub Smoka z Kaschec; 108. Jak. Czornak z Konjec; 109. Jurij Grofa z Kocziny; 110. Mich. Hascha z Ratarjec; 111. Jan Ketan z Borschcze; 112. August Kokla ze Zajdowa; 113. Michał Domsch z Kozarc; 114. Jan Müller z Czemjeric; 115. Mikławsch Kubica z Drezdzan; 116. Jakub Domaschka z Rožanta; 117. Józef Libsch z Rožanta; 118. N. N. Jekela z Panczic; 119. J. Wawrik z Kanec; 120. R. V. Francha; 121. R. V. Cölestina; 122. R. V. Jozefa; 123. farař Nowak z Radworja; 124. kapłan Duczman z Radworja; 125. Marija Wóskec z Khelna; 126. Jan Wóski ze Stróžischcza; 127. M. W. z Kh.; 128. Michał Schpihel z Radworja; 129. Mikł. Wólman z Łuha; 130. Mikł. Mróz z Kamjenej; 131. tachantski vikar J. Dienst z Budyschina; 132. Mikł. Kokla z Pozdec; 133. Jan Domanja z Khróscjic; 134. Jakub Domanja z Łuscza; 135. Marija Cyžowa z Khróscjic; 136—144. z Mikoczic: Michał Jawork, Mikł. Jurjenc, Jakub Scholta, Jakub Pětranc, Mikławsch Pětschik, J. Hejdan, N. N. Bjarsch, N. N. Lukasch, Madlena Krawcec; 145. rendant Michał Lebjesch z Marijneje Hwězdy; 146. M. Mužik z Kukowa; 147. Michał Kokla z Njebjelczic; 148. Jurij Jawork z Nuknicy; 149. Mikławsch Duczman z Wudworja; 150. Jakub Wawrik z Khróscjic; 151. Michał Schewczik z Baczonja; 152. Hana Běrowa z Czornec; 153. Jakub Běr z Libonja; 154. Mikławsch Nobel z Baczonja; 155. Michał Müller z Hory; 156. Michał Domsch ze Smjeczkec; 157. Jakub Müller z Jaseńcy; 158. Jakub Nowak ze Stareje Cyhelnicy; 159. Mikławsch Kral z Khróscjic; 160. Marija Elsnerowa z Czornych Noslic; 161. Jan Almert ze Zdzerje; 162. Michał Delan z Lutowcza; 163. Marija Běrkowa z Radworja; 164. Mikławsch Czornak z Wotrowa; 165. Jakub Czumpjel z Kaschec; 166. Hana Czemjerina z Neuhofa; 167. Marija Hessyna z Neuhofa.

Dobrowólne dary: J. M. z Cz. 2½ nsl.; A. Kokla ze Zajdowa 5 nsl.; Marija Wóskec z Khelna 10 nsl.; J. Jawork z Nuknicy 5 nsl.; Michał Domsch ze Smjeczkec 5 nsl.; M. E. z N. 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Klara Antonia, dź. registratora Jurija Bandy z B.; Emma Julia, Bonaventury Schimeka z Hajnic; Hermann, s. Wylema Götjesa, wobsedzerja fabriki z B.

Z Radworja. Kschczeni: Hanža, dź. Mikławscha Rjeczki z Bronja; Mikławsch August, s. Morica Paula z Łupoje. — Zemrjeczi: Madlena, m. Pětra Böhmaka z Radworskoho Haja, 66 l. 2 m. 7 d.; Michał, s. Jakuba Bryeki z Radworja, 7 m. 28 d.; Marja Helena, dź. Jana Handrika z Měrkowa, 3 m. 12 d.; Jakub, s. Michała Kócza z Łupjanskeje Dubrawy, 1 l. 9 měs. — Wěrowanaj: Michał Pawlik z Koslowa, z Mariju Pětschkec z Radworja.

Z nakładom naschoho towarstwa je wuschła a móže so za 3 nsl. w expedicijach Katholskoho Pósła a pola klamarjow dostacz:

Katholska protyka
za Hornju Łužicu na lěto 1869.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski čzasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 4. **20. februara 1869.** **Lětnik 7.**

Słowczko za twarjenjo cyrkwje w Baczonju abo Čzornecach.

Jara zwjeselace je, zo w nětčzischim čzasu tak wjele cyrkwjow so twori a zo so tež nowe fary załožuja. Pschez to dobudu katholscy we měschanych wosadach nuzne zjenoscženjo a hromadudžerženjo, móža swoje kscheščanske winowatoscže skerje dopjelnicž a zdžerža swoje sydła w tajkich wokołnosčzach. Tak je so lani, kaž je znate, we Reichenawje cyrkej poswjeczyła a nowa wosada abo fara załožiła. Lětsa dostanje Schpital pod Kamjencom, dotalna missionska stacija, tež fararja*). Duž je w někotrych kóncach Łužicy a Sakskeje za katholikow, kiž mějachu dotal daloko k swojej cyrkwi, w nowischim čzasu derje starane. Bjez Serbami pak njeje so dołho žana cyrkej twariła a žana nowa fara załožiła (wotrowska w lěcze 1772 běsche poslenja), a tola by to na jenym měscze za zdžerženjo a rozschěrokoscženjo katholskeje wěry bjez nami nic jenož jara wužitne, ale tež cyle trěbne było. Zady Khróscžic k Budyschinej bydli wjele katholskich Serbow, kotsiž maja daloko ke mschi. Pschede wschim su Baczoń a Čzornecy cyle katholske a maja hodžinu do Božoho domu; schtož je za tajkich, kiž dyrbja na ranische kemsche khodžicž, hižom doscž swobcžežne. Ale za tymajle wsomaj su tež katholscy wobsedžerjo kaž w Haslowje, Sulschecach, Wutołczicach, atd., a jednotliwi čzeladnicy hischcže w bóle wotležanych wsach. Bjez

*) Kaž słyschachmy, změje pschichodny farař jenož němski prědowacž, hacž tuje so tam wjele Serbow namaka, kiž serbscy lěpje rozymja dyžli němscy. Wschědnu němsku rycž w rozryczowanju móc a pschez nju duchownje zastarany bycž, to je dwoja wěc a za někotrohožkuli wulki rozdžěl! Němcy, kiž móža derje francózscy, dadža sebi tola w swojej maczěrnej němskej ryczi prědowacž. Njeby potajkim wužitnischo było, hdy by so w Schpitalu druhdy serbscy prědowało za Serbow? Wschak so psched njedołhim čzasom na swjedžeń s. Marije Madleny w Schpitalu kóždy krócž serbscy prědowasche.

tymile dalokimi by wosebje za słabych a starych, kotsiž tež za Božim domom žadoscza, wužitne było, hdy by so w tamnej wokołnoscži katholska cyrkej natwariła. Tola nic jenož wužitne by to była, ale to je tež nuznje trěbne. Schtóž z tamnischimi katholskimi ludźimi rycži, zhoni bórzy, zo katholske wobydleństwo pschecy bóle wotebjera. Schto je na tym wina? Woni praja: hdyž so katholske kubło abo žiwnoscž pschedawa, kupuja najbóle luthersch a tak so tam katholstwo słabi. Katholscy Serbja zakupuja so radscho tam, hdźež je katholska cyrkej blizko a dokelž pak su katholscy zezady Bacźonja wot cyrkwje zdaleni, dha pschecźahnu so, je-li móžno, do tajkich wsow, hdźež katholska cyrkej bliže leži abo do městow, hdźež cźasto w druhim abo tsecźim stawje wokhudnu, schtož so njeby stało, hdy bychu na swojim wjesnym statoku zawostali. Cyle hinak by zawěrno było, hdy by w Bacźonju abo Cźornecach, hdźež je hižo katholska schula (kotraž pak by so tež pschepołožicž hodźiła!), katholska cyrkej so natwariła! Katholscy, kiž tam su, bychu tam wostali a druzy bychu so zasydleli, hdźež by so něschto pschedawało. A na tele waschnjo by katholske wobydlerstwo wot Khróscźic k Budyschinej a k Radworju bóle hromadu wisało a so tež pschisporjało.

Haj, tak móhł mi něchtó prajicž, to my wschitcy derje wěmy a husto je so wo tym rycźało, zo by cyrkej wokoło Bacźonja jara trěbna była; ale schtó budźe tejko pjenjez woprowacž abo nahromadźicž móc, zo by so nic jenož cyrkej natwariła, ale tež zdźerženjo duchownoho fundirowało (załožiło)? Na to wotmołwju tole. Zo je móžna wěc, nowu cyrkej natwaricž, byrnje na měsćze pjenjezy njebyli, to dopokazuje wjele katholskich cyrkwjow we wschelakich krajach. Pschi započatku twarjenja někotreježkuli cyrkwje njemějachu khude wosady abo khudźi duchowni, kiž su je potom dotwarili, hischcźe skoro žanych pjenjez a tola su je namakali. Tam je woporna luboscž katholikow pschez dobrowólne dary twarjenjo Božich domow móžne cźiniła. Bjez Serbami, a hdyž woni němske cyrkwje podpjeraja, tež bjez Němcami bychu so tajcy dobrocźerjo namakali, hdy by so cźascźischo wo twarjenju cyrkwje rycźało a něchtó jich na to huscźischo kedźbnych cźinił. Z jenym dobom njehodźi so tale wěc dokonjecž, ale započatk dyrbi so stacž. A kak dobry započatk a pschikład cźehnje, to smy poslenje lěta we Schěrachowje widźeli. Tam njejednasche so wo potrěbnoscž twarjenja noweje cyrkwje, ale jenož wo dotwarjenjo rjaneju tórmow. Tamnischi młynk Kunze, kiž žanych dźěcźi njemějesche, wotkaza 2000 toleri k tomu (kaž je Posoł w swojim cźasu powjedał) a wosada, wot k. fararja Žura cźasto napominana, nawda hischcźe wjele wjacy, hdyž so dwór wot dwora hromadźesche. Pschez horliwoscž, kiž bu někotre lěta pschez rycźe a wschelake pschileżnoscźe woživjana, a pschez próstwy pola zamožitych bližschich (tež tamnische rycźerske kubło je wjele dało) a dalischich je so pyschny twar dweju tórmow za 14,000 toleri krasnje dokonjał, kotryž je hódno wohladacž. Psched njeboh Kunzowym wotkazanjom su tam tež prajili: Wužitne a snadź tež nuzne by dotwarjenjo było, ale z wotkel budźemy pjenjezy k tomu dostawacž! Po tymle pschikładźe je nascha rada tajka. Njech tón abo druhi zamožity wokoło Bacźonja abo w druhich serbskich katholskich stronach, kotryž žanych potrjebnych pschecźelow nima, hako dobry zapołožk abo hako prěni wulki kamjeń położi (kaž pschi jenym lonschim abo pschedlonschim missionskim swjedźenju pola Lubija

jedyn lutherski dawaczeř 50 toleri da hako prěni kamjeń za luthersku cyrkej w Ostritzu, kotraž so tež hischcze tak bórzy twaricz njebudze) t. r. njech nahladnu summu pjenjez wotkaza za twarjenjo cyrkwje w Baczonju abo Czornecach a potom njech so po katholskich Serbach wschudzom k tomu hromadzi! Wotkazanja pak, kiž so jenotliwym cyrkwjam dla wopomnjecza dawaja a nětk czasto hižom dalokim cyrkwjam pschepodawacz dyrbja dla pschepjelnjenja, njech so stanu z postajenjom, zo ma so ta fundacija w swojim czasu pschenjescz k zdzerženju duchownoho w pschichodnej cyrkwi w Baczonju abo Czornecach. A z cyła je to zawěrno pched Bohom wulka zasłužba, hdyž sebi za swój dar jenož žadasch, zo by hako hako sobuzałožeř cyrkwje abo wosady sobu wopominany byk!

Hdyž so wěsty sławny zapoczatk k załoženju cyrkwje w Baczonju abo Czornecach stanje, potom hakle móže so prostwa na hnadnoho knjeza biskopa stajicz, zo by wón za nas pola teju towarstwow prosyk, za kotrejž tež Serbja kóžde lěto wopruja, mjenujcy pola lyonskoho a pola Bonifacijowoho. A hdy by so woprawdze zapoczało, potom njebychu katholscy wobydlerjo cykeje tež dalischeje wokolnoscze so komdzili, pschiwoženjo kamjenjow a ruczne dzěło darmo czinicz, kaž je so to něhdzežkuli hižo stało.

Kak rjenje by ty było, hdy by tež bjez Serbami jedyn nowy boži dom nastak! Kak wužitne za rozschěrokoscženjo nascheje swjateje wěry! Kak czescżowny a zasłužbny wopomnik bychmy sebi pschez to natwarili, a kak za naschu a druhich zbóžnoscz bychmy so postarali! Njech tohodla tele słowa njewostanu hłós wołacoho we puscżinje, ale njech wone katholske wutroby zahorja a w nich so prawje wopominaja, hacž so w tutej swjatej wěcy dobry zapoczatk stanje! K tomu daj Bóh swoje žohnowanjo!

T. & H.

Adressa němskich towarstwow.

Najswjeczischi Wótcze! Wot toho dnja, na kotrymž sy Ty po khwałyhódnych wotpohladach božeje pschedwidzownoscze stok swjatoho Pětra, kiž je srjedznischczo a zakład katholskeje jednoscze, nastupik, běchu wutroby wschitkich Twojich we wěrje swěrnych dzěczi we luboszczi a z najnutrnischim poczescženjom Tebi, hako zhromadnomu wótcej, pastyrjej a wyschschomu měschnikej pschiwobroczene. Wschitke czerpjenja a pruhowanja, kotrež so na Tebje nawalichu, dótkachu so tež jich bolostnje a woni njewomuczhychu, za Tebje k Najwyschschomu wo sczerpnoscz, sylnoscz a njekhabłatu wutrajnoscz, kaž tež wo tróscht a dowěru prosycz. A jich modlitwy njewostachu njewuslyschane. Kaž skała stejesche a stejisch Ty srjedza we wichorojtym morju a mocy hele njezamožachu tebje pschemožicz.

Wot hnady posylnjeny, posylnjesche Ty po Knjezowej poruczhnoszczi bratrow, bu Ty wschitkim wjeřch pokoja, rukowar za wěczne traczo Khrystusowoho kralestwa, swjateje katholskeje cyrkwje. Tola nic jeno Twoje czerpjenja a pruhowanja, ale tež radoscze a tróschtowanja, kotrež Tebi Najmiłosczywschi tak czasto wudzělesche, smy z Tobu dzělili. A my so z Tobu dzakujemy Bohu, „kotryž je móc skutkował ze

swojim ramjenjom, kotryž je rozpjerschił hordych we myslach wutroby, kotryž je mócnych ze stoła storcził a powyschił poniżnych.“ Schtož Tebje tróschtuje, tróschtuje tež nas, schtož Tebje zwjesela, wozbožuje tež nas.

Tohodla njechachmy tež tomule tak wulcy zwjeselacomu dnjej Twojich druhoczinow (Sekundizfeier) so minycz dacz, bjez toho, zo bychmy psched Bohom wschitkeje luboscze swój najhłubschi dżak, a psched Tobu, najswjeczischi wótcze, mysle swojeje dospołneje podatoscze a swoje najlěpsche pscheczo wuprajili. Psched 50 lětami na dżensnischim dnju bu Ty pschez boże wjedżenjo do wulcyswjateje a wulcynadobneje hnady měschnistwa dowjedżeny a nastupi prěni skhodżeńk teje dostojnoscze, wot kotrejež sy Ty po božej hnadnej radże najwyschschi wjerch měschnistwa a biskopstwa dokrocził, kotrohož troju krónu Ty hižon tak dołho nosysch, dostojny swojoho mischtra Khrystusa a swojich sławnych prjedownikow. Hdyž Ty psched 50 lětami prěni krócz wulcynadobne a wulcyswjate zastojnstwo měschnika wukonjesche, zapoczinasche so boża rada dopjelnicz, zo masch Ty hłowa joho cyrkwje, naměstnik Jězusowy a dobry pastyř w tutych czasach straschnoscżow a wichorow bycz. My swjeczimy tohodla wopomnjeczo tohole dnja pschede wschim z dżakom napscheczo Najwyschschomu, zo sy Ty nam za naschu swjatu cyrkej daty hako zakhowaś a zakitaś jeje wot Khrystusa wotpohladaneje a z joho bójskej krewju załoženeje jednoscze.

Żenje njejsy Ty womuczny, wschitkich, kotsiž Twojej wótcowskej staroszi po cyłym katholskim swěcze dowěrjeni su, we tutej swjatej jednoszi wěry, nadżije a luboscze zdżeržecz, jich psched rozdżělenjom a rozschczěpjenjom zakitacz, a tež tych, kotsiž su, do puszczinu błuda a njewěry zawjedżeni, wot stadła jeniczkoho dobroho pastyrja dżěleni, k wróczenju a zjenoszenju napominacz.

A dokelž Twoja duscha tak nutrnje žedżesche za dopjelnjenjom slubjenja, zo budże jedne stadło a jedyn pastyř, toho dla sy Ty njedawno wschitkim, kiž dotal hischcze dżěleni su, durje k zakitacej wowczerni schěroko wotewricz chcył a jich, wabjo z hłosom luboscze, pscheprosył na tamnu wulku zhromadżiznu, kotraž so pschichodnje pod zakitom njewoblakowaneje kralowny njebjes wokoło Twojoho swjatoho stoła zhromadżi, zo by pschez nju we mocy swjatoho Ducha jednoszcz wschitkich so wobkruczila, zawjedżenju so mjezy stajiłe, wěra so woživiła, luboszcz so wobkruczila a pokoj knježił na wobliczu zemje. Spoczinanjo, dostojne wótca kscheszczanstwa, — pohlad, kotrohož woczakowanjo same hižon jandżelow kaž człowjekow z radoszczu napjelnja.

Spominamy dale a wotłožamy božej smilnoszi dżak za to, zo sy Ty w tutych czasach wocuzbnjenja wot Boha, hdżež někotsi Boha samoho prěcz, druzy joho swjate nabožnistwo hanicz sebi zwaža, nam daty hako zakonjedawaś swjatoscze, hako zakitaś bójskoho a człowjeskoho prawa, hako sudnik nad skaženoszczu zasadow, hako hłóš wołacoho we puszczinje: „Pschihotujcze Knjezowy pucz, wurunajcze joho schczežki.“

Tebi běsche popschate, najrjeńschu prjednoszcz pschecy knježniskeje maczerje božeje, zo je wot woblakowanja herbskoho hrěcha njewonjeczeszczena podjata, wschitkim Khrystusa wěriwym hako po bójsku wozjewjenu wěrnoszcz wozjewicz.

Wjedżeny wot swojoho njebjeskoho powołanja sy Ty we wulkej mnohoszi pschikłady swjatoscze postajił a jim zjawne czeszczenjo wěriwych pschipóznał, tak zo

czródy Swjatych a Zbóžnych, kaž runje telko hwězdow bójskeje mudroscze a póccźiwoscze, pucze naschoho žiwjenja pschez czmu hrěcha a smjercze rozjasnjeja.

Skónczńje wotłožujemy na tymle swjatostnym dnju, hdźež zhromadnje wopomnjeczo Twojoho nadobnoho powołanja wobnowjamy, Najdobroczźiwschomu swój najlěpschi dźak, zo bu Ty za tónle nasch czas njewustawacy, najwobstajnischi pschedwojować za swobodu cyrkwje. A hdyž, kaž jedyn wulki cyrkwinski wuczeř praji, Bóh na tutym swěcze niczo bóle njelubuje, dyžli swobodnoscź swojeje cyrkwje, dha sy so zawěrno Ty, nadobny Piuso, dołhe lěta sem hako sylny rycznik prawow božich wopokazał. Napscheczo złobam zaslepjenych njepscheczelow, napscheczo wschitkim pscheczźiwnosczam a straschnosczam sy Ty sam za njewotwisnoscź cyrkwineje hłowy wojował, kaž tež napscheczo kóždomu pospytej, to, schtož Bohu a joho cyrkwi słuscha, k pschedmjetam nizkeje czescźelakomnoscze a hordoscze sczinicź.

Tohodla bližimy so my, synojo swjateje katholskeje cyrkwje we Němskej, dźensa twojomu nadobnomu trónej a kładźemy Tebi, naschomu zhromadnomu wótcej, wěrnomu naměstnikej naschoho bójskoho Zbóžnika, lubowanomu měschnikej nascheje swjateje cyrkwje, swoje najnutrńische zbožopschecza a winojte dźakazjewjenja k nohomaj. Prosymy z najhłubscheje wutroby Najwyschschoho, wón chcył Tebje hischcze lěta dołho zdźerżecź a žohnowacź, wón chcył Tebi dacź wohladacź pokoj a dobyczo swojeje cyrkwje a nam hnadu spožczicź, zo móhli ze swojimi horliwymi prócowanjemi, modlitwami a woporami, po naschich słabych mocach, sobuskutkowacź, zo by joho kralestwo pschischło a joho wola so stała, kaž na njebju, tak tež na zemi.

Tele nasche zmyslenja a hołdowanja, kotrež Tebi dźensa pschinoschamy, chcył Ty, swjaty wótcze, hnadnje pschiwzacź a nas, swojich dźakownych a najpodaczischich synow, z japoschtołskim žohnowanjom wozbožicź.

Pschekožił H. D.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Ordinariat tachantstwa s. Pětra je we wschěch cyrkwjach nascheje diöcesy zaidźenu njedźelu wozjewicź dał, schtož je centralny wubjerk katholskich towarstwow Němskeje pschipóslał. Tónle wubjerk chce mjenujcy wuwjescź, schtož je łonscha katholska zhromadźizna w Bambergu wobzamknyła, zo dyrbi 10. dźeń hapryla, na kotrymž je swjaty wótc 50 lět měschnik (11. hapryla 1819 pak je prěnju Bóžu mschu dźeržał), tež w Němcach so swjeczicź, zo dyrbi so wot zhromadnoho němskoho kraja jomu zbožopschejaca adressa (hl. horjeka) z podpismami póslacź a zo dyrbja so wurjadne luboscźiwe dary za njoho hromadźicź, zo bychu „skónczńje Němcy druhim narodam (nacionam), kiž su jich dotal na woporach pschetrjechili, so dostojnje porno stajicź móhli a z nimi po móžnoscźi joho podpjerali.“

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Badenska. W tymle pschi Rajnje ležachym wulkowójwodstwje je w poslenich lětach same njepscheczelstwo pscheczźiwo katholskej cyrkwi, haczrunje stej dwě

tſeczinje wobydlerjow katholſkej. Tak ſu katholſkim pſchinuzowali ſchule bjez wěrywuznacza, cyrkwinſke fundacije wotewzali a pobožne zjenocženſtwa rozehnali, kaž te na Lindenbergu, hdźež wot 10 lět ſem někotre knježny tſeczoho rjada pobožne a dźěkawe žiwjenjo wjedźechu. — W nowiſchim czaſu je ſo woſebje w Konſtanzu (pſchi bodenſkim jězoru) njepſcheczelſcy ſkutkowało a měſchczanoſta (bürgermeiſter) Stromeyer pſchi tym najbóle pomhał. Wón bu tohodla tſi krócz wot arcbiſkopſkoho naměſtnika Dr. Kübela (arcbiſkop njeje hiſchcze wuzwoleny) na ſwoju pſchiſłuſchnoſcz hako katholik dopomnjeny, ale wotmołwi, zo joho cyrkwinſka wyſchnoſcz niczo njeſtara. Na to bu wón exkommunicirowany t. r. z cyrkwje a woſebje wot ſakramentow wuzanknjeny a njemóžeſche ſo pſchi ſwojim czinjenju wjacy zamołwjecz z tym: ja ſym tež katholſki. Miniſterſtwo w Karlsruhe je to jara za złko wzało a Dr. Kübela pſcheſłyſchowacz dało. Wón pſchiňdźe w biſkopſkej draſcze na ſudniſtwo a praji tam, zo ſwětne ſudniſtwo w cziſcze cyrkwinſkich należnoſczach njepſchipóznaje, a zo wón njeje Stromeyera hako zaſtojnika, ale hako katholika wuzanknył ze zjenocženſtwa, kotrohož je ſo wón ſam wotrjekł, a cyrkej ma tola te prawo, kaž kóžde druhe towařſtwo. Hdyž běſche z wuzanknjenjom z cyrkwje tež ſwětna ſchtrafa zjenoczena, tehdom móžeſche ſo žadacz, zo by tež ſwětna wyſchnoſcz pſchi tym ſłyſchana była. Nětko pak njeſmě ſo w žanym kraju ſwětna wyſchnoſcz do toho měſchecz, hdyž cyrkwinſka za prawo ſpóznaje, njehódne ſobuſtawy wuzanknycz!

Z Paderborna. Jedyn ſyn naſchoho měſta, Dr. Backhaus, kiž dlěſchi czas hako duchowny w Auſtralii ſkutkuje, bu za biſkopa połdniſcheje Auſtralije ze ſydłom w Adelaidźe poſtajeny.

Schlezynſka. Cyrkej ſ. Mikławſcha w Wrótſławje, kotraž bu pſchi wobſlehnjenju měſta w lěcze 1806 roztſělana, budźe lětſa z nowa twarjena. Pruſke knježeřſtwo je biſkopej k tomu ſwoju pomoc ſlubiło.

Pólſka. Adminiſtrator (biſkopſki zaſtupnik) Soſnowſki z Lublina, kotryž žadanja ruſowſkoho knježeřſtwa dopjelnicz njemóžeſche a tohodla wotwjezenja do Sibirſkeje ſo nadźijeſche, je wóndanjo hako ſłužobnik pſchehotowany do khěžorſkeje Galicije czeknył a poda ſo do Roma, zo by tam pſcheſczěhanja katholikow pſchez ruſowſke knježeřſtwo rozeſtajał.

Rakuſka. W khěžorſtwje kczěja pſchecy hiſchcze proceſſy pſchecziwo duchownym dla prědowanjow abo ſpiſow pſchecziwo zakonju wo civilnym mandźelſtwje a druhim njecyrkwinſkim nowym zakonjam.

Khrowatſka. Knihowne towařſtwo, nimale pſched lětom w Agramje założene, ma hižom 547 ſobuſtawow a nimale 9000 ſchěſnakow kapitala.

Z Roma. Tudy je jedyn zemjan z nahladneje ſwójby w Saksſkej k naſchej cyrkwi pſcheſtupił. Joho mjeno hiſchcze w nowinach njeſtejeſche.

Z Roma. W cyrkwi ſ. Pětra twari a pſchihotuje ſo wſchitko trěbne na powſchitkownu zhromadźiznu. Napſchecżo bamžowomu trónej budźe wołtař, na bamžowej prawicy ſydła za kardinalow, na lěwicy za patriarchow a póſłancow ſwětnych knježeřſtwow. Tež budźe měſto za 16 ſtenografow (ſpěſchnopiſarjow) z duchownſtwa wſchelakich krajow wubranych. Toho runja chce bamž 100 konſultorow (radźiczerjow) z wuczenych theologow wſchelakich narodnoſczow pomjenowacz.

Z Roma. Mandźelska prjedawschoho francózskoho póskanca, grofy Sartiges, rodźena Amerikanka je tudy do katholskeje cyrkwje pschestupiła. — Duchowny Doane, kiž za tudomny ameriskanski kollegium (duchownski seminar) dary hromadźi, je k tomu w měsćze New-Yorku 44,000 dollarow wot bohatych katholikow dostał. Z cyła je hižo 94,000 dollarow nahromadźene, tak zo je fundirowanjo a zdźerženjo tohole kollegia, w kotrymž rodźeni Amerikanowje na duchownstwo schtuduja, nětko wěste.

Z Roma. Jena z wjetschich swjatoczności w cyrkwi s. Pětra je 2. februara. Swjaty wótc běsche Božej mschi pschitomny a wudźělesche potom swjećene swěcy kardinalam, biskopam, tachantam kollegiow a druhim wysokim zastojnikam. Potom bě kaž hewak Te Deum hako dźakprajenjo, zo je Bóh město Rom zwarnował w czasu wulkoho zemjezrenja w lěcze 1703. Wot toho czasa poscza so Romjenjo krucze na pschedwjeczoru tohole swjedźenja, kiž je ze slubom wobnowjeny pod bamžom Piusom VII. w lěcze 1803. — W cyrkwi s. Klimanta, w kotrejž so reliquije s. Ignaca, biskopa a martrarja namakaja, běsche 1. februara tež lětny swjedźeń. Popołdnju tam londonski arcbiskop Manning jendźelske prědowanjo dźeržesche, na kotrež wjele katholskich a tež protestantskich wosobnych Jendźelczanow a Amerikanow pschińdźe.

Italska. Měschczanska wyschnosć w měsćze Padua je poruczila, zo maja so wschitke swjate kschiže a druhe swjećata wotstronić, kotrež pschi puczach steja. Na to je nětko w měsćze a wokoło města kóncowanjo a wonjećesćenjo tych znamjenjow, kotrež tam hewak k pobožnosći pohnuwachu. K czomu tajke hanjenjo a swjatorubjenstwo tam hischcze powjedźe! W blizkim mjeńschim měsćze Bassano chcychu tón samy skutk dospołnje wuwjesć; ale pobožny lud sebi to njechasche lubić dać, a tak so tež wyschnosć hinak dopomni. Lud da zasy porjedźić, schtož bě skóncowane, a dźeržesche tsidnjowsku wotproschowacu pobožnosć.

Jendźelska. Njedawno k naschej cyrkwi wobroćeny marquis of Bute je 5000 puntow sterlingow (t. j. 33,000 toleri) k twarjenju noweje cyrkwje w Londonje darił.

Grichiska. Po dołhim pytanju je so tola nowe ministerstwo namakało a na khwilu je za Turku wójnski strach zahnaty.

Z Petersburga. Nowiny wozjewjeja peticiju wjele jendźelskich protestantow, kotsiž chcedźa so z rusowskej schismatiskej cyrkwju zjenoćić. Schto so stanje, wě Bóh. Tak wjele je wěste, zo je w jendźelskim protestantstwje wulka njespokojnosć; ale móže so tež radźić, zo so jendźelska cyrkej z tej zasy zjenosći, wot kotrejež je so w 16. lětstotku wotdźěliła, mjenujcy z katholskej.

Asia. Znate je, zo su w Japanskej cyłe kschesćanske zhromadźizny w potajnym pschez 200 lět so zdźeržałe, bez cyrkwjow a duchownych, pschi žałosnych martrach a pschesćěhanjach. Jedyn missionař powjeda sćěhowace. Pschi poswjećenju noweje cyrkwje w Japanje pschińdźechu někotsi wobydlerjo a žadachu, z missionarami potajnje porycźećź. Woni pak stajachu tele praschenja. 1) „Scze wy widźownej hłowje cyrkwje poddaći, kotraž je w Romje?“ „Haj, wotmołwichu missionarojo, my smy dźěći naschoho swjatoho wótca bamža, naměstnika Jězusa Khrystusa na

zemi." 2) „Scźe woženjeni?" — „Ně, smy měschnicy a katholscy měschnicy wotpołoža sluby dospołneje cźistoty; woni nimaja druhu familiju dyžli jim dowěrjene dusche." 3) „Wěricźe wy do njewoblakowanoho podjecźa najzbóžnischeje knježny, macźerje Božeje?" — „Haj to je nascha wěra a z cyrkwju prajimy: Marija bjez hrěcha podjata, prosch za nas!" Na to poklaknychu cźile Japansky a płakachu z radoscźu prajicy: „Haj wy scźe katholscy duchowni, my smy kschescźenjo, a zady nas we wulkim kraju su hischcźe tawzynty katholikow, kotsiž su we potajnym po wěrje prjedawschich martrarjow žiwi." Njedawno je tam nowe pschescźěhanjo wudyriło a sta kschescźanow, tam rodźenych, buchu w morju zatepjeni.

Amerika. Z Texas-Houstona pisaja, zo su w blizkim měscźe San Antonio katholscy Němcy sebi nowu cyrkej twaricź poczeli. — We Wawerley budźe so cyrkej za Polakow twaricź, wosebje pschez prócu duchownoho Orzechowskoho. — W Kaliforniskej buchu w poslenischim cźasu schtyri nowe cyrkwje poswjecźene. — W New-Orleansu pschebywa nětko biskop Ramirez z Tamanlipazu, indiskoho splaha, kotrohož je cyrkwi njepschecźelske knježerstwo w Mexikanskej z kraja wuhnało. — Sławny missionar de Smet je do Europy wotjěł w należnoscźi swojeje missije. W New-Yorku su joho wschelako poczescźili, schtož je wosebje tohodla zasłužił, dokelž je wón jeniczki milijony dollarow a wjele wojakow krajej zalutował, hdyž w poslenich wójnach Indianow we tak mjenowanych skałatych horach wot sobuwojowanja pschecźiwo amerikanskej uniji wotdźerža.

Połnócna Amerika. W poslenich měsacach buchu nowe cyrkwje swjecźene w Leawenworthu (w Kansasu), Washingtonje, Danville, Albany a tež nowy klóschtyr knježnow wórschulinkow w Louisville.

Należnoscźe towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 168. Madlena Lebzyna z Ralbic; 169. Khata Wjerschowa z Rachlowa; 170. Mikławsch Ducźman z Dźěžnikec; 171. Jan Kral z Cźemjeric; 172. Jakub Wjenka z Róžanta; 173. Khata Suchec z Róžanta; 174. Jurij Kózleř z Nowoslic; 175. Mikławsch Schewc z Miłocźic; 176. farař Smoła z Njebjelcźic; 177. Jan Hěblak z Njebjelcźic; 178. Mikławsch Matijeschk z Pazlic; 179. pjekař Zelnak z Kukowa; 180. Mikławsch Błažik z Ralbic; 181. bětnař Michał Kocor ze Schunowa; 182. Michał Cźornak z Ralbic; 183. kapłan Luscźanski z Ralbic.

Na lěto 1868 zapłacźichu: kk. 344. Jakub Cźornak z Konjec; 345. Mikławsch Hicka z Radworja; 346. Michał Donat z Radworja; 347. Michał Delenk z Budyschina; 348. Hana Natuschkec z Hory; 349. Michał Wicźaz z Brěmjenja; 350. Hana Scholcźina z Łazka; 351. M. K. z Róžanta; 352. Jakub Klimant z Róžanta.

Dobrowólne dary: Jan Kral z Cźemjeric 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschcźenej: Marija, dź. schewca Valentina Górnoho z B.; Klara, dź. Karla A. Vestera z B. — Zemrjetaj: Hana Schěrcowa rodź. Měrcźinkec z Dobrusche, 45 l.; Jakub, s. Michaka Welsa z Něwsec, 1 l. 3 m.

Cźischcźał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 5. **6. měrca 1869.** **Lětnik 7.**

Loreto w Italskej.

Italska je za kschesczana we wschelakim nastupanju herbowka slubjenoho kraja. Haczrunje nam swjate wostanu tamne města, hdźež je nasch zbóžnik so narodźił, skutkował a wumrjeł, widźimy tola srjedźiznu joho cyrkwje po joho samsnym wobzanknjenju nětko w Romje. Tam je bójska móc joho cyrkwje we pschesczěhanjach pschez pohanow so wopokazała a wottam najmócnischo so rozpschestrěwała po wschěm swěcze. Do Roma a do Italskeje pschenjese Bóh sam, schtož je hako drohotne widźowne wopomnjenki na woczłowjecženoho Syna nam zdźeržał: dopomnjecza na Nazareth, Bethlehem a Jeruzalem. Hlej, w Romje su bjez druhimi drohotnosczemi w cyrkwi s. Marije (Maria Maggiore) zbytki Bethlehemskoho złoba a w cyrkwi s. kschiža (Croce di Gerusalemme) najwjetscha reliquija toho samoho; Nazareth pak nadeńdźesch pschenjesenu w domiku s. Marije w Lorecze!

Na dompuczu z wěcznoho města Roma w lěcze 1867 dosta so mi tež hischcze te zbožo, zo móžach Loreto wopytacz. Tute město (z 9600 wobydlerjemi) leži něde 5 hodźinow nimale k połdnju wot Ancona pschi adriatskim morju. Dokelž pak nětko železnica hacz tam wjedźe, pschijědźech wot Anconu za poł hodźiny na žadanu staciju. Dróžkarjo běchu kaž wschudźom na hosczi pschihotowani a tak dojědźe so za 15 minutow na hórku, na kotrejž město leži. Wone pocza nastawacz wot l. 1295, hdyž bě so domik s. Marije na spodźiwne waschnjo pschenjesł do tehdom tu stejacoho ławrjencowoho lěska (łaczansch lauretum, italsch laureto, němsch Lorbeerwald); z czohož ma mjeno. Hdyž běchu mohamedonojo 1291 Jeruzalem zasy dobyli, wozjewi so tón domik z Nazaretha, hdźež běchu kschesczenjo jón pschech zańcz měli a hdźež bě s. Helena cyrkej nad njón natwariła, nadobo najprjedy w Terzacu pola Fiume w Dalmatiskej, a połschtwórtaléta pozdźischo we wokolnosczi města Recanati a skónczinje na nětczischim městnje. Wot swojoho załoženja je město Loreto pschech

pschibjerało a nimale 500 lět pučuja tam pobožni wschěch powołanjow a ze wschitkich krajow.

Na hórcy móžach so na wschě strony rozhladacź a so pschepokazacź, zo sym w žohnowanym kraju. Tola lěpschi wuhlad mějach potom hischcźe z balkona (wutwarka) biskopowoho hrodu. W bližschej wokolnoscźi rozeznajemy derje hórki, z winom a wolijownjemi wobsadźane; kruch dale pytnjemy někotre města, Osimo, Recanati a Macerata, krajske město; k nohomaj pak su hórki wokoło Castelfidardo, hdźež běsche 1860 bitwa bamžowych wojakow z italskimi.

Tola zastupmy do města samoho! Po dołhej hasy pschejědźemy male torhoschczo a hischcźe druhu hasu, hacź smy na torhoschczu psched cyrkwju s. Marije. Na lěwicy rozschěrja so wulki hród biskopa za Loreto a Recanati. Psched cyrkwju steji lata statua bamža Sixta V., dobroczerja Loreta. Cyrkej ze swojim tórmom a pódlanskimi twarjenjemi ma skoro napohlad wobtwjerdźenoho města, kaž běsche to w czasu jeje natwarjenja w 15. lětstotku tež druhdźe waschnjo. Na marmorowej tafli steja słowa: „Deiparae domus, in qua Verbum caro factum est t. r. dom boharodźiczerki, w kotrejž je Słowo so mjaso sczinilo.“ Z jenymi tych tsojich bronzowych duri podamy so do cyrkwje a widźimy, zo je we formje łaczanskoho kschiža twarjena a zo ma tsi łódźe (schify). Wosrjedź cyrkwje wjelbuje so nad nami kulotwar (Kuppel). Na prawej stronje je 6 a na lěwej tež 6 khapałkow. Chor kapitla, hdźež duchowni zhromadnje spěwaja, je w prawym kschižowym prěkuschu, kotryž z wobej stronow do tsjoch khapałkow wuběhuje. Tež na hłowje cyrkwinoho kschiža k ranju su tsi wołtarje. Wosrjedźa w cyrkwi steji domik s. Marije (Santa Casa), hdźež je tež wołtař a wysche toho hischcźe je wołtař najswjeczischoho sakramenta, tak zo je z cyła 23 wołtarjow, na kotrychž kóždym so boža mscha dźerži kóždy dźeń a to czasto wjacykrócź, dokelž tam wjele duchownych pschipučuje. Wołtarje maja mosaikowe (t. r. z kamuschkow wusadźane) wobrazy a srjedźny wjelb je z freskami wudebjeny wot Signorellia w 15. lětstotku. Na stołpach namakaja so marmorowe tafle, kotrež we wschelakich ryczach stawizny swjatoho domu a joho dźiwapołne pschenjesenjo wopowjeduja.

Cyrkwinska słužba je mnohoscźi duchownych dowěrjena, kiž wysche biskopa wobsteji z kanonikow, beneficiatow, kapłanow a druhich duchownych; spowjednikojo su z rjadu minoritow a wobstaranjo swjatoho domu je kapucinarjam pschepodate. Pschi nětczischim knježeństwje w Italskej je lochcy móžno, zo budźe duchownstwo tež tudy kaž druhdźe pomjeńschene. W lěcźe 1867 běsche jich tam hischcźe doscź. Někotsi z duchownych dostawaja tež mzdu wot katholskich mócnarjow, kiž tam Božu mschu za sebje a swoje kraje woprowacź dadźa. Kanonikojo, spowjednicy a mnischa su tu stajnje k słužbje pschipučowacych wopytarjow. Za khudych je tam, kaž prajachu, derje postarane. Tamne popołdnjo, na kotrymž tam běch, czahasche wjele ludźi po cyrkwi a zdźěla so modlachu. My pak t. r. ta czródka, w kotrejž běch ja sobu, njeběchmy dołho sami; mějachmy dweju biskopow (naschoho hnadnoho knjeza Ludwika a k. biskopa Feßlera z Pöltena w Rakuskej), a tak njezdasche so nam dźiwne, zo so nam bórzy dobry pschewodźeř po cyrkwi, do swjatoho domu a po klóschtrje poskiczi. Běsche to jara pschecźelny P. Ignatius, minorit. Wón je rodźeny z prje-

dawschoho khěžorskoho dźěla Italskeje a běsche wjacy lět khěžorski wojeřski kapłan pschi jenym italskim regimencze. Z toho móžach sebi wukłascz, czohodla měješche wulki wobraz khěžora Ferdinanda a mjeńschi wot nětczischoho we swojej jśtwě!

Wopisanjo zwonkownoho a nutskownoho domika s. Marije pschichodnomu czisłu zawostajo, praju jenož, zo na tymle měscze mócnje hnuje pomyslenjo: W tymle domje (w tychle murjach) je Marija z Jězusom, swojim bójskim synom, a z Józefom, swojim czistym mandźelskim, bydlika! A hdyž so něchtó do prědka prascha, czohodla je Bóh tajkile dźiw czinił a pschez jandźelow tele murje sem pschenjescz porucził? Tomu wotmołwimy: Bóh chcyche swjate wobydlenjo wonjeczesczenju a zapusczenju dźiwich Saracenow (mohamedanskich) wutorhnycz a drje tež dźěl swjatych městow slubjenoho kraja Europje pschiwobroczicz. Schtóž chce so hischcze dale praschecz, praschej so Boha samoho, kiž je to czinił a staj bórzy tež druhe podobne praschenjo: Czohodla njeje Bóh Daniela w lawjacej jamje na druhe waschnjo nasycził, hacž pschez profetu Habakuka, kotrohož jandźel w powětse do Babylona donjese?

(Pokracźowanjo.)

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Kaž słyschimy, je „słowczko za twarjenjo cyrkwje w Baczonju abo Czornecach" na dobru rolu panyło a njese hižo płody. Tak je derje! Jenož do prědka z tym swjatym skutkom! Schtož je pschi tych samych wobstejenjach druhdźe móžne, to budźe tež pola nas móžne. Hdyž wjacy z dobroho žórła zhonimy, budźemy z radosczu wjacy w tej należnosczi pisacz.

Z Budyschina. Tudy czischczi so wosebity wudawk jutrownych khěrluschow, z khrósczanskich spěwařskich po słowje wuzběhnjenych, za jutrownych kschižerjow.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němska. Katholscy Němcy z wonka khěžorstwa rakuskoho wotedadźa k bamžowomu jubileju, kaž smy prajili, zhromadnu adressu wschěch 25 diöcesow. Pschepodaczo stanje so pschez pschedsydstwo a sobustawy wubjerka němskich towařstwow. K tutej deputaciji pschizanknu so w Romje wschitke wosebite deputacije diöcesow a towařstwow, kotrež wosebite adressy abo dary (kaž towařstwa rjemjesniskich atd.) pschinjesu. Hłowna deputacija pschepoda bamžej tež zapisk fundacijow (załoženja cyrkwjow, schulow atd.), kiž so k wopomnjeczu joho jubileja w jenotliwych diöcesach doma stanu.

Němska. W Münsteru běsche 4. februara zhromadźizna katholikow w tamnischim seminaru, na kotruž 3000 mužskich pschińdźe. Horliwe rycze buchu tam dźeržane.

Badenska. Arcbiskopski naměstnik Dr. Kübel, kiž ma nětko proceß dla wuzanknjenja Stromeyera (hl. czisło 4), dostawa adressy wot duchownstwa a luda, zo je bjez bojoscze njepscheczelam cyrkwje napscheczo stupił. — Knježny na Linden-

bergu dyrbjachu po ministerskim wukazu 10. februara swój zhromadny dom wopuschczicz. Wone pak njeńdzechu prjedy, kaž běchu prjedy prajiłe, doniž njebuchu z mocu wotehnate. Nazajtra pschińdže mjenujcy policajski kommissar ze žandarmami, zo by wurumowanjo „klóschtra" (schtož po prawym njeběsche) dokonjał.

Morawska. Dźeń 14. februara bu na Welehradže a we wschěch cyrkwjach 1000 lětny jubilej zemrjecza s. Cyrilla, japoschtoła Słowjanow, swjeczeny. Na pschedwjeczorje bu wschudźom zwonjene a swjedźeń sam běchu kemsche ze swjedźeńskim prědowanjom. Tež wotdźeržachu katholske towarstwa swjatoczu zhromadźiznu, kaž w Brnje (Brünn) „jednota s. Klementa". K wopomnjeczu tohole dnja załoža so tež w małych městach po cyłej Morawskej katholske towarstwa. Dokelž je swjaty Cyrill prěni słowjanski spisowar (wón je prěni najwustojnischi abejcej za słowjansku rycz zestajał a najtrěbnische dźěle swjatoho pisma pschełožił), tohodla napominaja czěske cyrkwinske nowiny, zo bychu tež druzy Słowjenjo (Czechowje, Słowakowje, Polacy, Serbja; Khrowatojo, južni Serbja, Słowjencojo, Bołharjo a Rusojo) z najmjeńscha na 5. julija, na kotrymž dnju so wot l. 1863 w słowjanskich diöcesach khěžorstwa swjedźeń ss. Cyrilla a Methoda swjeczi, do Welehrada pschischli a 1000-lětny jubilej smjercze Cyrilla zhromadnje wopominali. W czesczowanju ss. Cyrilla a Methoda zjenoczuja so z katholskimi Słowjanami tež schismatischy a snadź je to mysliczka, w kotrejž so wotdźělene stawy nascheje cyrkwje zasy k njej pschibliža.

Rakuska. Z khěžorstwa póńdža adressy k bamžowomu jubileju z jenotliwych diöcesow. Tak wotpósczele duchownstwo wschěch schtyri diöcesow Czěskeje krasnje wudebjenu adressu z pschisłuschnymi darami. — We Winje budže tele dny zhromadźizna biskopow, najskerje k wuradźenju, kak ma so cyrkej pschi wuwjedźenju nowoho schulskoho zakonja zadźeržecz.

Rakuska. Centralny wubjerk bratstwa s. Michała w khěžorstwje je łonsche lěto pschez 80,000 schěsnakow za bamžowe wójsko nahromadźił we wschěch 18 diöcesach. Bratstwo dźerži za swoje pjenjezy 118 zuavow.

Rakuska. Biskop w Linzu wozjewi lětsa jenož póstny rjad a pschistaji winy, czohodla žadyn pastyrski list wudał njeje. Wón bě w poslenim liscze rozestajił, kak dyrbja so wěriwi pschecziwo nowym zakonjam zadźeržecz. Dokelž je knježeństwo tónle list konfiscirowało a w nim złóscz namakało, je jomu njemóžno, nowy list wudacz, dokelž by so w nim runje kaž prjedy pschecziwo civilnomu mandźelstwu a druhim zakonjam wuprajicz dyrbjał. Skónczuje porucza biskop wěriwym, zo bychu so za khěžora a khěžorskich zastojnikow modlili, napomina lud k posłuschnosczi we wschěch dowolenych wěcach a wozjewja wotsudźenjo swojoho prjedawschoho pastyrskoho lista.

Rakuska. We Winje je nětko wuczinjene, zo duchowni, kiž su dla prědowanjow abo spisow wo nowych zakonjach wotsudźeni, njesměda swoju schtrafu wjacy w klóschtrach wotsedźecz, kaž bě to dotal po konkordacze hischcze dowolene, ale dyrbja tež do jastwow kaž złósnicy. Nó, to knježeństwu mało czescze a wužitka pschinjese! Móžno, zo so wone po czasu tež na biskopow zwaži, czohož so nětko hischcze strachuje, prajicy, zo jenož jich pastyrske listy a poruczności za duchownych w nastupanju mandźelskich zakonjow zakazuje, ale jich parschonu na pokoj wostaji. Kardinal

arcbiskop wjerch Schwarzenberg a druzy biskopja pak su we swojich zamołwjenskich pismach zjawnje prajili: Papjera njemóže žanu złóscz wobeńcz! Zo so katholske ludy khěžorstwa wo te nowe zakonje ani njetorhaja a je nježadaja, je hižo dopokazane. Po knježerstwu pscheczelnych nowinach je w tak mjenowanej Cisleithanskej (njewuherskich kralestwach a krajach) wot zawjedženja civilnoho mandželstwa jenož 12 tajkich wěrowanjow psched swětnym zastojnikom so stało! Potajkim za 24 parschonow bjez nimale 20 milijonami je tónle zakoń, kiž je wjele njeměra a njezboža pschinjesł, dźěłany. Dokelž je tež wjele tysacow pjenjez płacził, prjedy hacz bu w „reichsrathu" wobzanknjeny, by pschistojne było, hdy bychu czi 24 człowjekojo tele khósty sami zapłaczili a nic czi 19,999,976 druzy krajenjo, kotsiž za civilnym mandželstwom ani nježadaja a tohodla knježerstwu so ani dźakowacz njemóža.

Wuherska. Słowakojo, kotrychž je we wuherskim kralestwje pschez dwaj milijonaj, su tež wažnu kroczel w cyrkwinym žiwjenju sczinili. Kaž luthersch dwoje gymnasium (wulku schulu) maja, tak su tež katholsch Słowakowje so mužnje na to nastajili, samostatne katholske gymnasium załožicz w Klaschteru pod Zniowom. Dobrowólnje je so k tomu hižo nimale 14,000 schěsnakow nahromadźiło. Wschě statne gymnasije su za madźarske a tež za njekonfessialne (bjez wěstoho wěrywuznacza) wuprajene, tohodla su katholsch Słowakowje nětko nuzowani, czim horliwischo za swoju zhromadnu należnoscz so ze skutkom staracz.

Z Roma. Dokelž so katholski swět 50lětnomu měschniskomu jubileju swjatoho wótca bliži, njech tež tudy najwažnische data z joho žiwjenja steja. Jan Marija hrabja Mastai Feretti, nětko hako bamž Pius IX., narodźi so 13. meje 1792 w měscze Sinigaglia pschi adriatskim morju a dokonja potajkim skoro 77. lěto. W lěcze 1810 pschińdźe wón do Roma k dokonjenju swojich schtudijow. Dźeń 5. januara 1817 dosta wón nižsche swjeczizny, 20. decembra 1818 subdiakonat, 6. měrca 1819 diakonat a 10. haprylа 1819 měschnisku swjeczizu. W tymle lěcze pak běsche 10. haprylа sobota psched jutrami a jutrowniczku (11.) měješche młody duchowny Mastai prěnju Božu mschu. Wobaj dnaj staj wopomnjecza hódnaj; dokelž pak 11. haprylа na njedźelu (druhu po jutrach) panje, budźe drje hłowne wopomnjeczo abo sobuswjeczenjo jubileja zwonka Roma z wjetscha na tymle dnju. Nasch hnadny k. biskop tež wozjewi, hdy a kak budźe jubilej pola nas sobu wopominany. Wot dnja měschniskeje swjeczizny naschoho Piusa IX. pschihotowasche Boža prědkwidźiwoscz wažne podawki za katholsku cyrkej. Psched stami lět je swjaty arcbiskop Malachias z Armagha w Iriskej wo tymle bamžu profecził, zo budźe „crux de cruce" (t. r. kschiž wot kschiža). A to je so dopjelniło. Hdyž wopomnimy, schto je pschi wobschěrnym skutkowanju Pius IX. czerpjeł, dyrbimy joho jubilej sobu swjeczicz z poczesczowanjom, dźakom a z nadźiju, zo tež wón ze swojej swjatej cyrkwju pschez kschiž dźe k pschekrasnjenju!

Z Roma. Bamžowe wójsko ma tu khwilu 16,834 muži, z kotrychž je 8220 italskich po narodnosczi; dale je 2930 Francózow, 1713 Hollandźanow, 1154 Němcow, 970 Schwajcarjow (po narodnosczi Němcow, Francózow a Italczanow), 678 Belgiczanow (po narodnosczi francózskich Wallonow a delnjoněmskich Flamow), 234 Kanadiskich (Francózow z Ameriki), 184 z Britiskeje (Jendźelczanow, Iriskich,

Schótskich), 88 z Rakuskeje (wschelakeje narodnoscze), 52 Polakow z Rusowskeje, 42 Schpanischich, 18 z ameriskich republikow, 13 Portugalczanow, 3 kscheszenjo z Turkowskeje, 3 z Tunisa (z Afriki), 3 Syrojo (z Asije), 2 z Brasiliskeje (z połdnischeje Ameriki), 2 Schwejdaj, 1 Marokan, 1 Mexikan, 1 z Peru a 1 z Australije. Duž su w bamžowym wójsku wschě pjecz dźělow swěta a tež jara wschelake ludy zastupjene.

Z Roma. Oberst Blair ze schótskeje gardy je tudy katholske wěrywuznaczo wotpołožił. — Tón wobroczeny sakski zemjan (hl. posleni Posoł) rěka k. ze Schönberg.

Z Roma. Zběžkarjej Ajani a Luzzi staj na czas žiwjenja do czežkoho jastwa wotsudzenaj.

Z Roma. Něhduscha abtissa basilianskich knježnow we Mińsku w Rusowskej, Makrena Mieczyslawska je 11. februara tudy w swojim 86. lěcze wumrjeła. W pschesczěhanju klóschtrow pod prjedawschim khěžorom Mikławschom czekny wona w lěcze 1845 z Mińska do Roma, hdžež běsche wysoko czesczena. — Mordarjo, kotsiž běchu z Neapela sem pschischli, zo bychu Piusa skóncowali, su zajeczi. Jedyn z nich bu na železnicy popadnjeny.

Schpanisca. Krajni zapósłancy (kortes) su so zhromadzili w Madridze a nakhwilne knježerstwo maja nětko tsjo wjedziczerjo, kotrychž pschedsyda je marschal Serrano. — Arcbiskop z Granady bu pschi nutskhodze do hłowneje cyrkwje napanjeny a czežcy ranjeny.

Z Pariza. Marschal Randon, dotal protestant, je tudy do katholskeje cyrkwje pschestupił. Hdyž běsche hischcze minister wójny, zakitasche wón bamžowe prawa na swětne knježerstwo.

Z Pariza. Tele město liczi (rachnuje) 1,680,585 katholikow, za kotrychž je 68 farow z 534 farskimi duchownymi. Někotre wosady maja 30—50,000 duschow. Wschěch swětnych a klóschtyrskich duchownych je wokoło 2000. W nutskownym měscze je lochko, swoje cyrkwinske winowatoscze dopjelnicz. Skoro we wschěch farskich cyrkwjach zapoczina so wot rano schesczich do pschipołdnja kóždu połhodzinu Boža mscha. Cyrkwje su cyły dzeń wotewrjene a tež pschecy namakasch tam pobožnych.

Z Pariza. W tutym wulkim měscze je nětko na 150,000 katholskich Němcow, za kotrychž wosebity mission, wot jesuity Chable załoženy, wobsteji. Haczrunje su tawzynty bjez nimi, kotsiž derje francózscy rycza, wužiwaja tola radscho němsku rycz, w kotrejž su wo kschesczanskej wuczbje rozwuczeni. Tohodla je tu cyrkej, w kotrejž so němscy prěduje, spowjeda a pobožnoscze so dzerža wot missionarow jesuitow, kaž tež hólcza schula, w kotrejž schulscy bratsja (rjad) dzěczi w jich narodnej ryczi rozwuczuja; narodna holcza schula je w blizkosczi, pod wjedzenjom miłosczywych sotrow borromejskich. Jesuitowje němskeje narodnoscze wobstaraja tež khorych w Parizu a we dalischej wokolnosczi a wjedu tež wschelake towarstwa, bratstwa a njedzelske schule. Mission ma w tu khwilu 9 duchownych a 6 bratrow, a schulskich bratrow je tam 6. Dokelž maja cyrkej a druhe missionske twarjenja hischcze wjele tawzyntow dołha, hromadza Němcy we wschelakich diöcesach za tónle mission a staraja so yschikładnje za ludzi swojeje narodnoscze.

Francózska. Zapósłanc Dupin prajesche w senacze, zo je we Francózskej

pschi 36 milijonach katholikow jenož 800,000 protestantow. Poslenischi wotebjeraja, dokelž psched 50 lětami běsche jich hischcze połdra milijona. Zo knježeřstwo, spodźiwnje doscz, protestantow bóle podpjera hacž katholskich, widźi so z toho, zo katholscy duchowni z krajneje kassy jenož po 800—1500 frankach dostawaja a protestantscy po 1500—2000 frankach. — Dźesacz jendźelskich knjenjow z Hackney, kotrež su wloni k naschej cyrkwi pschestupiłe, su do města Calais pschijěłe, zo bychu so tu po regulach tseczoho rjada s. Franca wuwucziłe a potom do Londona wrócziłe. Tam chcedźa wone za khorych a khudych so staracz. Po jich pschikładze a pschez jich sobuskutkowanjo je nimale 100 Jendźelczanow k naschej cyrkwi pschistupiło.

Jendźelska. W delnjej komorje jendźelskoho parlamenta w Londonje je prěni minister Gladstone namjet stajił, zo by so krajna jendźelska cyrkej w Iriskej zběhnyła a wjetschinje katholikow tam wjacy prawa date było. W delnjej komorje budźa drje za to, ale hornjej nětko hischcze žana nadźija njeje na to; tam budźe wěscze prajene: Njech pschi starym wostanje. Tola stanje so k najmjeńschomu někajki spočatk za spomoženjo katholskeje cyrkwje a za Iriskich pschez zmužitoho Gladstona.

Rusowska. Ze wschelakich stronow so žada, zo bychu so w schismatiskej cyrkwi pscheměnjenja stałe, kotrež su trěbne. Pschede wschěm dyrbja so mjenujcy wobstejnoscze nižschoho duchownstwa polěpschicz. Dotal ma kóždy swětny duchowny z wuwzaczom biskopa mandźelsku a kóždy dyrbi so psched poslenjej swjeczižnu z dźowku jenoho popa swojoho biskopstwa zwěrowacz, kaž tež jich synojo zasy do mandźelstwa zastupicz dyrbja. Tajke nuzowanjo dyrbi skónczinje pschestacz; tež maja duchowni wjacy wuczenoscze dostacz a tohorunja wjacy mzdy, zo bychu wjacy nahladnoscze měli a potom wjacy skutkowacz móhli. Wysche khudoho ženjenoho duchownstwa, je tam nježenjenjene klóschtyrske, z kotrohož so biskopja a wyschschi duchowni wuzwoleja. Archimandritowje (prědkstejiczerjo klóschtrow) su zdźěla jara bohaczi, kaž wjerch a nětko jesuita Gagarin wobkrucza. Druzy mnischa su tež mało wuczeni, zrědka přěduja a mało za swojich poddatych so staraja. Biskopja pscheměnjeja husto swoje sydło, hdyž móža lěpsche dostacz a nimaja wjele mocy nad ludom. Cyrkwinskich nowinow je tam jara mało za telko milijonow schismatiskoho luda. (La réforme du clergé russe par J. Gagarin. Paris 1867.)

Rusowska. Tysaclětne wopomnjeczo smjercze swjatoho Cyrilla, kiž je 14. februara 869 w Romje hako biskop wumrjeł, bu tež w Petersburgu a druhich městach 26. februara (dokelž rusowska abo po prawym julianska protyka je wo 12 dnow za naschej gregorianskej) jara swjatoczinje swjeczene. Liturgiju (rusowscy obědnja, kaž woni Božu mschu mjenuja) dźeržesche w Izakowskej cyrkwi metropolit (patriarch) petersburgski z metropolitomaj z Moskwy a Kijewa, pschewodźany wot 3 arcbiskopow, 30 archimandritow (abtow), arcměschnikow a měschnikow. Pschi popołdnischim cyrkwinskim koncercze běsche tež wulkowójwodka Alexandra Petrowna. Daj Bóh, zo bychu rusowscy schismatikoso po pschikładze ss. japoschtołow Cyrilla a Methoda bamža spóznali hako widźownoho wjercha cyrkwje a nastupnika s. Pětra! Haczrunje knježeřstwo w Pólskej katholikow hischcze zatraschnje pschescźěha, je tola tež sylna strona, kiž tajke zakhadźenjo tama. Tak pisasche wóndanjo sławny spiso-

wać Aksakow, redaktor Moskwy, jara njespokojnje wo rusowskej cyrkwi a žadasche swobodu wuznacza. Druhe wažne dopokazanjo je, zo su wučeni Rusowje (Samarin, Hilferding a druzy) k jubileju 14. februara złotu lampu do cyrkwje we Welehradže (takrjec kolebcy kscheščanstwa bjez Słowjanami) a najstarschi w Rusowskej namakany wobraz ss. Cyrilla a Methoda do Cyrillki (t. j. mała cyrkwiczka pola Welehrada) darili. Čzornohórski (montenegrinski) wjerch Mikławsch dyrbjesche tejle daraj we Welehradže wotedacz; dokelž pak so dlěje w Barlinje zadzerža, wotpósła te same pschez kurira, zo bychu tam 14. februara byłe.

Japanska. Francózske missionske nowiny powjedaja tole. Pschescžěhanjo kscheščanow traje dale na Goto-kupach, k wječoru wot Nangasaki. Kscheščenjo na Kachiragachima a Fousakadjima su nimale wschitcy z jědom zawdaczi a čzwilowani. Dwaj staj pschi rozčahanju stawow wumrjełoj. Dotal z Božej pomocu njeje nichtó w swojej wěrje khabłał. Z Nangasaki pisa japoschtołski vikar dale 17. decembra: „Dostachmy powjescže z Goto-kupow, kiž naschu wutrobu hnuja. Na Fousakadjima su 181 kscheščanow, mužow, žonow a dźěczi do wulkoho jastwa zawrjeli a cyły měsac jich zatraschnje čzwiluja, dokelž so njechadža kscheščanstwa wotrjec; dźewjeczo su nětko k nahłej smjerczi wotsudźeni, druzy dyrbja čzwilowanjam pomałku podležecz. Podobnje zakhadža so na druhich kupach. Naschi 114 martrarjo na Eurakami, 110 jeczi na Omoura, z kotrychž je 70 wob lěto doczerpiło, wobswědcza dosez, kajke mysle japanske knježerstwo pschecziwo kscheščanstwu ma.

Należnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 184. Marija Mjenjec z Czemjeric; 185. Handrij Zarjeńk z Dźěžnikec; 186. Jan Guda z Dalic; 187. Hanža Gudzic, kandidatka mikosczywych sotrow s. Karla Borromejskoho w Neisse; 188. Józef Leidler gymnasiast w Khomotawje; 189. farar Jakub Beńsch z Ralbic; 190. Marija Běrkowa z Radworja; 191. Pětr Lukasch z Khasowa; 192. Marija Winklerowa z Khelna.

Na lěto 1867 a 1868 zapłaczi: 353. J. L. z D.

Dobrowólne dary: Marija Mjenjec z Czemjeric 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Martha Hilža, dź. tachantskoho assessora a rycznika Adolfa Jungi; Mikławsch Max, s. Ernsta Lehmanna; H. M., dź. R. Bachmanna z B.

Z Radworja. Kschczeni: Hanža Franciska, dź. Jana Müllera z Khelna; Michał, s. Jana Kubascha ze Zdźerje; Jan, s. Jurija Miczki z Khasowa; Marija Ludmila, dź. Karla Herciga z Nowoho Łuha. — Zemrjeczi: Jan A., s. Jana Schmurandra ze Zdźerje, 3 m. 19 dnj.; Hanža, dź. Michała Wjeraba z Khelna, 16 l. 7 měs. 21 dnj.; Hana, dź. Pětra Měscherja z Měrkowa, 2 m. 15 dnj.; Jan Micz z Kamjenej, 61 l. 10 m. 4 dnj.; Marija, dź. njeb. Pětra Rehorka (Rjeczki) z Bronja, 56 l. 11 m. 10 dnj.; Mikławsch, s. Jakuba Lehmanna z Brěmjenja.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 6. **20. měrca 1869.** **Lětnik 7.**

Měschniski jubilej swjatoho wótca a katholsey Serbja.

Pokstalětny jubilej měschnistwa je nic jenož za duchownoho samoho, ale je tež za joho wosadu abo podatych swjedźeń ponižnoho dźaka k Bohu.

Pomyslmy sebi najprjedy jenoho fararja, kotryž tajki swjedźeń swjeczi. Kajku ważnosćz ma joho skutkowanjo w czasu 50 lět! Wón je z Božej pomocu młodosćz wucził, sprawnych na prawym puczu zdźeržał, słabych posylnjał, hrěschnikow k pokucze pohnuwał, wschelakich tróschtował a jim swjate sakramenty wudźělał. Wón pschewidźi na tajkim dnju wjele płodow swojeje duchowneje dźěławosćze: njewědomnosćz a dźiwjosćz je so zhubiła, njepscheczelstwa su wujednane, wschelake złóscze su zahnate, dobry poczink so w swojej rjanosczi pokazuje, pobožnosćz a z cyła nabožnosćz je pschibjerała, kaž tež skutkowna lubosćz pschecziwo potrěbnym a tež wopory k lěpschomu cyrkwje a schule, — w joho wosadźe knježi pokoj Boži. Tohodla zraduje so wón ze swojej wosadu, kotraž je njebjeske hnady pschez njoho dostawała.

Pomyslmy sebi potom biskopa, kiž je 50 lět dostojnosćz a czežu měschnistwa nosył, kiž je so hako dobry pastyř za swoje wjetsche stadło ze swěru a woporami starał, kiž je tych swojich k žadosczi za wěcznymi kubłami wodźił, kotrohož pastyřska starosćz je so nad tak wulkej zhromadźiznu wopokazowała. Pschi joho jubileju by cyłe joho stadło, cyła joho diöcesa dźěl brała, zo by jomu czesćz, dźak a lubosćz wobswědcziła.

A hdyž lětsa 11. hapryla widźowny wjeřch cyłeje katholskeje cyrkwje swój měschniski jubilej swjeczi, hdyž bamž na 50 lět měschniskoho skutkowanja a czerpjenja pohladuje, hdyž Pius IX., kotrohož lubosćz a dobroczinosćz, kotrohož czichomyslnosćz a spodźiwna wobstajnosćz so swěczi psched 200 milijonami katholikow, swój złoty jubilej swjeczi, tehdom swjeczi cyły katholski swět tónle swjedźeń. Joho swjedźeń budźe tež nasch t. r. wschitkich kscheszanow; pschetož joho měschniska swje-

czizna běsche prěni skhodźeńk, wot kotrohož je wón horje stupał k najwyschschomu pastyřstwu, a z wopora Božeje mschě, kotryž 11. haprylа prěni krócz pschinjese, je wón najnadobnische hnady czerpał za swoje stadło po wschěm swěcze.

Tohodla pschihotuja so wschitcy wěrni katholikowje cyłoho swěta, tónle jubilej wuznamjenicz po móžnosczi najprjedy z wulkotnymi czesczownymi darami za swjatoho wótca w Romje a potom doma w swojich diöcesach a wosadach ze skutkami, kotrež budza tež dalischim splaham wobswědczecz katholsku lubosez.

To prěnische je so pschez pohnuwanjo nascheje duchowneje wyschnoscze tež wot naschich serbskich wosadow runje kaž wot němskich dostojnje stało; pschez dary a podpisma budzemy w Romje tež tón krócz sobu zastupjeni. Ale schto dokonjamy w nastupanju poslenischoho wuznamjenjenja, schto doma bjez napominanja z wysoka z dobreje wole so stanje? Redakcija czasopisa „Die katholische Bewegung" we Frankfurcze poda bamžej 11. haprylа pyschny zapisk na pergamencze, hdźež budza dary a fundacije zapisane, kotrež so w Němcach pschi pschiležnosczi spomnjenoho jubileja doma woprowacz budza. Hačzrunje nětko krótkoho czasa dla do 11. haprylа móžne njeje, něschto wjetsche ze zhromadnymi mocami katholskich Serbow wuwjescz, dha je tola móžne, zo na tymle dnju wěsty skutk z dźakownoscze k Bohu a sobu k poczescženju swjatoho wótca czinimy, kiž by pozdźischo snadź tež k joho wědomnosczi pschischoł.

Ale kajki skutk mamy wuzwolicz, zo by hódny a dostojny był tajkoho měschniskoho jubileja a zo by wopominany był w najpozdźischich czasach?

Katholscy Serbja! Wy scze słyscheli, schto je so w 4. czisle naschoho Pósła powjedało wo trěbnosczi jeneje cyrkwje za waschich wěry-bratrow a -sotry. Njezda so Wam pschihodne, zo by so na jubileju widźownoho wyschschoho měschnika runje na 11. haprylа — twarjenjo cyrkwje w Baczonju abo Czornecach za zhromadnu należnoscz wschitkich katholskich Serbow (nic jenož tamnischeje wokolnoscze) we katholskej zhromadźiznje w Khróscżicach zjawnje a swjatoczńje wuprajiło a zo bychu na tymle dnju czi sami, kotsiž su sebi to hižo wotmyslili abo sebi do toho dnja hischcze wotmysla, swój dar k twarjenju cyrkwje w Baczonju abo Czornecach wubjerkej (komitetej) wotedali hako dobry pschikład za wschitkich druhich katholskich Serbow. Dary tohole dnja bychu so do zakładnych abo wopomnjeńskich knihow najprěnje zapisałe a bórzy na dań dałe; tak by w tej należnosczi sławny zapoczatk daty był a wona njemóhła wjacy wusnycz. Katholski Posoł by so rady hako organ w tym nastupanju poskicził a na wschě pschinoschki po wozjewjenju pokładnika (kassirarja) kwitirował. Spomnjeny wubjerk dyrbjał wobstacz z khróscżanskoho knjeza fararja hako pschedsydy, z jenoho pokładnika (kublerja z wokolnoscze), z jenoho pismawjedźerja a potom z někotrych wubjerkownikow z tych wsow, kotrež mohłe snadź so w swojim czasu do teje noweje cyrkwje zapokazacz t. r. (po alfabecze stajene) z Baczonja, Banec, Czornec, Czěžkec, Haslowa, Łahowa (?), Libonja, Pozdec, Sulschec a Wutołczic. Tónle wubjerk by so potom kóžde lěto wjacy krócz zhromadźowacz dyrbjał, zo by katholskich po cyłych Serbach za swoju należnoscz wubudźował a z cyrkwinskej wyschnosczu dalische wuczinjał.

To su tak mysle Katholskoho Pósła a drje tež Wasche. Schtóž lěpschu radu

wě, njech nam pisa. Srjedu po jutrach k najmjeńschomu bychmy rady hižo pschez list wjedźeli (dokelž 3. haprylа wuńdźe Posoł), hacž su naschi knježa duchowni za to, zo by so tajke wuznamjenjenjo tohole dnja pschez zhromadźiznu 11. haprylа w Khróśczicach popołdnju po nyschporje stało abo nic; dale, hacž je so do toho czasa spomnjeny wubjerk pschihotował abo nic; a skónczńje, schtož je te najważnische, hacž su k najmjeńschomu někotsi zwólniwi, tehdom swoje wjetsche wulkomyslne dary k załoženju katholskeje cyrkwje w Baczonju abo Czornecach bjeze wschitkich klausulow (wuměnjenjow) wubjerkej ad hoc (k tomu) pschepodacz.

Katholski Posoł budźe bjeztym žadosczíwje na powjescze ze wschěch serbskich katholskich wosadow czakacz. Wón budźe tež zapisowacz, a wopomnjeczo joho powjesczow wobkhowa so za daloki pschichodny czas, hacž a na kajke waschnjo su zhromadni katholscy Serbja swjeczili połstalětny měschniski jubilej widźownoho wjerćha katholskeje cyrkwje, nastupnika swjatoho Pětra, naměstnika Khrystusowoho, bamža — Piusa IX.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Němske nowiny wozjewjeja, zo su wot 1. haprylа tsi stipendije z fundacije njeboh probsta Mahra njewobsadźene: jene po kóždolětnje 80 tolerjach za studentow na universitach abo we najwyschschimaj klassomaj gymnasija, jene po lětnje 50 tol. za młodźencow, kiž su hižo na wuczeřskich seminarach, realnych schulach, hajniskich, hewjeřskich a druhich akademiach, a jene po 30 tol. za tajkich, kiž chcedźa rjemjesło wuknycz. Prěnje prawo na te same maja katholscy Serbja z krejnoho pschecželstwa njeboh Dr. Mahra a potom njebjelczanscy wosadni. Wobsadźecz ma te stipendije tachantske konsistorium w Budyschinje. Žadaczerjo dyrbja serbskeje rycze mócni bycz, splahowanjo wot serbskich starschich samo njedosaha. Kaž je snadź znate, ma cyła fundacija sydom stipendijow, kiž so połětnje praenumerando wupłaczeja; dwě stej pod po 80, tsi po 50, a zasy dwě po 30 tolerjach. Žadaczerjow je pschecy wjele; duž je załoženjo tajkichle stipendijow za wuknjacych młodźencow pschecy na czasu!

Z Budyschina. W naschej diöcesy je w serbskich a němskich wosadach 1815 katholskich mužskich adressu, kiž so z Němskeje bamžej sczele, podpisało, a pschez 500 toleri wurjadnoho wopora je so nawdało. To je pschecy rjane dopokazmo katholskoho zmyslenja, hacžrunje bě sej hischcze wjacy muži tu lochku prócu wzacz mohło k podpisanju!

Z Budyschina. Runje wuńdźe tu wužitna knižka (40 stronow wulka) wot pilnoho serbskoho spisowarja, k. kapłana Ducžmana w Radworju. Jeje napismo rěka: „Różowe (rózarij) najzbóżnischeje knježny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domjacu pobożnosczz zrjadował H. D.“ Kóždy tych tsjoch rózarijow (radosczíwy, bolosczíwy a hordosczíwy) wopschija najprjedy zawodne modlitwy (Einleitung), potom te pjecz potajnoscze a na to skónczne modlitwy, wschitko z rozpominanjom a modlitwu pschepleczene.

Z Budyschina. Kaž słyschimy, powjeda so w khróśczanskej wosadźe, zo je tachantske konsistorium pschecźiwo wotmyslenomu pschihotowanju cyrkwje w

Baczonju abo Czornecach. Z najwěsczischoho žórła podawamy tudy wěstosez, kotruž móže kóždy do prědka zhudacz, zo konsistorium njeje a njemóže bycz pschecziwo tak khwalobnomu wotmyslenju. Wone samo tu wěc nětko do rukow wzacz njemóže, dokelž ma so najprjedy za Žitawu staracz, hdžež je twarne město za cyrkej hižo kupjene. Tohodla pak dyrbi wobydleństwo wokoło Baczonja a Czornec samo so hibacz a k tomu měcz po pschisłowje: »Pomhaj sebi sam, a potom budže tež Bóh czi pomhacz!

Z Budyschina. (Porjedženka za katholsku protyku 1869, 25. měrca a 5. haprylа.) Dokelž lětsa swjedžeń „pschizjewjenja swjateje Marije" (25. měrca) na Zeleny schtwórtk trjechi, je Zeleny schtwórtk pschikazany swjaty dźeń, a dyrbi kóždy katholski kscheszan na tutym dnju Božu mschu słyschecz a so wschitkoho zakazanoho dźěła wostajicz. Toho dla budže we cyrkwjach, hdžež je wjacy duchownych, rańscha Boža mscha (tola wot Zelenoho schtwórtka) dźeržana;*) runje tak wostanjeja wustajene wotpustki na tutym dnju. — Póndźelu po prěnjej njedźeli po Jutrach (5. haprylа) stanje so jeno cyrkwinske swjecźenjo „Pschizjewjenja swjateje Marije" a njebudže to pschikazany swjedźeń za lud.

Pschispomn. Wschelake druhe zmylki a njedospoknoszče we protycy chcemy we pschichodnej za lěto 1870 po móžnosczi porjedźicz, a proschu k. duchownych wo pscheczelne pschiposłanjo porjedźeńkow, kiž jich wosadu nastupaja. H. D.

Z Wotrowa. Nasch k. farař Wels je hižo dlěschi czas khory a tohodla wobstara joho duchownsku słužbu nětko nakhwilnje k. kapłan Łusczanski z Ralbic. Bóh daj, zo by so k. farař bórzy wustrowił!

Z klóschtra Marijneje Hwězdy. Pola naschich duchownych je zbožopschejacu adressu za bamža 157 muži podpisało a pjenježny dar za njoho wunoscha tudy 37 toleri a 24 nsl. Podpisali pak njejsu někotsi, kotrymž na niczim katholskim wjele njeleži a kotsiž za to mějachu, zo budža pschez to — pschedaczi wot swojich duchownych, kotsiž su tola tež z luda a kotsiž maja wjacy czucza za zbožo a czescz swojoho luda, dyžli sebi tamni liwcy a njedowuczeni myslicz móža. J.

Z dreždžanskeje diöcesy.

Z Lipska. Pjatk 12. měrca pschipołdnju wumrje tudy w kczěwje swojich lět k. Adolf Bräuer, pomocny wuczeř pschi katholskej schuli, na hłowjacu khoroscz (tyfus) a bu 15. měrca pschi wulkim dźělbraczu pohrjebany. Wón měješche khwalbu swědomitoho a jara wustojnoho wuczerja a wuznamjenješche so tež we hudźbje (musicy), czohoždla joho jene lipskowske spěwanske towarstwo za swojoho direk-

*) „Cum festum Annunt. incidat in feriam V. Maj. Hebd., praeceptum audiendi missam et abstinendi a servilibus omnino servandum esse in ipsa feria V., adeoque providendum, ut eo die pro pagorum qualitate plures Missae privatae ante celebrationem Missae Conventualis celebrandae non desint, sed tamen antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemni nullatenus omittatur. S. R. C. 27. sept. 1716, Nro. 3893. (NB. Ad Communionem hanc accedant, qui non celebrarunt.) Hae Missae privatae dici non possunt de Annuntiatione, sed dici debent de fer. V. in Coen. Dom. cum Gloria et Credo. S. R. C. 7. sept. 1816 Nro. 4526." Mühlb. Decr. Auth. I., pag. 47.

tora wuzwoli. Wón narodźi so 31. augusta 1842 we Wotrowje, hdźež bě joho nan, nětczischi emeritus k. Michał Bräuer, cyrkwinski wuczeř. Seminarski kurs wotbu wón w Budyschinje a dokonja jón jutry 1864. Hdyž běsche lěto najprjedy w Drezdźanach a potom w Budyschinje pomocnik pobył, dosta w juniju 1865 wuczeřske město w Lipsku, hdźež je potajkim nimale schtyri lěta skutkował. Bóh tróschtuj joho nana, bratrow a sotru. R. I. P.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Wrótsławy. Schlezynski jara czesczeny grofa B. běsche 4. njedźelu posta kaž hewak w swojej uniformje w cyrkwi s. Dorotheje na prědowanju a ke mschi. Po Benedicamus dźěsche wón do khapale a wuprosy sebi taleř k hromadźenju smilnych darow za swjatoho wótca. Potom stupi so pschi durjach, a prajesche za kóždy dar, kiž bohaczi a khudźi składowachu, wótse „Bóh zapłacz!" Wón sam pschida tež nahladny dar. Schlezynscy zemjenjo su horliwi katholscy.

Z Barlina. Tudomni katholscy hromadźa k dostojnomu wopomnjeczu bamžowoho jubileja pjenjezy k twarjenju cyrkwiczki w narańschim kóncu města, hdźež so dotal w jenym wotnajatym lokalu kemsche dźeržachu. Twarne městno za nowu cyrkwiczku samo płaczi 12,000 toleri. Na prěnje pscheproschenjo zeńdźe so hižo pschez 3000 toleri z Barlina a tež z dalischich kóncow Pruskeje.

Němska. Adressa, kotruž smy tež my w naschej diöcesy podpisowali, je we wjacy hacz 10,000 farach wupołożena była a tež we 1200 towarstwach. Zwjazk wobstara so jara pyschny we Frankfurcze. We Francózskej budźe 25 zwjazkow podpismow.

Z Roma. W poslenim czisle podachmy powjescz, zo je pólska abtissa Makrena Mieczysławska w 86. lěcze zemrjeła. Pschistajamy někotre podawki z jeje žiwjenja. Wona běsche wjedźiczeřka basilianskich knježnow w Mińsku, hdyž car (khěžor) Mikławsch pschewobroczenjo tych samych k schismatiskej wěrje poruczi. Wona a jeje 37 sobuknježnow buchu nětko k wotpadej nuzowane wot l. 1838—40. Najprjedy dyrbjachu te wbohe knježny, z rjeczazami wobczežene do města Witebska (pschez 30 mil) pěschi hicz a tam w jenym zběhnjenym basilianskim klóschtrje pschebywacz, kotryž bě wot wudowow po rusowskich wojakach a druhich žónskich wobydleny. Sydom lět dołho žałosczachu wone tam, bez toho zo bychu jim rjeczazy wotewzate byłe, w stuchłym wobydlenju, hdźež běsche hischcze 13 knježnow z prjedawschoho klóschtra, kotrež běchu k najnižschim słužbam za tamne žónske tudy wotsudźene. Jich dźěła dyrbjachu tež te nowe pschikhadnicy dźělicz, pschecy w rjeczazach a pschi surowych pukach, z najhubjeńschej cyrobu, w najhórschej zymje bez tepjenja. Kóždy tydźeń dwójcy buchu wysche toho na poruczność wotpanjenoho biskopa Siemaszki, kiž chcysche tele knježny kaž sta druhich knježnow a mnichow pschez puki wobroczicz, najžałosnischo schwikane. Jena z tychle sotrow, Kolomba Górska, kiž bu runja druhim po jenym tajkim schwikanju k swojej karje wleczena, na kotruž z rjeczazom pschipinjena dyrbjesche kamjenje k twarjenju wozycz, padźe na měsczе morwa; druha, Baptista Downar bu w jenej pjecy žiwa spalena; tsecza, Nepomucena Grodkowska wumrje, hdyž bě ju prědkstejiczeřka domu ze schczěpu na hłowu dyrika; dwě druhej,

Suzanna Rypińska a Koletta Sielawa, wumrjeschtej pschi schwikanju. Z kónc lěta 1840 buchu te hischcźe zbytkne knjeźny, po dwěmaj zespinane, do Płocka wjedźene a tam zasy do jenoho swojich klóschtrow tyknjene, hdźež bě wot 25 knjeźnow hižo 15 na martry zemrjeło; wot tych 10 zbytknych běschtej pscheścźěhanjow dla dwě na duchu skhorikoj, ale tola dyrbjeschtej k swojej karje pschipinjenej dźěłacź, hacź tež wumrjeschtej. W lěcźe 1841 bu 5 knjeźnow w jenej hlinjanej jamje zasypnjenych a 9 druhich sotrow spadźe z murjerskich róschtow, na kotrychź dyrbjachu pschipomhacź a pschiwožowacź, a wschě běchu na měscźe morwe, bjez nimi jena rodźena wjerchowka (fěrschcźina) Medunicka. Krótko na to buschtej dwě knjeźnje do smjercźe schwikanej. Tajke podawki stachu so wjacy krócź w l. 1841 a 42. Knjeźna Serafina Sczerbińska, 73 lět stara, kiž dyrbjesche na poruczności Siemaszki 50 razow ze schwikadłom dostacź, wumrje pschi tsicytym a jeje cźěko dósta te zbytkne dwacyczi. Dwě druhej, Stanisława Dawgial a Nathalia Narbut, zemrjeschtej někotre hodźiny (schtundy) po schwikanju, a Justina Tur a Liberata Kormin buschtej k smjercźi doteptanej. To wschitko wjedźesche khěžor, dokelž běchu jomu te njezbožowne knjeźny list pisałe. Tola joho wotpohladanjo, te same k schismatiskej wěrje pschewjescź, so njeradźi. Bjez 245 z basilianskich knjeźnow, kotrež buchu wschitke takle dracźowane, njeje ani jena swojomu Bohu a swojej cyrkwi njeswěrna była. Wjetschina tychsamych podleža tajkim martram; te pak, kiž žiwe wostachu, bjez nimi generalna wyschscha, wjerchowka Eufrosyna Gedymin, buchu dwě a dwě hromadu zanknjenej, pěschi do Sibiriskeje wjedźene. Tale wyschscha, 45 lět stara, kotraž běsche swoje wulke bohatstwo, swojomu rjadej pschepodała a so pschez wulku luboscź k khudym wuznamjenjała, wumrje na tymle dalokim puczu. Skónczńje 1845 poradźi so abtissy Makrenje, kotraž bě pschi swojich žałosnych cźerpjenjach tež ze swojimi sobusotrami hako jich prědkstejiczerka sobuczerpiła, zo z tsjomi knjeźnami, kiž mějachu hischcźe trěbne mocy (wosym druhim buchu pschi schwikanju wocźi wuražene, zo woslepichu), z jastwa w Płocku cźekny a skónczńje do Roma pschiindźe, hdźež wěrnu rozprawu wo pscheścźěhanjach bamžej poda.

Z Roma. Bamž je strowy, dawa husto audiency a pschihotuje so na swjedźeń 11. hapryla. Na tymle dnju budźe wón w cyrkwi s. Pětra Božu mschu dźeržecź, wobdaty wot 12 syrotow (hólczatkow) z teje syrotnicy, w kotrejž wón po swojej měschniskej swjecźiznje katechet běsche. Po kemschach budźe swjatoczńje požohnowanjo z façady (prědkowneje strony) s. Pětra urbi et orbi (městej a swětej) wudźělene.

Z Roma. Dźeń 22. februara běsche wulka zhromadna audienca katholikow ze wschelakich krajow pola swjatoho wótca. Bjez 3—400 cuzymi běchu Amerikanojo z Kanady, z Mexika a Brasiliskeje, Jendźelczenjo a Irczenjo, Portugalczenjo, Schpanjenjo, Francózojo, Němcy, Rakuscy wschelakich narodnoscźow a Italczenjo. Bjez rakuskimi běchu grofojo Blome, Chotek, Clam-Martinic, Gozzo, Harrach, Rzewuski, Salm a Leo Thun. Poslenischi cźitasche francózsku adressu, kotruž běsche w mjenje wschěch druhich zestajał, psched bamžowym trónom we Vatikanje. Hdyž běsche Leo Thun z próstwu wo žohnowanjo skóncził, pozběže so swjaty wótc a dźeržesche scźěhowacu rycź francózscy: „Haj, chcu wam je dacź, tele žohnowanjo na-

měſtnika Jězuſa Khryſtuſa; prjedy pak chcu někotre słowa wam prajicź, kaž ſym to kóžde lěto cźinił. Tak dha ſmy tele lěto dokonjeli, a tele lěto kaž te prjedawſche bjeru waſche poczeſczowanjo a waſche pſchecźa, kotrež ſu wothłós (echo) poczeſczowanjow a pſchecźow tych, kotrychž wy zaſtupujecźe a tych wſchelakich krajow, z kotrychž ſcźe pſchiſchli. Ze ſwjatym japoſchtołom Pawołom praju wam: Wy ſcźe moja króna a radoſcź. Swoje poczeſczenja, ſwoje modlitwy, ſwoje zbožopſchecźa mi pſchinjeſecźe a ja móžu wam jenož ſwoju dźakownoſcź wopokazacź, móžu wam jenož prajicź, zo ſo kóždy dźeń k Bohu za tych modlu, kotſiž ſo za mnje modla; modlu ſo za tych, kotſiž mje podpjeraja a na kóžde waſchnjo mi k pomocy pſchińdu. Wy ſcźe ze wſchěch krajow a ze wſchelakich rycźow. Duž chcu wam powjeſcź, zo ja w myſlach cźaſto wokoło cykoho ſwěta, woſebje po Europje pucźuju a ſo na ſwjatych patronow wſchelakich krajow wobroczam a jich proſchu wo zaſtupjenjo za kóždy woſebity kraj a za ſebje ſamoho. Spoczinam z Portugalſkej, kotraž pſchi morju leži, a pſcheńdu do Schpaniſkeje, a modlu ſo k ſwjatej Thereſy, ſwjatomu Ignacej, ſwj. Francej Xaverſkomu, ſwjatej Hilźbjecźe Portugalſkej za zbožo tejule ludow. Wottam pſchińdu do Francózſkeje a proſchu ſwj. Dionysa, ſwjatu Genovefu, ſwjatoho Ludwika, ſwj. Felixa, zo bychu francózſki narod wulki a zbožowny ſcźinili. Potom du do Němſkeje a proſchu khěžora ſ. Heinricha, a ſwjatu Hilźbjetu z Thüringſkeje a druhich ſwjatych, zo by cyła Němſka w měrje zbožowna a we wěrje pſchezjena była. Potom proſchu ſ. Jana z Nepomuka a ſ. Scheźěpana, krala Wuherſkeje. W Iriſkej a Jendźelſkej nadeńdu ſ. Domaſcha z Kanterbury, ſ. Wilibrorda a ſ. Patrika; w Pólſkej a Ruſowſkej ſ. Kazamira a ſ. Jozafata. Wottam wobroczam ſo k połdnju a widźu ſ. Cypriana a ſ. Auguſtina za Afriku; potom w raniſchim kraju ſ. Jana Chryſoſtoma, ſ. Rjehorja; du do Ameriki a proſchu ſ. Roſu z Limy. Wſchěch tychle ſwjatych proſchu a praju jim, zo ſebi najhorcyſcho pſcheju, zo bychu proſyli za wſchitke ludy, wot nich ſtraſchnoſcźe wotwobroczili, jim pſchezjenoſcź we wěrje zdźerželi. A hdyž z tohole pucźowanja ſo wróczu a ſo praſcham, ſchto ſym pola wſchitkich ludow widźał, dha je wſchudźom to ſamo było. **Conturbatae sunt gentes, inclinata sunt regna** t. r. njeměrne ſu ludy, poniżene ſu kraleſtwa. Njejſym francózſkeje rycźe tak doſpołnje mócny, zo bych płacźiwoſcź kóždoho słowa wotměrił, a njebych rady pſchezměru wótry wuraz trjebał, ale ja njewěm žadyn druhi pſchełožk tychle słowow profety. A zwotkel tónle njeměr, zwotkel tele powſchitkowne poniżenjo? To ſu ſcźěhwki hordoſcźe a zabycźo wſcheje autority (wyſchſcheje mocy). Wſchudźom je pſchezběhnjenjo a ſamowólnoſcź. Wotcźiſnycź chcychu ſpſchah autority, a to najwyſchſcheje autority, mjenujcy Khryſtuſowejе cyrkwje, kotraž je zakład cźłowjeſkoho towaŕſtwa, ſamo ſwětnoho. K njej, k paſtyrjam cyrkwje ſu te słowa prajene: **Docete omnes gentes** t. r. wucźcźe wſchitke ludy! Z wonka tejele autority je jenož zabłudźenjo, njewěſtoſcź, njeměr. Swjaty Auguſtin, tónle wulki duch, je prajił: „Swjatomu piſmej njebych wěrił, hdy by mje autorita cyrkwje k tomu njepohnuła.“ Wopjeranjo pſchecźiwo autoricźe bě hrěch prěnjeju cźłowjekow, bě słowo ſatana: „Budźetaj kaž Bóh.“ Tónſamy zły duch hordoſcźe a njepoſłuſchnoſcźe pſcheběha nětko ſwět, a prěduje ſtaru wucźbu pſchecźiwjenja pſchecźiwo kóždej autoricźe, a najſkerje woſtanje to tak hacź do ſkónczenja ſwěta. Tohodla cźinju

na was nětko tež prósstwu a ta rěka, zo byschcze so wopjerali wschudžom pschecžiwo zahubnym wucžbam hordoscze, zo byschcze pschecy cyrkwi poskuschni wostali, zo byschžce swoje dźěcži a swoje familije poskuschnoscž k cyrkwi wucžili. Wostańcze pschecy zo mnu, na mojej prawicy, zo byschcze tule autoritu cyrkwje wucžili, wobkhowali a zakitali. A schto mi (pschetož dyrbju skónczicž, dalische wuwjedźenjo wam zawostajo) mi cžinicž zbytkne wostanje? Rucy k njebju zběhnycž a joho žohnowanjo na was dele zwołacž. O Pastor aeterne, non deseras! O wěčny pastyrjo, Jězu Khryschcze, njewopuschcž twoje stadło, požohnuj tychle mužow, požohnuj jich familije, jich ludy. Tele požohnowanjo wostań z wami wschitke dny waschoho žiwjenja a za wschu wěčnoscž. Benedicat vos etc. Amen."

Z Roma. W kommissijach za pschichodny koncil je tež jedyn Słowjan (Rusa), wjelewuczeny jesuita Martinow.

Naležnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 193. kubler Jakub Pjech w Swinjarni; 194. N. Mět (Pólny Mkónk) z Kukowa.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Marija Hańža, dź. kublerja M. Nowotnoho ze Słoneje Borschcze; Hana Hilža, dź. czěsle P. A. Hobraka z B.; Jan Jurij, s. pohoncza Boscźija Žofki z B.; Karl R., s. schewca Jana T. Klingsta z Hodźija. — Zemrjety: Eduard M., s. Jana Leschawy z B., 7 měsacow.

Zemrjety sobustaw: Mikławsch Mróz z Kamjeneje.

Tudy wuńdźechu a móža so za 15 np. dostacž w expediciji Pósła, w Khróscźicach pola M. Horniga a w Kulowje pola J. Horniga:

Jutrowne khěrlusche.

Wone su na **požadanjo kschižerjow** po słowje z **khróscźanskich spěwarskich** wotcźischczane, z wulkim pismom a na tołstej pisanskej papjerje. Wobwalka je tež tołsta, zo by w deschcźiku njerozmokała!

Róžowc

najzbóžnischeje knježny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domjacu pobožnoscž zrjadował Handrij Dučžman. Zeschity płaczi 15 np.

Rjana knižka wo Philippsdorfje, z dweju němskeju lětneju rozprawow wot kapłana **Storcha** wustojnje zestajana, je wuschła pod mjenom:

Hnadowny wopyt swjateje Marije we Philippsdorfje.

(Tsecźi dźěl dobytka je za cyrkej we Philippsdorfje postajeny.)

Ta knižka je za 5 nsl. na pschedań pola knihikupcow Smolerja a Pjecha w Budyschinje, pola pschekupcow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Khróscźicach a pola kapłana w Radworju. Tež expedicije Pósła ju rady kóždomu wobstaraja.

Cźischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 7. **3. hapryla 1869.** **Lětnik 7.**

Loreto w Italskej.

(Pokračžowanjo.)

My stejimy w cyrkwi s. Marije pšched jeje domikom. Schtóž je w Rumburgu abo w Prazy pola kapucinow byl, móže sebi jón bjez dalischoho wopisanja pschedstajicz; pschetož w tymajle městomaj kaž we wjele druhich po wschěch krajach je w 17. lětstotku „loretanski domik" po waschnju woprawdźitoho natwarjeny.

Tola njesměcze sebi myslicz, zo je domik s. Marije tajki z Nazaretha pschenjesený, kajkiž nětko je. Z tamnoho su jenož te schtyri znutska widźowne murje, z wjetscha z cyhelow natwarjene; zwonka je domik cyły wobkładźeny z běłym marmorom, kotryž pak wot stareje murje 112 millimetrow wotesteji, a ze wschelakim krasnym rězbařskim dźěłom, a tež joho z wonka runa tsěschka je pozdźischi (pod Pawołom III. wuwjedźeny) wjelb. (Drjewo ze prěnjotneje tsěchi bu k wołtarjej pschetrjebane.) Na wjeczornej zwonkownej stronje je pod jenym woknom wołtař pschizjewjenja s. Marije. Cyły wobkład domika bu po planje sławnoho Bramante wot Sansovina, prěnjoho rězbarja swojoho czasa, za dwacyczi lět nimale dokonjany, pod bamžom Leonom X. zapoczaty a pod Pawołom III. w lěcze 1538 wotkryty. Dźesacz statuow profetow sedźa tam w naturskej wulkosczi a dźesacz něschto mjenschich sibyllow; tež widźimy 9 basreliefow (wupukłych wobrazow), kotrež podawki ze žiwjenja s. Marije pschedstajeja. Někotre figury wobkłada su wobschkodźene pschez wokoschenja wěriwych a někotre tež z klepakom złóstnikow wotražene.

Tsoje bronzowe durje dowola pschistup do swjatnicy. Wone su, kaž te schtwórte, kotrež skhód k wjelbej wotewrja, dźěło Lombardia. Zastupmy z tymi, kiž wot połdnja nutswjedu.

Swjaty domik ma połoženjo wot ranja k wjeczoru, kaž dyrbja po prawym tež wschě katholske cyrkwje stacz. Wón měri w znutskownym po nowej měrje 9

metrow (metr je połdra łochcza) 55 centimetrow (stotych dźělow metra) dołhoscze, 4 metry 9 centimetrow schěrokoscze; murje su 4 metry 32 centimetrow wysoke a 58 centimetrow tołste. Na marmorowym wobkładze, kiž so nihdźe stareje murje njedotka, wotpočuje hako tsěcha nětczischi marmorowy wjelb z kulojtej dźěru, z kotrejž kad z lampow a swěcow wustupuje. Lěsyczkojta pschejima (Gitterverschlag) z pozłoczanoho drjewa dźěli domik do dweju njeruneju wotdźělenjow; pschez nju je k wołtarjej, nad kotrymž statua s. Marije steji, derje widźecz. Na prawej a lěwej stronje wisaja wschelake drohe slěborne wěcy, sem darjene.

Wołtař je debjeny z basreliefami ze slěbra, z drohim lapis-lazuli a druhimi kamjenjemi. W nutskownym wołtarja je tamny mjeńschi kamjeńtny wobzanknjene, kotryž je z domikom z Nazaretha pschischoł; na epistlowej stronje móžemy dźěl toho samoho widźecz, dokelž je tam tohodla woknjeschko. Dwoje durje wjedźeja pschez pschejimu z bokow wołtarja do druhoho wotdźělenja domika, kotromuž il Santo Cammino (kamin, něscz) rěkaja.

Pschi nawjeczornej muri je jena z hrjadow, na kotrychž 'něhdy tsěcha wotpočowasche, zasadźena do marmora; wona dźerži lěpje dyžli marmor samón, kotryž je pschez stajne klakanjo tam wotschmórany. Druha prěnjotna hrjada je w połdnischim zymsu pod krywom zasadźena.

W tej samej nawjeczornej muri widźi so jeniczke wokno, pschez kotrež swětłoscz do swjatoho domika stupa; wone bu pschi twarbach pod Klementom VII. trochu powjetschene. Pod nim je tak mjenowany byzantinski swjaty kschiž a na stronomaj někotre wobrazy (s. Marija, s. Jurij, s. Anton, s. Khatyrna); waschnjo wschoho tohole nětk wobschkodźenoho molowanja je orientske (rańschokrajne), schtož sobu dopokazuje, zo su wobrazy hižo w Nazarecze (wězo wjele po czasu khěžorki s. Heleny) w tutej do swjatnicy pschestworjenej khěžcy byłe.

Prjedawsche durje, pschez kotrež swjaty domik w Nazarecze z podzemskej khódbu zjenoczeny bě, su na połnócnej stronje, ale zamurjowane, trochu bóle k ranju dyžli nětczische napscheczne nowe. To so spóznaje, dokelž je kruch cedrowych abo cypressowych wudwjernow w muri zdźeržanych a něschto wysche kruch hrjady.

Na tej samej stronje namaka so w muri wumurjowana takrjec kschinja, kiž je swjatej familiji słužiła; wona je 78 centimetrow wysoka, 58 schěroka a pschez 30 hłuboka. W njej khowataj so dwě hlinjanej sudobi z domu w Nazarecze (forma a materia je rańschokrajna), kiž buschtej we wójnje kranjenej a 1800 w nowym pozłoczanym wobdawku zasy sem datej, a potom kaschczik, w kotrymž su pozłoczane hwězki a kruch modreje platy z prěnjotnoho nutskownoho wjercha, kaž tež ważne listy za loretansku historiju.

Na nutskownej połdnischej muri je ze slěbornymaj smuhomaj woznamjenjene, hdźe je prěni wołtař w Nazarecze był. Tam su tež kamjenje hako dary zasadźene.

Druhe wotdźělenjo domika ma wosebite durje wot połdnja pschez murju wysche teju, kiž z wobeju bokow wołtarja pschez pschejimu nutswjedźetaj. W muri k ranju, ale trochu wustupowacej, namaka so kamin, z czohož ma cyłe wotdźělenjo swoje mjeno. Horni dźěl twori krasnje wudebjenu nischu za postajenjo swjeczecza swjateje Marije. Tónle dźěl domika je pschez restauraciju pod Klementom VII.

trochu pscheměnjeny; starsche wopisanja pak njejsu tak nadrobne, zo by sebi prěnjotny napohlad pschedstajicz mohł.

Swjeczo (statua) s. Marije je z cedrowoho drjewa, a to z jenoho krucha, 89 centimetrow wysoke. Swjata knjezna steji a ma na lěwej ruch swojoho Syna, kotryž z jenej ruku kulu swěta dzerži a z druhej žohnuje. Jeje włosy so na czole rozdzělene a na ramjenja spadowace. Boža maczeř ma schěroku suknju ze schěrokim pasom wobjatu a nad to zasy mantl (płaschcz). Jězusdzěczatko nosy tez drastu z pasom. Ale z cyłoho swjeczecza niczo widzecz njeje, khiba tej dwě hłowje z krónu, ze złotom a dejmantami błyschczatej.

Te swjeczo běsche hižo do Terzaca a potom do Loreta w jenej drascze pschischło, kiž je z rózobarbneje wołmy hrubje zetkana a pschez schkleńcu widzecz. Haczrunje je nimale 600 lět tudy, je doscz derje zdzeržana, bez tym zo dyrbja so zwjeřschne drohotne drasty husto wobnowjecz. Nětko je cyłe swjeczo wot ramjenjow wobdate ze slěbornym wobwiczom a nad tym su zasy czornosamoczane wobwjazki dla pschiczinjenja parlow a drohich kamjenjow. Pod mjenowanej prěnjotnej zastarskej suknju nosy swjeczo czeńcziczku czornu musselinowu, kotraž so kóžde lěto wobnowja a z kotrejež so te schlewjerdki rězaju, kotrež so na wopomnjeńskich swjeczatkach „loretanskeje knjezny" pod syglom namakaju.

We francózskej wójnje w lěcze 1797 bu cyłe swjeczo wurubjene a wot jow do Pariza potom sobu wzate, hacz je tehdomny konsul republiki Napoleon 11. februara 1801 zasy dacz porucži. Bamž Pius VII. staji je najprjedy do swojeje khapałki w Quirinalu a wupyschi je z nowymaj krónomaj a druhim debjeństwom. Poslenje tsi dny novembra 1802 psched póslanjom do Loreta bě wone na hłownym wołtarju cyrkwje San Salvatore in Lauro, hdzež je skoro wschitcy Romjenjo wopytachu. Puczowanjo a znowapostajenjo w Lorecze běsche tam wschudzom wulkotny swjedzeń.

(Skónczenjo.)

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Jutrownu póndzelu sta so na poruczności nascheje duchowneje wyschnoscze sczěhowace wozjewjenjo: „Joho swjatoscz, knjezacy bamž Pius IX., nadobna hłowa nascheje swjateje cyrkwje, je 10. hapryla lěta 1819, schtož běsche tehdom jutrownu sobotu, we Romje měschnisku swjeczizu dóstał a 11. hapryla, na sczěhowacu jutrowniczku, tomu Knjezej prěnju Božu mschu woprował. Na naspomnjenymaj dnjomaj lětuschoho lěta potajkim swjeczi nasch wulcylubowany swjaty wótc dwoji swjedzeń swojoho pokstalětnoho měschnistwa a woprowanja wopora božeje mschě na pokstalětnym dnju po prěnim swjatym woporje. Z pschileżnoscze tutoho wulcyzwjeselacoho dwojoho swjedzenja ma so we wschitkich katholskich cyrkwjach a zjawnych khapalach sakskoho kralestwa 11. hapryla, to je druhu njedzelu po jutrach, pschi dopołdnischich božich słužbach na to so poczahowace swjedzeńske prědowanjo, kaž tez swjatoczna Boža mscha dzeržecz a Ambrosiowy khwalbny khěrlusch: „Te Deum laudamus" psched wustajenym božim Czěłom spěwacz a z tymsamym so

swjate požohnowanjo wudźělicź: zo bychmy Boha khwalili a czesczili a so Najwyschschomu za wschitke naschomu wjelelubowanomu swjatomu wótcej we czasu minjenych pjecźdźesat lět wopokazane hnady a za wschitko, schtož je so pschez njoho k zdźerženju, rozschěrjenju a pschekrasnjenju nascheje swjateje cyrkwje stało, so dźakowali, w Najmiłosczźiwschomu sobu swoje najhorcysche proschenja a zastupne prośtwy wozjewili, zo chcył wón tutomu měschniskomu starcej, kotryž lětsa 13. meje sydom a sydomdźesate lěto swojoho źiwjenja docpěje, hischcze dołhe a zbožowne wobknježenjo cyrkwje darowacź. Wysokodostojne duchownstwo so z tym žada, zo by na tutym dnju Božu mschu wosebje za swjatoho wótca a joho zbožo woprowało; lubowani wěriwi pak so pschecźelnje pscheproscha, pschez swoju pschitomnosczź pschi swjedźeńskich božich słužbach swoju swěrnu pschiwisnosczź k widźomnomu, drje wjelepruhowanomu, tola tež wulcy wobhnadźenomu wjeřchej nascheje swjateje cyrkwje, kaž tež swoje wutrobne dźělbracźo na tutym wysokim swjedźeńskim dnju w skutku wopokazacź. Jelizo by so wot wjetschoho dźěla wosadnych abo wot prědkstejerjow wobstejacych cyrkwinskich towařstwow a bratrstwow žadosczź za zhromadnym swjatym woprawjenjom na 11. haprylu wuprajiła, kiž by so zbožo swjatoho wótca woprowało, — njech czesczźowni duchowni tutu žadosczź podwolnje dopjelnja. Jich najlěpschomu spóznaczu zawostaja so postajenjo pschichodnoho czasa, kaž tež waschnja tuteje swjatocznosczе.

Z Budyschina. Kaž wschelake czasopisy pisaja a so tež jutse na poruczźnosczź duchowneje wyschnosczе z klětki ziewjecź budźe, je swjaty wótc pschez pismo wot 16. měrca tutoho lěta katholskomu swětej swój pokstalětny měschniski jubilej wozjewił, a wschitkim katholskim kschesczanam, kotsiž na tutym dnju (11. haprylu) we kajkejźkuli cyrkwi abo khapali Božej mschi pschitomni budźeja a po dostojnej spowjedźi k božomu blidu póńdźeja a so za wobroczenjo hrěschnikow, za rozschěrjenjo katholskeje cyrkwje, za měr a pokoj kschesczanskich wjeřchow a ludow pobožnje modlicź budźeja z mocu, po swjatym Pětru dostatej, dospołny wotpustk wudźělił, kotryž so tež duscham we czisczu pschikožicź hodźi. D.

Z Budyschina. Katholska zhromadźizna na dnju bamžowoho měschniskoho jubileja so dźeržecź njemóže, dokelž do dźensnischoho dnja (schtwórtk) žane spokojace powjescze nimamy.

Z Budyschina. Towařstwo Maczicy Serbskeje je zajimawu knižku wudało z napismom: „Jan Michał Budař, jeho źiwjenje a wotkazanje, kaž tež wobstaranje a poswjecźenje jeho pomnika w Budestecach. Zestajał Handrij Duczman. Z ryczemi a spěwami pschi poswjecźenju pomnika.“ Kaž je znate, wužiwaja tež katholscy serbscy khudźi kóžde lěto z wotkazanja njeboh Budarja, kotryž bě lutherskoho wěrywuznacza. Tohodla so słuschesche, zo so pschi wotkryczu pomnika zjawny dźak wupraji.

Z Budyschina. Pschichodnu sobotu wuńdźe k wopomnjeczu měschniskoho jubileja swjatoho wótca tudy pola Smolerja a Pjecha wopomnjeński wobraz (swjeczo) Piusa IX. ze serbskim napismom. Tež budźa w tutym knihikupstwje němske knižki wo Piusu IX. (joho źiwjenjopis a podawki z joho źiwjenja) na pschedań.

Z Budyschina. Kaž we wschitkich městach katholscy kschesczenjo k swjatocznomu wobeńdźenju 11. haprylа, tamnoho dnja, na kotrymž nasch lubowany swjaty

wótc Pius IX. pſched pokłětſtotytkom Bohu prěni króć najſwjećźiſchi wopor božeje mſchě pſchinjeſe, tak rjec jedyn pſchemo druhoho ſo pſchihotuja, tak tež naſche měſto cyle do zady ſtupić njecha a njemóže. Towařſtwo katholſkich rjemjeſłniſkich je wobzankyło, zaćućam najnutrniſcheje luboſćże a počeſćźowanja mjez druhim tež pſchez zjawne ſwjatoćźne pſchedſtajenjo wuraz a wobſwědćenjo dać, a na tute dowolamy ſebi was hižo do prědka kedźbliwych ſćźinić. Teſame wotdźerźi ſo na tudomnej tſěleřni (Schießhaus) na ſpomnjenym dnju wjećźor wot 6 hodźinow a pſchinjeſe we prěnim dźělu wſchelake ſpěwanja a muſikalne hry, kotrež chcedźa někotſi pſchećźelojo tutoho towařſtwa wuwjeſćź, we druhim pak kraſne bibliſke drama: Joſef a joho bratſja wot Haſerta k ſłyſchenju. Znajomnje ſłuſcha „egiptiſki Joſef“ k najkraſniſchim ſtawiznam cyłoho ſtaroho zakonja a tudy dobudźe tale ſtawizna pſchez dramatiſke zdźěłanjo, pſchez zdraſćenjo we podobnoſćźi ſtarych ćźaſow a, kaž ſo nadźijamy, pſchez dobre wuwjedźenjo ſobuſkutkowacych duch a źiwjenjo, tak zo móźemy tež naſchim ſerbſkim katholikam a ćźitarjam naſchoho Pośła tamne pſchedſtajenjo ze wſchěm prawom porućźić. Zaſtupny pjenjez wućźini za nummerowany ſtólćźk 10 nſl., za ſydłe měſto 5 nſl. a ze ſtejne měſto 3 nſl.; ſamozrozemliwje ſo wſchitke wyſchſche dary, k pomocy hiſchćże jara khudoho towařſtwa, dźakownje bjeru. Schtóž chce ſebi do prědka měſto zamołwić, njech ſo wobroćźi na kožuchařſkoho miſchtra Trulley na ſchuleřſkej haſy abo na präſeſa towařſtwa, k. njedźelſkoho prědarja J. Herrmanna. Po pſchedſtajenju je zhromadna wjećźeř; ſchtóž chce dźěl bracź, wozjew tymaj ſamymaj knjezomaj ſwoje mjeno.

Z Róžanta. Naſch k. adminiſtrator P. Benno je hižo dlěſchi ćźas khorowaty, tak zo dom wopuſchćźić a Boźe ſłužby w cyrkwi dźerźećź njemóže. Bóh daj, zo by bórzy zaſy wotkhorjeł!

Z dreźdźanſkeje diöceſy.

Z Dreźdźan. Tudomne a wſchitke druhe njekatholſke nowiny ćźinja wulku haru dla pſcheſtupjenja k. grofy Karla Schönburga z Wechſelburga pola Rochlitz, kotryž je njedawno w Romje ze ſwojej mandźelſkej k naſchej cyrkwi ſo wobroćźił. Tež lutherſke cyrkwinſke prědkſtejićźeřſtwa tamneje wokolnoſćże ſo na to jara hórſcha; ſchtož pak jim niczo pomhać njemóže. Grofa Karl je 13. meje 1832 rodźeny a je ſobuſtaw prěnjeje ſakſkeje komory.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſćże.

Schlezynſka. W Němſkich Piekarach bu na kóncu zańdźenoho lěta pólſke katholſke knihowne towařſtwo założene pod mjenom „Wydawnictwo dzieł katolickich na górném Szlązku“ (wudawařſtwo katholſkich ſpiſow w Hornjej Schlezynſkej). We Schlezynſkej je pſchez 800,000 Polakow, za kotrychž ſo w nowiſchim ćźaſu duchowni, wućźerjo a druzy zdźěłani ludźo khwalobnje ſtaraju. Dźak a ćźeſćź zaſłužuja woſebje jich nowiny „Zwiastun górnoszląski“ pod redakciju k. tachanta a ſchulſkoho radźićźerja Purkopa.

Pruska. Po jenych pruskich nowinach khodźi we diöcesy Kulm (Chełm) do 202 protestantskich schulow 8926 katholskich dźěczi, dokelž katholske schule pobrachuja. We Wjeczornej Pruskej khodźi 14,079 katholskich dźěczi do protestantskich schulow.

Pruska. Dźeń 20. decembra zańdźenoho lěta bu nowa cyrkej w Oschersleben poswjeczena, kiž bu pschez smilne dary natwarjena. Dotal so boże słužby w hubjenym twarjeńczku wotdźerżachu. Tuta hakle w nowym czasu założena stacija liczi hižom 1500 duschow a ma 4 schule z 273 dźěczimi. K.

Němska. Towarstwa němskich katholskich studentow na universitach zwonka khěžorstwa hromadźeja tež dary k dopomnjeczu na jubilej Piusa IX. Pjenjezy dadźa so k twarjenju katholskeje cyrkwje we Greifswalde w Pomorskej, schtož je jeniczke město z němskej universitu, hdźež žana katholska cyrkej hischcze njeje. Tež katholscy studenczi w Lipsku, kotrychž pak je tam jenož mało, wobdźěla so na tymle rjanym skutku. — Pschichodna hłowna zhromadźizna němskich katholskich towarstwow budźe w Düsseldorfje.

Würtembergska. Katholikojo tohole kralestwa (biskopstwa Rottenburg) su za swjatoho wótca 22,000 schěsnakow nahromadźili.

Tyrolska. Tachantojo hako schulscy inspektorojo njechadźa nowym schulskim wyschnosczam prjedawsche akty podacz. Wuczerjo a wosady spjeczuja so tohorunja nowym schulskim zakonjam.

Z Roma. Swjaty wótc je 9. měrca k swojomu jubileju 11. hapryla pult na wołtar a missale (měschne knihi) dostał. Wobaj kruchaj staj z brillantami, złotom a slěbrom jara bohacze wusadźanaj. Wschitkim měschnikam w Romje je pscheproschenjo póslane, zo by kóždy 11. hapryla božu mschu za swjatoho wótca dźerżał; tež su tam wschitcy wěriwi napominani, zo chcyli na tymle dnju božu mschu słyschecz. Bamžej Pius VII. a Gregor XVI. swjeczeschtaj tež 50lětny měschniski jubilej, ale tehdom so niczo swjatoczne njesta. Hdyž nětko pschi Piusu IX. cyłe katholske kscheszanstwo najžiwischo dźěl bjerje, dyrbi tych tola swědomjo hrjebacz, kiž srjedźiznu cyrkwje hako zhubjenu stražu a Piusa IX. za poslenjoho bamža wobhladowachu a pschedstajachu.

Z Roma. Dźeń 7. měrca wjeczor wudyri pschez njekedźbnoscz słužownika we vatikanskim hrodźe woheń, kotryž bu pak wuhascheny, prjedy hacz móžesche wjetscheje schkody naczinicz.

Z Roma. Swjaty wótc je jutrowniczku Božu mschu we cyrkwi s. Pětra dźerżał a potom, kaž hewak, požohnowanjo urbi et orbi (městej a swětej) wudźělił.

Z Pariza. Najwosobnischi francózski spisowar a pěsnjer Lamartine, kiž je tudy wumrjeł, běsche wot młodoscze derje kscheszansey woczehnjeny. Tohodla njehłosowasche wón za pschiwzaczo njewěriwoho k. Littré do francózskeje akademije (wuczenoho towarstwa) prajicy: Z tym bych pschecziwo mojomu dobromu Bohu hłosował. Wón khodźesche tež k swjatym sakramentam. Joho zasłužbow dla dasche joho khěžor na krajne khósty pohrjebacz. Njeboh Lamartine njechasche pak w Parizu pohrjebany bycz, ale w khapałcy swojoho wobsedźenstwa Saint-Point pola Mâcona. Tamnischa měschczanska rada wobzamkny, jomu wopomnik stajicz.

Z Pariza. Wósomdźesat lět stary pschedsyda senata (prěnjeje komory) k. Troplong, jedyn najsławnischich prawiznikow Francózskeje je 1. měrca wumrjeł a 4. potom na khěžorowe khosty swjatoczňje pohrjebany byl. Poslenje wolijowanjo dosta wón 25. februara. Hdyž joho farař wosady S. Sulpice wopyta, prajesche tón sławny khory tele rjane słowa: „Hdyž smy wjele czitali, wjele schtudowali a wjele žiwi byli, spóznajemy, hdyž so smjercz bliži, zo je katechismus jeniczka wěrnoscz.“

Francózska. Po cyłym khěžorstwje tworja so wubjerki (komité) k zběranju darow za swjatoho wótca k joho jubileju. Tak je wubjerk w Poitiersu 150,000 frankow k wobronjenju bamžowoho wójska nahromadźił a z Pariza chcedźa bjez druhim tež 40 koni za bamžowe kanonirstwo póslacz.

Jendźelska. Wójwoda z Norfolk, jedyn z najwosobnischich katholskich zemjanow w Jendźelskej, je dźeń swojeje połnolětnoscze (Mündigkeit) 26. decembra z. l. z tym swjecził, zo je we Arundelu zapołoženski kamjeń k katholskej cyrkwi położił, kotraž budźe tam za 50,000 puntow sterlingow, t. j. nimale poł milijona toleri, schtož je wón darił, twarjena. (Illustr. Ztg.) K.

Jendźelska. Nowiny Weekly Register pisaja, zo je wloni pschez 2100 jendźelskich protestantow k katholskej cyrkwi pschestupiło, kaž daloko je to znate czinjene. Bjez wobroczenymi staj 2 z wysokoho zemjanstwa, 12 protestantskich prědarjow, 8 doktorow z jendźelskich universitow.

Danska. We zańdźenym lěcze podachu so schesczo mužowje z wokołnoscze Alsena, hdźež za 300 lět žadyn katholski duchowny wjac skutkował njeje, na pucz do Roma, zo bychu do bamžowoho wójstwa zastupili. Woni prajachu, zo su wot bamža słyscheli, a chcedźa jomu słužicz. Woni pschepuczowachu Němsku, Schwajcarsku a Italsku, hacz do Roma pschińdźechu. Tudy buchu, hačrunje protestantojo, do bamžowych zuavow pschiwzaczi. Tola tudy po krótkim k katholskej cyrkwi pschistupichu, a słuscheja nětko hako dobri katholscy k najlěpschim bamžowym wojakam. K.

Rusowska. W diöcesy Wilna, kotraž guvernementaj Wilna a Grodno wopschija, buchu wot 1. januara 1863 sem zběhnjene: 87 katholskich cyrkwjow, 43 khapałkow, 58 farow, 9 mužskich a 5 knježnjacych klóschtrow. Skoro wschě su schismatikam pschepodate.

Z Kalifornije. Bjez Chinesami, kotsiž su so w nowischim czasu sem pschecżahnyli, su tež katholscy. W měscze San Francisko je jich pschez 50, kotrychž k. Valentini, prjedawschi missionař we Hong-Kongu, duchownscy zastara, dokelž wón jich rycz derje móže.

(Katholske towarstwa). Wone wot pomhaja czělnym a duchownym potrěbnoscżam, tak zo jich rozschěrjenjo k duchownomu zbožu człowjestwa wjedźe. Najwjetsche su tele: 1) Towarstwa s. Vincenca, kotrež so zwonka Europy we wschěch dźělach swěta namakaju we něhdźe 4000 městach; wone staraja so najprjedy za czasne potrěbnoscze khudych, zo bychu potom tež lěpje za jich duchowne skutkowacz mohłe. 2) Towarstwa rjemjeslniskich (gesellow), po cyłej Europje a tež w někotrych městach druhich dźělow swěta, we 470 městach ze 70,000 sobustawami. 3) Missionske towarstwo s. Franca Xaverskoho w Lyonje, kotrež ma nětko pschez 5 milijonow frankow lětnych dokhodow a swoje knižki (rozprawy) we 10 rycżach v 253,000

exemplarach czischczecz dawa. 4) Leopoldske towarstwo w Rakuskej (wot lěta 1829) z dokhodom 80—90,000 schěsnakow, kotrež na missiony w Americy a Africy nałožuje. 5) Missionske towarstwo s. Ludwika za Bajersku wot l. 1846, kiž ma wokoło 90,000 schěsnakow dokhodow a runje kaž dwě prjedy mjenowanej towarstwje z romskim wustawom Propagandy we zjenoczenju steji. 6) Towarstwo Jězusowoho dźěczatstwa, kiž bě w lěcze 1867 zhromadźiło 1,761,672 frankow a za to wo pokschczenjo 357,000 dźěczatkow a wo woczehnjenjo 24,000 dźěczi so postarało. 7) Towarstwo s. Bonifaca je wot lěta 1848 hižo 700,000 toleri nahromadźiło a wudało.

Należnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 195. Frater Jurij z Numburga; 196. N. N. Brankaczk z Kanec; 197. Michał Hanski z Pancžic; 198. Michał Dürlich z Noweje Wjeski; 199. Jakub Kola z Jaseńcy; 200. Marija Cyžowa z Czasec; 201. Pětr Woleńk ze Zyjic; 202. Jakub Schokta z Khróscżic; 203. Marija Pawlikowa z Czasec; 204. Jakub Donat z Nuknicy; 205. Pětr Hascha ze Zajdowa; 206. Franc Gäbleŕ ze Zajdowa; 207. Jakub Vit Kral z Makšec; 208. Jakub Glawsch z Rózanta; 209. Boscżij Lehmann ze Smjerdźaceje; 210. Mikkawsch Khilan z Něwsec; 211. Mikkawsch Matka ze Sernjan; 212. Jakub Žofka z Dobroschic.

Na lěto 1868 zapłaczi: 354. k. Jakub Žofka z Dobroschic.

Na lěto 1865 zapłaczi: P. P. z K.

Zemrjety sobustaw: Pětr Grofa, kubleŕski syn z KoczinY, 25. měrca.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Zemrjetej: Hana, dź. kublerja M. Wagnera ze Smolic, 7 lět; Hańža Helena, dź. žiwnoscżerja Jakuba Vita Krala z Makšec, 3 měs.

Z Radworja. Kschczeni: Hana Marija, dź. Pětra Barto z Měrkowa; Marija Augusta, dź. Jakub Janaka z Khelna; Jan, s. Jakuba Heńki z Radworja; Madlena, dź. Pětra Wjeraba z Khelna. — Zemrjetaj: Madlena, wud. njeboh Pětra Wobzy z Khelna, 84 l. 4 m. 2 dnj.; Mikławsch Mróz z Kamjeneje, 54 l. 11 m. 23 dnj.

Rózowc

najzbóžnischeje knježny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domjacu pobožnoscz zrjadował Handrij Dučžman. Zeschity płaczi 15 np.

Rjana knižka wo Philippsdorfje, z dweju němskeju lětneju rozprawow wot kapłana **Storcha** wustojnje zestajana, je wuschła pod mjenom:

Hnadowny wopyt swjateje Marije we Philippsdorfje.

(Tseczi dźěl dobytka je za cyrkej we Philippsdorfje postajeny.)

Ta knižka je za 5 nsl. na pschedań pola knihikupcow Smolerja a Pjecha w Budyschinje, pola pschekupcow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Khróscżicach a pola kapłana w Radworju. Tež expedicije Póska ju rady kóždomu wobstaraja.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 8. **17. hapryla 1869.** **Lětnik 7.**

Oekumeniski koncil.

Pomału, ale z wěstosczu pschihotuje a bliži so podawk, kotryž budže hako měznik stacz mjez starym a nowym czasom, haj tutón nowy czas zapoczecz. Na tutón podawk czakaja wschitke ludy a wschitcy ludźo, pak z bojosczu abo z hněwom, pak z wjesołosczu a wutrobnej nadźiju. Tónle žadny podawk, kajkiž naschi prjedownikojo po cyłych tsjoch lětstotytkach widźeli njejsu, je ökumeniski koncil abo powschitkowna cyrkwinska zhromadźizna, kotraž ma so 8. decembra tutoho lěta we Romje zhromadźicz. Wschudźom ryczi a pisa so wo tutej zhromadźiznje a kóždomu katholskomu kscheszanej ma bycz należna winowatosczz, zo by tež wo tutej wěcy prawy nahlad měł napscheczo wschelakim zaschmjatanym měnjenjam njepscheczelow cyrkwje a kscheszanstwa. Tohodla zda so pschisłuschne bycz, zo tež „Katholski Posoł" swojich lubych katholskich Serbow wo tutej wulkej zhromadźiznje powuczi.

I.

1) Hladajo na to, schto maja wschitke hłowne cyrkwinske zhromadźizny mjez sobu pschezjedne, prascha so najprjedy: schto je koncil abo cyrkwinska zhromadźizna? Je to na prawe waschnjo powołana zhromadźizna biskopow katholskeje cyrkwje k wuradźowanju należnosczow wěry, cyrkwinskeje czahnitby a kscheszanskoho žiwjenja.

Njedźiwajo na te zhromadźizny, we kotrychž so jeno biskopojo někotrych krajow abo krajinow k wuradźowanju swojich wosebitych, domjacych należnosczow skhadźuja, złožimy tudy swoju kedźbnosczz na te zhromadźizny, k kotrymž su wschitcy biskopojo katholskoho swěta powołani.

Prawo a winowatosczz, tajku cyrkwinsku zhromadźiznu wopytowacz a tam hłosowacz, maja wschitcy katholscy biskopojo; pschetož woni su wot Boha postajeni pastyrjo a wuczerjo Jězusowoho stadła, swědkojo Jězusoweje wěry a sudnikojo

duschow po božim prawje. Z boka nich dowoluje so tež kardinalam, generalam a abtam cyrkwinskich rjadow sobuhłosowacź. K tomu powołani wučeni měschnikojo a diakonojo smědźa hako wuradźerjo sobuskutkowacź. Czasto su na koncilach tež wotpósłani kscheszczanskich wjeřchow, tola nimaja woni niczo wuradźecź, ale su jeno swědkojo biskopskich wuradźenjow.

Kak wjele biskopow ma na tajkej zhromadźiznje pschitomnych bycź, njeje postajene; dosaha, zo su wschitcy pscheproscheni a k zhromadźiznje powołani, zo so kóždomu biskopej zastup dowoli a zo su wjetsche krajiny pschez nich zastupjene.

2) Hdyž su katholscy biskopojo stawy, je bamž hłowa tajkich zhromadźiznow. Wón dźě je tón, kotryž ma wot Jězusa móc datu, pascź Jězusowe wowcy a jehnjata. Na hłós tutoho najwyschschoho pastyrja zhromadźeja so biskopojo, pod joho (abo joho pomjenowanoho naměstnika) nawjedowanjom woni wuradźeja, bamž jich wobzamknjenja wobkrucźuje, a móže, je-li trjeba, tajku zhromadźiznu rozpuschczicź. Bjez bamža bychu biskopojo byli kaž wowcy bjez pastyrja, kaž czěło bjez hłowy; z nim zjenoszeni wučinja woni žiwe wučeřstwo Jězusoweje cyrkwje a jich zhromadźizna runja so tamnej sławnej zhromadźiznje swjatych japoschtołow wokoło prěnjoho bamža swjatoho Pětra we Jeruzalemje (wokoło lěta 50 po Jězusowym narodźe, Jap. staw. 15, 6—29), a ma tesame prawa, ważnoscź a nahladnoscź. Schtož woni postaja a wučinja, płaczi wschitkim kscheszczanam a ze zjenoszenymi mocami prócuja so wschitcy biskopojo, tute postajenja we swojej wosadźe wukonjecź. Kóždy kscheszczan bjerje tele postajenja podwolnje a rady horje, dokelž wě, zo to njejsu człowjeske postajenja, ale poručenja po božej woli. Na kóždej tajkej zhromadźiznje katholskoho biskopstwa dopjelnjuje so Jězusowe slubjenjo: „Ja sym z wami wschitke dny hacž do skónczenja swěta" (Mat. 22, 20), a „hdźež so dwaj abo tsjo we mojim mjenje zhromadźa, tam sym ja srjedźa mjez nimi" (Mat. 18, 20). Kóždej tajkej zhromadźiznje je pomoc a rozswětlenjo swjatoho Ducha wěste, po Jězusowych słowach: „Hdyž pak tamny Duch wěrnoszče pschinźe, budźe was wschitku wěrnoscź wučicź" (Jan 16, 13). Kaž tamna prěnja jeruzalemska zhromadźizna — móže nětko tajka zhromadźizna cyłoho biskopstwa prajicź: „Swjatomu Duchej a nam je so spodobało atd." (Jap. staw. 15, 28).

Dokelž dha swjaty Duch tajkule zhromadźiznu wožiwja, rozswětluje a nawodźuje, maja so wschitke postajenja we nastupanju wěry a poczinkow (Sitten) hako bójske a njezmylne pschiwzacź: pschetož „Duch Wótca je, kiž z nich rycźi" (Mat. 10, 20), a płaczi Jězusowe słowo: „Schtóž was słyschi, słyschi mje; a schtóž was zacpěje, zacpěje mje; schtóž pak mje zacpěje, zacpěje toho, kotryž je mje póslał" (Luk. 10, 16). We wschitkich czasach dha je płacziło, zo so tón sam z cyrkwje Jězusoweje wuzamka, schtóž so tajkej powschitkownej cyrkwinskej zhromadźiznje spjeczuje.

3) Tajka cyrkwinska zhromadźizna njestara so wo swětne należnoszče, ale należnoszče cyrkwje, należnoszče wěry, należnoszče naschich duschow. Wona njedźěła tež žane nowe wučby, ale pschepytowawschi swjate pismo a swjate podawizny wupraji wona jasnje a zjawnje, schto je so wo tej abo tamnej wěcy pschecy a wschudźom wěriło, abo schto z powschitkownych wěrnoszczow wěry sczěhuje. We nastupanju cyrkwinskeje czahnitby postaja wona, schtož je we wschelakich czasach k wjetschej

cześći božej a k zbóžnosći duschow wužitne a k dobromu kscheścżanskomu žiwjenju spomožne.

Tohodla powoła so tajka zhromadžizna wosebje tehdom, hdyž błudne wučžby nastawaja a so rozschěrjeja; cyrkej pozběhuje swój hłós napscheczo błudam a błudnikam, zo by swět wjedžał, hdže je Khrystus a hdže Belial (t. j. zły duch, hako nan kžě a njewěrnoscže), zo bychu so do poskuschnoscže a zjenočenstwa wróćili, kotsiž běchu pschez błud wot cyrkwje woteschli a so wotschćěpili. Tajke zhromadžizny buchu powołane, hdyž běchu so wopačnoscže a złóscže do kscheścżanskoho žiwjenja zapletke a wone porjedžachu žiwjenjo a wustajichu nowe duchowne brónje napscheczo nowym wopačnoscżam. Tež we cżasach, hdyž mócni njepscheczelojo kscheścżanstwej schkodu a zahubjenjo hrožachu, zeńdžechu so cyrkwinske zhromadžizny, zo bychu srědki wuradžowałe, z kotrymiž měła so cyrkej Jěžusowa a kscheścżanski lud zakitacž.

4) We stawiznach Jěžusoweje cyrkwje namakamy z boka wulkeje mnohoscže podžělnych zhromadžiznow za wosebite kraje dotal 18 powschitkownych abo ökumeniskich cyrkwinskich zhromadžiznow: We Jeruzalemje (wokoło lěta 50); 2 we Niceji (w l. 325 a 787); 4 we Konstantinoplu (w l. 381, 553, 680 a 869); we Efesu (w l. 431); we Chalcedonje (w l. 451); 4 lateranske we Romje (w l. 1123, 1139, 1179 a 1215); 2 we Lyonje (w l. 1245 a 1274); we Viennje (w l. 1311); we Florencu (w l. 1439) a we Triencže (wot 1545 hacž do 1563).

Kak wjele su wschitke tele cyrkwinske zhromadžizny k zakitanju a zdžerženju cžisteje wučžby Jěžusoweje, k rozschěrjenju a pozběhnjenju swjateje cyrkwje, k porjedženju a polěpschenju cžłowjeskoho towarśtwa skutkowałe a tak nic jeno božu cześć pschisporjałe a zbožo a derjeměczo cžłowjestwa spěchowałe, — je z njewuhasnitym pismom we stawiznach cyrkwje a swěta zapisane a jeno njerozhladany njewědomc abo złowólny a zawistny pschećžiwnik móže žohnowane a wozbožace skutkowanjo powschitkownych cyrkwinskich zhromadžiznow prěćž. Wobschěrnische rozpisanjo tutoho by wjacy městna žadało, hacž wulkoscž tutoho listna dowola. Tohodla wostajiwschi wschitko to wobroćžmy swoju kedžbnoscž tej powschitkownej cyrkwinskej zhromadžiznje, kotraž ma so we najbližschim cżasu (8. decembru 1869) we Romje zhromadžicž.

(Skónčenjo.)

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. We wschitkich cyrkwjach nascheje diöcesy je so 50lětny měschniski jubilej swjatoho wótca takle swjećžił. Boža mscha z wustajenjom Božoho Cžěła bu za swjatoho wótca woprowana, prědowanjo rychžesche wo ważnoscži tohole dnja a swjedženja, a na to spěwasche so Te Deum. We wschěch naschich wosadach běsche tež jara wjele ludži njedželu k Božomu blidu. W Budyschinje běsche pod wjedženjom k. njedželskoho prědarja Hermanna stejace towarśtwo rjemjesniskich (Gesellenverein), podpjerane wot katholskich wučerjow, seminaristow a někotrych knježnow, krasny swjedžeński wječor pschihotowało, na kotryž běsche

wjele hosczi z města a ze wsow pschischło. W prěnim dźěle programma hrajeschtaj dwaj młodźencaj jubelouverturu na klavirje. Na to dźerżesche k. tachantski vikar Dienst jara wustojnu swjedźeńsku rycz, w kotrejž rozpraji, kak móżemy po pschikładźe Piusa IX. bycz sylni pschez pschezjenoscz a jednotu, wużitni w swěrnosczi swojoho powołanja a we woprowanju sebje samych, a zwjeseleni we nadźiji a dowěrje na Boha. W kóżdym wotdźělenju běsche skónczne nałoženjo na towarstwo a joho sobustawy. Na to spěwachu seminariscżi Schönowu jubelhymnu pod wjedźenjom k. seminarskoho wuczerja Bergmanna. Potom spěwasche knježna Schmidekec ariu z Händelwoho Messiaša, k. wuczeř Schmidek kavatinu z oratoria „Paulus", knježna Neubnerec jenu Mozartowu kantatu, seminaristojo pschidachu hischcze Greithowe gloria, a duett (dwójny spěw) wot knježnow Wolfec a Schmidekec wobzankny prěni spěwny dźěl. W druhim dźěle hrajachu rjemjesnischy sami dźiwadłowu hru (theater) „Józef a joho bratsja" wot Haserta we pjecz wotdźělenjach. W tym pschikhadźeju Jakub, joho 12 synow, jastwownik a pozdźischi zastojnik Józefowy, służownik toho samoho (mór), druhi jaty mór, kralowy pjekař a naliwař, komornik, Jakubowy wotroczk Elieser, dwaj egiptskaj pschekupcaj a jedyn officir. Cyły dołhi kruch běsche jara derje nawuknjeny, a bu wubjernje prědkstajeny, tak zo po kóżdokróczným spuschczenju zawěschka pschihladowarjo dźakownje z rukomaj kleskachu. Hrajerjo sami, kotsiž su wschitku móżnu prócu na nawuknjenjo nałożili, a tež czi, kotsiž su jich hromaduhraczo dowuczili, zasłuża najhorcyschi dźak. Po skónczenym spěwje a pschedstajenju, schtoż woboje hromadźe pschez tsi hodźiny trajesche, běsche hischcze zhromadna wjecżeř za tych, kotsiž chcychu tam wostacz. Pschi tej samej buchu někotre dźakowne sławy wunjesene, bjez nimi prěnja wězo na swjatoho wótca. Tónle dźeń budźe wěscze dołho we wopomnjeczu za wschitkich, kiž su jón na te abo druhe waschnje sobu swjeczili!

Z Budyschina. Na tudomnym wuczeřskim seminaru pschihotuje so 12 młodźencow na wuczeřstwo. W präparandskim wotdźělenju pak je 24 schulerjow, kotsiž chcedźa z dźěla do wuczeřskoho seminara, z dźěla pak wotbudu tam nižsche gymnasialne klassy. Schtóż chce swojich synow na präparandu dacz, sczini najlěpje, hdyž jich prjedy do tachantskeje schule sczele, dokelž maja tu kóżdy dźeń 5 hodźinow schulsku wuczbu, bjez tym zo móża so na wsach jenož 3 hodźiny w schuli wuczicz. Studirowanych ludźi my katholscy we Łużicy a Sakskej hischcze jara trjebamy, nic jenož duchownych, ale tež prawiznikow, lěkarjow atd. To móhli sebi wosebje zamożnischi ludźo we pomjatku wobkhowacz a na swojich synow tež w tym nastupanju něschto wažicz!

Z drezdźanskeje diöcesy.

Z Drezdźan. Haczrunje smy pschestupjenjo grofy Schönburga hižo zkrótka wozjewili, podawamy tola rady hischcze někotre nadrobnoscze po nowischich powjescżach. Tónle rjany swjedźeń sta so na dnju s. Józefa w klóschtrje redemtoristow (Villa Caserta) w Romje. Grofa Karl Heinrich ze Schönburg a joho mandźelska Adela rodźena grofina Rechtern-Limpurg wotpołožischtaj katholske wěrywu-

znaczo we pschitomnosczi wjele wosobnych knježich, wosebje z Němskeje, do rukow kardinala Reisacha a dostaschtaj wot njoho s. sakrament firmowanja a wołtarja. Pšched kóždym teju sakramentow dźerżesche kardinal hnujacu rycz, wobroczeneju pschi tym bratra a sotru mjenujo. Hdyž bě skónczńje kardinal Te Deum zaspěwał, spěwasche cyła zhromadźizna z horcym dźakom sobu. Bamž poczesczi k. grofu z pschipósłanjom kwětkow. Grofa Schönburg je wjele puczował a rakuski officir pobył, pschez czož je katholsku wuczbu zeznał a lubowacz nawuknył. Tež pschestupjenjo joho sotry Marije, nětko grofiny Quadt-Isny, běsche joho k tomu měło, zo katholsku wuczbu schtudowasche. Wotradźeli běchu jomu a joho mandźelskej pschestupjenjo doscz jara pschez hrozace a pschecźelne listy. Pšched pschestupjenjom pschijědźeschtaj starschej knjeni grofiny do Roma a žadaschtaj rozrycźenjo z němskim protestantskim prědarjom. To tež młoda grofina pschida, ale tež prědař njemóžesche ju pschi jeje pschepokazanju a wotmołwjenjach khabłatu sczinicz. Nětko staj so starschej spokojiłoj. Ale w Sakskej haruja nowiny hischcze jara na k. grofu Schönburga. Kaž so powjeda, je wón tak mjenowane konsistorialne prawa ze swojeje strony za schönburgske recess-knjejstwa druhim lutherskim grofam rady wotstupił; patronatske prawo pak jomu wzacz njemóža!

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němska. We wschěch wjetschich cyle abo z wulkoho dźěla katholskich městach běchu na bamžowym jubileju wulkotne swjatoczńoscze, kemsche, zhromadźizny, wobdarjenjo khudych, koncerty, illuminacija, czahi z faklemi atd. Najžiwischo a najkrasnischo je drje w Kölnje nad Rajnom było; tamnischi dom (cyrkej) je so pschi illuminacii dyrbjał woprawdźe wulkotny pokazacz!

Z Paderborna. Bonifacijowe towarstwo je w poslenich tsjoch lětach 28 nowych duchownskich stacijow załožiło, tak zo ma nětk 129 městow zastaracz, hdźež wone duchownych pak z dźěla, pak cyle zdźerži. Bjez tutym je tež zda za katholskoho duchownoho w Sebnicy w Saksonskej postajena; tola pak so tónsamy hacz dotal njeje zapokazał, dokelž so to hischcze wschelakich napscheczźiwnosczow dla stacz njeje mohło. Nowych schulow bu 45 za tón czas załoženych, tak zo nětk towarstwo s. Bonifacija 149 schulow, kiž je wone załožiło, zastara. K.

Z Frankfurta. Adressa na s. wótca k joho jubileju bu we 24 biskopstwach Němskeje podpisana a dosta 1,260,000 podpismow, ze Saksonskej 2936 podpismow, bjez nimi nasch kral a pryncaj Albert a Jurij. Tak daloko hacz je znate, sczelechu 8 bajerske biskopstwa 72,000 schěsnakow hako wosebity wopor, biskopstwo Paderborn 19,000 tol.; biskopstwo Münster 24,000 tol.; Wrótsława 20,000 tol.; Saksonska z wobej diöcesow 2038 tol.; Fulda 3231 schěsnakow; Hildesheim 9000 nórtow; Rottenburg 41,356 nórtow a t. d. Limburg załoži jenu missionsku staciju. Wot tych druhich diöcesow dalische znate njeje, jenož wot Ermlanda a Culma (hdźež je wjele Polakow) wěmy, zo budźa pjenjezy, k tomu nawdate, za wosebite naležnoscze diöcesy nakožecz.

Z Krakowa. Rabin (židowski duchowny) Wiśnicki tudy dasche so 21. měrca kschczicz w cyrkwi dominikanow w pschitomnosczi wjele pobožnych. Sakrament kschczeńcy a potom tež wołtarja wudźěli jomu farař Serwatowski. General Kraszewski a grofina Marcellowa Krasicka kmótseschtaj.

Z Roma. Dźeń 10. hapryla běsche cyrkej s. Pětra woswětlena a 11. bě cyłe město illuminirowane a tež wulka wohnjohra (Feuerwerk). Bajerski wjerch Löwenstein powoła zhromadźiznu wosobnych Němcow do wojeřskoho kasina (bjesady), zo by wscho trěbne so wuradźiło dla pschepodacza adressy a darow (1 million frankow). W němskej narodnej cyrkwi běsche na jubilejskim dnju swjatoczna Boža służba, pschi kotrejž k. kanonik Moufang z Mainza prědowanjo dźerżesche. Tež w cyrkwjach druhich narodow běsche swjedźeń. Italska młodosczź je pschez deputaciju ze zbožopschejacej adressu 250,000 frankow pschepodała. Knjenje italskoho a cuzoho zemjanstwa su tež wosebitu adressu a nahladne dary bamžej pschepodałe. Wowka wójwody Roberta z Parma póśła bamžej 100,000 frankow. Wuheřska deputacija pschepoda někotre sta tysac frankow. Tež z Francózskeje, Belgiskeje, Jendźelskeje a Schpaniskeje pschińdźechu deputacije. Pius IX. je wjele wotsudźenych politiskich złóstnikow wobhnadźił. Cuzych ze wschěch krajow je tu jara wjele. Dźeń 11. hapryla wozjewjachu wutsěle z kanonow na jandźelskim hrodźe a zwonjenjo zapoczatk swjedźenja. Wokoło 8. hodźiny dźerżesche bamž mjelczacu Božu mschu we s. Pětrowej cyrkwi z wulkej assistencu. Połdra sta ludźi bu k Božomu blidu pschipuschczene, najprjedy schtyrjo hólczata ze syrotnoho domu Tata Giovanni, bjez nimi młody Mortara (syn židowskeju starscheju, pschi kotrohož wobroczenju bě wulka hara w europiskich nowinach). Po Božej mschi wudźěli swjaty wótc japoschtołske požohnowanjo pschitomnym a potom sta so zbožopscheczo pschez najwosobnischich zastojnikow a wotpóśłanych. Popołdnju po pschedstajenju, pschepodaczu adressow a po pschipuschczenju k wokoschenju nohi (t. r. kschiža na bamžowym czriju), dźerżesche bamž dlěschu italsku rycz. Wón prajesche, zo budźe katholska cyrkej pschecy dobywacz pschecźiwo swojim zjawnym a potajnym njepschecźelam. Hdyž bě skónczńje z dobrej nadźiju na pschichod cyrkwje spomnił, wudźěli wón požohnowanjo a bu ze sławu postrowjany. Na torhoschczu psched s. Pětrowej cyrkwju hrajesche bjez tym wojeřska hudźba. Popołdnju wudźěli bamž tež požohnowanjo městej a swětej z balkona s. Pětroweje cyrkwje. — Bamž je wysche zbožopscheczow pschez póśłancow tež direktne zbožopschecza dostał wot monarchow Pruskeje, Jendźelskeje, Rusowskeje a Würtembergskeje; dale su jomu gratulirowali wotehnata khěžorowa z Mexika, kralowna Isabella, wójwoda z Toskany a wjele pryncow atd. — Wulkowjerch Wladimir z Rusowskeje je tydźeń prjedy pola bamža pobył a wot njoho pschecźelnje powitany był. — Bamž je na swojim jubileju khudym, tež z tamnischeje židowskeje wosady, wjele wudźělił; bohaczi židźa běchu k tomu tež wjele płatu pschepodali.

Z Roma. Dźeń 12. hapryla je bamž na Božej mschi pschitomny był we hospitalu Tata Giovanni, dokelž je so wón na tymle dnju lěta 1850 z Gaety domoj wrócził. Tohorunja běsche potom pschi Te Deum, kiž bu pola s. Hańže extra muros dźerżane, dokelž bě bamž na tymle dnju lěta 1855 pschi spadnjenju jenoho wjelba tam njezranjeny wostał.

Z Roma. Cuzych běsche na bamžowym jubileju pschez 80,000. Tež wjele wotpósłanych ze wschelakich městow bamžowoho kraja je sem pschijěło z darami wschelakich swojich produktow (wupłodow), z kotrymiž chcychu bamža a joho wójsko zwjeselicz. Tu je luboscz widzecz!

Z Roma. W nowinach La Vergine podawa bamžowy komornik mjena tych bamžow, kotsiž su 50lětny měschniski jubilej swjeczili. Su to: Jan XXII., Rjehoř XII., Kalixt III., Pawoł III., Pawoł IV., Innocenc X., Klemens X., Innocenc XII., Benedikt XIII., Klemens XII., Benedikt XIV., Pius VI., Pius VII. a Rjehoř XVI. Wosebity swjedzeń a k tomu tak wulkotny pak njeje žadyn swjecził hacz nasch Pius IX.

Z Roma. Swjaty wótc je tež pschez telegraf wjele zbožoyscheczow dostał. Na pschedwjeczorje swjedzenja pschińdze tež z Baltimore z Ameriki jedyn łaczanski zbožopschejacy telegramm w mjenje Němcow we zjenoczenych statach.

Schpaniska. Sejm (kortes) dotal krala, kotrohož tola wjetschina wobydlerjow žada, hotowoho nima. Nan portugalskoho krala, kotromuž chcychu schpanisku krónu poskiczicz, je so do prědka za sebje a swoju swójbu zapowjeł. Snadz skónczinje jedyn z republikanskich generalow sebi krónu na hłowu staji. Njespokojnoscz pschibjera, dokelž krajny dołh a dawki pschecy rostu. W někotrych wjetschich městach su z nowa zběžki byłe. Tež bohata kupa Kuba (w Americy) so najskerje wot Schpaniskeje wottorhnje.

Francózska. Nowiny „Univers" su k bamžowomu jubileju 1,116,000 frankow nahromadziłe. Dary ze wschěch krajow do Roma póslane wuczinja drje pjecz milijonow frankow.

Amerika. Tež z najdalischich krajow za morjom póslachu swjatomu wótcej dary z adressami. Tež najkhudschi katholscy so na woporach wobdzělichu a wschelacy darichu te slěborne pjenjezy, kotrež běchu sebi na wopomnjeczo skhowali. W dwěmaj wosadomaj města Baltimore zeskładowachu 600 puntow sterlingow.

(Pius IX. a joho dźěławoscz.) Pius IX., nasch najwyschschi biskop, je 257. bamž a nastupnik swjatoho Pětra. Boža ruka je najwschelakorische dopuschczenja a wodzenja tohole na skutkach a poczinkach bohatoho žiwjenja, kroczele joho młodoscze, kaž podewzacza joho mužskich lět pschewodzała. Ze wschelakimi wobstejnoscźemi žiwjenja dyrbjesche so wón pschez swoje samsne nazhonjenjo zeznacz, w najwažnischich cyrkwinskich zarjadowanjach so wuwuczicz, waschnja a potrjebnoscze Europy kaž tež najdalischich ludow Ameriki widzecz a skónczinje pschez dołholětnu schulu czerpjenja so pschihotowacz, hacz bu k wuwjedzenju božich wotpohladanjow wot toho Knjeza na stoł s. Pětra pozběhnjeny a hako naměstnik Khrystusowy postajeny. Hako człowjek, hako kscheszan, hako wyschschi měschnik je sebi Pius IX. luboscz wěriwych a pschipóznaczo cyłoho swěta dobył. Joho miłoscz a ponižnoscz, joho dobroczinoscz a darniwoscz pschecziwo khudym, joho nadobne mysle za wschitko wěrne a rjane, za wědomnoscz a wumjeństwo (kunst) su znate. Wjele schpitalow a khěžow za khudych, wjele schulow a wustawow w Romje a w druhich městach dzakuje jomu swoje wobstaczo. Nastupajo japoschtołsku dźěławoscz Piusa IX. spominamy, kak je wón w najdalischej Asii a Australii, w połdnischej a połnócnej

Americy a tež w njepschistupnych puscźinach Afriki 15 japoschtołskich vikariatow, 1 japoschtołsku delegaciju a 6 japoschtołskich präfekturow, potajkim 22 wyschschopastyŕskich missionskich městnow załožił a z cyła w załožowanju nowych arcbiskopstwow a biskopstwow, haj cyłych cyrkwinskich provincow jara dźěławy był. W druhich swětadźělach (zwonka Europy) samo załoži wón 6 arcbiskopstwow a 67 nowych biskopstwow, potajkim z mjenowanymi 22 japoschtołskimi vikariatami 90 wyschschopastyŕskich stołow. Runje tak załoži wón w Europje (w Rakuskej, Francóžskej, Schpaniskej, Italskej, Hollandskej a Jendźelskej) znowa 19 arcbiskopstwow a pschida 40 nowych biskopstwow, tak zo je wón, hdyž k arcbiskopstwam pozběhnjene prjedawsche biskopstwa sobu liczimy, załožił: 25 arcbiskopstwow, 107 biskopstwow, 22 japoschtołskich vikariatow z biskopami. To dawa 154 nowych biskopskich stołow. Hdyž je z cyła arcbiskopskich a biskopskich stołow z biskopami in partibus wokoło 1000, dha móžemy prajicź, zo je Pius IX. w czasu swojoho knježenja dwě tsecźinje tych samych wobsadźił, někotre hižo druhi krócź; pschetož wón je hižo pschez 800 biskopow wobkrucźił. Kak wjele je wón za wěru, czahnitbu a bohuslužownoscź czinił, je znate. (Hladaj tež K. Posoł, 1865, Pius IX. hako bamž a hako kral.)

Naležnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 213. Handrij Najcź z Bělczec; 214. Mikławsch Hajna ze Słoneje Borschcze; 215. wuczeŕ J. Pjetasch z Khróscźic; 216. M. Běrowa z Kopschina; 217. J. Kummer z Czasec; 218. Cyž ze Zyjic; 219. Michał Haschka ze Sulschec; 220. Jakub Kokla z Khróscźic; 221. Marija Strancowa ze Žuric; 222. priorka R. V. Paula z klóschtra Marijnoho Doła.

Dobrowólne dary: Jakub Kokla z Khróscźic 5 nsl.; R. V. knježna priorka Paula 15 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Michał Mikławsch, s. Jakuba Laukusa z podhroda; Louis, s. Wylema Rohdy z B.; Jan Jurij, s. wojnarja A. Nowaka z B.; Jurij Hugo, s. wojnarja Zarjeńka ze Židowa. — Zemrjeta: Rosalia, wudowa pischczeletwarjerja Rennera, 88 lět.

Rózowc

najzbóžnischeje knježny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domjacu pobožnoscź zrjadował Handrij Ducžman. Zeschity płaczi 15 np.

W knihikupstwje Smolerja a Pjecha tudy je na pschedań:

Wobraz Piusa IX. ze serbskim podpismom: „K dopomnjenju na pokstalětny měschniski jubilej Piusa IX.“ Po jenym 5 np., za toleŕ 100.

Das Büchlein vom Papste Pius IX. Von Herchenbach. 2 nsl. 5 np.

NB. Wschě katholske druhe knihi so rady a spěschnje wobstaraja.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 9. **1. meje 1869.** **Lětnik 7.**

Oekumeniski koncil.

II.

1) Pschez cyłe 18 lětstotytkow, kaž dołho katholska cyrkej wobsteji, wozjewja so hako najrjeńscha hwězda pastyřska staroscž a próca bamžow wo cyrkej Jězusowu, wo zbožo ludow a rozschěrjenjo a wobkruczenjo božoho kralestwa na zemi. Na to spomina swjaty wótc, we „powołacym liscze" prajicy: „Romscy biskopojo dha, nałožujcy tu wot Knjeza Khrystusa samoho pschez wosobu swjatoho Pětra po bójsku pschepodatu móc a staroscž k pasenju cyłoho Knjezowoho stadła, njejsu ženje zakomdźili, wschitku prócu na so bracž a wschitku dobru radu pschijecž, zo bychu wschitke ludy, splahi a narody wot skhadźenja słónca hacž do joho zakhada wuczbu swjatoho sczenja spóznałe a khodźicy na puczu wěrnoscze a sprawnoscze wěczne žiwjenjo dostałe. Wschitcy wjedźa, z kak njewustawacej staroszu su so czisami romscy biskopojo prócowali pokład wěry, czahnitbu a swjate a wuczene kubłanjo měschnistwa, a swjatoscž a dostojnoscž mandźelstwa schkitowacž a kschesczanske kubłowanjo młodźiny wobeju splahow wschědnje bóle pozběhowacž, a nabožnoscž ludow, bohabojoscž a poczestnoscž poczinkow hajicž a sprawnoscž zakitacž a tež pokoj, porjad a zbožownoscž swětnoho towařstwa na wschitke waschnjo polěkowacž. Tež njejsu czisami bamžojo, hdyž to za wužitne dźeržachu, wosebje we jara czežkich muczenjach czasa a wobschkodźowanjach nascheje swjateje wěry a swětnoho towařstwa zakomdźili, powschitkowne cyrkwinske zhromadźizny powołacž, zo bychu ze wschitkimi biskopami katholskoho swěta, kotrychž je Duch swjaty postajił, wobknježicž cyrkej božu, we zhromadnym wuradźowanju a ze zjenosczenymi mocami wschitko to pschedwidnje a mudrje postajili, schtož mohło wosebje k wuprajenju zasadow wěry, k zahnaczu knježacych błudow, k zakitanju, wujasnjenju a rozwijenju katholskeje wuczby, k schkito-

wanju a porjedźenju cyrkwinskeje czahnitby a wurjedźenju pokaženych ludźacych poczinkow dowjescź." (Litt. Ap. Pii IX. de oecum. Conc.)

2) Tasama starosczź, kotraž je wot swjatoho Pětra sem, kiž tuteje swojeje lubosczże dla je dostał, pascź Jězusowe wowcy a jehnjata, pschekhadźała a so dale podawała wot bamža na bamža — wósomnacze lětstotytkow dołho hižon, — wona bydli połna a nadobna tež we wutrobje toho dostojnoho biskopa, kotryž we naschim czasu sedźi na stole swjatoho Pětra we Romje. Pius IX. znaje lěpje dyžli schtó druhi na cyłym swěcze, potrěbnosczże a duchowne khorosczże naschoho czasa, a wón wobžaruje wutrobnischo dyžli schtó druhi, zabłudźenjo a schkodu duschow, pschez Khrystusa wumoženych, a bóle, dyžli schtó druhi, napina wón swoje mocy na to, zo by so porjedźiło, polěpschiło a pshed schkodu zwarnowało wschitko, schtož hischczże je z pomocu božeje hnady móžno. Po dołhich rozważenjach a najnutrnischich modlitwach dha je wón pschi sebi wobzamknył, napscheczo khorosczam naschoho czasa nałožicź najmócnische, najsylnische a najspomožnische lěkarstwo, kotrež swjata cyrkej wobsedźi: powschitkownu cyrkwinsku zhromadźiznu.

Schtož běsche wón tak pschi sebi wobzamknył, to wupraji wón prěni krócź zjawnje 26. junija 1867, hdyž běsche so pschi pschiležnosczi wósomnaczestowlětnoho wopomnjecza martrarstwa swjateju japoschtołow Pětra a Pawoła wjacy hacž 500 biskopow we Romje zhromadźiło. Wón prajesche: „Hižon dawno smy we myśli rozpomnjeli, schtož je so wschelakim z naschich czesczownych bratrow pschi wosebitych pschiležnosczach wozjewiło, a nadźijamy so, zo budźemy to tež něhdy dokonjecź móc, kaž khětse budże tu wot nas žadana pschihodnosczź: mjenujcy zo swjatu ökumenisku a powschitkownu zhromadźiznu wschitkich biskopow katholskoho swěta wotdźeržimy, na kotrejž bychu so we zhromadnych wuradźenjach a ze zjenosczenej prócu nuzne a wužitne srědki wosebje napscheczo telko złomu, z kotrymž je cyrkej boža tłóczena, z božej pomocu nałožiłe. Z toho so wěsczże stanje, kaž mamy najwjetschu nadźiju, zo budże, po rozehnaczu směrkow błuda, z kotrymž su mysle smjertnych pokryte, swětło katholskeje wěrnosczże swoju zbožownu swětłosczź rozschěrjecź, pschez kotruž bychu woni z pomocu božeje hnady wěrny pucź k zbóžnosczi a sprawnosczi spóznali a na nim wostali. Z toho tež so stanje, zo budże cyrkej kaž njepschewinjene, derje zrjadowane wójsko njepscheczelske pospyty napscheczníkow wotrazycź, napady złamacź a nad nimi dobywajo kralestwo Jězusa Khrystusa na zemi daloko a schěroko roznjescź a rozplahowacź." (Alloc. Pii IX. die 26. jun. 1867.)

Z wjesołosczu powitachu zhromadźeni biskopojo tele wulke a ważne słowa a powjescź wo tym so spěschnje po swěcze roznjese a wschitkich wocźi złožowachu so do Roma, czakajo na hłós Jězusowoho naměstnika na zemi, kotryž biskopow k wulkej zhromadźiznje powoła. Lěto pozdźischo, 29. junija 1868, wuńdże w Romje pismo, pschez kotrež bamž Pius IX. „zepjerajo so na móc, kotruž ma wot samoho wschohomócnoho Boha Wótca a Syna a Swjatoho Ducha po swjatymaj japoschtołomaj Pětru a Pawole a na radu a pschihłosowanjo czesczownych bratrow kardinalow wotrjada swjatych wobrjadow, pschizjewja, pschipowjeda, postaja a powoła ökumenisku a powschitkownu cyrkwinsku zhromadźiznu, kotraž ma so we sławnym měsczże Romje we pschichodnym 1869. lěcze we vatikanskej basilicy dźeržecź a

wósmy dźeń decembra, na swjatym dnju njewoblakowanoho podjecźa božeje rodźiczeřki knježny Marije započźecź, pokračźowacź a z božej pomocu k Joho czesczi a k zbožu cykoho kschesczanskoho luda dokonjecź." Wón chce a porucźa, zo dyrbja wschitcy patriarchojo, arcbiskopojo a biskopojo, kaž tež abtojo a wschitcy druzy, kotsiž maja pschez prawo abo dowolenja móc, na powschitkownych zhromadźiznach pschebywacź a hłosowacź, na tule pschizjewjenu cyrkwinsku zhromadźiznu pschińcź abo so pschez zakońscy połnomócnych zastupnikow zastupicź dacź.

Wot toho czasa czinja so we Romje wschitke pschihotowanja a wuradźenja, kotrež su k tajkej zhromadźiznje nuzne. Wysche toho wuńdźe 8. septembra 1868 japoschtołske pismo na wschitkich biskopow orientalskoho wobrjada, kotsiž z japoschtołskim stołom zjenoscźeni njejsu, we kotrymž bamž Pius IX. tutych biskopow wopschisaha, napomina a nutrnje prosy, zo chcyli tež woni na tule powschitkownu cyrkwinsku zhromadźiznu pschińcź, zo by so stara luboscź zasy wobnowiła, měr zasy wrócził a po dołhich směrkach zrudoby a po dołhotnej czmě rozkory wschitkim zasy swětło žadaneje pschezjednoscźe zaswěcziło. We pismje wot 13. septembra 1868, wschitkim protestantam a druhim njekatholikam wudatym napomina Pius IX. wschitkich a kóždoho, zo chcyli so rozhladowacź, hacź hischcźe steja na puczu wot Khrystusa wupisanym, kiž wjedźe k wěczźnej zbóžnosczi, a zo chcyli zapschijecź pschileźnoscź tuteje cyrkwinskeje zhromadźizny a so wutorhnycź prócowacź z postajenja, we kotrymž wo swojej zbóžnosczi wěstoscź dobycź njemóžeja.*)

3) Runje we naschim czasu je tajka zhromadźizna wužitna a nuzna, a swjaty wótc pomjenuje we swojim powołacym pismje někotre tajke khoroscźe naschoho czasa, prajicy: „Hižon wschitkim je znate a wědomo, kak zatraschny wichor nětko howri napscheczo cyrkwi a wot kotroho a kak wulkoho złoho je człowjeske towařstwo domaphytane: a) wot najwjetschich njepscheczelow Boha a człowjekow je katholska cyrkej, jeje zbožowna wuczba, czesczowna móc a najwyschscha nahladnoscź tutoho japoschtołskoho stoła pschimana a poteptana; b) wscho swjate zacpěte a cyrkwinske kubła kranjene; c) biskopojo a nahladni božim słužbam podaczi mužojo a katholscy zmysleni człowjekojo su na wschě waschnjo pschescźěhani, klóschtyrske zjenoczenstwa zběhnjene; d) bjezbožne knihi a mórapołne czasopisy a wschelakore najschkódnische sekty wschudźom rozschěrjene; e) wuczenjo wboheje młodoscźe je skoro wschudźom duchowstwej wzate, a schtož je hórsche, na nic mało městach wuczerjam njesprawnoscźe a błuda pschepodate; f) pschez to je so k naschej a kóždoho dobroho najwjetschej zrudobje a k nihdy doscź wopłakujomnej schkodźe duschow rozschěriła bjezbožnoscź, skaženjo poczinkow, rozwuzdźena samowólnoscź, natyknjenjo ze wschelakimi złymi napohladami, ze wschemi złóscźemi a njekniczomnoscźemi, wobschkodźenjo bójskich a człowjeskich zakonjow, tak zo je nic jeno nascha swjata wěra, ale tež człowjeske towařstwo na wobźarujomne waschnjo wobschkodźene a pschescźěhane." (Litt. Apost. Pii IX. de oecum. Conc.)

We tutych słowach su naspomnjene najczěźsche rany, na kotrychž człowjestwo we naschich czasach czerpi, a kotrež zahubjenjo a zapuscźenjo hroźa cykomu swětej,

*) Wo tutej naležnosczi chcemy, da-li Bóh, pozdźischo wuwjednischo porycźecź.

je-li so jim we prawym czasu mjeza njestaji a wuhojenjo njeporadźi. Z toho so hižon widźecź da, schto budźe so na tutej cyrkwinskej zhromadźiznje hłownje wuradźecź a na czo budźeja zhromadźeni biskopojo wosebje swoju kedźbnoscź złožowacź.

4) Pschedmjet tutych wuradźenjow naspomina tamne powołace pismo ze sczěhowachymi słowami: „Na tutej ökumeniskej zhromadźiznje ma so wschitko to z najkedźbnischim pschepytowanjom rozpomnicź a postajicź, schtož so wosebje we tutych czežkich czasach na wjetschu czescź božu, na njewobschkodźenoscź wěry, na dostojne swjecźenjo božich słužbow, na wěcznu zbóžnoscź człowjekow, na czahnitbu a spomožne a dodnite wukubłanjo wobojoho (t. j. swětnoho a klóschtyrskoho) duchownstwa, na wobkedźbowanjo cyrkwinskich kaznjow, na porjedźenjo poczinkow, na kscheszczanske rozwucźenjo młodoscze a na zhromadny pokoj a pschezjednoscź poczahuje. A też z najwjetschej prócu změje so staracź, zo by so z božej pomocu wschitko zło wot cyrkwje a człowjeskoho towarstwa wotstroniło; zo bychu so wbozy zabłudźeni zasy na prawy pucź wěrnoscze, sprawnoscze a zbóžnoscze dowjedli, tak zo by po wukorjenjenju złószczow a błudow nascha nadobna wěra a jeje wozbožaca wuczba wschudźom na zemi zasy woźiwiła, wschědnje so bóle rozschěrjała a knježiła a zo bychu tak pobožnoscź, poczestnoscź, prawdoscź, sprawnoscź, luboscź a wschitke kscheszczanske poczinki k najwjetschomu wužitkej człowjeskoho towarstwa rostłe a kczěłe.“ (Litt. Apost. Pii IX. de oecum. Conc.)

To je wotpohlad pschichodneje cyrkwinskeje zhromadźizny a kóždy dobry, schtóžkuli je, móže so na nju wjeselicź. Wěrno je, zo wscho njebudźe z dobom porjedźene, dokelž móžeja człowjekojo ze swojej swobodnej wolu so też najwužitnischim postajenjam spjeczowacź; ale budźe to prěnja kroczel k porjedźenju a k lěpschomu.

Schto pak je na nami, zo bychmy tejele zhromadźizny dla czinili?

Zawěrno, zradowacź a wjeselicź so směmy z cyłeje swojeje wutroby, zo smy sobustawy tuteje cyrkwje, kotraž jeniczka we cyłym swěcze tajkule zhromadźiznu ze wschitkich ludow, narodow a krajow zhromadźicź zamoži.

K tomu so nam słuscha nutrna modlitwa k Bohu za toho, kotryž je tule zhromadźiznu powołał, zo chcył Bóh jomu joho žiwjenjo zdźeržecź, hacž budźe zbožownje dokonjane, schtož je tak dowěrnje zapoczate. Sami pak chcemy so we dospołnej posłuschnoscźi krucźischo pschizamkacź swjatej cyrkwi, kotraž je zakład a stołp wěrnoscze a kotraž je sebi we wschitkich czasach njewuprajne zasłužby wo czescź božu a zbožo człowjekow nahromadźiła a we njebjesach dźerži bohate žně wot toho, schtož wona na zemi syje, plahuje a k zrałenju pschihotuje.

H. D.

Loreto w Italskej.

(Skónczenjo.)

Pódla swjeczecza s. Marije stejitaj na wołtarju slěbornej swjeczeczi (buscze) s. Józefa a s. Hany; schtož je cyle pschistojne, dokelž staj też wonaj w tymle domiku bydlikoj.

Zastupmy nětko do druhoho abo zadnjoho wotdźělenja swjatoho domika, kiž il Santo Cammino (swjate wohnischczo) rěka.

Na prawicy a lěwicy stejitaj pschi muri dwaj khamoraj. W prěnim khowa so do złota zasadźena schalka abo schkliczka (scodella ju mjenuja), kotraž je wot swjateje familije trjebana była. Z khwilemi pschikhadźa tam měschnik, wozmje tu schkliczku do ruki a puczowarjo popołoża do njeje paczerje, medaille a druhe wopomnjeńske wěcy, zo bychu je tak pschez dótkanjo poswjeczicz dali.*) Tež dadźa wodu na njej pscheběžecz, kotruž potom khorym noscha. W druhim khamorje su stare drohotnoscze, kotrež buchu swjatomu domikej darjene. Tež je tam kruty kaschcz k woporam za cyrkej.

Napscheczo durjam wisataj małaj zwónczkaj, kotrajž staj ze swjatom domom ze židowskoho kraja sem pschischkoj. Tež widźi so tam wjele židźanych měschkow abo móschniczkow z kruchami kamjenjow a kalka (cementa) wot s. domika. Bojoscz pched exkommunikaciju a schtrafami, z kotrymiž so wobschkodźerjam s. domika hrozy, je tele kruchi zasy pschinjeska, hdyž běchu prjedy pschez njerozmyslenu pobožnoscz tudy wotbite a wzate.

Wopytowarjo s. domika wostanu najbóle pschi durjach tohole wotdźělenja; my pak smědźachmy sebi nutska wscho derje wobhladacz. Tu je widźecz, zo kamjenje w muri njejsu trjebaj hromadu dźeržane pschez wobnowjenjo abo kalkowanjo. Bjez dobroho zwjazka, bjez zakłada (abo grunta), ani runopadnje (do luta) stejace dźerža tele murje tudy hižo telko stow lět!

Schtwórte durje su dla spiralnoho skhodźika, kotryž tam na marmorowy wjelb s. domika horje wjedźe. Dokelž tam wot swjatych muri niczo widźecz njeje a niczo so njenamaka hacz pschiprawy za spuschczowanjo a zběhanjo lampow za s. domik, njejsmy horje schli.

Hdyž sym Wam, lubi czitarjo, swjaty domik wopisał, chcu pschistajicz, zo je tudy hižo jara wjele spodźiwnych wustrowjenjow a dźiwow so stało wot pschikhada s. domika hacz do naschich czasow. Tež nasch nětczischi bamž, swjaty wótc Pius IX. je tudy swoju strowoscz a powołanjo k duchownstwu sebi wuprosył. Hako młodźenc w lěcze 1814, hdyž bu w Romje padaweje khoroscze dla wot cyrkwinskeje a tež wot swětneje słužby wschudźom wotpokazany, puczowasche grofa Mastai Feretti wot swojoho narodnoho města Sinigaglia pěschi sem, dosta tudy s. sakramenty a poruczesche so do zastupneje próstwy s. Marije, a jomu bu pomhane, tak zo po krótkim pobyczu pola swojeju starscheju zasy do Roma dźěsche na duchownske schtudije. Hako bamž Pius IX. je wón husto dźakownje na mjenowane puczowanjo spominał a w lěcze 1857 z nowa swjatocznje tele swjate město wopytał.

Po dokonjenju pobožnoscze a po wobhladowanju wschoho buchmy wot P. Ignaca do sala cyrkwinych pokładow (Schatzkammer) wjedźeni, kotryž je cyrkwi pschitwarjeny. Pched wurubjenjom pschez Francózow na kóncu 18. lětstotka běsche pokład njesměrnje bohaty, wosebje na złotych, slěbornych a wusadźanych wěcach, wot wschelakich wjeřchow a městow darjenych, a tež swjaty domik mějesche bjez druhim 23 złotych lampow pched swjeczeczom s. Marije a 47 slěbornych pched woltarjom a

*) Wysche tajkichle wopomnjenkow a hižo spomnjenych swjeczatkow dawaja mnischa tež we papjercy zawaleny proch, kotryž so z czasami wot muri wotmjecze; dale pschedawaja so schkliczki a zwónczki po formje tam so namakaceje schkliczki a zwónczkow dźěłane.

24 slěbornych wokoło domika. Schkoda pschez tamne wurubjenjo trjechi nic jenož domik samón a joho cyrkej, ale tež historiju a wumjeństwo (kunst); wosebje złótnicy a rězbarjo móžachu tam wjele nawuknycz. Tola tež to, schtož su wěriwi wot 60 lět znowa nawdali, je wobdźiwanja hódne. Swjeczo wobsedźi zasy krasnej krónje, swjaty domik ma zasy mnohoscz drohich lampow, hačrunje njejsu tak wubjerne kaž prjedawsche, a sala pokładow w 61 schkleńczanych khamorach khowa wschelake kheluchi, vasy a druhe sudobja, kotrež su wschelacy wjerchojo a bamžojo sem darili. To su mócnje ryczace swědczenja wo nabožnej mysli kaž tež wo mocy zastupneje próstwy s. Marije.

Z nascheje diöcesy.

Z Radworja. Zańdźene jutry je 10 dźěczi naschu farsku schulu wopuschczilo, a 33 nowych zastupi, tak zo nascha schula nětko 211 dźěczi liczi, mjenujcy w prěnjej rjadowni 56, we druhej 48, we tsečzej 58 a we schtwórtej 49 dźěczi. We zańdźenym lěcze wza nam smjercz 2 dźěsczi a 7 wopuschczichu tudomny schulski wokrjes. K.

Z Radworja. Pjatk, 16. haprylа, bu czěslisci mischtyr Jan Schörbel z Luha we naschej farskej cyrkwi do zhromadźizny katholskeje cyrkwje horjewzaty.

Ze Zdźerje. Tudomna schula liczi lětsa 36 dźěczi. Nowych schulerjow je 10, a woteschoł njeje žadyn. J. K.

Ze Schěrachowa. Zańdźenu wutoru buchu tudy cyrkwinske zwony, kiž su we Małym Wjelkowje late, swjatocznje poswjeczene.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Na poruczności hnadnoho knjeza biskopa a wjercha Hendricha we Wrótsławje, kaž na poruczności knjeza pruskoho ministra cyrkwinskich należnosczow w Barlinje bu po nowym lěcze we cyłym wrótsławskim biskopstwje, a tohodla tež we kulowskej wosadźe, nowa cyrkwinska taxa zawjedźena, to rěka: taxa, we kotrejž so postaja, schto a kak wjele so zapłaczicz dyrbi za kóždu cyrkwinsku słužbu. Po nowej taxy so rozdźěleja swjatoczne a njeswjatoczne pohrjebanja. Swjatoczne pohrjebanjo je tajke, hdźež měschnik czěło pschewodźa, abo hdźež so khěrlusch spěwa, abo hdźež so ze zwonami zwoni. Njeswjatoczne pohrjebanjo je tajke, hdźež wscho to pódla njeje, ale hdźež so czěło jeno na pohrjebnischczu wot měschnika žohnuje. Wěste kralowske dawki dyrbja duchowni tež wot wosadnych zběhnycz a do kralowskeje pokładnicy wotedacz, mjenujcy 2 slěbornaj wot kschczenja a 4 slěborny wot wěrowanja, a nałožuja so tele pjenjezy za rozwuczenjo a podpjeranjo babow. Pschez nowu taxu panu pak tež někotre stare prawa: cyrkwinscy słužownikojo njedostanu wjac wot wjesnych pohrjebow pokrutu khlěba a njesmědźa wjac na kschczizny a kwasy pschińcz. Nowe, wot duchowneje a swětneje wyschnoscze poruczane zarjadowanjo cyrkwinskich wěcow běsche we naschej wosadźe wina wulkeje hary, a je kulowski farař knjezej biskopej ponižnu próstwu poskicził, zo mohło pola nas pschi

starym waschnju wostacz, ale knjez biskop je wusudźił, zo so, schtož za cyły kraj płaczi, w Kulowje njehodźi zběhnycz.*) — Jutrowny procession na konjoch běsche lětsa runje tak krasny kaž loni. Ze wschěch stronow khwatachu ludźo, katholscy a njekatholscy, do Kulowa, zo bychu pschi božich słužbach pschitomni byli a kschižerjow wohladali. K lětu, jelizo Bóh luby knjez žiwjenjo a strowotu popscheje, budźe czesczedostojny wjedźeř ralbiczanskoho processiona swój pokstalětny jubilej hako kschižeř swjeczicz. — Schulske zjawne pruhowanja w Kulowje, Němcach, Sulschecy a Koczinje wotdźeržachu so póńdźelu, wutoru a srjedu po prěnjej njedźeli po jutrach. Wuczerjo a schulerjo běchu schulski czas derje wutrjebali; wuczenjo a wuknjenjo spokojischtej a zwjeselischtej wschitkich pschitomnych. Mikoscziwe sotry wukładowachu we swojich schulach wschelake žonjace ruczne dźěło, kiž wot schuleřkow jara duschnje zdźěłane bě. K swjatej spowjedźi a k swjatomu woprawjenju pschiwjedźechu so 57 dźěczi, 27 serbske a 30 němske. We wschěch měschczanskich a wjesnych schulach je 485 schulerjow. — Pokstalětny jubilej swjatoho wótca bamža Piusa IX. bu tež pola nas swjatoczinje dźeržany, dopołdnja z czahom měschczanskich tsělcow do wudebjenoho božoho domu, ze serbskim a němskim prědowanjom, z wulkimi kemschemi a z dźaknym khěrluschom Te Deum, wjeczor pak z rjanym poswětlenjom naschoho městaczka. Na torhoschczu spěwachu schulerjo pschi bengalskich płomjenjach khěrlusch a wunjesechu swjatomu wótcej mócnje zyncżate „sława". Pschi cyrkwinskich durjach hromadźachu so dary kschescżanskeje a dźěczaceje luboscze za bamža. Hižo we póstnym czasu bě so zbožopschejacy list na njoho podpisał. — Knježna Hana Seifertec z Kulowa, pruhowana wuczeřka, je we Nissy (Neiße) do rjadu mikoscziwych sotrow zastupiła a bu na swj. Józefa pod mjenom „Filomena" z duchownej drastu woblekana. Hdy by we naschej krajinje wjac klóschtrow było, by wjele tajkich, kiž swětej božemje prajicz chcedźa, klóschtyrske žiwjenjo sej wuzwoliło, tež tón, kiž to dźensa swojomu lubomu serbskomu ludej wozjewja.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Wrótsławy. Wjeřchbiskop je wulku khěžu ze zahrodu, kotraž budźe wot nětka khěža swjatoho Vincenca rěkacz, za drohe pjenjezy kupił, zo by ta sama słužiła hako město zhromadźiznow, koncertow a wustajencow za tudomne dobroczinjeřske katholske towařstwa, schtož su wosebje towařstwo s. Vincenca, towařstwo za wobstaranjo cyrkwinskich drastow a towařstwo rjemjesniskich.

---

*) Farař dyrbi wuwjescz, schtož cyrkwinska wyschnoscz porucza. Czi, kotsiž běchu z nowym rjadom njespokojni, njesmědźachu tak njemudrje zakhadźecz pschecziwo fararjej, ale běchu dyrbjeli z prósstwu na biskopa so wobroczicz. Ale w tymle nastupanju njeběsche ani biskop po jich woli činił, dokelž prósstwu, we jich mjenje wot fararja póstanu, wuslyschał njeje, prajicy, zo je tón nowy rjad za cyłu diöcesu (Schlezynsku, Brandenburg a Pomorsku), potajkim tež za Kulow, kiž w administraciji do Schlezynskeje słuscha. Pschi wschim tym budźa kulowscy duchowni zwólniwi, woprawdźe khudym na taxy spuschczowacz. Burja a druzy zamožiczi ludźo pak dyrbjachu dawno pschidacz, zo je stara cyrkwinska taxa w Kulowje a w někotrymžkuli nastupanju tež druhdźe pschez měru nizka za nasch czas! To tola njetrjeba žanych dopokazanjow.

Redaktor.

Z Wina. We pschibjeracym njepscheczelstwje pschecźiwo cyrkwi wjesela so tudy židźa pschecy wjetscheje mocy pola knježeřstwa a tež w nowinach. Ze wschěch krajow pschiczahuja židźa do winskoho paradiza a je jich tam z cyła nětko na 100,000. Sydomdźesat cźłowjekow, z dźěla prjedy kschczenych židow a z dźěla prjedawschich kschesczanow, je k židowstwu pschistupiło.

Z Roma. Bjez darami za swjatoho wótca, kotrež su wot krónowanych hłowow, je jena vasa wot pruskoho krala najwosobnischa a płaczi na 80,000 frankow.

Z Roma. Protestantscy wojacy, kotsiž w bamžowym wójsku słuža, mějachu w póstnym czasu na poruczności swjatoho wótca wosebitu pobožnosć pod wjedźenjom jenoho protestantskoho duchownoho.

Z Roma. Adressa z Němskeje běsche w 30 wulkich zwjazkach sydom centnarjow cźežka.

Schpaniska. Nakhwilne knježeřstwo je swjatomu wótcej pschez nunciusa zbožo pschecź dało. Na sejmje je biskop z Jaëna 10 centnarjow peticijow (z cyła na tsi milijony podpismow) pschepodał, zo by katholska wěra krajna wěra wostała. Njekatholskich bydli tam mało a duž by pscheměnjenjo w tym nastupanju jeniczcy nowa móda była!

Z Londona. Protestantski pastor Měrczin Hunnybun z Bicknollera je pola oratorianow tudy katholskej cyrkwi pschistupił.

Rusowska. W měrcu buchu 120 katholskich duchownych z diöcesow Mohilewa a Mińska (w Litwjanskej) pěschi do Sibiriskeje transportirowani, dokelž nowe „cyrkwinske kaznje" khěžorowe njechachu dopjelnicź. Tež biskopej w Augustowje so proceß pschihotuje.

Połnócna Amerika. Biskop Heni w Milwaukee, rodźeny Schwajcař, swjeczesche 10. měrca swój 25 lětny biskopski jubilej pschi dźělbraczu katholskich a protestantskich wobydlerjow. Wokoło 90 duchownych bě k tomu pschijěło, někotsi 100 jendźelskich mil daloko. Psched 25 lětami běsche Milwaukee hischcze wjes a mějesche khudu deskowanu cyrkej, na kotrejž bě 400 dollarow dołha; w cyłej diöcesy, nětko do tsjoch rozdźělenej, pak bě jenož 5 duchownych. Nětko ma diöcesa 150 duchownych, wulke město Milwaukee krasnu kathedralu, seminar ze 200 schtudowacymi, wjele klóschtrow a wustawow. Duchowni pschepodachu biskopej 2000 dollarow hako dobrowólny dar, zo mohł wón na koncil do Roma puczowacź. Tež měschczanstwo jomu zbožo pschejesche.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Radworja. Kschczeni: Korla, s. Ernsta Freiberga z Měrkowa († 2. hapr.); Ernestina, dź. K. Rudolfa Gustava Creydta w Zdźeri; Korla August Pawoł, s. Handrija Henscha z Lutowcza. — Zemrjeczi: Jan Michałk z Brěmjenja, 63 l. 10 m. 18 dnj.; Madlena, m. Mikławscha Ledźbory z Radworja, 76 l.; Madlena, dź. Pětra Wjeraba z Khelna, 10 dnj. — Wěrowani: Jakub Rychtař z Radworja z Hertu Narczikec ze Schunowa; Jurij Kral z Radworja z Hanu Grubertec z Radworja.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 10. **15. meje 1869.** **Lětnik 7.**

Cyrkej s. Klemensa w Romje.

Jena z najzajimawschich starych cyrkwjow w Romje je cyrkej s. Klemensa abo Klimanta. Wona steji na lateranskej drozy, na poł pucza bjez kolosseum a lateranskej cyrkwju s. Jana, bjez hórkomaj Esquilino a Celio.

Mócnje czehnjesche mje wosebje, tele swjate město wopytacz, dokelž je tam wulki japoschtoł Słowjanow, s. Cyrill pohrjebany (kiž je w Romje w lěcze 869 zemrjeł). Tón samy je ze swojim bratrom Methodom reliquije s. Klemensa sem pschinjesł. Zo bě tudy row s. Cyrilla, je historiska wěstoscz, hacžrunje dotal hischcze žane reliquije wot njoho nadeschli njejsu; pschetož te su najskerje psched zapuscženjom cyrkwje druhdźe donjesene. W Romje je jenož jena reliquija znata wot s. Cyrilla, mjenujcy pola s. Hieronyma dei Schiavoni.

Na měscze nětczischeje cyrkwje stejesche w czasu Khrystusowoho naroda khěža abo dwór romskeje wosobneje familije. Někotre lěta po Khrystusowej smjerczi wobsedźesche ju Faustinianus, nan swjatoho Klemensa. Klemens běsche wuczownik s. Pětra a bu we lěcze 91 joho nastupnik. Hako tajki pschětra wón zbožownje pschesczěhanjo kschesczanow pod Domitianom w lěcze 93 a wobroczi samo blizkich pschesczelow khěžora k prawej wěrje. Pod khěžorom Trajanom bu wón na połkupu Chersones (nětko Krym mjenowanu) wupokazany, hdźež w lěcze 100 w czornym morju martrařskeje smjercze wumrje.

Hdyž bě powjestwo wo joho swjatosczi do Roma pschischło, bu joho dom do cyrkwje pschestworjeny, kaž so to tež pola wobydlenjow druhich swjatych sta. Hižo Hieronymus spomina na kóncu 4. lětstotka, zo bě tam basilika (cyrkej). W 5. lětstotku bu tale cyrkej hako wosebje nahladna wot bamžow wopytowana; na kóncu 6. lětstotka prědowasche s. Hrjehoř Wulki w njej.

Tola tale stara cyrkej, do kotrejež běchu w lěcze 867 reliquije s. Klemensa

(kaž spomnichmy) pschenjesene, je wulke wobschkodźenja doczakała a je nětko pod zemju. We wójnje mjenujcy bjez bamžom Hrjehorjom VII. a němskim khěžorom Heinrichom IV. běsche normanski wjerch Robert Guiscard (Wizkard) Rom zasy za bamža dobył a tehdom bu runje tón dźěl města z wohnjom a z mjeczom zahubjeny a pschi tym tež cyrkej s. Klemensa 29. dźeń meje 1084 wupuscźena hacž na stołpy a dźěl wobdawachych murjow. Tele rozpadanki buchu po czasu ze zemju wot pschistorkowachych hórkow zapławjene a z kamjenjemi a druhim zawożene.

Do tejele stareje podzeinskeje cyrkwje s. Klemensa, kotraž bu hakle wot lěta 1859 zasy wotkrywana na khósty arcbiskopa z Olomuca, chcemy najprjedy zastupicź. Nasche towarstwo (běsche z nami tež jedyn schpanisk biskop z někotrymi duchownymi) pschewodźa frater iriskich dominikanskich mnichow, kotrymž nowa cyrkej z klóschtrom słuscha. Wón poda kóždomu wopytowarjej swěczku a wukładuje nam italsch. Cyrkej spóznaje so hako pjeczkódźna basilika. Apsis (prědkowny wukónc zady wulkoho wołtarja), połnócna murja a fronta su derje doscź zdźeržane a ze spodźiwnymi freskami (wobrazami na czerstwy kalk) z 9., 10. a 11. lětstotka wumolowane. Wobrazy, z wjetscha wobschkodźene, pschedstajeja podawki ze žiwjenja s. Khatyrny, s. Alexia, s. Klemensa, s. Cyrilla a Methoda. Mje zajimachu wosebje poslenische a mam wot nich tohodla dwě najlěpje zdźeržanej we dobrej fotografii. Prěni je tak mjenowany votivny wobraz, kotryž staj ss. Cyrill a Method z dźakownoscze sczinicź dakoj, hdyž buschtaj 6. januara 869 za biskopow swjeczenaj a Morawsku wot bamža hako missionsku diöcesu pschipokazanu dostaschtaj. Na tymle wobrazu wonaj pódla žohnowacoho Khrystusa kleczitaj, Method z knihu w rucy a Cyrill z tintowym bólczkom; zady Cyrilla steji s. Michał a zady Methoda s. Klemens. Druhi wobraz z 10. lětstotka pokazuje, kak zemrjetoho s. Cyrilla z vatikana na marach swjatoczńje do cyrkwje s. Klemensa njesu. Na tsecźim wobrazu, ale jara wobschkodźenym, bě dale widźecź, kak s. Cyrill wot grichiskoho khěžora Michała III. poruczńoscź dostawa, zo by w Morawskej na prostwu wjercha Rosczisława kschesczanstwo prědował; na schtwórtym kschczije s. Method hako arcbiskop młodoho Słowjana.

Hdyž smy sebi staru cyrkej dowobhladali, pójmy horje do noweje. Wona je na hłownych murjach stareje zasypaneje twarjena, a to pod bamžom Paschalisom II. na spočatku 12. lětstotka po waschnju stareje basiliki. W srjedźiznje hłowneje łódźe, kotraž je wot poboczńych łódźi pschez 16 stołpow dźělena je z marmorowym wobdaczom wotdźěleny chor. W nim stejitaj dwě prědarni (klětcy) na stronje evangelia a epistle. Pschi poslenischej je hischcze pult za lektora; kamjeńtne ławki koło wokoło su za spěwarjow. Sanktuarium z wulkim wołtarjom je zasy wotdźěłene. Měschnik pschi woporje je k ludej wobroczeny, kaž bě to w starym czasu; wězo zo žadyn hłowny wołtarny wobraz (swjeczo) njeje, kaž na naschich wołtarjach. Zo byschcze mi wschitcy rozymili, pomyslicze na hłowny wołtar w naschim Róžeńcze a pschedstajcze sebi měschnika na zadnjej stronje wołtarja, mjenje wupyschenoho, kak je k ludej z woczomaj wobroczeny; hdyž „Dominus vobiscum" rjeknje, njetrjeba so wobroczicź! Pod wołtarjom su reliquije s. bamža Klemensa a tež koscze s. biskopa Ignaca z Antiochije, kotrež běchu lawy w kolosseu zbytkne

wostajili. Na wjeřsche a zady woltarja su wschelake zastarske mosaikowe wobrazy. Zady woltarja steji biskopski stoł z czasow bamža Paschalisa II. Z bokow namakatej so dwě khapałcy z molowanymi wobrazami wot Masaccia.

Tale cyrkej je sydłowna cyrkej jenoho kardinala a, kaž horjeka prajachmy, słuscha dominikanam iriskeje narodnoscze, kotrymž je ju Urban VIII. pschepodał. Najswjatocznischo swjeczi so tudy dźeń s. Klemensa 23. novembra a dźeń s. Ignaca 1. februara. Hdyž pak cyrkwinske stawizny znajesch, je tebi kóždy dźeń swjatoczny, na kotrymž tajke swjate města, połne drohich wopomnjeczow, wopytujesch.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Nasch pilny spisowař k. kapłan Ducžman je knihu wudał pod napismom: Pismowstwo katholskich Serbow (104 stronow). Prěni dźěl teje sameje mjenuje a wopisuje wschitke „spisy katholskich Serbow" (knihow, knižkow a listnow mamy pschez 200) wot 200 lět hacž na nasch czas. Tónle dźěl je prjedy hižo w Časopisu Maćicy Serbskeje wuschoł. Druhi dźěl rěka: „Katholscy serbscy spisowarjo" a mjenuje a. spisowarjow serbskich knihow a knižkow (jich je 23); b. spisowarjow jednotliwych serbskich nastawkow (jich je 37); c. spisowarjow, wot kotrychž mamy jenož serbske rukopisy (jich je 7) a skónczinje d. Serbow, wot kotrychž mamy cuzoryczne spisy (abo nastawki), abo kotsiž hewak serbske pismowstwo podpjerachu (jich je 23). Wo wschitkich „spisowarjach" je k. Ducžman z wulkej prócu krótke žiwjenjopisy wupytał a zestajał. Tule prócu wjedźa czi wosebje czesczicz, kotsiž su wobczežnoscz tajkich wupytanjow a zestajenjow sami zhonili. W mjenje tych wuprajamy k. spisowarjej a wudawarjej wosebity dźak! Z joho pschehlada so tak prawje jasnje widźi, zo je nasche Serbowstwo mócnu kroczel do prědka sczinilo; bjez tym zo so w prjedawschich czasach najbóle jenož w jenym mužu serbska dźěławoscz pokaza (kaž w czasu seniora Swětlika, abo kantora Wałdy abo Tecelina Měta), spóznajemy wot l. 1848 skutkowanjo wjetscheje sykły mužow a młodźencow, kotsiž bjez dźiwanja na dźak abo czestne myto wopory (tež pjenježne) pschinjesu za swój lud. Hacžrunje su woni za swoju prócu pola někotrych „Serbow" abo Němcow hidźeni a hanjeni, njedadźa so wot swojoho skutkowanja wottraschicz, wjedźicy, zo je za Serbow pschez serbsku rycz najbližschi pucz k spóznaczu a tež k nabožnosczi! Wjele wužitnych knihow pak hischcze trjebamy za naschu schulu a za nasch lud; duž wy schtudowani Serbja, kiž k tomu mocy maczе, wobdźělcze so w serbskim pismowstwje!

Z Budyschina. Dokelž je so loni w Khrósczicach žadoscz wuprajiła, hdyž so dla wurjadnoho wopora za bamža „rozryczowachmy", zo by kóžde lěto podobna skhadźowanka katholskich Serbow była, a dokelž je redaktor Pósła ze wschelakich stronow požadany byl, zo chcyl „katholsku zhromadźiznu" wupisacz, podawa Posoł dźensa hižo wěstoscz, zo budźe njedźelu 6. junija popołdnju po schtyrjoch na schuli w Khrósczicach tajka zhromadźizna, na kotruž smě kóždy katholski muž abo młodźenc pschińcz. Dowolnoscz, kaž daloko je trěbna, budźe do tohole dnja pschez redaktora wobstarana.

Z Budyschina. Zańdźenu njedźelu dźerżesche nasch k. farař Kuczank lětusche druhe serbske prědowanjo we dwórskej cyrkwi w Dreždźanach. Za tamnischich a wokolnych Serbow je derje, zo su hižo wot wjacy lět te schtyri njedźele krucze postajene, na kotrychž je tam serbski prědař a spowjednik. Su to tele: prěnja njedźela posta, schesta njedźela po jutrach, njedźela psched s. Michałom a prěnja njedźela adventa.

Z klóschtra Marijneje Hwězdy. Nasch knjez probst Dr. Eiselt je so wóndanjo z Roma wrócził, hdźež je někotre njedźele dla wuradźenjow pschi generalnym kapitlu cyłoho cisterciskoho rjadu pschebywał. Z nim běsche tež k. probst Preiß z Marijnoho Doła.

Z nawjeczornych Serbow. We naschich stronach mamy nětko jenoho katholskoho wysokoho zemjana; knjez grofa Franc Stolberg je sebi ryczěrske kubło Worklecy kupił. Kaž je z Posoła znate, je wón dotal we bamžowym wójsku hako zuava słužił. Joho nan běsche bratr brunjowskoho grofy k. Kajusa Stolberga a wumrje hako khěžorski rakuski gouverneur w Salzburgu, prjedy hacž so grofa Franc narodźi. Joho macž so nad tym tak zrudźi, zo po porodźe tež wumrje. Potom wza joho brunjowski k. grofa k sebi a woczahny joho kaž swoje samsne dźěczo. Zo je nětko bjez katholskimi Serbami sebi bydło wuzwolił, je za nich jara zwjeselace powjestwo.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Schlezynska. Knježny s. Madleny z Lubanja załožuja filialu w něhdušchim klóschtrje Czarnowancu pola Opola.

Němska. Psched někotrymi njedźelemi staj w Romje do katholskeje cyrkwje pschestupiłoj wjerch a wjerchowa ze Schaumburg-Lippe. To je zasy nahladne dobyczo za naschu cyrkej, kaž bě w Sakskej pschestupjenjo grofy Schönburga, joho mandźelskeje a barona Schönberga, kotrež je Posoł hižo powjedał.

Němska. Pruske město (a wokrjes) Neuß pola Rajna je k bamžowomu jubileju 30,000 toleri nawdało k załoženju katholskeje farskeje cyrkwje we Klausthalu w Hannoverskej. — Na wjele wysokich horach Tyrolskeje, Salzburgskeje, Badenskeje a wokoło Rajna, palachu so k wopomnjeczu bamžowoho jubileja 11. hapryla wjeczor wohenje, kotrež běchu wězo wjele mili daloko widźecz.

Bajerska. W městaczku Großostheimje (z 2600 wobydlerjemi) pola Aschaffenburga běsche 19. hapryla zhromadźizna katholikow, na kotruž běsche pschez 6000 ludźi pschischło. Městaczko bě wupyschene. Tež w druhich městach Němskeje su zańdźeny měsac katholske zhromadźizny byłe.

Bajerska. Na sejmje su nowy njecyrkwinski schulski zakoń zaczisli.

Würtembergska. Biskop Lipp w Rottenburgu je 3. meje wumrjeł.

Rakuska. Nowy njecyrkwinski, wot ministra namjetowany schulski zakoń su w druhej komorje za dobry spóznali, hdyž běchu so prjedy Tyrolscy, Słowjencojo, Polacy a někotsi katholscy Němcy zdalili. W prěnjej komorje běsche tež tak, zo cyrkwinscy zmysleni psched hłosowanjom sejmownju wopuschczichu, a zbytkni

zapóſkancy potom zakoń tež za dobry wuprajichu. Nětk drje khěžorej niczo njezawoſtanje, hacž zakoń wobtwjerdźicž.

Z Wina. Kardinal-arcbiſkop je k wopomnjeczu bamžowoho jubileja 100,000 ſchěſnakow k zakoženju duchownſkoho ſeminara, 4000 frankow k zdźerženju khudych biſkopow na koncilu a 1000 ſchěſnakow k podpjeranju khudych we Winje darik.

Khrowatſka. Kardinal-arcbiſkop Haulik w Agramje je 11. meje po dlěſchej khoroſczi w ſwojim 82. lěcze zemrjek. Kapitel je tohodla biſkopa Kralja za nakhwilnoho naměſtnika ſebi wuzwolik.

Italſka. We wſchitkich měſtach ſu zapſchiſaharjow wotkryli, kotſiž za republiku po radźe Mazzinia dźěkaja. Wjele je jich zajatych a tež Schwajcarſka je dobroho ſuſodſtwa dla dyrbjaka tych republikanarjow wupokazacž, kotſiž tam pſchebywachu.

Z Roma. Pólſka deputacija duchownych a zemjanow, kiž bě k bamžowomu jubileju pſchiſchka, mějeſche 26. hapryla audiencu a pſchepoda bamžej adreſſu w pólſkej ryczi z wjele tyſacami nahladnych podpiſmow z Galicije a Póznańſkeje. Z ruſowſkoho dźěla Pólſkeje njeběchu žane podpiſma.

Z Roma. Někotre nowiny czinjachu wulki ſpektakel, zo je ſo na wohnjohru (Feuerwerk) 11. hapryla 80,000 ſcudiow (cykych tolerjow) wudako. To je najprjedy tokſta kža, dokelž je wohnjohra jenož 600 ſcudiow khoſchtowaka, a potom, hdy by wěrno byko, njeby to žana njeſprawnoſcz byka, dokelž, kaž we wſchelakich wulkich měſtach, tež w Romje cuzownicy pjenježny dawk dawaja k lěpſchomu měſta a wobwjeſelenjow, kotrež tola ſobu wužiwaja! — Swjaty wótc je za 250 tajkich biſkopow wobydlenja pſchihotowacz dak, kotſiž njebychu na ſwoje pjenjezy w czaſu koncila tudy pſchebywacz móhli. Tele měſta budźa bórzy wobſadźene, dokelž wjele biſkopow z miſſionſkich krajow woczakuja. Tež bohaczk wjerch Torlonia je jedyn ſwojich palaſtow za biſkopow poſtajik. To bě wón tež tehdom ſczinik, hdyž běſche jubilej ſ. Pětra w l. 1867.

Z Roma. Na koncil woczakuja tudy na 600 biſkopow. — W ſeptembru budźa zaſy nowi kardinalowje pomjenowani. — Bamž je ſwojim lěkarjam prajik, zo lětſa na žadyn lětni hród njepojědźe, dokelž ſo trěbne njezda a dokelž ma ſo na koncil pſchihotowacz.

Z Roma. Bamž je ſtrowy a je kaž druhe lěta na Boże ſpěczo z wuſtupka (loggia) lateranſkeje cyrkwje požohnowanjo měſtej a ſwětej wudźělik. — Dźeń 6. junija budźa reliquije ſwjateje Franciſki Romſkeje, jeneje z patronow měſta, do nowoho kraſnoho wołtarja we jeje cyrkwi na forum Romanum ſwjatoczinje pſchenjeſene. — Pſchi audiency 300 katholſkich knjenjow ze wſchelakich krajow na 12. hapryla, pſche kotrejž wójwodowa Laval-Montmorency ryczž dźeržeſche a dary pſchepoda, je bamž dlěſche wotmołwjenjo dźeržak, kak knjenje tež w ſwěcze ſwoju duſchu w doſpołnym zjenoczenju z Bohom wobkhowacz maja.

Z Roma. Jedyn jendźelſki lord (wyſoki zemjan) pſchepoda njedawno bamžej pſchi audiency nowu bamžowſku měcu (bamž noſy běku), z pjenjezami napjelnjenu a na ſrjedźa z drohim dejmantom, a proſchesche bamža, zo by jomu tu dak, kotruž ma na hłowje. Pius IX. ſo pſchecźelnje poſmja a daſche ſebi druhu měcku pſchi-

njeſcz, tu pak, kotruž mějeſche na hłowje, dari lordej, kotryž ſo wutrobnje dźakowaſche za jomu drohe wopomnjeczo.

Z Roma. Dwanaczo italſcy mužojo běchu ſo zapſchiſahali, zo kardinala Antonellia, kiž je bamžowy ſtatny ſekretař abo miniſter, zamordowacz. Jedyn z tych ſamych zwadźi ſo ze ſwojim towařſchom a tak pſcheradźi wón ſpomnjene wotmyſlenjo wyſchnoſczi, kotraž je z pſcheradźerjom hiſchcze woſym druhich zajała. Tſjo ſu do kraleſtwa czekli, z wotkelž běchu pſchiſchli.

Z Roma. Bjez adreſſami, kotrež je ſwjaty wótc k ſwojomu jubileju doſtał, běſche jena z Kairo we Egiptſkej, we pjecz ryczach zeſtajana a wot tamniſchich Židow, Turkow, Arabow, koptow a ſchismatiſkich podpiſana. — Za ſekretarja (piſmawjedźerja) pſchi koncilu je biſkop Feßler z Pöltena we Rakuſkej wot bamža wuzwoleny.

Z Roma. Bamž je 11. hapryla liſt na biſkopow wozjewił, z kotrymž ſo doſpołny wotpuſk po waſchnju jubilejſkoho wudźěluje wot 1. julija hacz do ſkónczenja koncila. Wozjewjenjo za naſchu diöceſu pſchinjeſemy drje w pſchichodnym cziſle.

Portugalſka. Biſkop z Goa, portugalſkoho měſta w narańſchej Indii je khorowatoſczje dla ſem pſchijěł a chce ſobu do Roma na koncil. W loni je wón hiſchcze wſchelake měſta ſwojeje wobſchěrneje diöceſy wopytował.

Z Pariza. Kraſne znamjo nabožnoho žiwjenja we Francózſkej je tudomny ſeminar zwonkownych miſſionow. Tón ſamy je wot lěta ſwojoho załoženja 1663 do l. 1848 z cyła 483 miſſionarow wupóſłał, wot l. 1848 hacz do l. 1869 pak 457. Wot tutych miſſionarow ſu 47 martrařſkeje ſmjercze wumrjeli, z wjetſcha w poſlenich lětdźeſatkach. Sal martrarjow (Salle des Martyrs) tohole ſeminara je znamjenity. Su tudy koſcze wſchelakich tych martrarjow, wſchelake jich czwělowadła, wobrazy jich martrowanja a ſmjercze wot molerjow z dalokich krajow, a druhe wopomnjecza na martrarjow z tohole ſeminara.

Francózſka. Bamžowy jubilej bu po cyłym khěžorſtwje jara ſwjatoczinje ſwjeczeny. — Khěžorowa Eugenia je ſebi wotmyſliła, zo chce lětſa do Jeruzalema puczowacz.

Jendźelſka. Někotſi anglikanſcy duchowni ſu hižo ſlubili, zo ſo na koncil do Roma podadźa. Jendźelſcy proteſtantowje wubudźeja wjacy nadźije na jednanjo dyžli němſcy, kotſiž ze ſamymi proteſtami na bamžowe pſcheproſchenjo wotmołwjeja.

Jendźelſka. Powoſtanki pſched 22 lětami zemrjetoho Irczana Daniela O'Connella, kiž je katholikam w Jendźelſkej na ſejmje wjele prawow wudobył, buchu do nowoho wołtarnoho rowa na kěrchowje w Glasnevinje pſchenjeſene.

Ruſowſka. Wjele wokhudźenych zemjanow we nawjeczornych prjedy pólſkich provincach pſcheſydluje knježeřſtwo do połodniſcheje Ruſowſkeje. Za Litwjanſku pſchihotuje ſo tež tajke pſchewjezenjo zemjanow. Tak knježeřſtwo woprawdźe katholſku wěru po czaſu tam cyle wutupi; jenož w něhduſchim kraleſtwje chce ju czerpjecz, tola pak tež wſchelako pſcheſczěhacz.

Amerika. Ze wſchelakich měſtow piſaja, zo je tež tam jubilej ſwjatoho wótca jara wuznamjenjeny byl.

Połnócna Amerika. Na bołmonczku je arcbiſkop Spalding w Balti-

more 100 mórow firmowak, z kotrychž bě wjele konvertitow. — Missionar jesuita Weninger dźerżesche jutry mission w Daytonje, pschi kotrymž so 14 protestantow do klina nascheje cyrkwje nawróczi. — We Fort Smithu (stat Arkansas) wotpołoži protestantski prědar W. T. Povell katholske wěrywuznaczo. — Diöcesa New-Foundland je swojoho biskopa pschez smjercz zhubiła; wón rěkasche Mullock a bě franciskan. Tale diöcesa ma 80 cyrkwjow a khapakow, 30 duchownych, 14 klóschtrow a jedyn seminar pschi wobydleŕstwje 30,000 duschow.

Chinesiska. Kaž „Missions catholiques" pisaja, pschepanychu 2. januara mordarjo, wot generala Tchanga, surowoho njepscheczela kscheszanow, naschtykani a zapłaczeni, sydlischczo missionara we Yéou-yang-tchéou. Wupaczichu durje a dobuchu so nuts. Missionar Rigaud kleczesche z dwěmaj seminaristomaj psched woltarjom. Toho pschekłochu dwójcy z mjeczom a wotrubnychu jomu hłowu, ruch a nohi. Z nim bu sto druhich kscheszanow zamordowanych a jich sydlischczo wurubjene a spalene. Jan Franc Rigaud z kongregacije cuzokrajnych missionow, běsche z diöcesy Besançon a wotjědźe 31. měrca 1862 z Francózskeje do Su-tschu-ena. Wón wumrje tak w tej samej krajinje, hdźež missionar Mabileau martrarsku krej pschela 29. augusta 1865. Najnowsche powjescze wottam su z kónca januara; duchowny Desfléches pische z Tchong-king-fou direktorej parizskoho seminara, zo pschescźěhanjo dale traje a zo jomu kazaja, krajinu wopuschczicz. Wón pak to czinicz njemóže, dokelž ma tam 20,000 kscheszanow. Tež z druhich powjesczow je wěste, zo nětko w Chinesiskej cuznikow jara hidźa a zo drje krawne pschescźěhanjo kscheszanow z nowa wudyri.

Narańscha India. W lěcze 1866 běsche tu wosebje w krajinje Orissa po wjacylětnej njepłódnosczi hłód wudyrił. Hdyž bě potom połdra milijona ludźi na hłód a z toho scźěhowace khorosczе zemrjeło, pschewza zawostawacych tajki strach, zo z hromadami narodny kraj wopuschczichu a w lěsach, w jězorach a we łužach koruschki, schnaki a wschelake insekty pytachu k spokojenju swojoho hłodu. Wjele pschińdźe jich tež do Kalkuty, wulkoho hłownoho města Bengalskeje. Zamožni bjez tamnymi wobydlerjemi nasyczowachu druhdy 7—8000 tajkich pschikhadnikow. K zastaranju khorych žonow a wopuschczenych holczkow bu tam schpital załoženy a „jendźelskim knježnam" (katholskomu rjadu) pschepodaty. Tak nawuknychu te wbohe Indianki wjele wužitnoho, wosebje porjad a dźěławosczz. Městokral (Jendźelczan) a prědkstejerjo města pschipóznachu skutk katholskich knježnow, a chcychu jim tež schulu załožicz. Tu pokazy sebiczna zawiscz tón cyły krasny skutk. Protestantam njedasche měra, doniž njebuchu katholske knježny zasy wotehnate; 18. januara 1867 dyrbjachu wone wuczahnycz a swoje załoženjo wotedacz protestantskim damam. Policajski kommissar dyrbjesche po zakonju pschidacz, zo bychu 36 indiskich holczkow, kiž běchu hižo pschez 12 lět, z tymi knježnami sobu schli do 7 mil zdalenoho klóschtra „jendźelskich knježnow." Mjeńsche holczki tež to žadachu, ale njesmědźachu. Z tamnych 36 holczkow je hižo 30 kschczenych, te druhe so na swjatu kschczeńcu pschihotuja.

Połnócna Amerika. Wot 25. hapryla je w Baltimore provincialna synoda, na kotruž je so 12 biskopow zeschło. Biskopja pschihotuja so pschez tajke zhromadźizny na lětuschi koncil.

Należnoscze towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 223. zankař Jan Schokta z Pancžic; 224. kubleř Delan z Wěteńcy; 225. Jakub Cyž ze Stróžischcža; 226. Hana Běrkowa z Radworja; 227. Pětr Winař z Kamjeneje; 228. Madlena Wünschec z Radworja; 229. Michał Bjedrich ze Smjerdžaceje; 230. Jakub Budař z Cyhelnicy; 231. Jurij Jeschka z Kozarc; 232. Michał Wjenka z Pozdec; 233. Jurij Zopa z Prawocžic; 234. Madlena Wujeschec z Khróscžic; 235. Madlena Wicžazowa z Prawocžic.

Dobrowólne dary: M. Bjedrich ze Smjerdžaceje, 5 nsl.

Smilne dary k dalewobstaranju. Za towařstwo Jězusowoho dźěcžatstwa pschez k. administratora P. Benno z Róžanta 2 tol.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschcženi: Luisa Mathilda, dź. krawca Pfeila; Marija Martha, dź. murjerja Delanka; Laura Eugenia, dź. krawca Michała Žura. — Zemrjecži: Jakub, s. Jakuba Riedela z B., 20 lět; Marija Hańža, dź. Michała Nowotnoho z Borschcže, 2 měs.; Marija, mandź. njeboh Pětra Pětscha, 51 l. 1 měs. — Wěrowani: Michał Krawža, murjeř z Wotrowa a Khata Wicžazec z Hrubjelcžic; Domasch Harcuba, dźěłaczeř w Hajnicach a Marija Prokopec z Czech; Jakub Lukasch z Budyschina a Marija Schwanec z podhroda.

Wysokocžescženomu knjezej grofje Francej Stolbergej pschi wobczehnjenju Worklec 1. meje 1869.

Witamy Was, hnadny knježe! witamy hako wutrobitoho wojowarja za prawdu a za prawa swjatoho wótca, witamy Was pschi zastupjenju do nascheje srjedžizny, do katholskeje serbskeje krajiny. Wjeselimy so a smy pozběhnjeni z tym, zo mamy tudy Was, kotrohož sława pschikhadej samomu do prědka khwatasche. Bóh zapłacž Wam, wysokocžescženy knježe, Wasch nadobny skutk za sprawnu wěc naschoho swjatoho wótca a žohnuj Was z cžasnymi a wěcžnymi kubłami na Waschim nowym sydlischcžu. Daj Bóh, zo byschcže prawje wjele wjesołych dnow tudy docžakali a tak w naschej srjedžiznje to zacžuwali, schtož sam naschomu wjelelubowanomu swjatomu wótcej pschihotowaschcže!

Wjele katholskich Serbow.

Njedźelu 6. juniju popołdnju wot 4 hodź. budže na schuli w Khróscžicach katholska zhromadźizna, na kotruž su katholscy Serbja ze wschěch wosadow z tutym pscheproscheni.

W knihikupstwje Smolerja a Pjecha tudy je na pschedań:

Wobraz Piusa IX. ze serbskim podpismom: „K dopomnjenju na pokstalětny měschniski jubilej Piusa IX.“ Po jenym 5 np., za toleř 100.

Das Büchlein vom Papste Pius IX. Von Herchenbach. 2 nsl. 5 np.

NB. Wschě katholske druhe knihi so rady a spěschnje wobstaraja.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 11. **5. junija 1869.** **Lětnik 7.**

Nabožne wustawy w Parizu.

Hdyž wot towařstwow swjatoho Vincenca, w Parizu po lěcze 1830 nastatych a nětko po wschěm katholskim swěcze rozpschestrjenych, wot towařstwow za rjemjeslniskich, a wot wschelakich wučenych towařstwow wothladujemy, ma město Pariz hischcze wjele wopomnjecza hódnych wustawow.

Pariz wobsedźi 58 žónskich klóschtrow, wot kotrychž maja wschelake wjacore dobroczinjace wustawy. Najwjacy z nich je wothladanju khorych a woczehnjenju młodoscze poswjeczenych, a wysche toho wobstaraja rjadowe (klóschtyrske) knježny khorych we 24 zjawnych hójeřnjach (wustawach za khorych). Někotre tychle klóschtrow su maczeřske domy, wosebje tamny dom daloko rozpschestrjenych sotrow s. Vincenca, kiž maja wjele poboczných wustawow. Wosebje wuzběhowacz dyrbi so rjad „slepych sotrow s. Pawoła", kotrež su w poslenich lětdźesatkach nastałe. Nimale wschitke tele sotry su slepe, rozymja pak tola wschě žónske a domjace dźěło tak wubjernje, zo móža swoje tohorunja slepe wučownicy w nim rozwučowacz a prědkstejiczeřki dźěłachych domow bycz. Spodźiwne derje je tónle wustaw hižo wučził. Hdyž slepe sotry ze slepymi syrotkami (holczkami) we domje abo w zahrodze khodźicz widźisch abo nadeńdźesch-li je pschi dźěle, njewěrisch na prěnje pohladnjenjo, zo su slepe. Tele zjenoczenstwo slepych sotrow je założene wot jeneje parizskeje wudowy. Slepe sotry pschiběraja pschez to, zo tam wuwučene holczki najbóle wostanu. Wustaw dźerži so pschez wunoschki dźěła slepych sotrow a tež pschez dobroczerjow.

Druhi nowy rjad su „małe sotry khudych" (Petites Soeurs des Pauvres), 1840 we St. Servain w Bretagni pschez dwě dźěławej žonje a jenu staru słužownu dźowku pod wjedźenjom kapłana Le Pailleron założene. Nětko wunoscha liczba tychle sotrow hižo pschez 1700, kotrež pschez 11,000 starych ludźi po cyłej Francózskej cyle zastaraja. W Parizu maja wone pjecz wustawow (domow) z někotrymi

stami potrjebnych starych mužskich a žónskich. Wone zdźeržuja so wosebje pschez jałmožnu, kotruž sotry kóždy dźeń po wulkim měsćze Parizu hromadźa. Wone khodźa po zbytkne jědźe do kuchnjow bohatych ludźi, wuproscha sebi na torhoschćach wotpadki zeleninow a warjenjow wot pschedawarkow, składuja wschitko na swoje wot wóslika czehnjene wozyczki a wjezu je domoj, hdźež so nazběrane dary staroscźiwje rjaduja a pschihotuja, zo bychu starym ludźom za jědź słužiłe. Schtož pobrachuje, so pschikupi z pjenježnej jałmožnu, kotruž sotry na wěstych dnach pschi cyrkwinych durjach proscha. Tele sotry starych ludźi potajkim nic jenož zastaraju, ale zalutuja jim tež prócu a poniženjo jałmožnyproschenja, hdyž to za nich same na so wozmu. Schtó njedopomni so tu na najrjenische czasy kscheścźanstwa? Tónle rjad njewobsteji hischcze 30 lět, je pak sebi powschitkowne pschipóznaczo dobył a pschiběra kóždy dźeń. Kak wulke zasłużby změje wón, hdyž budźe 50 abo 100 lětny jubilej swjecźicź? Tež holcy z wyschschich stawow su hižo tomule rjadej pschistupiłe, hačrunje ma spočatk a wjetschinu z nižschich klassow wobydlerstwa; wjele słužownych holcźkow (na kotrychž dobre zadźerženjo w Parizu kóžde knjejstwo derje kedźbuje) a wjele khudych dźěłaczerkow namaka so bjez sotrami.

Wulkej nuzy wotpomha dale podpjerace towarstwo za pschedměschcźa (Oeuvre des Faubourgs), wot žónskich wjedźene; wone stara so wosebje, zo bychu dźěcźi dźěłaczerskich familijow, kotrež we wotležanych pschedměschcźach w najhubjenschich khěžkach a husto w pincach bydla, drastu a rozwucźenjo dostali, a zo bychu familije same psched duchownym hubjenstwom zakhowane byłe. Tele towarstwo wobsteji wot lěta 1848 a wudawa kóžde lěto 15—20,000 frankow. — Maczerske towarstwo (Société maternelle), 1788 załoženo, ma w kóždym dźělu města jenu knjeni hako wjedźiczerku, kotraž tajkim khudym maczerjam, kiž swoje dźěcźi same cźěscha, znamjenitu pjenježnu podpjeru podawa. Tele towarstwo nahromadźi pschez swoje sobustawy kóžde lěto 60,000 frankow a podpjera stajnje na 900 maczerjow. — Towarstwa z mjenom „Žłobiki" (francózscy crèches, tak mjenowane k dopomnjecźu na žłobjo, w kotrymž je Jězus hako dźěcźatko ležał) wothladuja a zastaraja wodnjo dźěcźi wot cźěschnych (ke kotrymž dyrbja maczerje dwójcy za dźeń pschincź) hacź do tsilětnych. Wone cźinja tak móžne, zo khude maczerje tam dźěcźi wotedadźa a same na dźěle sej swój khlěb zasłuža. Dźěłaczerkow pak je w Parizu na 106,300, bjez kotrymiž je wjele khudych maczerjow. Jich zda wucźinja w pscheměrje něschto pschez frank; tola su tež tajke, kiž jenož poł franka zasłuža. — Tež je w Parizu wjele „wucźekow" (Salles d'asiles) za dźěcźi wot 3 do 6 lět, kaž w naschim Budyschinje wothladarnja (Kinderbewahranstalt). Tele wustawy su wobstarane wot wschelakich sotrow (knježnow) a wot swětnych towarstwow. — Schulscy bratsja (Frères ignorantins) maja dwaj domaj, hdźež někotre sta- hólcźatow nic jenož schulske rozwucźenjo dostawaja, ale tež jene rjemjesło (Handwerk) nawuknu.

Towarstwo dźěcźipscheczelow (Société des amis de l'enfance) zastara wosebje te dźěcźi, kotrež mohłe doma pola swojich starschich pschez jich zły pschikład skažene bycź. Wone wobsteji wot l. 1827 a dźerži tu khwilu 270 dźěcźi. — Druhe towarstwa skutkuja za polěpschenjo khostancow (Sträflinge), wosebje młodych, kotrychž rjemjesło wucźicź dawaja, jim dźěło wobstaraja a jich wobkedźbuja.

Tež wobsteji wustaw, hdźež z jastwa puschczeni zhromadnje dźěłaja a polěpscheńnja za tajke holczki. Dale je wustaw za złe dźěczi, kotrež starschi sami skludźicz njemóža a tohodla je tam na lěto abo dwě dawaja. Někotre jastwa steja pod wjedźenjom sotrow ze wschelakich rjadow.

„Towařstwo swjatoho Franca Regisa" dźěła napscheczo dźiwim mandźelstwam z tym, zo cuzym khudym a dźěłaczerjam, kiž ze wschěch róžkow do Pariza pschiczahnu, wschitke k zwěrowanju trěbne wopisma darmo wobstara a tak civilne a potom tež cyrkwinske zwěrowanjo tajkich cuznikow móžne czini. Wobstaranjo, pschełoženjo a legalisirowanjo tajkich wopismow žada wjele czasa, prócy a pjenjez; a tohodla wosebje běsche w Parizu prjedy wjele dźiwich mandźelstwow. Tele towařstwo, z mužskich a žónskich wobstejace, bu załožene wot sudniskoho zastojnika Gossina a je wot l. 1826—1866 hižo 43,256 dźiwich mandźelstwow, potajkim pschez 1000 za lěto, pschez cyrkwinske zwěrowanjo legitimirowało. Towařstwo dźerži sebi wosebitych zastojnikow. Wysche trěbnych wopismow dawa towařstwo nowomandźelskim tež drasty, domjacu nadobu atd.

Žónske towařstwo khudych khorych (Oeuvre des Pauvres Malades), w lěcze 1840 wot 10 knjenjow załožene, ma w tu khwilu 600 sobustawow w 27 wosadach a je sotram s. Vincenca k ruchy, zo by khudych khorych w jich wobydlenjach wopytowało a wothladało. W lěcze 1865 běchu sobustawy pola 52,748 khorych 158,368 wopytanjow sczinili. — Druhe žónske towařstwo wopytuje khudych khorych we zjawnych khorownjach a podpjera we wosebitych domach holczki a hólcow, kotsiž su po khoroscži hischcze k dźěłu słabi. Tele towařstwo nasta w revoluciji 1848 pschez někotre knjenje, kotrež w czasu wojowanja na hasach wutrobicze wobzanknychu, do hójeńnjow hicz, zo bychu mnohoscži tam ranjenych pomoc poskiczili. Towařstwo dźerži so pschez lětne pschinoschki swojich sobustawow. — Towařstwo za wojakow (Oeuvre des Militaires) wobstara schtyri schule, kiž su wot 600 wojakow, za rozwuczenjom žadoscziwych, wopytowane. — Towařstwo L'Oeuvre des Tabernacles podpjera khude cyrkwje z drastami, kotrež sobustawy towařstwa same dźěłaja. W druhim žónskim towařstwje schija sobustawy kóždy tydźeń wjacy hodźinow zhromadnje drascženja za khudych a rozdawaja je potom darmo. — Wosebite towařstwo sczele khude syroty ze wsow, kiž su do Pariza pschischłe a pschihodnu słužbu njenamakaja, zasy na wsy k wustojnym rólniskim familijam abo do kolonijow (sydlischczow), kotrež su trappistojo we wschelakich krajinach załožili. Tam nawuknu hólcy nic jenož rólnistwo, ale tež zlutniwoscz; pschetož trappistojo žiwja so jenož z khlěbom (połdra punta za dźeń), z warjenjom w selenej wodźe, a z piczom wody; dźěłaja pak 10 abo 12 hodźinow a słuža pschi tym wjacy hodźinow, wosebje w nocy, hischcze w cyrkwi swojomu Bohu.

Wschelacy mnischa maja tež schule a wustawy. Někotre towařstwa wobstaraja rozschěrjenjo dobrych knihow a czasopisow, druhe zhromadźuja so na njedźelach k zhromadnym pobožnosczam, druhe zrjaduja loterije a bazary (hdźež wosobne knjenje zhromadźene dary a tunje wěcki za drohi pjenjez pschedawaja) k wschelakim dobrym skutkam.

Skónczńje je w Parizu wjacy wustawow, hdźež so na wukrajne missionstwo

pschihotuja a za potrěbnoscze missionarow staraja. Z cyła žadyn lud tak wjele missionarow njewuposczeła kaž francózski, a žadyn kraj njedawa tak wjele kaž Francózska. Bjez něhdźe 8000 missionarami we wschěch dźělach swěta je wjacy hacž tsečzina Francózow. Lyonsko-parizske towarstwo k rozpschestrjenju wěry mějesche w lěcze 1867 z cyła 5,149.918 frankow dokhodow, z czohož bě Francózska (z wuwzaczom Algira a kolonijow) sama 3,582,659 frankow nawdała. Podobnje je pschi towarstwje Jězusowoho dźěczatstwa a tež pschi podpjeranju swjatoho wótca a joho wójska; z Pariza so na to dźěła, zo by Francózska w kschesczanskej skutkownej lubosczi psched wschitkimi krajemi so wuznamjeniła. To je woprawdźe wobdźiwanja hódne, a we wschelakim nastupanju pschikładne!

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Dźeń 22. meje zemrje tudy po dlěschej khorosczi na suchoczinu k. ryczník Adolf Junge, assessor tachantskoho konsistorija, w 31. lěcze swojoho žiwjenja. Wón zastupi do swojoho zastojnstwa po njeboh k. z Jeschki a wobstara te same połtsecza lěta ze wschej khwalbu. Tak ma wysokodostojne tachantske konsistorium hižo zasy starosczź wo nowoho ryczníka. Katholskich ryczníkow pak je w Sakskej mało.

Z Budyschina. Nasch hnadny knjez biskop je zańdźenu njedźelu pastyrski list wozjewicz dał, z kotrymž so dla ökumeniskoho koncila wot bamža dospołny wotpusk po waschnju jubilejskoho wupisuje. Po sobudźělenju bamžowoho lista na wschěch biskopow ryczi nasch hnadny knjez wo pschipowjedźenym koncilu a wo wotpusku. Hako wuměnjenjo postaja so tole: 1. dostojne dostaczo swjateju sakramentow pokuty a wołtarja; 2. wjacykróczne wurjadne wopytanjo cyrkwje k modlenju po měnjenju swjatoho wótca; 3. dospołne posczenjo na tsjoch dnjach; 4. wotedaczo jałmožny khudym. Wosebite pobožnosczе za jubilejski czas wot 1. junija hacž do skónczenja koncila su tele: 1. na božej mschi pschistaja so modlitwa k swjatomu Duchej; 2. po dopołdnischim prědowanju tohorunja; 3. na nyschporje spěwa so pschełoženy khěrlusch **Veni Sancte Spiritus**; 4. tsečzu njedźelu kóždoho měsaca je na nyschporje litanija wot wschěch swjatych psched wustajenym najswjeczischim sakramentom.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Swjatoczнosczź Božoho Czěła swjeczesche so we naschim městaczku pschi najrjeńschim wjedrje z wulkej pychu. Czesne wrota běchu natwarjene; pletwy a wěncy czehnjechu so pschez hasy; drohi běchu z hałzami a brězami wobsadźane, kaž ze zelom a z kwětkami posypane. K czesczi bójskoho wumožnika we swjatym woblatku bě so lětsa tež nowe krasne njebjo (baldachin, tsěschica) wobstarało. Za tule cyrkwinsku wuzdobu bě knjez kapłan Wowczeřk we cyłej wosadźe dary luboscze hromadźił (nimale 130 tolerjow) a nasche miłoscziwe sotry běchu k njej wuschiwanki wobstarałe. Je zawěrno rjane wopokazmo horjaceje luboscze k Jězusej, hdyž so we naschich hubjenych czasach wot wschěch stronow tajke wopory k

božej cześći pschinjesu. — Mejske pobožnoscże k cześći swjateje Maczerje Božeje wotdźeržachu so njedźelske a swjate dny we naschej farskej cyrkwi pschi krasnje wudebjenym swjateje Marijnym wołtarju, dźěławe dny pak we khapałcy naschich duchownych knježnow. Boži dom běsche stajnje wot modlacoho ludu napjelnjeny. — Do klóschtra miłoscźiwych sotrow w Nissy (Neiße) je z nascheje wosady zasy knježna zastupiła, Gusta Rósmijec z Němcow. Wona chce so hako serbska wuczeřka wudospołnicź. Tak so stajnje pschisporja sykła pobožnych duschow, kiž swětej božemje praja a so z luboscże k Bohu za spomoženjo sobuczłowjekow wopruja. — Knjez pschekupc Jan Hórnik je na swojim domje we wužłobjeńcy rjane železne barbjene a pozłoczane swjeczo swjatoho Jana Nepomucenskoho stajicź a cyrkwinscy swjeczicź dał. S.

Cyrkwinske nowinki a powjescże.

Pruska. Kral Wilhelm je městej Oynhausen 30,000 tol. darił, zo by jenu nowu katholsku, a jenu protestantsku cyrkej twaricź mohło.

Z Greifswalde. Tudomna měschczańska rada, kiž je cyle protestantska, je katholskej wosadże twarne městno k nowej cyrkwi darila. Zakładny kamjeń bu na dnju bamžowoho jubileja połoženy.

Ze Schleswiga. Tudy bu ležownoscź za 16,000 tol. kupjena, zo by so na njej klóschtyr za miłoscźiwe sotry twarił.

Němska. W měscże Eislebenje w pruskej Sakskej, hdźež je Luther so narodźił a wumrjeł a hdźež wot 10 lět katholska missionska stacija wobsteji, je so klóschtyr benediktinskich knježnow załožił. Bože wjedźenja su spodźiwne! Priorka klóschtra benediktinkow w Osnabrücku wopisuje nastaczo tohole skutka, a jeje najwažnische powjescże su tele. Wloni bu priorcy wot maczerje jeneje z klóschtyrskich knježnow, kotraž běsche w tsjoch njedźelach swojoho mandźelskoho a dweju synow zhubiła a nětko něschto wosebite k cześći najswjecźischoho sakramenta cźinicź chcyche, summa pjenjez pschepodata, zo by so k załoženju klóschtra wěcźnoho modlenja k Najswjecźischomu wužiła. Knježny proschachu, zo chcył jim Bóh město pokazacź, hdźež měło so tole stacź. Krótko na to pschinjese jim jena pobožna knjeni z Münstera, kotraž niczo wo pschecźach knježnow njewjedźesche, njenadźitu powjescź, zo w Eislebenje něhduschi benediktinski klóschtyr, w kotrymž je swjata abtyssa Herta swoje žiwjenjo wobzanknyła, hischcże wobsteji a zo chce jón nětczischi protestantski wobsedźeř runje pschedacź; tohodla je jeje a někotrych druhich žadoscź, zo by so tale wot 300 lět wopuschczena a wonjeczescźena swjatnica zasy za benediktinski rjad kupiła a poswjecźiła. W tymle spodźiwnym hromadutrechenju póznachu knježny znamjo božeje wole a priorka prócowasche so wo wuwjedźenjo tohole skutka. Tamna pobožna knjeni pschinjese nětk powjescź biskopej w Paderbornje, pod kotrohož Eisleben słuscha a tež wón wulcy zwjeseleny napominasche k wuwjedźenju wotmyslenja. Po dalischich pobožnoscźach knježnow pschiňdźechu do klóschtra znowa wschelake slubjenja hischcże pobrachowachych pjenjez. Na 17. novembra (dnju s. Herty) pschijědźe priorka z jenej knježnu a tamnej knjenju do Eislebena. (Knježnje běschtej pschez klóschtyrsku drastu

so hischcze z mantlom wodźcłoj.) Wobsedźeŕ nadobo praji, zo z pschedacźa niczo bycź njemóže, dokelž chce wón twarjenja sam zdźeržecź; tola skónczźnje bu kup na mjeno tež pschitomnoho bratra priorki za 9,400 toleri wobzanknjena. Wotmyslenja knježnow běchu do tohole czasa protestantam njeznate; nětko pak bě so powjescź spěschnje roznjesła, tola njeběchu protestantowje pscheczźiwo prědkwzaczu knježnow; haj někotsi prajachu, zo chcedźa swoje holczki do jich tudomneje wubjerneje schule (kajkuž woni w Osnabrücku maja) rady słacź. Dotalni wobydlerjo něhduschich klóschtyrskich twarjenjow su 1. hapryla wotczahnyli; hłowne murje klóschtra hischcze steja, kaž tež schtyri murje něhduscheje cyrkwje, kotraž dotal hako bróžnja słužesche. Z pomocu dobrowólnych darow budźe so wscho trěbne za klóschtyr swjateje Herty pschiprawjecź a tež cyrkwiczka pozběhnje so z procha, zo by nowa swjatnica była, hdźež budźe so wodnjo a w nocy khwalba boża k czesczi najswjeczźischoho sakramenta spěwacź.

Czěska. Grofa Hanusch Kolowrat je 10,000 schěsnakow k tomu darił, zo by so nižsche gymnasium w Rychnowje pod wjedźenjom piaristow wo dwě wyschschej klassy wudospołniło.

Z Wina. Khěžor je nowy schulski zakoń wobtwjerdźił, haczrunje wulka wjetschina joho poddanow wo njón z cyła njerodźi.

Tyrolska. Zhromadźizna katholskoho towarstwa, kotraž bu w cyrkwi w Schlandersu dźeržana a na kotruž běsche 4000 muži pschischło, bu wot khěžorskoho kommissara grofy Manzani rozpuschczena, dokelž sebi wón myslesche, zo mohł tachant Leiter, kiž ryczecź zapocza, tež napscheczo nowym zakonjam něschto wunjescź. Pschitomni běchu z tym njezasłuženym rozpuschczenjom jara njespokojni a wuprajichu to wótse. Kommissar dosta wulki strach a stupasche pěknje zady duchownoho, kotryž joho won dowjedźe. Zo je wón puki dostał, kaž nowiny najprjedy pisachu, to njeje wěrno.

Tyrolska. W Schönwiesu běsche 13. meje wuzwolenjo nowoho prědkstejeŕstwa. Hdyž so potom pschisaha wot nowowuzwolenych žadasche, nasta wótre rozrycźowanjo, kiž tsi hodźiny trajesche. Woni chcychu zakonje jenož pod tym wuměnjenjom wopschisahacź, jeli so w nich niczo pscheczźiwo swědomju dobroho katholika njenamaka a jeli tele wuměnjenjo do protokolla pschińdźe. Pschitomny zastojnik (wokrjesny hejtman, Bezirkshauptmann) wukładowasche jim, zo je jich biskop (Gasser, syn jenoho bura, joho bratsja su tež burja) jeniczki pscheczźiwo nowomu schulskomu zakonjej a pschedawasche druhe tajke kźě. Dokelž so czi mužojo pschecy wobarachu, bu do protokolla wzate, zo je so kommissar podarmo prócował, a zo chcedźa woni zakonje jenož wopschisahnycź, kaž daloko wone njejsu pscheczźiwo božim kaznjam a poruczźnosczam cyrkwje. Duž dyrbjesche stare prědkstejeŕstwo nakhwilnje dale wobstacź. Zastojnik hrožesche ze schtrafami, ale nowy prědkstejeŕ prajesche: „Ja so njespjeczźuju zastojnstwo na so wzacź, ale chcu po mojim swědomju czinicź, dokelž je po zakonju kóždomu, potajkim tež katholskomu swobodnoscź slubjena; schto pak pscheczźiwo swědomju je, smě mi jenož bamž a biskop prajicź. Radscho dam swoju hłowu, hacź zo bjez wuměnjenja pschisaham.“ Skónczźnje wuprajichu stari a nowi prědkstejerjo, zo ma so schtrafa, kiž je jim dla zapowjedźenja nowoho schulskoho porjada napołožena, wot cyłeje gmejny płaczicź, dokelž je so zapowjedźenjo po mysli

cykeje gnejny stako. Tak je widźecź, zo su Tyrolscy swojej katholskej wěrje wschudźom swěrni. — Zapósłanc za „reichrath" duchowny Dr. Greuter je nětko po skónczenju reichsratha jeneje rycze dla, kotruž wloni w zhromadźiznje w Hippachu dźerżesche, do pschepytanja wzaty. Tež w druhich khěžorowych krajach su zasy někotsi duchowni pismow, prědowanjow a rycżow dla wotsudźeni.

Khrowatska. Njeboh kardinal-arcbiskop Haulik je pschez 400,000 schěsnakow zawostajił, kotrež drje budźa zwjetscha k wschelakim dobrym skutkam postajene, hdyž budźe testament wotewrjeny. Njeboh kardinal je hižo za žiwjenjo wjele woprował. Tak je khudym a schtudentam kóżde lěto wjele dawał. K załoženju schpitala a schule mikoscźiwych sotrow je wón 150,000 schěsnakow darił. W lěcze 1852 da nowu hólczu schulu natwaricź. W lěcze 1858 załoži fundaciju 50,000 schěsnakow k podpjeranju khudych wudowow. Pschi swojim jubileju 1861 rozda wón 80,000 schěsnakow k podpjeranju khudych we wschelakich městach. Ponowjenjo a wutwarjenjo arcbiskopskeje cyrkwje zapłaczi sam. K załoženju južnosłowjanskeje (khrowatskoserbskeje) akademije dari wón 10,000 schěsnakow.

Z Roma. Grofa Schönburg je do swojoho wótcnoho kraja wotpuczował. Wón pschiwjedźe sobu tež młodoho měschnika, k. Fikenschera, kiž budźe pola njoho za domjacoho kapłana. Pschidawk: Grofa Schönburg je pjatk 28. meje do Wechselburga pschijěł a k. kapłan Fikenscher je nas zańdźenu wutoru w Budyschinje wopytał. — Macź barona Ernsta z Schönberga je tež nětko katholske wěrywuznaczo tudy wotpołożiła.

Z Roma. Dźeń 13. meje swjeczesche bamž w cźichoscźi swój 77. narodny dźeń. Wón pschistaja nětko pschi kóżdej božej mschi modlitwu za potrěbnoscze swjateje cyrkwje. Swojim słužownikam wudźěla wón sam kóżdy měsac w privatnej khapałcy swjate woprawjenjo.

Francózska. Łódź z mjenom „general Abatucci", kiž je so na puczu wot Marseille do Roma podnuriła, wjezesche 100 ludźi; bjez nimi bě 22 młodźencow, kotsiž chcychu do bamžowoho wójska zastupicź, dale bamžowy konsul Ferrari ze swójbu a tež jedyn francózski oberst. Tež summa pjenjez za bamža je zhubjena. Jenož 39 cźłowjekow je smjercźi wuczekło.

Pólska. Liczba schismatiskich cyrkwjow stajnje pschibjera, dokelž so rusowske knježeřstwo jara wo to stara. Tak je zasy jena cyrkej w měscze Rawje do schismatiskeje pschewobroczena. Tež we sławnym hnadnym měscze Czenstochowje, hdźež wysche zastojnikow žadyn Rusa njeje, twari so nowa schismatiska cyrkej, wězo za krajne (nimale jeniczcy katholske) pjenjezy pólskoho kralestwa. Runje tak skutkuje so we wjacorych druhich městach.

Rusowska. Kaž je znate, bu psched 5 lětami warschawski arcbiskop Feliński do rusowskoho města Jaroslawja pschi rěcy Wołzy wuwjezeny. Po dołhim mjelczenju pschinjesechu nětko jene pólske nowiny powjescź wo nim. Arcbiskop je sebi drjewjany dom na pschedměschczu wotnajał a je khudźe žiwy. W jenej stwě ma khapałku, w kotrejž kóżdy dźeń božu mschu dźerži. Jomu poslužuje młody kapłan. Zdaluje so ludźi po móžnoscźi a wukhodźuje so ze swojim wujom Brinkom, kiž je dobrowólnje k njomu so pschiwdał. Ruski lud postrowja joho z pocze-

sczowanjom, skoro kaž by so joho bojał, a tež wosobni (sam schismatiski biskop) joho z czasami wopytuja. Knježeřstwo je jomu prajicž dało, zo by so do Warschawy wróczicž směł, hdyž by khěžorej swoje prjedawsche zadžerženjo wotprosył. Tola arcbiskop je z dostojnosczu wotmołwił, zo wón to czinicž njemóže a zo budže posleni, kotsiž so do Pólskeje wróczi. Wón měnjesche z tym, zo dyrbi knježeřstwo najprjedy wschěch wupokazanych a schtrafowanych duchownych domoj powołacž.

Afrika. Superior Fabian Pfeifer z missije w srjedžnej Africy pisa, zo je nowy missionař Dismas Stadlmayer ze swojimi towařschemi zbožownje do Chartuma pschischoł. Zańdžene lěto běsche za mission žohnowane; wjele dźěczi negrow (mórow) je so kschczicž dało.

Połnócna Amerika. Sobotu pched jutrami zemrje w měscze St. Paul w Minnesota missionař Demetrius Marogna, rodženy grofa z połodnischeje Tyrolskeje, w 67. lěcze swojeje staroby. Měschnisku swjeczižnu dosta w Mainzu a w tamnischej diöcesy najprjedy skutkowasche, potom běsche 20 lět farař w diöcesy Augsburg, dźěsche 1846 hako missionař do Ameriki, zastupi tam schěscz lět pozdźischo do rjada benediktinow, kotrychž potom tež do Minnesota pschiwjedže. Hdyž běsche so pschi wotpalenju schule we St. Paul, kotryž woheň běchu złósnicy załožili, straschnje wopalił, dźěsche na wustrowjenjo do Floridy a skónczi nětko zasy w St. Paul w maczerskim domje knježnow sotrow s. Józefa swoje žiwjenjo. Wón ryczesche derje italscy, francózscy, němscy a jendźelscy, a běsche wschudźom jara czesczeny.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Zemrjeczi: Michał Mikkawsch, s. Jakub Lawkusa, 6 njedź.; Franc Adolf Junge, ryczník, assessor pschi tachantskim konsistoriju, 30 lět; Karl Reinhold, s. Jana Tr. Klingsta, 12 njedź.; Pětr Pawoł, Karla Augusta Reka, mkódschi dwójnik, 1 lěto, 15 dnjow; Jan August, s. Karla Tr. Schěrca w Dobruschi, 19 njedź.; Hańža, njeboh Jakuba Czocha w Kukowje mandźelska, 57 lět.

Z Radworja. Kschczenaj: Pětr, s. Michała Hěblaka z Měrkowa (†); Gustav Adolf, s. Augusta Arnolda z Měrkowa. — Zemrjeczi: Hana, m. Jakuba Hołbika khěbětarja, w Radworju, 52 l. 4 m.; Jakub, s. Mikkawscha Bachera z Kamjeneje, 19 l. 4 m. 17 dnj.; Jakub Spitank z Czornoho Hodlerja, 47 l. 6 m. 1 dź. — Wěrowani: Jan Bětka z Budyschina, z Mariju Njehorkec z Radworja; Jan Khilan z Radworskoho Haja, z Mariju, wud. njeboh Augusta Penthera z Khrósta; Mikkawsch Möhn z Radworja, z Hanu Winarjec z Kamjeneje.

Jutse njedźelu 6. junija budže **katholska zhromadźizna** abo rozryczowanjo wo zhromadnych należnosczach katholskich Serbow, a to na schuli w Khrósczicach po nyschporje wot schtyrjoch.

W knihikupstwje Smolerja a Pjecha tudy je na pschedań:
Wobraz Piusa IX. ze serbskim podpismom: „K dopomnjenju na pokstalětny měschniski jubilej Piusa IX.“ Po jenym 5 np., za toleř 100.
Das Büchlein vom Papste Pius IX. Von Herchenbach. 2 nsl. 5 np.
NB. Wschě katholske druhe knihi so rady a spěschnje wobstaraja.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 12. **19. junija 1869.** **Lětnik 7.**

We wotpustku.

Skoro žada wuczba katholskeje cyrkwje njeje tak wopaczným a njelubozným rozsudźenjam wustajena była, kaž wuczba wo wotpustkach, najbóle tohodla, dokelž so dospołnomu dorozomjenju teje sameje pschihódna próca njedawasche; tež pola katholskich kschesczanow knježi husto we tutej tróschtnej wuczbje jich wěry wobžarowanja hódna njewědomnosćž. Tohodla napomina tež nasch swj. wótc Pius IX., w pismje, psches kotrež wón pschi pschiležitosczi ökumeniskoho koncila dospołny wotpustk po waschnju jubilejskoho wupisuje, zo bychu so wěriwi psches prědowanjo božoho słowa z nowa zas rozwuczili a tak k dobyczu wotpustka pschihotowali. Tež „Katholski posoł" chce swojim czitarjam z tym najwažnische wěrnosćze wo wotpustku z krótka rozestajecž. —

Schto mamy my pod wotpustkom zrozemicž? Słowo same pokazuje, zo so psches wotpustk něschto spuschcza, wodawa, položuje — a schto to? Zo bychmy to prawje zapschimnyli, dopomńmy so na někotre znate wěrnosćze. Na kóždym hrěsche, kiž człowjek wobońdźe, da so dwoja wěc rozeznawacž, wina hrěcha a schtrafa hrěcha. Wina hrěcha wobsteji we rozhněwanju božim, kiž nam swjatosczacu hnadu božu, božu lubosćž a boże pscheczelstwo rubi, abo tesame k najmjeńschom pomjeńschuje; schtrafa, kiž je boža sprawnosćž na kóždy hrěch stajiła, je dwoja: wěczna, t. j. wěczne zatamanjo a czasna, kiž ma człowjek na swěcze abo w czisczu wotczerpjecž. Tež wschědne lohke hrěchi, kiž sebi wěcznu schtrafu njezasłuža, njewostanu tola bez czasnych schtrafow. — Psches hódne dóstaczo swj. sakramenta pokuty wujedna so hrěschnik zas z Bohom tym knjezom, t. r. jomu so spuschczi wina hrěcha a wěczna schtrafa; tež dźěl czasneje schtrafy spuschczi so hrě-chnikej, a to czim wjetschi dźěl, czim dospołnischa joho želnosćž bě. Wěrno je, ' łowjek je po hódnje wotpołoženej spowjedźi zas dźěczo božeje lubosćze, a njetrjeba so

cj

bojecź wěčnoho zatamanja, tola dopuschczi Bóh tón knjez we swojej mudroscźi a mikoscźi czasne khostanja na njoho. „Tež hrěchi tamnych, praji s. Augustinus, kotrymž sy ty, o knježe, wodał, njewostajisch ty njekhostane.“ Tež w s. pismje namakamy my tusamu wěrnoscź, a Trientska cyrkwinska zhromadźizna wuczi ju, mjenujcy, zo ma hrěschnik po wodatym hrěsche a spuschczenej wěčnej schtrafje k najmjeńschom jedyn dźěl czasneje schtrafy sam wotczerpjecź, a to móže so stacź we tutym źiwjenju psches pokutne skutki, abo psches bolosczże czisczа, kiž maja tam khude dusche wustacź. Za pokutne skutki, psches kotrež so božej sprawnosczi doscź czini a za nasche hrěchi zasłużene czasne schtrafy zapokucza, płacza wschě dobre skutki, kiž sebi my sami napołožimy, abo kiž nam měschnik w spowjednym stole pschiporucza, abo wschitke kschiźiki a khorosczże, z cyła wschitke khostace domapytanja, kotrež Bóh tón knjez na nas dopuschczi, hdyž je my sczerpnje znjesemy. W sapokuczenju czasneje schtrafy pschińdźe nam nětko cyrkej k pomocy psches wudźělenjo wotpustkow, pschez kotrež so nam czasne schtrafy spuschczeja. Wotpustk je po tajkim wot cyrkwje wudźelene spuschczenjo tamnych **czasnych** schtrafow, kotrež bychmy my po wodatym hrěsche hischcże tu abo w czisczu wotczerpjecź dyrbjeli. Psches wotpustki njewodawaja so potajkim hrěchi, njespuschcza so tež wěčna schtrafa, pschez wotpustki spuschczeja so jeniczcy czasne schtrafy.

Móc wotpustki wudźělecź, ma Khrystusowa cyrkej; tusamu dosta wona wot swojoho bóžskoho załožerja w tamnym slubjenju, kiž ji won da, zo budźe wschitko, schtož wona na zemi wotwjaza, tež w njebjesach wotwjazane. Mat. 16, 19. Tu pschepoda Khrystus swojej cyrkwi wscho, winu a kóždu schtrafu hrěcha spuschczecź. A na jenym druhim měsczże praji nasch zbóžnik: „Mi je wscha móc data na njebju a na zemi.“ Mat. 28, 18. „Kaž je mje wótc poslał, tak sczelu ja was.“ Jan 20, 21. Z tutymi słowami pschepoda wón swojej cyrkwi swoju cyłu móc, dokelž wón chcysche prajicź: Z tejsamej mocu, kotruž je mi tón wótc dał, wuhotuju tež ja was; wón da potajkim swojej cyrkwi z tym tež zawěsczże tu móc a te prawo, hrěschnikam za jich hrěchi postajene schtrafy spuschczecź, dokelž je wón tež wěsczże sam tutu móc měł. — Hdyž Jězus Khrystus dale swojej cyrkwi pschez s. Pětra a swojich japoschtołow kluczże njebjeskoho kralestwa pschepoda, da jim tola tu móc, pokutnym hrěschnikam njebjo wotewricź, potajkim tež tu móc, wschitke zadźěwki zběhnycź, kiž zastupjenju njebjeskoho kralestwa do puczа stupaja. K tajkim zadźěwkam słuscha pak nětko tež tamna winowatoscź, swój dołh hacź do poslenjoho pjenježka zapłaczicź, t. r. wschitke za swoje hrěchi zasłużene schtrafy dospołnje zapokuczicź, prjedy hacź móže so nam njebjeske kralestwo wotewricź. Z toho móžemy my z wěstosczu sudźicź, zo je cyrkej wot swojoho bóžskoho załožerja wysche mocy hrěchi a wěčnu schtrafu spuschczecź tež tu móc dostała, czasne schtrafy, kiž zastupjenjo do njebjeskoho kralestwa zadźěwaju abo wotstorkuja, wodawacź.

Tutu wot toho zbóžnika dóstatu móc je cyrkej tež we wschitkich czasach wužiwała w tym, zo je wěrnje pokutnym hrěschnikam napołožene schtrafy abo z dźěla abo dospołnje spuschczała. Tak hižo spuschczi s. japoschtoł Pawoł w kscheszczanskej wosadźe w měsczże Korinthu jenomu człowjekej wulki dźěl napołoženeje pokuty, kotryž bě pschez wobońdźenjo czežkoho hrěcha wulki pohorschk dawał, potom pak pschez swěrn

dopjelnjenjo kruteje pokuty wěste znamjo polěpschenoho žiwjenja zjewił; tomu tak pokutnomu hrěschnikej wudźěli s. japoschtoł potajkim jedyn wotpustk, a tak wudźělachu so tež pozdźischo we wschitkich czasach wot pschedstojiczerjow cyrkwje wotpustki. W prěnich czasach a tež hischcze pozdźischo napołožachu pschedstojiczerjo cyrkwje hrěschnikam jara krute, wobczežne, druhdy wjacy lět trajace pokutne skutki. Woni dyrbjachu so poscźicź, jakmožnu dawacź, khorych wothladacź, někajkichžkuli wjeselow so zdźeržecź, njesměd̀žachu swjatocznym božim słužbam pschitomni bycź, ale dyrbjachu w pokutnej drascze psched cyrkwinskimi durjemi stejo tych, kiž nimo dźěchu, wo wodaczo prosycź. Běchu jich wobońdźene hrěchi tajne, t. r. druhim njeznate, bě tež jich pokuta tajna, běchu pak jich hrěchi zjawne, druhim k pohorschkej słužace, bu jim tež zjawna pokuta data, pschez kotruž měješche so pohorschk zas zarunacź. Tajke pokuty trajachu husto cyłe lěto, druhdy wjacy lět, haj za wěste jara czežki hrěchi cyle žiwjenjo dołho. Hdyž pak nětko pokutni hrěschnicy pschez swěrne, podwolne pschenjesenjo swojeje schtrafy pschez dlěschi czas so wuznamjenowachu, skrótschichu jim pschedstojiczerjo cyrkwje czas jich pokuty abo spuschczichu jim tónsamy tež dospołnje, a tute spuschczenjo abo položenjo jich pokuty mjenowasche so wudźělenjo wotpustkow abo z krótka wotpustki. W pozdźischich czasach njetrjebasche cyrkej pschi dospołnje pschemjenjenych wobstejnosczach tak krute kaznje nałožecź a njechasche to tež wosobnje, zo njeby nikoho wot dostacza s. sakramenta pokuty wottraschiła. Tola boža sprawnoscź žada sebi tež nětko runjež tak dospołne doscźczinjenjo, kaž hdy prjedy; njezapłaczi tón hrěschnik nětko w tutym žiwjenju swój pschez swoje hrěchi naczinjeny dołh, změje wón tónsamón w czisczu wupłaczicź; czim wjacy a czim kruczische pokutne skutki sebi wón tudy napołožuje, czim měnje změje wón w tamnym swěcze wotczerpjecź. We wupłaczenju swojoho dołha pschińdźe jomu cyrkej k pomocy z wudźělenjom wotpustkow; wona spuschcza z tej jej pschepodatej mocu jomu z dźěla abo dospołnje czasne schtrafy, a zaruna božej sprawnosczi to, schtož měješche tón hrěschnik pschez wotczerpjenjo czasnych schtrafow po prawym sam czinicź, z jej dowěrjenoho bohatoho pokłada Jězusowych zasłužbow, kotryž je hischcze pschirostł pschez zasłužby najzbóžnischeje knježny Marije a druhich swjatych. Jězus Khrystus njeje mjenujcy jeno swojomu njebjeskomu wótcej za nasche hrěchi dospołnje doscź czinił, ale pschez swoje žiwjenjo, hórke czerpjenjo a bolosczíwu smjercź je wón za nas tak bohate zasłužby nahromadźił, kiž ženje wotebjeracź njemóža, dokelž su njepscheměrne. Tež swjeczi boži, wosobnje najswjeczischa knježna Marija, s. martrarjo a pokutnicy su pschez swoje krute žiwjenjo a bolosczíwe martry sebi wjacy zasłužili, hacž bě to k zapokuczenju jich žiwjenja trěbne; tute jich zasłužby pschińdu druhim stawam s. cyrkwje k wužitku, haj tesame wuczinja z njesměrnymi zasłužbami Jězusowymi jedyn pschebohaty pokład, kotryž je swjatej cyrkwi dowěrjeny, zo by wona z njoho swojim dźěczom po jich zasłužbach sobudźěliła. Cyrkej njewostaji nětko tutón ji dowěrjeny pokład bjez wužitka ležo, kaž tamny lěni wotroczk we s. sczenju, kiž tón jomu dowěrjeny talent zahrjeba, ale hako dobroczíwa maczeř, kiž za swoje dźěczi so tež hischcze po smjerczi stara, nałožuje wona tutón pokład k spomoženju za wotemrjetych, zo by jim jich martry pschikrótschiła abo položiła, kaž tež k wužitku za žiwych, zo by jim pomhała, božej sprawnosczi doscź czinicź. Cyrkej runja so tu luboscźiwej maczeri, kiž ze samoženjom, kiž je ji něchtón wotkazał, dołh

swojich dźěćźi wupłaćźi, t. r. wona spuschćźa pschez wudźělenjo wotpustkow tamne čźasne schtrafy, kiž by tón hrěschnik abo w tutym žiwjenju abo w čźisćźu wočźerpjećź dyrbjał, a spokoji božu sprawnosćź pschez to, zo poniźnje prosy — wona chcyła město pokutnych skutkow, kiž by ji po prawym tón hrěschnik sam pschinjesćź dyrbjał, po joho zasłužbach wěstu pschihódnu měru z njesměrnoho pokłada cyrkwje hnadnje pschiwzacź, tomu pokutnomu hrěschnikej pak joho dołh abo z dźěla abo dospołnje spuschćźićź. — (Pschichodnje dale.)

Prěnja lětusch̄a katholska zhromadźizna.

Na požadanjo ze wschelakich stronow běsche redaktor Pósła katholsku zhromadźiznu abo zhromadźiznu katholskich muži ze serbskich wosadow do Khróśćźic na schulu pscheprosył k wuradźenju zhromadnych serbskokatholskich należnosćźow. W postajenym čźasu zeńdźe so tam 96 Serbow, bjez nimi čźile knježa duchowni: k. farař Smoła z Njebjelčźic, k. kapłan Werner z Khróśćźic, k. kapłan Ducźman z Radworja, k. kapłan Łusćźanski z Ralbic (w tu khwilu we Wotrowje), k. P. Innocenc Jawork z Marijneje Hwězdy a k. P. Tadej Natusch z Róźanta. Z wučźerjow naschich wosadow běschtaj pschitomnaj k. Pjetasch z Khróśćźic a k. Hauffa z Róźanta.

Zhromadźiznu wotewri redaktor Pósła a rozestaji ważnosćź a wužitnosćź katholskich zhromadźiznow. Dokelź tón krócź njebě źadyn dźeński porjad abo programm postajeny, wunjese tón samy, nětko wot zhromadźenych za dalische wjedźenjo zhromadźizny požadany, hako prěnju należnosćź: wuradźenjo wo trěbnosćźi a móźnosćźi twarjenja katholskeje cyrkwje w Bacźonju abo Čźornecach. Pschitomni ze wschelakich wosadow wobkrućźichu, zo so tež w dalischich stronach wschudźom za tajke wotmyslenjo z khwalbu wuprajeja. Tohodla zjenoćźichu so wschitcy w tej wěstosćźi: Twarjenjo jeneje noweje cyrkwje, a to w Bacźonju abo Čźornecach je zhromadna należnosćź wschitkich katholskich Serbow! Prjedy hacź móže so k wyschnosćźi hicź a prawo k hromadźenju dobrowólnych woporow k wuwjedźenju tajkoho wotmyslenja źadacź, dyrbjesche so wubjerk (komité) wuzwolićź, zo by so tón dale starał. Tónle wubjerk da sebi sam hischćźe statuty abo wustawki a móže so w swojim čźasu tež powjetschićź. W tu khwilu buchu do wubjerka wuzwoleni: k. kapłan Werner z Khrosćźic, hako pschesyda; k. Pjetasch, hako pismawjedźeř; hako zastupjerjo wokolnosćźe, w kotrejź ma so ta cyrkej twaricź: k. Bódlank z Bacźonja, k. Zynda z Čźornec, k. Kokla z Pozdec, k. Lipićź z Čźěschkec, k. Měrćźink z Haslowa; hako zastupjerjo khróśćźanskeje wosady: k. młynk Wawrik z Khanec a k. kubleř Kummer z Čźasec; hako zastupjerjo druhich wosadow: k. kapłan Hórnik z Budyschina, k. kubleř Wagner ze Smolic, k. kubleř Liebsch z Hunjowa (budyskeje wosady), k. farař Smoła z Njebjelčźic, k. kapłan Ducźman z Radworja, k. młynk Kummer z Łazka (ralbiczanskeje wosady), k. kubler Symank z Wotrowa a k. pschekupc Hórnik z Kulowa. Po tymle wuzwolenju buchu někotre rady nowomu wubjerkej, hdyź budźe wot wyschnosćźe pschipoznaty, k dalischomu skutkowanju poručźene. Radźi so, zo bychu so hotowe pjenjezy a wotkazanja do nalutowarniskich knižkow na dań zapisowałe a w Pósłu na to kwitirowało. Tež radźi so wot wjele pschitomnych,

zo by so, hdyž změjemy dowolnosć, tež subskripcija (podpisowanjo) po wschěch Serbach wokoło póſłała, zo by so trochu wjedźało, kak wjele chcył tón abo druhi k tomu skutkej dać. Tola to a druhe zawostaja so wschitko wubjerkej k dalischomu wuradźenju. W pschichodnym czisle Pósła budźe zasy něschto wo tym ryczane. Tež praschenjo, hdźe by ta wotmyslena cyrkej stać měła, hać w Baczonju abo Czornecach, zawostaja so pschichodnosczi. — Druha należnosć, wo kotrejž so zhromadźizna rozryczowasche, běsche wobczežowanjo katholskich Serbow pschecźiwo kamjeńskim němskim nowinam (Wochenschrift) hako „amtsblattej", dokelž wone druhdy jara njepschecźelscy pschecźiwo katholikam pisaja. Referent w tejle wěcy běsche k. młynk Wawrik. Wón rozpraji, schto je kralowska krajska direkzija dotal hižo czinila na próstwu katholskich Serbow kamjeńskoho sudniskoho wokrjesa. Tež je wón slubjenjo dostał, zo na s. dźeń s. Marije domaphytanja katholscy njebudźa na sudnistwo do Kamjeńca žadani, dokelž tehdom zwjetscha do Róžanta ke mschi khodźa. — Tsecźa należnosć bě porjad pschi processionach do Krupki a Rumburga. Wo tym so wjele a žiwje ryczesche, ale skónczne wobzanknjenja stanu so hakle pschichodnje. Hdyž běsche zhromadźizna połtsecźa hodźiny traka, bu redaktorej Pósła połnomóc data, zo by wón na s. Lawrjenca zasy tajku zhromadźiznu skazał a dźeński porjad do prědka wozjewił. Na to wobzankny wón zhromadźiznu, kotraž da-li Bóh dobre płody pschinjese!

Z nascheje diöcesy.

Z Marijnoho Doła. W naschej klóschtyrskej cyrkwi je pched někotrymi njedźelemi wudowa Karolina Englerowa z Rusdorfa, rodźena ze Serchi pola Zhorjelca a 36 lět stara, katholske wěrywuznaczo wotpołožiła.

Z Róžanta. Posleni dźeń meje wopuschczi wysokodostojny k. administrator P. Benno Kral naschu cyrkej a swojich lubych krajanow, dokelž khorosć jomu dalische wobstaranjo joho tudomnoho zastojnstwa njemóžne czinjesche. Na 27 lět je wón tudy hako horliwy duchowny skutkował a prjedy tež w Marijnym Dole a w Marijnej Hwězdźe. Nětko pschebywa w klóschtrje Osseggu a je so tola z Boha tak daloko wustrowił, zo móže w khapałcy za khorych zasy Božu mschu dźeržecź. Bóh zapłacź jomu bohacźe joho luboscźe k naschomu ludej a daj jomu zbožowny wjecźor žiwjenja!

Z Róžanta. Na město k. Benna je wot swojeje duchowneje wyschnoscźe za administratora postajeny a 8. junija sem pschijěł wysokodostojny k. P. Ludwik Angermann. Wón bě, kaž je znate, połwósma lěta hako kooperator pola nas a bu pched nimale dwěmaj lětomaj do klóschtra Marijnoho Doła powołany. Nowy k. administrator je wulki pschecźel Serbow; pschetož z luboscźe k nim je wón serbsku rycź dospołnje nawuknył, tak zo w njej prěduje a tež pisa. Wón je hižo w lěcźe 1863 serbscy spisał a za swoje pjenjezy wudał knihu z napismom: „Katholik a joho cyrkej. Rozwucźaca kniha za katholskich Serbow a wschitkich, kotsiž katholsku cyrkej pschiskuschnje rozsudźecź chcedźa." Tohorunja pisasche wón wjele do naschoho Pósła wosebje w prěnich lětnikach, kaž „Stawizny Róžanta" atd. Bóh žohnuj dale joho skutkowanjo bjez Serbami.

Z drežďanskeje diöcesy.

Z Drežďan. Tsečzu njedźelu po jutrach, na zakitarśkim swjedźenju s. Józefa, bu kral. Józefinowomu wustawej wulka wjesołosćź a wulke žohnowanjo pschihotowane pschez wudźělenjo swjatoho sakramenta firmowanja na 43 žónskich wosobow, bjez kotrymiž so 31 wustawskich holczkow, 11 knježniczkow a dwě pschez wosebitu dowolnosćź pschipuschćenej namakachu. Firmowanska kmótra pschi wschitkich k domej słuschacych dźěčzoch běsche najwyschscha pschedstojiczerka cyłoho wustawa, kralowna Marija. Swjaty skutk bu z Te Deum a ze s. požohnowanjom skónčeny, na čzož najwyschschedostojny knjez biskop a z druhimi pschitomnymi duchownymi pschedstojiczerku k wrotam pschewodźesche, na kotrychž swjedźeńska wjesołosćź w sčźěhowacym chronogrammje wuraz namaka: SaLVe eplsCope ConflrMa fVnDatlonls pVeLLas.

Z Drežďan. Wysokodostojnym knjezam sobubratram z drežďanskeje kaž z nascheje diöcesy, kiž su so na čzesnym darje za prjedawschoho seminarskoho präsesa w Kölnje, k. kapitulara Dr. Westhoffa wobdźělili, dawa w lipsčzanskich cyrkwinskich nowinach k. Potthof w Drežďanych winojtu rozprawu, zo je so tamna swjatočznosćź 13. hapryla wotdźerżała. Nazběrało běsche so pschez 900 tol., wot kotrychž so 250 tol. na drohotny kheluch hako dar za joho wosobu nałožichu; 650 tol. so knjezej präsesej pschepodachu k pschisporjenju załoženskoho kapitala missionskoho města in hororem s. Engelberti w Gevelsbergu pola Schwelma. Wysche tohó běsche jedyn kapłan, tež prjedawschi schuleř poczesčzowanoho joho podobiznu wo woliju molował, schtož so jomu runjočzasnje pschepoda. Popołdnju w tsjoch wotdźerža so w hotelu Ernst réunion, pschi kotrejž bě něhdźe 50 prjedawschich schulerjow pschitomnych. Kaž tamna rozprawa dale powjeda, je k. kapitular Dr. Westhoff z wulkim hnuczom tajke dopokazma dźakomnoho pschipóznacza swojoho dołholětnoho skutkowanja pschijał a je so na samym dnju komité stworił, kotryž chce za dalsche wobstaczo missionskoho města w Gevelsbergu po móžnosćźi so staracź.

Cyrkwinske nowinki a powjesćze.

Z Wrótsławy. Na hłownej katholskej zhromadźiznje 3. junija běsche tudy 2500 muži zhromadźenych, bjez nimi wjele wotpósłanych z najdalschich kóncow Schlezynskeje, Póznańskeje a Nawjeczorneje Pruskeje. Hłowni rycznicy běchu Elvenich, Wick n Danielewski (pólski spisowar z Kulma). Woni wuradźichu a wunjesechu protesty (wobczežowanja) pschecźiwo njekonfessionalnosćźi schulow (t. r. schulow bjez wuprajenoho wosebitoho wěrywuznacza), pschecźiwo ryczam zapósłanca Wehrenpfenniga na barlinskim sejmje a pschecźiwo zakhadźenju měschczanskeje wyschnosćze we Wrótsławje a Frankfurcze nad Odru. To je zasy rjany dopokaz katholskoho zjawnoho žiwjenja we Wrótsławje.

Morawska. W swjedźeńskim tydźenju ss. Cyrilla a Methoda (wot 5. julija) póńdźa processiony na Welehrad po tachantstwach (z wjacy wosadow hromadźe) z Morawy, Schlezynskeje a z dźěla tež z Czech. Lětsa woczakuje so tam

zasy wjacy wopytowarjow z dalischich krajinow, dokelž ma so tysaclětne wopomnjeczo smjercze s. Cyrilla sobu wopominacz.

Rakuska. Biskop Rudigier w Lincu běsche 2. junija na sudnistwo k pscheslyschenju žadany; ale wón njeje tam schoł, dokelž po hischcze płaczacym konkordacze nima tajke sudnistwo prawo, joho k sebi žadacz. Za někotre dny su joho tam z mocu dowjezli, ale wón njeje wotmołwjał. W cyłej hornej Rakuskej zběhaja so nětko wschě stawy, zo bychu pschecziwo tajkomu mocowanju, kotrež so jich biskopej stanje, pola khěžora napscheczo knježeřstwu pomoc pytali.

Galicija. We Lwowje je Rusyn, kokatholski metropolit (arcbiskop) Litwinowicz po dlěschej khorosczi zemrjeł.

Khrowatska. Testament njeboh kardinal-arcbiskopa Hawlika wobsaha mjez druhim sczěhowace postajenja: Kóždy arcměschnik cyłeje diöcesy, kaž tež zastupnik tajkoho dostanje dwaj złotaj; kóždy farař, professor, kapłan kaž tež kóždy druhi duchowny dostanje jedyn złoty za Božu mschu, kiž dyrbi so bórzy po smjercži dzerżecz. — Kóždomu franciskanskomu a kapucinskomu klóschtrej je wotkazane 100 dobrych schěsnakow na dwě Božej mschi. — Khudym wosobnje tamnym, kiž so prosycz hańbuja, a we Agramje bydla, 1000 schěsnakow, wo Warasdinje bydlacym 500 schěsnakow, tamnym w Karlsstadtu 500 schěsnakow, tamnym w Požegu 400 schěsnakow atd., rozdzělenjo so pschecy fararjej pschewostaji; podpjeranjo jenotliwoho njesmě měnje dyžli 1 schěsnak a nic wjacy dyžli 20 schěsn. wuczinicz.

Z Roma. S. Wótc je basilicy s. Jana w lateranje tamne krasne ryzwo darił, kotrež jomu žónsce z Aachena k 11. haprylej poskiczichu. Drohotne, wulke kruchi marmora, kotraž buchu we staroromskej khowancy pschi Tiberje wukopane, je s. wótc do Aachena, Londona a druhich městow za katholske cyrkwinske twarby postajił. — Abbe Liszt, sławny hudzbny mischtyr, je so tudy do klóschtra olivetskich mnichow naspjet wrócził, a je s. wótcej wunoschk swojich w Rakuskej wotdzeržanych koncertow (30,000 schěsnakow) hako dar k pětrowomu pjenježkej pschepodał.

Z Roma. (Czas knježeřstwa bamžow.) Jenož schtyrjo zastupnikojo Khrystusowi na zemi knježichu hacz dotal w cyrkwi dlěje dyžli Pius IX. Běchu to: S. Sylvester 23 l. 10 m. 27 d., Hadrian I. 23 l. 10 m. 17 d., Pius VI. 24 l. 6. 14 d. a Pius VII. 23 l. 5 m. 6 d. — 21. junija skónczi Pius IX. 23. lěto swojoho knježeřstwa. Tohodla směmy drje w dowěrje na boha prajicz: videbit annos Petri t. j. budze widzecz lěta s. Pětra (25 l.).

Z Londona. W Sunburgu pschi Themsy bu pschez arcbiskopa Manninga z wulkej assistencu a w pschitomnosczi wójwody z Nemoursa (wotehnatoho francózskoho prynca) rjana nowa cyrkej poswjeczena. Po poslenim pastyřskim liscze arcbiskopa Manninga bě w běhu jeniczkoho lěta jědnacze nowych cyrkwjow Božim słužbam pschepodatych; k sydom druhim bu hižo zakładny kamjeń położeny a někotre z nich twarja so spěschnje dale.

Algier. Hrabja z Vogué, pokładnik towařstwa „skutk kscheszanskich schulow w Orienczе" je centralnej radze tohosamoho zliczbowanjo wotpołožił, kotrež z nowa za francózsku dobroczіwosczі a pobožnosczі krasnje swědczi. W lěcze

1868 buchu mjenujcy pschez joho ruku 433,800 fr. na algierskich biskopow póskane. Wěsczi so bórzy mnohe płody z tajkich skutkow luboscze w pschewobroczenju arabow rozwijeja.

Amerika. Na wschěch městach Ameriki bu bamžowy jubilej swjatoczinje wobóndženy, zawěsczi pak je New-Orleans w tutym nastupanju wschě druhe města pschez wulkotnoscz a powschitkomne wobdžělenjo na tutym swjedženju pschetrjechił. Wokoło tsjoch hodžinow popołdnju zhromadžichu so towarstwa wschěch farow města z hudžbu a z khorhojemi; tak nastaty procession, tak wulki, kaž jón New-Orleans hischcze ženje widžał njeje, wokoło 9000 wosobow sylny, czehnjesche k wobydlenju knjeza arcbiskopa Odina, kotryž pschewodženy wot cyłoho duchownstwa, wóz, wot schtyrjoch cyle běłych koni czehnjeny, wobstupi. Potom hibasche so imposantny czah k kathedralnej cyrkwi, psched kotrejž běsche krasny wołtar natwarjeny pschez njepschehladomnu mnohoscz ludu, wěsczi pschez 80,000 hłowow, wschitcy pschistojnje a změrom pschihladajo, k tomu zwonjenjo wschěch zwonow a hraczo wjele hercowskich zjenoczenstwow tajkile napohlad njebě so hischcze: ženje na Jacksonowym naměsczе pokazał. Město psched kathedrali běsche wot krajnych a měschczanskich zastojnikow kaž z najwosobnischich cyłoho wobydlerstwa wobsadžene. Arcbiskop bu z choralnym spěwom powitany, a hdyž běsche so z druhim duchownstwom psched cyrkwju postajił, buchu wschelakore rycze dzeržane: Mr. Bernudez, młody kreola, ryczesche francózski w mjenje francózskich a schpaniskich katholikow, P. Rademacher pokazowasche na czerpjenja a wjesela s. wótca. Potom sczěhowasche Te Deum, najswjeczische kubło bu z processiju z kathedrale pschinjesene a arcbiskop poskiczesche zhromadženej mnohosczi japoschtołske pozohnowanjo. Mjez tym bě so wjeczor pschibližił a arcbiskop bu wot widžanych měschczanow ze swěcami a faklemi k wozej pschewodžany; tež jězdni wojacy jěchachu psched nim kaž psched swětnym knježerjom, a psched joho wobydlenjom bu hischcze jomu kaž tež s. wótcej tysackróczna „sława" wunjesena.

Naležnoscze towarstwa.

Sobustawy, kiž na lěto 1869 zapłaczichu: kk. 236. Libsch; 237. Madlena Lipiczowa ze Sernjan; 238. Michał Kuczank z Łaska.

Na lěto 1866, 67, 68: K.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Jan Bjedrich, syn Jana Jurja Schneidera, měschczana a czasnikarja; Jakub Bjedrich, syn Bjedricha Langi, listynoscherja; Marija Hańža, dź. Jana Richtera, khěžkarja w Nowych Boblicach. — Zemrjeczi: Hana, rodź. Schubertec, zwod. Rjeczka, njeboh Jurja Matteka zawostajena wudowa, 85 l.; Marija rodź. Wencelec z Dźeznikec, Jakuba Richtera, wumjeńkarja we Nowych Boblicach mandźelska, 67 l. 5 m.; Marija, rodź Schmidtec z Czemjeric, njeboh Jakuba Janascha, žiwnoscerja w Dalicach zawostajena wud., wobydlerka w Budyschinje, 86 l. 5 m.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 13. **3. julija 1869.** **Lětnik 7.**

Wo wotpustku.

(Skónčenjo.)

Wotpustki su dwoje: dospołne a njedospołne. Dospołne mjenuja so tamne wotpustki, pschez kotrež so cyła czasna schtrafa spuschcza, kiž by hrěschnik po hižom spuschczenych hrěchach hischcze woczerpjecz dyrbjał. Je po tajkim něchtó tak zbožowny, dospołny wotpustk w połnej měrje dobycz, runja so wón jenomu wotroscženomu, kotryž je runje s. kschczeńcu dóstał. Na nim njenamaka so nic jenož žadyn hrěch wjacy, ale tež joho dołh je božej sprawnosczi dospołnje wupłaczeny. By-li wón we jenym tak zbožownym wokomiknjenju wumrjeł, by so hnydom k wužiwanju wěczných wjesołosczow pschipuschcził, a njeby trjebał martry czisczа wustacz. — Mjez dospołnymi wotpustkami je najwosobnischi a najswjatoczнischi jubilejski wotpustk, nic tohodla hako by wón hrěschnikej wjetsche hnady wudzělał, czasne schtrafy jomu dospołnischo spuschczał, hako druhe dospołne wotpustki, to je njemóžna wěc, ale tohodla, dokelž so czas jubilejskoho wotpustka z wosebitymi swjatoczнosczemi zapoczina, dokelž so w nim wěste swjatoczne pobožnosczе dzerža, zo bychu so tak wschitcy k wěrnej pokucze pohnucz dali; spowjednicy dóstanu w czasu jubilejskoho wotpustka tež wjetschu móc. Jubilejski wotpustk je nětko kóžde 25 lět a traje cyłe lěto. Wysche toho pak wupisuje so pschi wěstych pschileżnosczach, kaž k psch. pschi wuzwolenju nowoho bamža, pschi ważnych należnosczach swjateje cyrkwje, k wotwobroczenju toho abo druhoho wulkoho stracha atd. dospołny wotpustk po waschnju jubilejskoho abo wurjadny jubilejski wotpustk; tajki je tež tón na dnju 11. hapryla wot naschoho s. wótca pschi pschileżnosczi ökumeniskoho koncila wupisany dospołny wotpustk. W tajkich ważnych należnosczach cyłoho kschesczanstwa dospołne wotpustki wupisowacz a wěriwych k dobyczu tychsamych pohnuwacz, je zawěrno spomožne, zo bychu wschitke dźěczi s. cyrkwje, dospołnje z Bohom wujednane, jedno-

hłósnje prosyli wo nuzne hnady a tak wusłyschenjo namakali. — Njedospołny wotpustk je tón, pschez kotryž so jenož wěsty dźěl za hrěchi zasłuženeje czasneje schtrafy spuschcza. Tak wudźěleja so wotpustki wot 40, 50 dnjow, wot 7 njedźeli, wot jenoho abo wjacy lět atd. Tola njesmě so to tak zrozymicz, hako by japoschtołski stoł z tym na telko a telko czasa martry czjiscza pschitrótsicz chcył, ně; postajeny czas poczahuje so wjele wjacy na cyrkwinsku schtrafu prjedawschich czasow, a chce k psch. prajicz, jedyn wotpustk wot 40 dnjow spuschcza tak wjele czasneje schtrafy, kaž wjele by hrěschnik po pschikaznjach prjedawschich czasow za 40 dnjow pschez jomu napołożene pokutne skutki zapokucził.

Na jenym a tymsamym dnju móže so wjacy wotpustkow, dospołnych a njedospołnych, dobycz. By nětko něchtó jedyn dospołny wotpustk w połnej měrje dobył (schtož pak tak lohko njeje), njeby wón na tymsamym dnju sam za so žadyn druhi wotpustk dobycz mohł, khiba zo by znowa hrěchi wobeschoł a wodaczo tychsamych dóstał. Je-li jedyn nanajswěrnischo wschitke k dobyczu dospołnoho wotpustka pschedpisane skutki dopjelnił, móže jedyn druhe wotpustki, kiž móže jedyn na tym dnju dobycz, khudym duscham w czjiscu pschiwobroczicz, jelizo je je japoschtolski stoł k wužitku khudych duschi dobycz dowolił. K dobyczu kóždoho dospołnoho wotpustka žada drje so s. woprawjenjo, tola dosaha po wjacorych rozsudźenjach japoschtołskoho stoła jene a tesame woprawjenjo za wschitke wotpustki, kiž su na tym dnju k dobyczu.

Kaž bu hižom prjedy spomnjene, njeje za słaboho hrěschnoho człowjeka tak jara lohko, dospołny wotpustk dobycz; tak wulke a wosobne kubło žada tebi tež prócu. Schtóž chce jedyn wotpustk dobycz, dyrbi prjedy wschoho te wotpohladanjo měcz, t. r. wón dyrbi w sebi tu wolu wubudźicz, zo chce pschedpisane dobre skutki runje tohodla dopjelnicz a to po swojich mocach nanajswěrnischo dopjelnicz, zo by pschez nje hnadu wotpustka dóstał. Tohodla so radźi, zo by kóždy pschi zapoczenju dobrych skutkow tute wotpohladanjo wubudźił, je tež potom druhdy wobnowjał. Swjaty Leonard z Porto-Mauritio dawasche swojim wěriwym tu radu, wschědnje pschi raňschich paczerjach měnjenjo wubudźicz, zo chcedźa wschitke wotpustki dobycz, kiž su z pobožnosczemi a dobrymi skutkami, kiž budźa na tutym dnju dopjelnicz, zjednoczene. K khwalenju je wěscze kóždy, kiž tule pobožnu radu tež wobkedźbuje a tak z lohkej prócu wulke kubła dobudźe. Njeje nuzna wěc, zo jedyn wě, hacž a kajki wotpustk je z tej abo druhej pobožnosczu zjednoczeny; jedyn jón dobudźe, hdyž ma jedyn te wotpohladanjo jón dobycz, kaž wón wobsteji. Schtóž chce jedyn wotpustk dobycz, dyrbi potom dale w swjatosczacej hnadźe božej bycz; dokelž tuta pschinjese człowjekej duchowne žiwjenjo, bjez njeje je wón mordwy sobustaw s. cyrkwje a njemóže sebi jeje kubła dobycz; nikomu njemóža so czasne schtrafy spuschczecz, kiž hischcze wěcznu schtrafu sebi zasłuži. Nuzna wěc k dobyczu wotpustka po tajkim dale je, zo je jedyn abo swjatosczacu hnadu wobkhował abo pschez wěrnu pokutu sebi ju zasy dobył. Ma-li něchtó jedyn jeniczki czežki hrěch na sebi, njemóže wón žadyn wotpustk dobycz; haj tež hižom kóždy snadny hrěch, k kotromuž ma jedyn hischcze někajku byrnje słabu nakhilnosczz, zadźěwa dobyczu dospołnoho wotpustka w połnej měrje, dokelž, doniž wina njeje wodata, njemóže so tež za nju zasłužena schtrafa spuschczicz. Hrěch, snadny tat derje kaž smjertny, dyrbi so hako rozhně-

wanjo boże hidźicź, człowjek dyrbi so dospołnje wotrjec kóždoho hrěcha, kóždeje hrěschneje nakhilnoscze a pschileżnoscze; potom je joho pokuta wěrna, a swjatoscżaca hnada boża budźe joho woźiwicź. — Kóždy, kiž chce potom dale wotpustk dobycź, dyrbi tež wschitke k dobyczu wotpustka pschedpisane skutki swěrnje a dospołnje dopjelnicź; tohodla dyrbi jedyn tute skutki pschede wschim derje znacź. Tajke dobre skutki wobsteja najbóle w modlitwach, wopytowanju jeneje abo druheje cyrkwje, dostaczo s. sakramentow pokuty a božoho Cźěła naschoho knjeza, jakmożnudawanjo a druhe podobne skutki, kiž so kóždy czas pschi wupisanju a wozjewjenju wotpustka postaja. Swěrne a dospołne dopjelnjenjo pschedpisanych skutkow je tak nuzna wěc, bjez kotrejež so tón wotpustk ženje dobycź njemóže. By-li tak něchtó snadź zabywschi abo hewak bjez winy jedyn skutk wuwostajił abo popołojcźnje dopjelnił, tón njeby so nadźecź směł, zo je hnadu wotpustka dóstał; tu njedosaha dobra wola sama, tu žada so swěrne dospołne dopjelnjenjo wschěch pschedpisanych dobrych skutkow. — Praschamy-li so hischcze, hdy so wotpustk dobudźe, wotmołwi so po wuczbje najsławnischich cyrkwinskich wótcow, w tamnym wokomiknjenju, hdyž so posledni pschedpisany dobry skutk dopjelni. Je po tajkim wjacy dobrych skutkow pschedpisanych abo dyrbi so jedyn dobry skutk wjacy krócź zasy cźinicź, dyrbi so człowjek, kiž chce tón wotpustk dobycź, za tym prócowacź, zo by wschě skutki z cźistej wutrobu, t. r. we schtancze božeje hnady dopjelnił; nuzne pak je, zo ma pschi dopjelnjenju poslenjoho skutka swoje swědomjo wot kóždoho hrěcha cźiste. — Nakožmy nětko tute powschitkomne wuczby na wotpustk, kotryž je swjaty wótc na dnju 11. haprýla wupisał a kotryž móżemy dobycź w cźasu wot 1. junija, hacź do tamnoho, nětko hischcze njewěstoho dnja, na kotrymž budźe so powschitkomna cyrkwinska zhromadźizna swjatocźnje wobzanknycź. Tutón wotpustk hako wurjadny jubilejski wotpustk móże so jeno junu w tutym cźasu dobycź; pschedpisane skutki, kiž maja so dopjelnicź, su: 1. Hódne dóstaczo swjateju sakramentow pokuty a wołtarja; so rozymi, zo mataj so s. sakramentaj dóstacź we wotpohladanju, zo chcemy wotpustk dobycź. 2. Ma jedyn w cźasu, hdźež jedyn hewak winowatoscź nima, dwójcy jenu cyrkej abo khapałku swojeje farskeje wosady, w kotrejž so hewak zjawne boże słužby dźerža, wopytacź a tu po měnjenju s. wótca pobożnje so modlicź, mjenujcy za pschewobrocźenjo wschitkich błudnowěriwych, za wupschěstrěwanjo s. wěry a za měr, pschezjednoscź a dobyczo katholskeje cyrkwje. Kak dołho ma so jedyn kóždy krócź tu modlicź, njeje tak krucze postajene, w pismje s. wótca rěka „khwilu", cźas hodźiny (schtundy) wěscze dosaha; k radźenju tež je, zo so wot tych, kiž móża woteńcź, na wschědnych dnjach dwójcy Boża mscha pobożnje słyschi a po znatym měnjenju s. wótca k dobyczu wotpustka Bohu wopruje. 3. Ma so na tsjoch dnjach jenoho a toho samoho tydźenja poscźicź, t. r. srjedu, pjatk a sobotu, tola pak njesmě so tutón póst na suche dny pschepołožicź, na kotrychž mamy pschez cyrkwinsku kaznju hižom winowatoscź poscźenja. Pod poscźenjom njezrozymi so dale jenož zdźerženjo wot mjasajědźe, ale tež jeniczke nasyczenjo za dźeń. 4. Ma kóždy, kiž chce wotpustk dobycź, khudym jakmożnu dacź a to po swojim zamoženju; tež tutón skutk je za kóždoho, tež toho najkhudschoho pschedpisany; by-li pak něchtó runje tak khudy byk, zo cyle niczo daricź njemóže, tomu smě spowjednik tutón dobry skutk do jenoho druhoho pscheměnicź abo jelizo

za dobre dźerži, wot njoho dospołnje wotwjazacź. To su te k dobyczu wotpustka pschedpisane skutki, kiž maja so dospołnje a nanajswěrnischo dopjelnicź a to jedyn po druhim, tak zo njeby dołhi czas mjez jednotliwymi so minył; najlěpje budźe wěscze, hdyž so wschitke w běhu jenoho tydźenja stanu. — Tutón wotpustk móže so tež khudym duscham w czisczu pschiwobroczicź po waschnju zastupjenja. Kak je to k zrozymjenju, rozwucźi Kath. Posoł swojich czitarjow we jenym z pschichodnych czisłow. J. L.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Zańdźenu njedźelu bu w naschej tachantskej cyrkwi tsihłósny spěw z pschewodźenjom pischczelow k Božej mschi, kiž je wot kantora Löbmanna w Ostritzu komponirowany a w Brüsselu druhe czestne myto dostał, wot 30 spěwarjow wustojnje wuwjedźeny.

Z Budyschina. Hačźrunje Posoł wschitke nowe kschiže abo Bože martry naspominacź njemóže, kiž so w Serbach stajeja, njech tola te pomjenuje, kotrež so we wěstym nastupanju wuznamjenjeja. Jedyn tajki bu psched dlěschim czasom pschi schczežcy, kotraž z Noweje Wjeski na pucź do Róžanta wjedźe, stajeny; wón je spomnjenja hódny pschez wotpohladanjo, z kotrymž je poswjeczeny. Tamny rjany železny swjaty kschiž z pozłoczanym Khrystusom na rjanym kamjeńtnym podstawku a z płoczikom wobdaty je wojak N. K. (t. r. Mikławsch Kórjenk), kiž běsche we wójnje sobu, stajicź dał „k dopomnjeczu na lěto toho Knjeza 1866". Na tafliczcy pod kschižom steji: „O knježe Jězu Khryschcze, my dźakujemy so wschitcy, zo sy nas zwarnował we wójnje, w smjertnym strasche nas zakitał." Redaktorej Pósła, kiž je tam psched tydźenjom nimo schoł, so tajkele napismo tak spodobasche, zo sej je bórzy wotpisa. Pschi składnosczi wozjewjamy, zo mjelczo rady darmo derje napisane a pschihodne serbske napisma na kschiže a wopomniki wobstaramy a pschipóskane hnydom porjedźimy; pschetož pod rjany swjaty kschiž njepschihodne abo wopak pisane (druhdy směschne) słowa stajecź (serbske, němske a łaczanske smy na wsach wopaczne widźeli), to dźeržimy za njepschistojne!

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němska. Wschelake protestantske nowiny pisaja pschecźiwo tym ryczam, kotrež su so na kongressu protestantow we Wormsu psched někotrymi njedźelemi dźeržałe. Najwažnische je, zo su so pschecźiwo bamžej a wopytanju koncila wuprajili. Z cyła běchu tam z wjetscha tajcy protestantowje, kiž žaneje wěry nimaja; krucźi luthersey tam njeběchu. Wjedźicźerjej zhromadźizny běschtaj professoraj Bluntschli a Schenkel.

Z Barlina. Njedawno zemrjeta radźicźerjowa Gedicke je katholskej khorowni (khěži za khorych) 2000 toleri a katholskej syrotnej khěži 200 toleri w testamencze wotkazała.

Z Hamburga. Psched tsjomi lětami je tu swětny zakoń wuschoł, zo

starschi njejsu nuzowani, swoje dźěćźi kschćźicź dacź. Pschi pschiběracej njewěrje tež w nižschich klassach wobydleŕstwa je so stało, zo wot toho czasa hižo 7535 dźěćźi njekschćźenych wosta pódla 17,493 kschćźenych. Tu je nowe pohanstwo potajkim hotowe! Schto wotroscźe w tajkim njekschescźanstwje tež za swětne knježeŕstwo! Za njewěru je w někotrych krajach wschitka swobodnoscź, ale za katholsku cyrkej — to je něschto druhe! Hańba tajkej swobodźe!

Z Münstera. Katholske knjenje su tudy pschez loteriju nawdatych pyschnych a drohich wěcow k lěpschomu swjatoho wótca 10,000 toleri nahromadźili. Wustajenjo tychle wěcow, kotrež so k wužitkej cyrkwje w Greifswalde sta, wunjese 300 toleri.

Badenska. W jenym měscźe dźerżesche znaty jesuita P. Roh wjecźorne rozpominanjo wo zakładnych wěrnoscźach katholskeje wucźby; běsche to na dźeń dokhowanja Božoho Cźěła. Mnohoscź poslucharjow roscźesche z kóždym dnjom, bjez nimi běchu tež zdźěłani (wucźeni) nic jenož katholscy ale tež protestantscy. Tamny dźeń pschińdźeschtaj do cyrkwje dwaj mužej, kotrajž so njedaloko klětki stupischtaj a bohahanjeŕscy na prědarja swarjo swjate město wonjecźescźischtaj. Policija běsche pschez poslucharjow nuzowana tónle podawk pschepytacź; ale wunoschk bě jenož tón, zo bu jedyn bohahanjeŕ k pjenježnej schtrafje pschisudźeny, druhi pak dla njedosahanja dopokazmow bjez schtrafy puschćźeny. Ale hižo druhi dźeń po tamnym prědowanju dosta tutón druhi powjestwo z Karlsruhe, zo je sej joho syn, wyschk we wójsku, z jědom zawdak nimale w tej samej hodźinje, hdyž bě joho nan cyrkej wonjecźescźik. Tón pak, kotrohož běsche policija k pjenježnej schrafje wotsudźiła, zhubi swoje zastojnstwo.

Würtembergska. Za biskopa w Rottenburgu bu Tübingski professor Dr. Hefele wot kapitla wuzwoleny. Wón je 1809 rodźeny a wot 1833 duchowny. Hako cyrkwinski stawiznaŕ ma wón sławne mjeno we wucźenym swěcźe.

Bajerska. Njedawno zemrje w Mnichowje redaktor pschecźiwocyrkwinskich nowinow „Süddeutsche Post," k. August Bogner w domje swojoho pschecźela Napoleona Vecchioni, redaktora hischcźe hórschich nowin „Neueste Nachrichten". Hdyž so poslenja hodźina źiwjenja bližesche, zastyska so Bognerej mócnje za tróschtom, kotryž katholska cyrkej wěriwym podawa. Hdyž Vecchioni swojoho pschecźela ze smjercźu bědźicź widźesche, pocźa sam na cyłym cźěle tschepotacź, da sebi božu martru pschinjescź a dźerżesche ju cyłu hodźinu psched wocźomaj mrějacoho a modlesche so sobu z nim; pschi tym praji Bogner: „Luby Vecchioni! wěrne je wschitko, schtož nas duchowni nascheje cyrkwje wucźa; zawěrno wobsteji njebjo a hela, a ja sym nětko zbožownje nad djabołom dobył." Nětko dasche wón bórzy duchownoho zawołacź a Bóh popscha jomu hischcźe tu hnadu, zo móżesche so spowjedacź a s. sakramenty dostacź; duchowny wosta nětko tež pola njoho, z nim a za njoho so modlo, hacź wón swoju duschu woteda. To je zasy pschikład, kajkichž je wězo hižo wjele było, zo so njewěriwi na smjertnym łožu k wěrje wobrocźa, jeli jim Boža dolhomyslnoscź k pokucźe hischcźe khwilu wostaji a jeli su psched smjercźu wot tajkich wobdacźi, kiž jich žadoscź za duchownym spokojicź pytaja!

Cźěska. Psched někotrymi njedźelemi pschińdźe cźěski procession ze Semila

do Philippsdorfa, wot jenoho duchownoho wjedźeny. Knižka wo Philippsdorfje je nětko tež w czěskej ryczi wuschła. Kaž je znate, mamy tež duschnje zestajanu w naschej serbskej ryczi.

Pólska. Biskop w Augustowje, grofa Lubieński bu zajaty, dokelž hako bamžej swěrny njechasche nowu katholsku cyrkwinsku wyschnosćž w Petersburgu pschipóznacž, a bu potom do nutskowneje Rusowskeje wotwjezeny. Ta wěc je so dołho wjercżała, hdyž khěžor njechasche wotsudźenjo tak bórzy podpisacž, dokelž biskop Lubieński běsche w młodosczi joho pscheczel był. Tola je biskop Lubieński, kiž bě pschi wotwjezenju z residency we Sejnach hižo khorowaty, na puczu do Nižnoho Nowgoroda na tyfus wumrjeł. Nětko je jenož hischcze jedyn biskop w Pólskej, w Sandomiru, druzy wosmjo su we wuhnanstwje. Dwaj z nich staj hižo zemrjełoj, Kaliński a Szymanski. Pólske nowiny podawaja zapisk wotehnatych a wotsudźenych biskopow a duchownych po poslenim zběžku lěta 1863. Bjez nimi je: 37 duchownych, kotsiž su pak w bitwach panyli, pak wot wojeřskoho suda zwojbjescheni; 5 biskopow, 3 prälatowje a 218 duchownych, kotsiž su do znutskowneje Rusowskeje abo do Sibirskeje zawjezeni; wokoło 200 duchownych, kotsiž su dlěschi abo krótschi czas w jastwje sedźeli; 44 duchownych, kotsiž su do wukraja czeknyli. Czile su jenož z kralestwa; wysche toho je wjele wotsudźenych z Litwy a Rusynskeje. Wschitkich Polakow, kiž so mjenowanoho zběžka dla w Rusowskej a Sibirskej we wuhnanstwje abo hako khostancojo (schtrafowani) w podkopkach abo w khostarnjach abo nuzowani we wójsku pschi asiskich armejach namakaja, je po swědczenju pólskich nowinow na 140,000.

Pólska. Biskop Majerczak z Kielcow, tež administrator rusowskoho dźěla krakowskoho biskopa, je teje sameje wina dla kaž Lubieński do Perma pod uralskimi horami zawjezeny. Administrator warschawskoho biskopstwa, kanonikus Zwoliński je do wukraja wupokazany.

Morawska. Czěske knihowne towarstwo ss. Cyrilla a Methoda měješche na kóncu zańdźenoho lěta 59,420 schěsnakow w statnych pjenježnych papjerach a 5122 schěsnakow w hotowych pjenjezach. Wone je hižo wjele rjanych knihow wudało.

Z Wina. Doktorojo tudomneje prawiznjskeje fakulty su lětsa jene katholske stipendium židowskomu schtudentej wudźělili. Po statutach tejele fundacije je mjenujcy wuměnjene, zo ma so wobdźěleny schtudent wótczenasch a jandźelske powitanjo modlicž. Kak to póńdźe? We Winje je nětko wscho móžne!

Rakuska. Tsjo duchowni redaktorojo (P. Vonbank, P. Oberkosler a redaktor czasopisa „Neue Tiroler Stimmen") su w Tyrolskej swojich pismow dla wotsudźeni. Farar Dugolin je jenoho prědowanja dla na tsi njedźele do jastwa wotsudźeny. We Winje sedźi duchowny k. Florencourt jenoho artikla dla, kotryž je w tamnischich cyrkwinskopolitiskich nowinach wozjewił. Biskop Rudigier we Lincu budźe swojoho pastyřskoho lista dla w krótkim psched pschisahanskim sudom stacž, jeli so khěžor njezmuži, zo by tón proceß podrazył. Ze wschěch stronow móže khěžor nětko njespokojnosćž słyschecž we swětnym a cyrkwinskim nastupanju, jeli na to kedźbowacž zechce. Biskop pak dostawa nětko wjele poczesczowacych adressow z khěžorstwa a tež z Pruskeje.

Tyrolska. Njedawno je zemjanka Aloisia z Bissingen, kotrejež nan běsche

prjedy khěžorski naměstnik w Tyrolskej, do krutoho rjada karmelitkow w Insbrucku zastupiła.

Wuherska. Nowy biskop za Wulki Waraždin rěka Schczěpan Lipowniczky, rodženy w lěcze 1814 a duchowny wot l. 1837. W revoluciji 1848 a 1849 wosta wón hako farař swěrnje pschi swojej wosadze Komornje. Wot wojerskoho suda bu z wjele druhimi potom k smjerczi wotsudženy, ale k jastwej we twjerdźiznje wobhnadženy. Wón sedžesche někotre lěta w Aradze, a hdyž bu puschczeny, dosta město bibliothekara w Granje. Wottam pschińdze za fararja do Nowych Zamkow, hdźež sebi wo pozběhnjenjo wosady a schule wulke zasłužby dobu. W lěcze 1861, hdyž so politiski wětšik wobroczecz pocza, bu kralowski kanonikus w Peschcze a 1866 referent wuherskoho naměstnistwa a ministerski radźiczeř. W lěcze 1867 bu titularny biskop z Arbe a nětko diöcesanski biskop.

Wuherska. W Peschcze, kralowskim hłownym měscze, bu zańdženy tydźeń kongreß (zhromadźizna) katholikow wotewrjeny. Wjerch primas arcbiskop Simor bě wotewrjeńsku rycz jenomu swětnomu wotpósłancej pschepodał, tola sam ryczesche wón w druhim posedźenju krucze za prawa cyrkwje. Biskopow a prälatow je na kongreßu 26, zastupnikow druhoho duchownstwa 25, swětnych wotpósłanych pak 103.

Z Roma. Někotsi biskopja z missionow su hižo sem pschiješli na koncil; tola biskopja z Chinesiskeje a Japanskeje su wozjewili, zo wobstejnoscze kscheszanow jim puczowanjo njedowola.

Z Roma. W ryczi, kotruž bamž w poslenim konsistoriju dźerżesche, zaczisny wón zakoń, kotryž duchownstwo w Italskej k wójsku nuzuje, wobżarowasche cyrkej podczischczowace zakonje w Rakuskej, spomni na njewěstoscz w Schpanskej (general Serrano je tam nětko regent), wobskorżowasche zakhadźenjo Rusowskeje pschecziwo polskim biskopam (bamž je bjez zjenocźenja z nimi) a khwalesche krutu wobstajnoscz biskopow a duchownych Pólskeje.

Z Roma. Njedawno bě tu swjatoczne requiem za njeboh bamża Rjehorja XVI. Za kóždoho wotemrjetoho bamża so mjenujcy tak dołho swjatoczne Boże słužby dźerża, kaž dołho je jedyn z kardinalow, wot tajkoho bamża wuzwolenych, hischcze žiwy. Kardinalowje z czasow Rjehorja XVI. su hischcze 12 žiwi, mjenujcy: Mattei, Patrizi, Amat, de Angelis, Vanicelli-Casoni, Bonald, Schwarzenberg (w Prazy), Corsi, Asquini, Paracciani-Clarelli, Caraffa, Riario-Sforza.

Z Roma. Swjaty wótc je wóndy schtyri dny na swojim jeniczkim lětnim hrodze w Castell Gandolfo pobył. Wón bydli nětko najradscho we vatikanje, dokelž so bjez druhim joho słužownikam tam najlěpje lubi. Wobydlenja ma wón hewak zymnische a lětnje we druhim romskim palastu quirinale bóle na wubjerk.

Belgiska. Komora je namjet za dobry spóznała, po kotrymž maja so schtudenczi duchownstwa wot wojerskeje słužby wuswobodźicz.

Francózska. Po zlehnjenju zběžka, kiž je we wjacy městach někotre dny trał, puczuje khěžor Napoleon po kraju a — ryczi jara rjenje a lesnje. Tak wotmołwjesche wón na rycz biskopa w Beauvaisu: „Ja budu stajnje słowa biskopow z poczesczowanjom słyschecz, kotsiž pschecy słowa pobožnoscze rycza, a bjez pschestacza budu jich swjate wuczby wopominacz. Hdy bychu modlitwy biskopow wuslyschane

byłe, by była wěra czeſczena, lud zbožowny, Francózſka wulka a kczějaca." Pěknje ryczacy khěžor chce tež póſłanca na koncil póſłacz; a wojakow wón najſkerje tež w Romje woſtaji, hačzrunje někotre nowiny hinak bledźa.

Połnócna Amerika. Wot 16. do 19. meje běſche wulka zhromadźizna katholſkich towarſtwow we Chicago. Wotpóſłancojo běchu najprjedy pſchi ſwjatoczných Božich ſłužbach pſchitomni.

Auſtralija. W měſcze Melbourne běſche 25. haprylа prěnja provincialna ſynoda (zhromadźizna) w Auſtraliji. Njeje hiſchcze dołho, zo běſche w cyłym tymle dźělu ſwěta jeniczki japoſchtołſki vikar; nětko pak běchu na ſynodźe ſcheſczo biſkopja pod pſchedſydſtwom arcbiſkopa Poldinga. Někotſi pſchiidu tež na koncil; pſchi jubileju ſſ. Pětra a Pawoła w lěcze 1867 běſchtaj w Romje dwaj biſkopaj z Auſtralije.

Naležnoſcze towarſtwa.

Hłowna zhromadźizna naſchoho towarſtwa, na kotrejž ſo woſebje zliczbowanjo wotpokoži, budźe dźenſa za tydźeń w tachantſkej ſchuli popołdnju w dwěmaj.

Sobuſtawy na lěto 1869: kk. (236. doſpołniſcho: kubleř M. Libſch z Radworja;) 239. Marija Rjehorjowa ze Stróžiſchcza; 240 Marija Bjarſchec z Khelna; 241. Marija Wjenkowa z Khróſczic; 242. Michał Lukaſch z Khróſczic; 243. Michał Rjencz z Jaſeńcy; 244. Michał Pózeř z Łuſcza; 245. Hańza Kubańkec z Khróſczic.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczeni: H. K. Khryſtiana, dź. khěžkarja Kruga z Dalic; Jan H., ſ. ſchewca K. A. Salma z B.; Marija F., dź. khěžerja Jurija Nowotnika z B.; Fr. A., ſ. Karla Poppa z B. — Wěrnowanaj: J. T. Rjeczka z Dźěchorec a Hana Khr. Riedlec tam. — Zemrjetaj: Franc Pohl, ſchtrympař ze Židowa, 36 l.; pohoncz Jakub Kuba z B., 46 l.

Pſchichodnu ſobotu w 11. hodź. dopołdnja budźa ſtatuty „wubjerka za twarjenjo cyrkwje w Czornecach abo Baczonju" pola podpiſanoho dowuradźene a podpiſane, zo bychu ſo potom wyſchnoſczi pſchepodacz hodźiłe. Tym knjezam wubjerkownikam, wot katholſkeje zhromadźizny wuzwolenym, kotſiž pſchińcz njemóža, budźa te ſtatuty w pſchichodnych dnjach k podpiſanju pſchipóſłane.

Michał Hórnik, redaktor Póſła.

Rjana knižka wo Philippsdorfje, z dweju němſkeju lětneju rozprawow wot kapłana **Storcha** wuſtojnje zeſtajana, je wuſchła pod mjenom:

Hnadowny wopyt ſwjateje Marije we Philippsdorfje.

(Tſeczi dźěl dobytka je za cyrkej we Philippsdorfje poſtajeny.)

Ta knižka je za 5 nſl. na pſchedań pola knihikupcow Smolerja a Pjecha w Budyſchinje, pola pſchekupcow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Khróſczicach a pola kapłana w Radworju. Tež expedicije Póſła ju rady kóždomu wobſtaraja.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 14. **17. julija 1869.** **Lětnik 7.**

Wustawki wubjerka k pschihotowanju załoženja cyrkwje w Czornecach abo Baczonju.

§ 1. Wubjerk ma wotpohladanjo, twarjenjo cyrkwje w Czornecach abo Baczonju pschihotowacz a za nahromadźenjo třěbnych sředkow po móżnosczi so staracz.

§ 2. Hako tajke sředki maja wosebje dobrowólne dary w pjenjezach a druhe, mjenowane wotpohladanjo spěchowace podpjery służicz.

§ 3. Wubjerk wobsteji z tsjoch słužbu czinjacych a z najmjeńscha schtyrnacze druhich sobustawow wubjerka. Prěnischi su: a) pschedsyda, kotryž posedźenja powoła a wubjerk z wonka zastupuje; b) pismawjedźeř, kotryž najbóle protokoll wjedźe a po poruczności wubjerka dopisuje; c) pokładnik, kotryž pschikhadźace pjenjezne dary pschijima. Druzy wubjerkownicy wuzwola so z czorneczanskoho schulskoho wokrjesa a wysche toho znajmjeńscha po jenym ze zbytknoho dźěla khrósczanskeje wosady a z kóždoho katholskoho serbskoho farskoho wokrjesa. Wobstejacy wubjerk wuzwola ze swojeje srjedźizny hornischich słužbu czinjacych na jene lěto a wudospołnja so sam pschez pschiwzaczo nowych sobustawow na město wotkhadźacych.

§ 4. Prawo wobkedźbowanja nad wubjerkom wukonja tachantske konsistorium w Budyschinje.

§ 5. Wubjerk dźerži kóždolětnje z najmjeńscha dwě posedźeni, hdźež wjetschina hłosow wusudźa.

§ 6. Pschikhadźace pjenjezy khowaja so wot pokładnika pod stajnym wobkedźbowanjom tachantskoho konsistorija w Budyschinje a wupożczuja so na pschihodne waschnjo. Lisczíny (urkundy) a knižki, na tajke wupożczowanja wustajene, změje jeniczcy tachantske konsistorium w zakhowanju.

§ 7. W swojim czasu třěbne postajenjo města, hdźež ma nowa cyrkej na-

twarjena bycz, stanje drje so wot wubjerka; tola podleži tesame wobkruczenju tachantskoho konsistorija.

§ 8. Rozwjazanjo wubjerka stanje so, hdyž je wotpohladanjo toho samoho dospěte.

§ 9. Měł-li so wubjerk dobrowólnje prjedy rozwjazacz, hacz je joho požadane wotpohladanjo dospěte, dyrbi wón nahromadzene srědki tachantskomu konsistoriju abo druhej wyschnosczi k tomu kóncej pschepodacz, zo by wotpohladane twarjenjo cyrkwje w Czornecach abo w Baczonju so psched woczomaj dzeržało, dospěło a wuwjedło.

Rycz bamža Piusa IX. w konsistoriju 25. junija 1869.

Czesczowni bratsja! Nowy wukaz, kotryž je katholskej cyrkwi, jeje njewotwisnosczi, jeje swobodze a jeje prawam a tež statej samomu jara njepschecželski, a kotryž je wot subalpinskoho (t. r. italskoho) knježeństwa wudaty a wozjewjeny, smy nuzowani, w tejle Waschej wysokej zhromadziznje wobzarowacz. Ryczimy pak tudy wo tamnym zakonju, z kotrymž je mjenowane knježeństwo po telko a skoro njeliczomnych, na cyrkej, na jeje swjeczenych słužownikow a na jeje swjatnicy wuwjedzenych napadach a czinjenych kschiwdach chcyło klerikarjow (kandidatow duchownstwa) wojeńskej konskripcii podczisnycz. A schtó by njewidzał, kak zahubny a cyrkwi njepschecželski tónle zakoń je, kotryž tamne wot Knjeza Khrystusa cyrkwi spožczene prawo nadpaduje a jej zadzewa, sebi trěbnych a khmanych słužownikow wuzwolicz, kotsiž su tola wot toho samoho Khrystusa stajeni, zo bychu joho swjatu cyrkej zakitali, wupschestrěwali a za zbóžnosczž duschow do połnosczje czasow so starali. Zda so zawěrno tónle zakoń jeniczcy na to wukhadzecz, zo by w njezbožownej Italskej, hdy by móžno było, katholsku cyrkej z korjenjom zapuscził a zanicził.

Zawěrno, nam brachuja słowa, zo bychmy tajkile zakoń z nowa wotsudzili a zaczisnyli. Kóždy wě, kak njejsmy pschi wjedzenju naschoho japoschtołskoho zastojnstwa niczo zakomdzili, zo bychmy swoju pschisłuschnosczž najhorliwischo dopjelnili, a kak su wschitcy naschi czesczowni bratsja, prědkstejiczerjo cyrkwje w Italskej k wulkej khwalbje swojoho mjena najsprawnische skóržby a próstwy wuprajeli, zo bychu tajki zakoń stajnje njemóžny sczinili.

Zo bychmy so tola, czesczowni bratsja, pschi tejle pschileżnosczi zdzeržecz móhli, tamne jara czežke horja a kschiwdy wobzarowacz, z kotrymiž je nascha swjata cyrkej nětko tež w khežorstwje Rakuskej a kralestwje Wuheńskej na najžałosnischo zrudzena a domapytana. Tež powjescze, kotrež wo wobstejnosczach w kralestwje Schpanisskej k nam so pschecziischcza, njedawaja nam žanoho tróschta, ale napjelnjuja nas ze zrudobu a žałosczu.

Tež rusowske knježeństwo pokraczuje, katholsku cyrkej pschesczěhacz a skoro ze wschitkich diöcesow, samo z nałožowanjom mocy, swojich biskopow wotstronjowacz, tych samych do wuhnanstwa słacz, dokelž czi na hłós a na poruczności naměstnika Khrystusowoho tudy na zemi po pschisłuschnosczi posłuchaja a posłuchacz chcedza, a wone (knježeństwo) njedowola, zo bychu czile biskopja mjezy tamnoho kraja wo-

puschczili, byrnje najwjetschi wužitk cyrkwje to žadał. A hischcze bóle zadźewa wone, zo móhli wěriwi tamnoho kraja z nami a tuthym japoschtołskim stołom swobodnje wobkhadźecz.

Tola pschi najczežschich czerpjenjach, z kotrymiž smy domapytani, je nam k njemałomu tróschtej tamna pschez wschitko khwalobna pastyrska staroscz, z kotrejž prědkstejiczerjo cyrkwje katholsku wěc zmužicze zakitaja a z kotrejž zakłady nascheje swjateje wěry njezranjene wobkhowaja a jenoscz cyrkwje wobrócz pytaja pschecziwo wschelakim lecženjam a prědkwzaczam, pschez kotrež bjezbožni człowjekowje swoje błudy rozschěrjeja. A my nadźijamy so w pschichodnosczi, zo cyłe katholske duchownstwo nadobne pschikłady swojich biskopow po móžnosczi sczěchowacz a po nich so złožowacz zechce.

Bjez tym napominamy pschecy zasy z nowa wschitkich kschesczanow a njepschecželow tuteje swjateje cyrkwje, zo bychu skónczinje junu kedźbowali, kak žałosnje Bóh swojich a swojeje cyrkwje njepschecželow schtrafuje.

My pak, czesczowni bratsja, njepschestawamy, z najnutrnischimi a najpokornischimi modlitwami Wótca smilnoscze prosycz a zapschisahacz, zo by wschitkich wobžarowanja hódnych błudźacych wot pucza zahubjenja na prawu schczežku wěrnoscze, sprawnoscze a spomoženja wrócził a zo by katholsku cyrkej na cyłej zemi z nowymi a hischcze jasnischimi dobyczemi pschecy bóle debił a wobohacził.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Zańdźenu sobotu popołdnju běsche hłowna zhromadźizna naschoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda. Pschedsyda k. farar Kuczank wotewri zhromadźiznu z pohladom na to, schto je towarstwo hižo dokonjało. Pokładnik k. direktor Schołta pschedpołoži zliczbowanjo zańdźenoho lěta, kotrež bu wot dweju wubjerkownikow pschehladane a za dobre spóznate. Dotalne zamoženjo towarstwa a dokhody wuczinjachu 315 toleri 15 nsl. 3 np.; wudawkow běsche 197 tol. 27 nsl., tak zo bě pschi spočatku lěta 117 tol. 18 nsl. 3 np. w pokładnicy. Sekretar a redaktor Hórnik rozpraji, kak je so z czischczenjom a rozschěrjenjom towarstwowych pismow měło. W krótkim wuda so zasy zeschiwk „Žiwjenja Swjatych", kiž je so jenož dla nuznoty w czischczerni tak dołho zakomdźił. Snadź budze móžno, pschichodne lěto dwaj zeschiwkaj wudacz. Tež wza towarstwo, zo by so pschi zhromadnoserbskim skutku wobdźěliło, wudawki za „Ważnaj listaj z lěta 1868" z bamžowej adressu na so. „Ważnaj listaj" buschtaj darmo rozdawanaj a móže jej, schtóž jej nima, kóždy czas pschez redaktora dostacz, kaž daloko zbytkne exemplary dosahaja. Po statutach wuzwoli so nowy wubjerk na tsi lěta a buchu dotalni knjeza z nowa do pschisłuschnoscze wzaczi; z czimž so zhromadźizna skónczi.

Z Budyschina. Zańdźenu sobotu buchu tudy wustawki abo statuty dowuradźene a podpisane, kotrež je sebi po naczisku redaktora „wubjerk za twarjenjo cyrkwje w Czornecach abo Baczonju" dał. Tónle tydźeń su wone z pschewodnym listom naschej cyrkwinskej wyschnosczi, tachantskomu konsistoriju tudy pschepodate. List ma so z němskoho pschełoženy takle: „Wysokodostojnomu konsistoriju s. Pětra

w Budyschinje. Wot wjele lět spóznawa so potrěbnosćz, zo bychmy za katholikow w krótkorańschim dźěle khrósćzanskeje wosady cyrkej a wosebitu faru měli, dokelž su cźi sami wot swojeje farskeje cyrkwje jara zdaleni a runje tohodla wobstajnje wotebjeraja. Móžnosćz, tajkej potrěbnosćźi wotpomhacz, njeda so prěćz, hdyž su nětko wobsedźerjo ležownosćzow tamneje wokolnosćze k wulkim woporam zwólniwi a tež druzy do Khrósćzic zafarowani na wotmyslenym skutku so wobdźělicz chcedźa, dokelž móže so pschez wufarowanjo někotrych wsow hewak trěbne powjetschenjo cyrkwje a pohrjebnischcźa zalutowacz. Zo pak by so hornischej potrěbnosćźi w swojim cźasu wotpomhało, je so 6. junija t. l. z duchownych a njeduchownych wobstejacy wubjerk „k pschihotowanju załoženja cyrkwje w Cźornecach abo Bacźonju" postajił. Wubjerk dowola sebi z tutym, swoje statuty k wobkrucźenju pschedpołožicz a prosy tež, wysokodostojne konsistorium chcyło jomu swój hnadny zakit a pomoc pschiwobrocźicz. W Budyschinje, 10. julija 1869. Wubjerk k pschihotowanju załoženja cyrkwje w Cźornecach abo Bacźonju. Po poruczności wubjerka Michał Hórnik, kapłan." Wustawki same pak podpisachu cźi wubjerkownicy, kotsiž buchu na katholskej zhromadźiznje w Khrósćzicach 6. junija wuzwoleni, mjenujcy: Jakub Werner, kapłan z Khrósćzic hako pschedsyda; Jakub Pjetasch, wuczeř z Khrósćzic hako pismawjedźeř; Michał Hórnik, kapłan w Budyschinje hako nakhwilny pokładnik; Michał Schewczik z Bacźonja; Mikławsch Zynda z Cźornec; Mikławsch Kokla z Pozdec; Jan Lipicz z Cźěschkec; N. N. Měrcźink z Haslowa; Jakub Kummer z Cźasec; Jurij Wawrik z Kanec; Michał Wagner ze Smolic; Handrij Ducźman, kapłan z Radworja; Jakub Symank z Wotrowa; Mikławsch Smoła, farař z Njebjelcźic; Michał Kummer z Łazka; Jakub Libsch z Hunjowa; Jan Hornig z Kulowa. Dokelž je sebi wubjerk naschoho Pósła hako swój organ wuzwolił, zhonja naschi cźitarjo wschě pisma a kwitirowanja, kiž należnosćz wubjerka nastupaja. Pschichodnje pschinjesemy drje wotmołwjenjo konsistorija.

Z Budyschina. Jutse budźe we wschěch cyrkwjach nascheje diöcesy swjatocźne Te Deum spěwane z dźakownosćze, zo je sakskej kralowskej swójbje prync pschibył. Jeje kralowska wysokosćz, pryncesna Maria Anna, mandźelska prynca Jurija je zańdźenu sobotu wjecźor w 12. hodźinje synka porodźiła, kiž je we swjatej kschcźeńcy 13. t. m. (dnju s. Anakleta) mjena Jan Jurij Pius Karl Leopold Marija Januarius Anaklet dostał. Hako prěnjoho kmótra je joho nan z cźasom swjatoho wótca prosył a je tónsamy to z radosćzu na so wzał. Druzy kmótsja běchu: zwudowjena khěžorowa Karolina, kral Leopold a kralowna Marija z Belgiskeje. Bamžowy zastupnik běsche joho nuncius (póslanc) arcbiskop Januarius Meglia z Mnichowa postajeny. Tutón je młodomu pryncej swjatu kschcźeńcu wudźělił z assistencu naschoho hnadnoho k. biskopa a někotrych duchownych w pschitomnosćźi cyłoho kralowskoho dwora.

Z Budyschina. Kaž z wěstosćzu wěmy, stej nětko tež dwě Serbowcy pschi nowym, po poslenjej wójnje załoženym Albertowym towarstwje k wothladanju khorych wojakow; to stej Hana Kudźelic ze Smjecźkec a M. Kucźanec ze Smjerdźaceje. Wonej stej słužbu pola khorych w schpitalu w Chemnitzu tsi měsacy wukłoj, kaž wschě druhe wothladarki tohole towarstwa. Protektorka (zakitarka) towarstwa

je pryncesna Albertowa, prědkstejerka hłownoho towarstwa w Drezdźanach pak knjeni Simonowa. Poslenischa knjeni je rodźena Serbowka z Hnaschec pola Budyschina a ryczi hischcze derje serbski. Serbska ryczź je jej w poslenjej wójnje wjele pomhała, hdyž móżesche so wona z pomocu teje sameje w khěžorskich, wosebje czěskich lazaretach ze wschelakimi słowjanskimi ranjenymi wojakami derje zryczecz. Knjeni Simonowa je swojich zasłużbow dla z rjadami a drohimi wopomnjenkami wot naschoho krala, wot rakuskoho khěžora a pruskoho krala wuznamjenjena. Jeje wobraz (znamjo) běsche tež we illustrowanych němskich nowinach, hdźež pak ju z njeprawom za Němcowku wudawachu, dokelž hischcze njewjedźachu, zo mohł něchtó, kiž so po nowej swětowej (europskej) módźe drasczi, serbskeje narodnoscze bycz.

Z Budyschina. Haczrunje zwada z němskimi lutherskimi nowinami žadyn wužitk nima a my tohodla hižo wjacykróczne njepscheczelske popschimanjo katholikow z mjelczom pschepuschczichmy, nuzuje nas hako katholskich tola drezdźanska „Constitutionelle Zeitung" pschez swoje nowe napady na nasch konsistorium w Budyschinje k někotrym słowam. Wona pschinjese srjedu 14. julija dopis „aus der Lausitz" a mystificirowace „Eingesandt" z „Budyschina". Prěnischi dopis je pscheczíwo lipskowskim cyrkwinskim nowinam, kotrež jenož wobžarowachu tamnu znatu historiju wo jenym serbskim kantoru. My njejsmy za hódne dźerželi, tamnym nowinam (C. Z.) porjedźenjo prěnjoho dopisa póskacz, kaž daloko běchu tam kžě woczischczane. Dopisowar je sam jara derje wjedźak, zo w Serbach nichtó tamnoho człowjeka za „swjatoho" dźeržak njeje a zo je to jenož ironischy abo žortnje tu a tam tak prajene było. Tamny k. dopisowar chcyschе jenož katholskich wusměschicz a tohodla tak barbjesche. Tež romscy abo „ultramontanscy" t. r. katholscy swětni a klóschtyrscy duchowni njejsu tamnoho kantora zakitali atd. Spomnjene „Eingesandt" je wjele ważnische; wone njeje na žane waschnjo z Budyschina; dokelž z wuwzaczom tachantskeje konsistorialneje kencle njemóže nichtó po słowje citirowacz, schtož je konsistorium towarstwej někotrych wuczerjow wokolnoscze Ostritza wotmołwiło. Tole „Pschipóslane" njeje z Budyschina, ale drje wot jenoho tamnych wuczerjow. Prěnje słowo je potajkim kža! W textu samym powjeda dopisowar wo tym w l. 1865 założenym towarstwje wuczerjow wokoło Ostritza a wo tym, kak su wokolni duchowni a konsistorium w Budyschinje tele towarstwo sudźili a kak je konsistorium z pschepytanjom a disciplinarnym processom (kotryž su jara zasłużili) hrozyło na tele punkty: „zo tamni wuczerjo nimaja kscheszczansku ponižnoscz, zo woni katholske schulske wosady hanja a za to lutherske khwala (wschak my katholscy tola pod tym samym swětnym zakonjom stejimy a dyrbimy wuczerjam dawacz, schtož zakoń postaja!), zo dale do „Constitutionelle Zeitung" pisaja hako do nowinow, kotrež su pscheczíwo katholskej cyrkwi, jeje wuczbam, zarjadowanjam a słužownikam njepscheczelscy zmyslene, a zo su skónczinje protestantskomu pädagogej Diesterwegej pschi joho 75. narodnym dnju zbožo pscheli a z tym podhlad (Verdacht) njeswěry pscheczíwo swojej cyrkwi wubudźili." My nimamy te podkožki, kotrež su naschomu tachantskomu konsistoriju prědkležałe a njeryczimy tohodla wo tamnym towarstwje, kotrež joho sobustawy same tak jara khwala. Jenož tak wjele bjerjemy sebi prawa, haczrunje nasch Posoł njeje officialny za diöcesu, zo prajimy: Hańbu czinja sebi samym

wučerjo, kotsiž psched czitarstwom, z należnosczemi katholskich cyrkwjow a schulow njeznatym, swoju a naschu duchownu wyschnosczž tak zjawnje hanja a wusměscheja! Nic jenož hako duchownym, ale tež hako katholskim kschesczanam je nam wohidne, zasy a zasy tajke njerozomne wobskoržowanja słyschecž. Hdže sebi luthersey wučerjo tajke něschto dowola pschecžiwo swojim konsistoriam, krajskim direkciam? Wohidna je nam dale ta njedžakownosczž, zo někotsi wučerjo, kiž su wot lěta 1850 w katholskim wučeřskim seminaru zwjetscha wot katholskich duchownych wučeni, nětko tak czasto swoje złoby wutschasuja runje na — katholsku duchownu wyschnosczž a na katholskich duchownych pschezcyłnje. Wěmy, zo su tež bjez naschimi wučerjemi, bjez młodymi a tež bjez starschimi, wosebje tymi na něhduschim lutherskim krajnostawskim seminaru pschihotowanymi hischcze mužowje, kotsiž tajki zjawny pohorschk dawacž nochcedža, kotsiž su z pscheswědcženjom katholscy a kotsiž z katholskej cyrkwju a schulu derje měnja. Tohodla by derje było, zo bychu katholscy duchowni nascheje diöcesy z tutymi katholscy zmyslenymi wučerjemi naschej duchownej wyschnosczi serbskoněmsku adressu podali a tak psched zjawnosczu zacžisnyli zakhadženjo někotrych tamnych wučerjow. Wučerjo, kiž su za czesczž swojeje cyrkwje, dyrbja so spóznacž dacž a wotdželicž wot tamnych, kotsiž wjacy lět hižo tajki skandal czinja k wulkej schkodže za cyrkej aschulu, za naschu wyschnosczž a za nasche wosady! Proschu swojich duchownych kollegow a katholskich knjezow wučerjow we Łužicy, zo chcyli mi w bližschim czasu w tej wěcy swoje mysle a rady sobudželicž.

M. Hórnik, redaktor.

Z Marijneje Hwězdy. Dźeń 13. julija wotpołožischtej w naschim klóschtrje dwě knježnje klóschtyrske sluby abo profeß. Jena je Marija Cyžec z Wotrowa a druha je z Czech.

Z Wotrowa. Nasch k. farař Wels je so zańdženu wutoru do kupjelow Salzbrunna (pola Waldenburga w Schlezynskej) podał, zo by so tam z Božej pomocu wulěkował.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Schlezynska. Nowy pschehlad wrótsławskoho biskopstwa podawa tele powjescze. Diöcesanow (katholskich wobydleri) je w biskopstwje 1,870,804, duchownych 1473, muskich w klóschtyrskich rjadach 117, knježnow 1066, cyrkwjow 1033, filialnych cyrkwjow 293, zjawnych khapałow 470. Schulow je 1799, aktivnych (w słužbje) katholskich wučerjow 2941, schuleřskich dźěczi 286,965. Nabožne towařstwa a zjenoczenja, schule a khěže za khorych a druhe dobroczinjace wustawy stajnje pschibjeraja.

Poznańska. Polakam w Pruskej so tež to njestanje, schtož by jim słuschało. Wosebje skorža woni na sejmje a pola knježeřstwa husto na njedostatk pólskich wyschschich schulow. Nětko slubi jim knježeřstwo nowe gymnasium we Wongrowcu, ale žada, zo by cyle němske było. A tola hodži so narodna pólska rycž runje tak derje hako wučaca kaž němska; schtož hischcze nětko universita w Krakowje a Lwowje, kaž czróda pólskich gymnasiow dopokazuje. Słowjanam, kotsiž

dawki a wojakow po tej samej měrje kaž druhe ludy dawaja, so tak něhdźežkuli zdźěłanosć cźežka cźini a njeprawda stawa!

Z Kölna. W tudomnym domje (biskopskej cyrkwi) je so 13. t. m. njeznaty cźłowjek sam skóncował. Pschez to wonjecźesćena cyrkej bu nazajtra, kaž je to poruczene, z nowa poswjecźena wot swjecźacoho biskopa Baudria.

Z Prahi. Njedźelu 11. bu tudy swjedźeń ss. Cyrilla a Methoda swjecźeny, wosebje z processionami, kotrež do cyrkwje tejule swjateju w pschedměsćze Karlinje cźehnjechu. — Prěnjomu a najwjetschomu pražskomu arcbiskopej Arnoschtej z Pardubic w Duvalu stajeny wopomnik bu jara swjedźeńscy poswjecźeny.

Morawska. Swjedźeń a swjatocźny tydźeń ss. Cyrilla a Methoda na Welehradźe běsche lětsa wulkotny. Swjatocźnu Božu mschu mějesche biskop z Brna. Prěni dźeń cktavy je we Welehradźe na 80,000 cźesćerjow ss. Cyrilla a Methoda pobyło.

Rakuska. Biskop Rudigier w Lincu bu wot pschisahanskoho suda jenohłósnje (dokelž někotrych katholscy zmyslenych wuzankny statny rycźnik) dla złósćze spytanoho mucźenja zjawnoho pokoja (öffentliche Ruhestörung) k dwěnjedźelskomu jastwej wotsudźeny. Statny rycźnik běsche poł lěta schtrafy namjetował. Tola schtož je tónle biskop „zawinył", su wschitcy katholscy biskopja a wschitcy wěriwi cźinili. Schtož je wón wot płacźiwosćze konkordata a zakonjow, wo civilnym a dźiwim mandźelstwje, wo schulach a druhim we swojim wot swětnoho knježeństwa tamanym pastyŕskim lisćze rycźał, to je wucźba cyłeje katholskeje cyrkwje! Wotsudźenjo biskopa pak zawěrno njebudźe k schkodźe swjateje cyrkwje, kaž stawizny we wjele pschikładach wucźa.

Z Linca. Po swojim wotsudźenju pschez pschisahancow je biskop Rudigier (wón njebě psched sud pschischoł) bórzy khěžorej protest póslał, w kotrymž so pschecźiwo wotsudźenju hako něcźomu njesprawnomu krucźe wupraja. Khěžor je skóncźuje pschez ministra wozjewicź dał, zo wón biskopej pschisudźenu schtrafu a wschě scźěhwki teje sameje spuschcźi. Biskop pak so spjecźuje, wot khěžora hnadu bracź a žada jenož prawo.

Z Roma. Prjedawschi italski minister Cantelli je sem pschijěł, zo by pschez srjedźicźeństwo wosobnych a waženych ludźi z bamžowym ministrom jednacź spytał dla swětnych należnosćzow; tola wón njebudźe słyschany, dokelž bamž budźe stajnje protestirowacź pschecźiwo njeprawej, kiž je so jomu wot Viktora Emmanuela stało.

Z Roma. Njedawno su zasy wulke kruchi drohotnoho marmora namakali w starym zasypanym składźe pschi Tiberje. Pschi tym běchu tež hischcźe dźěle tamnoho wulkoho marmorowoho stołpa, kotryž chce bamž k dopomnjecźu na pschichodny koncil na hórcy psched cyrkwju swjatoho Pětra in Montorio stajicź dacź.

Jendźelska. We wschěch cyrkwjach londonskeje (westminsterskeje) diöcesy bu pastyŕski list arcbiskopa Manninga cźitany, w kotrymž so wón sylnje wobcźežuje, zo wyschnosćź na 2000 katholskich dźěcźi w tak mjenowanych dźěłacźeŕskich khěžach protestantscy wocźahnycź dawa.

Jendźelska. Namjet ministra Gladstona k lěpschomu iriskich katholikow je w delnim parlamencźe wjetschinu dostał a w hornim tež protestantowje jara za njón rycźa, někotsi wězo z bojoscźe psched fenianskimi (iriskimi) revolucionarami.

Rusowska. Knježeřstwo je wschě katholske farske kubła na so sczahnyło a fararjam jara snadnu zdu wustajiło. General Potapow we Wilnje (Litwjanskej) je zasy wschelake klóschtry a cyrkwje zběhnył, pschez jedyn nowischi wukaz 31 cyrkwjow.

Rusowska. Nowiny radza, zo by schismatiska grichiskoruska cyrkej tež jedyn koncil dzeržała. Wone wozjewjeja tež nowy zakoń, po kotrymž synojo ruskich popow njetrjebaja wjacy duchowni abo cyrkwinscy słužownicy bycz, ale zo smědza do wschěch swětnych słužbow a zastojnstwow zastupicz abo kajkežkuli powołanjo sebi wuzwolicz. To je ważna kroczel! Pschi wschim tym wobkhowaja synojo popow prawo k wopytowanju duchownskich schulow a wschě druhe prawa, kiž tam duchownstwo ma, n. psch. zo njetrjebaja do wójska zastupicz.

Połnócna Amerika. W stacze New-York je knježeřstwo 50,000 dollarow pschipokazało k dotwarjenju syrotneje khěže, kotraž budze wjedzenju mikoscziwych sotrow pschepodata; druhe 50,000 dollarow da knježeřstwo někotrym druhim katholskim wustawam (institutam) w měscze New-Yorku.

(Jesuitojo.) Po najnowschim schematismje je so liczba jesuitow wot l. 1844 podwojiła; nětko je jich hižo 8584. W Europje zwonka Italskeje, potajkim we Francózskej, Němskej, Rakuskej, Belgiskej a Hollandskej je jich 2190. Nětczischi general jesuitskoho rjada Pětr Beckz narodzi so 8. februara 1795 a zastupi 29. oktobra 1819 do rjada.

Naležnoscze towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 246. Hana Balantowa z Rachlowa; 247. Hanza Lehmannowa z Radworja; 248. Wórschla Kuczanowa z Ralbic; 249. Marija Michałowa z Konjec; 250. Jan Buk z Wětrowa; 251. Mikławsch Bjedrich z Haslowa; 252. farař Franc Riedel z Luka pola Karlsbada.

Smilne dary (k dalewobstaranju): H. B. z R. za swjatoho wótca 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenaj: Ida Marta, dz. Fr. W. Porstendorfera z B.; Michał August, s. kublerja Jana Gudy z Dalic. — Zemrjetaj: Hanza, rodz. Schokczic z Radworja, Handrija Benscha, pólnika na Zidowje mandz., 53 lět; Jan Pracht z Dalic, 44 lět.

Z Radworja. Kschczeni: Marija, dz. Augusta Nawki z Mikkec; Jan, s. Mikławscha Hasche z Kamjenej; Mikławsch, s. Jakuba Pjecha z Nowoho Bronja; Hanza, dz. Jakuba Wowczerka z Boranec; Marija Selma, dz. Bjedricha W. Forkera z Czornoho Hodlerja.

Dokelz je mi tachantske konsistorium poruczności dało, zo bych nowoho wjedziczerja za procession do Rumburga postajił a wobkrucził, proschu, zo bychu so czi, kotsiz chcedza a kotrychz to nastupa, na dzeń s. Marije Madleny po kemschach tudy na schuli zhromadzili, wo tej wěcy rozrycželi a mi swoje požadanja wozjewili.

Khróscziczy, 12. julija 1869.

Jakub Barth,
kanonikus a farař.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 15. **7. augusta 1869.** **Lětnik 7.**

Bamž njemóže wo wěrje zmoliež.

Katholska wuczba wo njezmólnosczi cyrkwje złožuje so na Khrystusowe słowa: „Ty sy Pětr t. r. skała a na tule skału natwarju moju cyrkej a porty hele njebudźa ju pschemocowacz;“ potajkim na bójske slubjenjo, zo te na Pětra załožene zjenoczenstwo wěriwych ženje njepschestanje, wěrna cyrkej Khrystusowa bycz, zo tohodla naschi z nastupnikom s. Pětra, romskim bamžom, we wěrje zjenoczeni biskopja ženje wot kscheszczanskeje wěrnoszče woteńcz, ženje wo kscheszczanskej wěrje zmolicz njemóža. A tale wuczba so hischcze wobkrucza pschez Khrystusowe slubjenjo, zo budźe swjaty Duch japoschtołow wschitku wěrnoszcz wuczicz a zo pschi nich wostanje do wěczznoszče; kaž tež pschez te slubjenjo, zo wón sam pschi nich wostanje wschitke dny hacz do skónczenja swěta.

Tele pschepokazanjo katholskeje cyrkwje wopokazuje so potom pschez historisku (stawiznisku) wěstoszcz, zo je wot japoschtołskich czasow hacz na dźensnischi dźeń wulka mnohoszcz kscheszczanskich biskopow we wschitkich krajach była, kotsiž su romskoho biskopa hako nastupnika swjatoho Pětra a hako hłowu kscheszczanskeje cyrkwje pschipóznali a z nim we pschezjenoszczi wěry stali, a zo je tónle pschez romskoho biskopa hromadudźeržany zwjazk wěry w nastupanju kscheszczanskeje wěry pschez wschitke lětstotki jenajki wostał, tak zo njeje ženje žanu wuczbu wěry zaczisnył, kotruž běchu joho prjedownicy hako kscheszczansku pschipóznali, ani ženje žanu hako kscheszczansku pschiwzał, kiž by wot prjedownikow zaczisnjena była.

Dokelž pak je Khrystus Pětrej prajił: Na tebje, Pětrje, natwarju moju cyrkej, a nic na wopak: tebje na cyrkej, dokelž dyrbi po Khrystusowej woli Pětr cyrkej dźeržecz a nic cyrkej Pětra; dha su w katholskej cyrkwi pschecy po natursku tajkele wobzanknjenjo cźinili: „Hdyž su naschi z bamžom zjenoczeni biskopja w kscheszczanskej wěrje njezmólniwi, dyrbi tež bamž w tymle swojim zastojnstwje

we wobkhowanju kscheſczanſkeje wěry (w Khryſtuſowych wuczbach a porucznoſczach), z krótka wo wěrje njezmólniwy bycz." Pſchetoz, tak ſpóznajemy z prawom dale, hdy by ſkała krucze njeſtała, njemohła tez na nju twarjena khěza (cyrkej) krucze ſtacz; hdy by bamz we rozſudzenjach wo kscheſczanſkich wěrywuczbach něhdy zmolicz mohł abo woprawdze zmolił, dha móhli tez tamni z nim we wěrje pſchezjeni biſkopja zmolicz a bychu zabłudzili; w tymle padze by cyrkej, na Pětra natwarjena, z błudom pſchemocowana była, ſchtoz ſo tola po Khryſtuſowym ſlubjenju zenje ſtacz njemóze.

Dokelz pak ſo zenje ſtało njeje a zenje ſtacz njemóze, zo by bamz we ſwojim zaſtojnſtwje (hako bamz) něſchto druhe hako kscheſczanſku wěrywuczbu poſtajił a wucził, hacz ſchtoz je we pſchezcyłnej wěrywědomnoſczi z nim zjenoczenych biſkopow: dha njeje zenje zana pſchiczina (wina) była, tule zaſtojnſku njezmólniwoſcz bamza w rozeſtajenju a wobkhowanju kscheſczanſkeje wěrywuczby hako woſebitu ſadu naſcheje wuczby wuprajicz. Wěſte pak tohodla je, zo je tale zaſtojnſka njezmólniwoſcz bamza w rozſudzenju wěry pſchez wſchitke lětſtotki wot cyrkwje faktiſcy (ze ſkutkom, woprawdze) pſchipóznata była. Stajnje ſu ſo katholſcy biſkopja wſchitkich krajow a ſwětadzělow pſchi naſtawacych njewěſtoſczach a zwadach wo wěrje na hłowu cyrkwje do Roma wobroczeli, a te wot bamza zaſtojnſcy wo wěcach wěry date wukładowanja a rozſudzenja hako wuprajenja w cyrkwi pſchebywacoho Ducha ſwjatoho a hako wozjewjenjo pſchezcyłneje njezmólniweje wěrywědomnoſcze pſchipóznawali a pſchiwzali. A kaz zenje zadyn bamz wěryrozſudzenjo prjedawſcheje pſchezcyłneje cyrkwineje zhromadzizny (koncila) prěł abo zaczíſnył njeje, tak njeje zenje zana tajka zhromadzizna wěſte wot jenoho prjedawſchoho bamza date rozſudzenjo wo kscheſczanſkich wěrywuczbach zaczíſnyła abo pſcheměniła, a runje tak njeje zenje zane wěryrozſudzenjo cyrkwinych zhromadziznow hako wěſte a njezmólniwe wot cyrkwje pſchiwzate było, njeběſcheli wot bamza wobkruczene.

Hdy by tohodla pſchichodny koncil tamnym wot někotrych mudrowacych wuczenych nadrobnje wupytanym njewěſtoſczam kónc czinicz chcył a wopominanu zaſtojnſku njezmólniwoſcz bamza wo wěrje pſchez woſebite wuprajenjo pſchipóznał; dha njeby z tym niczo nowe wunjeſł, ale by jenoz z wěſtymi ſłowami wuprajił, ſchtoz je kscheſczanſka cyrkej hizo 1800 lět w ſwojej wěrywědomnoſczi noſyła a we ſkutku a zadzerzenju wobſtajnje pſchipóznawała.

Tule naležnoſcz dyrbi w naſchim czaſu kóždy katholik derje znacz; dokelz njekatholikojo jara njerozomnje wo tej ſamej rycza a piſaja. Haczrunje my jenoz zaſtojnſku njezmólnoſcz bamza wo wěrje wuczimy, bledza woni, hako bychmy joho njezmólnoſcz we ſwětnych wěcach abo njemóznoſcz bamzowoho zhrěſchenja atd. wuznawali!

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. We francózſkich wulkich nowinach Le Monde z Pariza wot 21. junija namakachmy ſpomnjenjo na katholſkich Serbow, woſebje na prěnju lětuſchu zhromadziznu w Khróſczicach a na wubjerk k pſchihotowanju załoženja ka-

tholskeje cyrkwje w Czornecach abo Baczonju. Schtož je czesczе hódne, to nadeńdže też w dalokich stronach pschipóznaczo!

Z Budyschina. Knjez farař Wels pisa nam 1. augusta ze Salzbrunna, zo je bohužel pschecy hischcze jara słaby a dybawy. Lěkař jomu radži, zo by tam znajmjeńscha do 20. t. m. wostał a wowcze mloko pił. Też nam wóndanjo pisasche, zo je tam nowa cyrkwiczka twarjena, kotraž ma so nazhmu poswjeczicz. Daj Bóh, zo by so k. farař Wels wustrowił! Na duchownych nam hižo pobrachuje.

Z Khróscžic. Serbski procession, kiž wot nas do Rumburga na „portiunkula" khodži, wjedže wot nětka Jakub Wujesch z Khróscžic. — Na s. Lawrjenca budže tudy katholska zhromadžizna.

Ze Schěrachowa. Zańdženy schtwórtk swjeczesche wjelezaslužbny k. wuczeř Franc Józef Stoy swój pokstalětny zastojnski jubilej. Na tymle dnju, na kotrymž bu pched 50 lětami hako pomocny wuczeř w Czechach zapokazany, běchu jomu dźakowne pschipóznacza a wutrobne zbožopschecza ze wschěch stronow pschihotowane. Rano postrowi joho spěwarske towarstwo z rjanymi spěwami a potom sczěhowachu wschelake deputacije a wschelacy jednotliwi ze zbožopscheczemi a jubilejskimi darami. Kralowska majestoscz běsche jomu pschez k. hamtmana Seiferta złotu medaillu zaslužbnoho rjada pschipóslała. Tachantstwo hako kollaturne knjejstwo pschepoda jomu zbožopschecza a dar pschez k. kanonika kantora Hoffmanna; dale wosada pschez deputaciu złoty czasnik, někotsi pscheczeljo złoty czasnikowy rjeczazk, kollegojo pyschny album z fotografijemi, spěwanske towarstwo rjany stoł, schulske dźěczi porcellanowy service, joho prjedawschi schulerjo někotre spěwy a komposicije atd. atd. Po pschepodaczu tychle a druhich czestnych darow běsche dźakowna spěwana Boža mscha, z musiku pschewodźana. W jenej zapocza so swjedźeńska hosczina, pschi kotrejž běchu wschelake deputacije, cyrkwinscy a schulscy, krajni a měschczanscy zastojnicy, hosczo ze Sakskeje a Czěskeje. Wschelake sławy buchu wunjesene a na posledku bu też na zawostajenych po zasypanych hewjerjach pola Dreždźan spominane, za kotrychž so 10 toleri nawda. Bóh daj, zo by czesczeny k. jubilar hischcze dale zbožownje skutkował za schulu a cyrkej k czesczi Božej a swojeje dusche zbóžnosczi. K zbožopscheczam pschizankuje so z tutym też redaktor, kotryž je w swojim czasu pschileżnoscz měł, zaslužby k. wuczerja Stoya bliže póznacz a też joho pscheczelnoscz wužiwacz.

Z dreždźanskeje diöcesy.

Z Dreždźan. Dotalny wuczeř pschi schuli „na Queckbrunnen" k. Franc Lufft, kotryž so hižo dlěschi czas dla swojeje staroby a khorowatoscze zastupowacz dasche, bu na swoju prostwu pensionirowany. Wuczerjo poczesczichu joho hischcze wschelako pched dnjom pensionirowanja, kiž běsche sobu joho 73. narodny dźeń. Na joho město nastupi k. wuczeř Heinrich Schmidt, kotrohož słužbu pomocny wuczeř k. E. Künzel dostanje.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Wuporjedźenjo wěže (tórma) pschi naschej farskej cyrkwi je nětk z Boha zbožownje dokonjane. Knjez tšěcharski mischtyr Franc Tammer ze Schěrachowa je tele strasche dźěło, kotromuž běschtej dwě lecźatej łódźi z cźahami potrěbnej, ze swojimi dźěłacźerjemi za połschesta njedźeli tak derje wuwjedł, zo z nim jara spokojom smy a joho k tajkomu dźěłu wschěm wosadam poruczecź móžemy. Pomjenowane wuporjedźenjo nascheje wěže wucźini po pjenjezach nimale 320 tolerjow. Nam nětk hischcźe do rukow hlada wuporjedźenjo cyrkwineje tšěchi, kotraž bu wot zatraschnoho wichora 7. decembra 1868 tójschto roztorhana. — Z dowolnoscźu schulskich wyschich wotdźeržuje so schulske rozwucźenjo we naschich měschcźanskich schulach we lěcźu w měsacach meje, junija, julija, augusta a septembra jenož dopołdnja a to kóždy dźeń wot schescźich rano (hdźež so schulska Boža mscha zapocźina) hacź do jědnacźich. Po tsecźej schulskej hodźinje je zastawk abo pawza wot połhodźiny a je schulerjam dowolene, so psched schulu na pohrjebnischcźu pschekhadźecź a kusk posnědacź. Popołdnju tohodla schula njeje. Tele nowe zarjadowanjo schulskoho rozwucźenja je so z teje winy stało, dokelž je popołdnju pschewulka horcota, dźěcźi z mucźnoscźe spja a mało wuknu a starschi je doma a na polu k dźěłej trjebaja. — Naschi měschcźansch wucźerjo su k lětnej zdźě z měschcźanskeje połkładnicy pschidawk dostali: knjez rektor, hako najstarschi wucźeř, 20 tolerjow a druzy tsjo wucźerjo po 10 tolerjach. Pozdźischo budźe tale wucźeřska zda hischcźe powyschena.

Zadźerźenjo wěstych katholskich wucźerjow (kaž so zda) we Sakskej, kiž we lutherskich nowinach na swój duchowny tachantski konsistorij swarja abo tola k tajkomu swarjenju podłožki poskicźeja, so nam we Pruskej cyle njespodoba, by pak tež pola nas zmolom pschepytane a khostane było. Schto dyrbimy prajicź wot katholskich kscheścźanow, kiž swojich samsnych duchownych hako „romskich" a „ultramontanow" schtapaju? Z tajkim pschimjenom chcedźa snano duchownym po waschnju najhórschich njepscheczelow katholskeje wěry smužku napójsnycź, hako bychu woni wótcnoho kraja njeměli a hako bychu róznodźěleni byli wot swojoho ludu, kotromuž tola pschez narod, krej, rycź, dźěło a wěru pschiskuscheja. We Sakskej a Pruskej mamy my katholscy jeno katholskich měschnikow, nic „romskich" a „ultramontanskich". Schto dha praji serbski bur wot ptacźka, kiž swoje samotne hnězdo wobmazuje? Su tamni mužojo wěrnje katholscy, dyrbja tež z katholskimi dźeržecź, prjedy wschoho pak swojej katholskej wyschnoscźi poskuschni bycź, kotraž zawěrno nikomu kschiwdu njecźini a kóždoho rady słyschecź budźe, hdyž zdwórliwje a pschistojnje k njej pschikhadźa. Njejsu pak tamni mužojo wjac katholscy, ale steja na stronje naschich njepscheczelow, dha dyrbimy jim radźicź, zo bychu z katholskeje cyrkwje wustupili a (jeli zo wucźerjo su) swoju katholsku wucźeřsku słužbu złožili, dokelž jim katholscy starschi njemóža wjac swoje dźěcźi z połnym dowěrjenjom a z dobrym swědomjom k rozwucźenju a wocźehnjenju pschepodacź. Njekatholscy zmysleny bycź a katholski khlěb jěscź, to derje pschez jene pschińcź njecha. We nětcźischich cźasach bóle hacź hdy Khrystusowe słowo płacźi: „schtóž zo mnu njeje, tón

je pscheczíwo mi." Katholski wuczeř a duchowny dyrbitaj schulerjam a wosadam z najlěpschim pschikładom do prědka hicz a dyrbitaj pscheczelej, nic njepscheczelej, bycz. Žołcz a hněw pscheczíwo duchownej wyschnosczi we lutherskich nowinach wusypacz, to so njepschihodźi a njemóže nichtó khwalicz. Někotsi katholscy wuczerjo we Sakskej su psched dlěschim czasom staromu Diesterwegej k narodnomu dnju zbožo pscheli. Njebohi Diesterweg běsche prědkstejeř lutherskoho wuczeřskoho seminara we Barlinje a zjawny pscheczíwnik kscheszanskeje wěry, czohoždla joho pruski kralowski minister ze słužby zdalowa. A tutomu wotsadźenomu njekscheszanskomu Diesterwegej su někotsi katholscy wuczerjo telegrafisch zbožo pscheli a za to su z prawom wot tachantskoho konsistorija w Budyschinje we hamtskim liscze mjelczo lochki porok dostali. Woni pak wububnowachu abo dachu wububnowacz tónle porok we nowinach a njechadźa so tež dźensa hischcze do měra dacz, kaž najnowischi njepscheczelski nastawk we dreždźanskich nowinach wupokaže. Lubi knježa! Jelizo was na swěcze niczo hórsche njenadeńdźe, hacz to, schtož je na was pschischło wot tachantskoho konsistorija, móžecze so wy waschomu Bohu na kolenach dźakowacz! — Měscheja so pak nětk do zwady wuczeřskoho zbožopschecza dla nowotne wěcy, kiž czescz katholskich wosadow ranja. Zrudny podawk we wěstej serbskej wsy so z wotpohladanjom we lutherskich nowinach schěroko bije a wala so wina na wěru, cyrkej a duchownych. Tołste kžě njejsu pschi tym lutowane; pschetož popjerjana a selena dyrbi wěc bycz, hdyž dyrbi czitarjow we wulkich městach trochu zapschimacz. Je tohodla na czasu, to czinicz, schtož czesczeny knjez redaktor we 14. czisku naschoho Pósła prědkpostaja. Katholscy duchowni a wuczerjo we Hornych Łuczicach chcyli hromadu stupicz a němskoserbsku adressu na wysokodostojny tachantski konsistorij zestajicz, we kotrejž wobžaruja, zo sprawne wotsudźenja tutoho konsistorija we lutherskich nowinach so zjawnje hanja a wusměscheja, a zo wěsty zrudny podawk we serbskim kraju so z włosami pschiczahuje, katholsku wěru a katholskich kscheszanow psched swětom wonjeczescz. Tak budźe naczinjeny pohorschk z dźěla psched Bohom wotrunany. A k tomu daj Bóh zbožo! Za tych pak, kiž z nami, z naschej wěru a z naschej wyschnosczu derje njeměnja, chcemy we nětczischim jubilejskim czasu nutrnje so modlicz, zo by jim swjaty Duch pružku bójskoho swětła do wutrobow padacz dał, zo bychu spóznali, schto je prawe a njeprawe, k spomoženju a k schkodźe!

Z Kulowa. Wulka złóscz je so we naschej wosadźe stała: w nocy wot 21. na 22. julija kranychu na pohrjebnischczu pschi farskej cyrkwi w Kulowje a na němczanskim puczu wot dweju železneju kschižow znamjo naschoho Zbóžnika. Znamjeni, kiž runje wobnowjenej a pozłoczanej běschtej, je złóstnik z dźěla wotschrubował, z dźěla z kschižom z kamjenja wułamał. Bóh daj, zo by ruka, kotraž je tajke rubjeństwo wobeschła, skerje a lěpje zasłuženu schtrafu dostała!

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Altenburga. Na 4. julija bu nowonatwarjena cyrkwiczka za tudomnu katholsku wosadu wot k. fararja Stolle z Lipska pod assistenciju dweju duchowneju z dowolnosczu naschoho biskopa poswjeczena. Hacz dotal běchu so kemsche za měsac

jedyn krócz we wotnajatym bydle dzeržałe. Pjenjezy k twarej běchu nawdate: z Bajerskej 2400 toleri, wot měschczanskeje rady 200 tol. a 3000 tol. zhromadžene wot njeboh knježny z Echerolles a druhich. Wosada chce so nětk wosebje za tym prócowacz, zo by hacz do toho czasa, hdžež budže tudy wosebity duchowny, pschihodnoho człowjeka namakała, kiž by pischczele hrał a tym 11 dźěczom kschesczansku wuczbu wudźělał. J. K.

Z Barlina. Dźeń 4. augusta bu tudy nowa klóschtyrska cyrkej dominikanarjow w Moabicze (Thurmstraße Nr. 57) swjatoczinje poswjeczena. Po prědowanju běsche Boža mscha a Te Deum; njedaloko cyrkwje tsělachu z mjeržlemi. Pschi hosczinje běchu jara wosobni hosczo pschitomni, a buchu sławy wunjesene na bamža, na krala a kralownu, na nowy klóschtyr atd. Hlejcze, bjeztymzo so w rakuskim khěžorstwje a tež w naschej Sakskej tak hawtuje pschecziwo klóschtram a z cyła pschecziwo kaznjam a wuczbam katholskeje cyrkwje, steji to w Pruskej cyle hinak!

Němska. Centralny wubjerk katholskich towarstwow Němskeje pscheproschuje w nowinach na lětuschu hłownu zhromadźiznu 6.—9. septembra do Düsseldorfa. — Biskopja Němskeje zhromadźa so prěni tydźeń septembra we Fuldźe.

Pruska. W pruskim kralestwje, hdźež nětk z pschiwzaczom provincy Hohenzollern (kiž diöcesy Freiburg w Badenskej słuscha a 64,000 katholskich liczi), 8,118,696 katholikow bydli, namakaja so w 14 diöcesach sczěhowace klóschtry. Ze 14 muskich rjadow maja jesuitowje 14 klóschtrow (ze 138 sobustawami), franciskanarjo 20, miłoscziwi bratsja 10, dominikanarjo 2, lazaristojo 5, duchowni swj. Ducha 2, redemtoristojo 4, trappistojo 1, alexinarjo 8, bratsja kschesczanskich schulow 3, khudźi bratsja 2, kapucinarjo 3, kongregacija swj. Filipa Neri 1 a benediktinarjo 1. Z 35 žónskich rjadow a zjenoczenstwow maja wurschlinki 9 (ze 244 sobustawami), hilžbjetki 10, sotry dobroho pastyrja 6, sotry swj. Madleny 2, schulske sotry 29, borromejerki 89 (ze 576 sobustawami), vincentinarki 34, franciskanarki 80 (ze 1051 sobustawami), słužownicy Khrystusa 58, sotry swj. Hedwigi 4, schěre sotry 56 (ze 306 sobustawami), słužownicy s. Marije 4, benediktinarki 2, klarissy 2, karmelitki 3, kongregacia Notre dame 1, rekolektinki 5, salvatorki 1, sotry khudoho dźěsczа Jězusa 20, sotry kschesczanskeje luboscze 12, dźowki swj. kschiža 14, knježny s. Marije 3, augustinki 5, Christenske žónske 1, cölity s. Herty 1, klóschtyrski institut za žony 1, sotry z domapytanja s. Marije 3, klementinki 57 (ze 298 sobustawami), sotry wot bójskeje prědkwidźownoscze 14, sotry s. wutroby Jězusa 1, terciarki s. Franca 6, francózske knježny 1, sotry du Sacre Coeur 1, khatyržinki 2 a hilžbjetki k wothladanju khorych 3. Z cyła je w 49 rjadach abo we 567 klóschtrach 5682 sobustawow. Wysche toho je w diöcesy Fulda 5 klóschtrow a někotre we vikariacze Kaczer w Schlezynskej, kotrež pod diöcesu Olomuc słuscheja. J. K.

Z Wina. Biskop z Linza je nětko we Winje pola khěžora pobył. Wón je jomu wscho nadrobnje rozestajał, schtož joho wotsudźenjo nastupa. Wot bamža je wón dla swojoho zadźerženja pokhwalny list dostał.

Z Krakowa. Wot 20. julija hacz do dźensnischoho dnja su wschitke nowiny połne z powjesczemi wo klóschtrach. Njekatholske a wosebje židowske nowiny

su so zańdźene tśi njedźeli žałosnje starali, swoje pjero w jědojtej złóśćźi namočźećź. Z khěžorstwa wala so nětko hižo njepśećźelstwo pśećźiwo klóśćhtram a katholśkej cyrkwi do wśćhitkich krajow, a kónc tych djabołśkich nadpadowanjow njeje hiśćhćźe widźećź. Witana, haj wot njepśećźelow cyrkwje zbóžnokhwalena pśćhilježnośćź k tomu běśćhe tale. Sudnistwo w Krakowje běśćhe 20. julija denunciaciu (śkradźne pśćhe-radźenjo, najśkerje wot zwońka, kiž bě ze słužby puśćhćźeny) dostało, zo so w klóśćhtrje dotal w ćźeśćźi stejacych karmelitańkow knježna namaka, kotraž je tam „w ćźěmnym jastwje" dźeržana. Tu dyrbimy najprjedy pśćhiśpomnićź, zo to niczo njeznate njebě, zo je w tamnym klóśćhtrje wot l. 1848 jena na duchu khora knježna, z warśćhawśkoho klóśćhtra dla wustrowjenja sem póśłana Barbara Ubrykec. Visitator, kapłan, lěkař a jeje pśćhećźelstwo su to wjedźeli. Jena žona z Hornjeje Schlezynśkeje (z Hinterdorfa, kaž „Breslauer Hausblätter" pisaja), kiž ma dwě śotśe w tym samym klóśćhtrje, je wobkrućźiła, zo su jej wo tamnej khorej knježnje w pśćhitomnośćźi druhich pśćhed wjele lětami wjacy króćź powjedali. Lěkař Dr. Wróblewśki wobśwědźa we wulkich nowinach „Czas", zo je jomu tehdom, hdyž wón hako lěkař w klóśćhtrje śkutkowaśćhe, w lěćźe 1861 Barbara pokazana była; tež zo je wón radźił, ju do domu wrótnych póśłaćź, śćhtož pak je pśćhećźiwo klóśćhtyrśkim statutam było. Tež „Dziennik Poznańśki" (śćhtož su tola liberalne nowiny) praji, zo je wśćhelakim pólśkim familijam znate było pśćhebywanjo khoreje knježny; woni njejśu tohodla na śudnistwo śćhli, dokelž njejśu niczo śćhtrafyhódne w tym śpóznali, hdyž knježnu w klóśćhtrje, kotryž ma klausuru, wobkhowaja a do tajkeje khěže njedadźa, hdźež śu druzy na duchu słabi abo wrótni. Sudnistwo póśła pak tón króćź w „liberalnej" Rakuśkej kommissiju do tamnoho klóśćhtra a ta sama daśćhe so pśćhed zawrjenu knježnu wjeśćź. Knježna běśćhe na erotomaniu wowrótnika a za tym běchu jeje rycźe, hdyž kommissija pśćhińdźe. Jeje cala běśćhe kaž wśćhě druhe śydym krocźelow dołha a śćhěśćź śćhěroka; ale ćźěmna, dokelž bě wokno z połojcy zamurjowane, zo we ćźasu wjetśćheje dźiwjośćźe njeby hroznje won wołaćź a niczo won mjetaćź mohła, kaž hornch atd. Kommissija namaka ju cyle nahu (jeli budźe to wěrno), dokelž wona druhdy drastu do kruchow drějeśćhe a cyle zwottorha. Žadyn dźiw, zo su ju knježny tohodla někotry ćźas w tajkej dźiwjośćźi mjenje zastarali. Pśćhepytanjo, kotrež so nětko z nětćźiśćhej a z prjedawśćhej wyśćhśćhej (na tśi lěta wuzwolanej) wjedźe, pokaže, kak daloko knježny abo tola jich wyśćhśćhe śćhtrafu zasłuža. Za to pak, zo ju njejśu k druhim wrótnym póśłali, njemóža knježny žanu śćhtrafu dostaćź, dokelž to njeporućźeja jich regule, kiž krajna wyśćhnośćź tež jara derje znaje. Zo pak strowe knježny tu khoru w tajkej nuzy pśćhećy wostajili njejśu, to móže kóždy śebi myślićź; pśćhetož stajnje pśćhez 20 lět w nahoćźe a mazanośćźi, w ćźěmnośćźi a zymje atd., kaž so bubnuje, ta khora njemohła žiwa wostaćź. Kommissija da khoru zwoblekaćź a do hośpitala dowjećź, hdźež so, kaž praja, z njej trochu połěpśćhuje. Duž chcemy wočźakaćź, kak wjele winy na tej dwě knježnje wyśćhśćhej pśćhinjesu, a potom zasy śudźićź, ale nic z tajkim dźiwim pśćhekhwatanjom, kaž je we winśkich a druhich nowinach husto widźimy! — Kaž karmelitańśki klóśćhtyr, tak śu tež druhe w Krakowje a wośebje tež w Prazy wot tśěchow hacź do pincow pśćhehladowali, ale njejśu niczo njezakońśke nadeśćhli. Lud bě so w Krakowje pśćhez pśćhěhnate powjeśćźe k

tomu zawjescź dak, zo někotre wjeczory pšched klóschtrami wulku haru czinjesche a někotrym wokna wubi, hdźež wojacy w prawym czasu njewobarachu. Najhórje je so jesuitskomu zeschło, hdźež k. rektora nadpanychu, bijachu a jomu ruku złamachu. W Krakowje podpisuja njeměrne hłójczki na židowsku radu prósstwu wo wotehnaczo jesuitow. We Winje (tež w měschczanskej radźe) a druhdźe pisaja a wołaja: Prejcź z klóschtrami! Ale pomaku, hólcy, zakonje je hischcze zakitaja a wojeńska pomoc tež hischcze skutkuje. Hdy byschcze do Boha wěrili, mohło snadź was hischcze něschto druhe skludźicź!

Jendźelska. Lady Spencer, mandźelska městokrala w Irskej, je katholske wěrywuznaczo wotpołożiła. Kaž nowiny pisaja, chce tež jejny mandźelski k nam pschestupicź. J. K.

Należnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 253. kubleř Michał Lebza z Kulowca; 254. kubleř Pětr Libsch z Dubrjenka; 255. wuczeř M. Hicka z Ralbic.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Franc A., s. cigarnika Wencela z B.; Gustav Ernst, s. murjerja Augusta Krala w B.; Hańža, dź. murjerja Michała Krawže z Hrubjelczic. — Wěrowanaj: Karl Fiedleř, dźěłaczeř w Hajnicach a Marija Schmidtec z Czech. — Zemrjeczi: Linna, dź. cigarnika Wražidła z B., 7 měs.; Wjacsław Józef Nether, barbař a khěžnik z B., 44 l.; Jakub Nowotny, wuměnkař ze Słoneje Borschcze, 70 l.

Z Wotrowa. Kschczeni: Hana, dź. Mikławscha Czornaka (Borgmana) z Wotrowa; Marija, dź. Michała Robla z Wotrowa; Mikławsch, s. Jakuba Raba z Neuhofa; Michał, s. njeboh Michała Nowaka z Wotrowa; Michał, s. Mikławscha Matzki z Wotrowa; Hana, dź. Jakuba Balcera z Wotrowa; Pětr, s. Mikławscha Redy ze Žuric; Madlena, dź. Jakuba Buka z Wotrowa; Wórschla, dź. Jakuba Schěraka ze Žuric; Hana, dź. Jakuba Dźiskawka z Wotrowa; Jan, s. Michała Kaschpora z Wotrowa; Michał, s. Mikławscha Cyža ze Žuric. — Wěrowanaj: Michał Lukasch z Serbskich Pazlic a Hańža Bräuerec z Wotrowa. — Zemrjeczi: Marija, dź. Jakuba Stranca ze Žuric 6 l.; Madlena, Jakuba Schokły zaw. mandź. z Wotrowa 77 l.; Hana dź. Mikł. Czornaka z Wotrowa, 8 dnow; Marija Madlena, Jurija Nicze z Jědkoweje zaw. mandź. 69 l.; Jan Ducźman z Wotrowa, 79 l.; Michał Kósk ze Žuric, 76 l.; Pětr, s. Mikł. Redy ze Žuric, 17 dnow; Michał, s. Mikł. Matzki z Wotrowa, 2 m.; Hana, dź. Jakuba Balcera z Wotrowa, 2 m.

Po pscheczu lětuscheje prěnjeje katholskeje zhromadźizny budźe 10. augusta t. j. na s. Lawrjenca druha tajka zhromadźizna k wuradźenju zhromadnoserbskich należnosczow, a to na schuli w Khróscźicach popołdnju po schtyrjoch. Na tu samu su katholscy Serbja wschitkich wosadow z tutym lubje pscheproscheni. **M. Hórnik**, redaktor.

Czischczak L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 16. **21. augusta 1869.** **Lětnik 7.**

Druha lětuscha katholska zhromadźizna.

Po wozjewjenju w katholskim Pósłu běsche na s. Lawrjenca 10. t. m. zasy katholska zhromadźizna na schuli w Khróscźicach, na kotruž běsche so w postajenym czasu 84 muskich zeschło. Bjez nimi běchu czile duchowni: k. kapłan Werner z Khróscźic, k. kapłan Ducźman z Radworja, k. kapłan Luscźanski z Ralbic (w tu khwilu we Wotrowje zastupnik fararja), k. P. Innocenc Jawork z Marijneje Hwězdy, k. P. Tadej Natusch z Róžanta a kapłan Hórnik z Budyschina. Z wuczerjow naschich wosadow běchu pschitomni: k. Pjetasch z Khróscźic, k. Hauffa z Róžanta a k. Kral z Radworja. Zhromadźiznu wotewri kapłan Hórnik a wjedźesche ju na požadanjo pschitomnych hacź do kónca. Najprjedy bu wuradźene, zo maja so tež pschitomni pschizankncź tej adressy, kotraž bu w poslenimaj czisłomaj Pósła namjetowana; pschetoź nic jenoź duchowni a wuczerjo, ale tež druzy katholscy dyrbja swoje měnjenjo w tej znatej należnoscźi zjawnje wuprajicź. Zestajenjo adressy, kiž so potom k. duchownym a k. wuczerjam k podpisanju póscźele abo wupołoži, wobstaraja k. Werner, k. Luscźanski a k. Pjetasch. Potom bu cyrkwinska należnoscź Cźornec abo Bacźonja naspominana. Dokelź pak wubjerk wotmołwjenjo wot wysokodostojnoho konsistorija hischcźe dostał njeje, njemóžesche wón dotal žanu zhromadźiznu dźeržecź a njemóže nětko žanu officialnu (zastojnsku) rozprawu dacź. Pschi tej składnoscźi pschińdźe rycź na to, hdźe by so wotmyslena cyrkej twaricź měła a kak wjele katholskich duschow by něhdźe nětko w tamnej wokolnoscźi było. W nastupanju prěnjoho praschenja rozestaji k. Werner, schto za to rycźi, zo by cyrkej w Cźornecach stała. Někotsi druzy pschispominaja, schtoź so za Bacźoń prajicź hodźi. W nastupanju druhoho punkta podawa redaktor Pósła pschehlad katholikow tamneje wokolnoscźe, kajkiž so z poslenjoho ludaliczenja wot 3. decembra 1867 wupokazuje. Tehdom mějachu Bacźoń 63, Pozdecy 58, Cźornecy 49, Sulschecy 28, Cźěschkecy 25,

Haslow 21, Libońć 21, Banecy 20; Nowy Luscź 20, Wutokczicy 15, Wuczkecy 30, Wětrow 15, Zarěcz 11, Lahow 6; schtoz je do hromady 382 katholikow. Skerje pak je jich něschto wjacy, dokelz so pschi zapisowanju husto stanje, zo so wupjelnjenjo rubriki zabudźe. Hdyž k tutym pomjenowanym wsam hischcźe rozpjerschenych katholskich pschiliczimy, směmy prajicź, zo by za blizki pschichod cyrkej w Cźornecach abo Baczonju za wobydleństwo 400 ludźi katholska cyrkej jara wulka dobrota była. Kamjenc, kotryž w krótkim fararja dostanje, změje lědom 300 ludźi do swojeje wosady pschipokazanych; pschetoz w Kamjencu běsche tehdom 188 duschi a w schpitalu 18. Tez wotrowska wosada njeje wjetscha; pschetoz ze zafarowanych wsow maja Wotrow 260, Zuricy 76 a Nowe Město 10 katholskich; wjacy jich hakle je, hdyž zaschulowane pschiwozunjemy: Kanecy ze 74, Kaschecy z 43, Krěpjecy z 32 duschemi. K tomu ma so pschispomnicź, zo dźěl z tychle wsow do klóschtra ke mschi khodźi. Wokolnoscź Cźornec abo Baczonja pak nima nihdźe blizko k cyrkwi! Hdyž tam cyrkej budźe, njebudźe tam katholske wobydleństwo wjacy wotebjeracź, kaz je so do toho czasa pschecy stało. Duz napinjamy wschitke swoje mocy, zo by so k Bożej czesczi a k spomożenju duschow žadanjo katholskich Serbow dopjelniło! Po wopomnjenju tejele należnoscźe pschińdźe rycz na processiony do Rumburga a Krupki. Pschi tym bu wozjewjene, zo je kubleř k. Jakub Wujesch nic jenoz za procession do Rumburga postajeny, kaz bu hižom spomnjene, ale tez za processionaj do Krupki. Praschenjo, hacz njeby pschihodnische było, zo by pschichodnje procession do Krupki dźeń prjedy abo pozdźischo woteschoł, zawostaja so wězo wotmołwjenju a wobzanknjenju tych, kotsiz tam khodźa. Dale bu pschedpołożeny a czitany rozkaz krajskeje direkcije wot 29. junija t. l. kamjenski „amtsblatt" nastupacy. Młynk k. Wawrik z Kanec běsche z druhimi gmejnskimi prědstejiczerjemi so na „amtsblatt" wobczežował hižo psched dlěschim czasom; dokelz pak pisowne wotmołwjenjo njedosta (hortne bu poslenjej zhromadźiznje wozjewjene), běsche wón 18. junija znowa někotre czisła „amtsblatta" k dopokazanju sprawnoscźe swojeje skórzby pschipósłał. Krajska direkcija spóznaje, „zo amtsblattowe waschnjo pisanja wo podawkach w katholskej cyrkwi atd. a wosebje joho pschispomnjenja tajke su, zo wot katholskich czitarjow hako wusměschenjo katholskich wustajenjow atd. wobhladowacź so hodźa a pschez to pohorschk dawaja. Tez krajska direkcia pscheje, zo by pokoj wot žaneje strony ranjeny njebył, a zo by czesczenjo, kotrez sej wschelake wěrywuznacźa bjez sobu dołżni su, so njewotczahnyło. Wona tohodla z wěstoscźu woczakuje, zo redaktor kamjenskoho amtsblatta tole z woczow njepuschczi a zo pschi sobudźělenjach wo katholskej cyrkwi a podobnym kóżdy czas objektivnje a pschistojnje dźerzecź so poprócuje. Hewak by krajska direkcia myslicź dyrbjała, zo redaktor Rudolph Krausche samotnoscź swojich nowinow hako amtsblatta za kamjenske sudnistwo wotpołożicź žada. P. F. ze Gutschmied." Hacz runje je so hižo dźakowny list za tajke sprawne wusudźenjo krajskej direkcii póslał, wupraji katholska zhromadźizna hischcźe junu swój dźak z postanjenjom. Nětko buchu hischcźe někotre praktiske praschenja k jednanju prědkpołożene, ale hacz na pozdźische wobnowjenjo wotstorczene. Zhromadźizna wupraji wosebje žadoscź, zo by rady zasy so k wuradźenju zeschła, hdy by na pschikład wěsty za pschichodny sakski sejm (Landtag) pschihotowany namjet wo schulach k tomu pschileżnoscź podał. W tym padźe nje-

chamy my katholscy Serbja posleni bycz z peticiju, kajkaž budźe wěscze tež z luther-skich stronow na sejm słana. Po połtseczahodźinskim traczu bu zhromadźizna wot pschedsydy wobzanknjena. Na zasywidźenjo!

Statistika katholikow w Sakskej.

Hakle nětko je nam móžne tudy drobnischi pschehlad katholikow w Sakskej podacz, kajkiž je so nam po poslednim ludaliczenju 3. decembra 1867 poskicził. Katholikojo tworja w Sakskej 47. dźěl cyłoho wobydleŕstwa, pschetož jich je jenož 51,470. Kaž je znate, słuscheja woni do dweju diöcesow, kotrejuž kóžda ma swoje wosebite konsistorium, jena w Budyschinje, druha w Drežďźanach. Budyschinska abo łužiska diöcesa (w lěcze 1821 pschez wotewzaczo Kulowa a katholskich wosadow za Zhorjelcom pomjenschena) je dźěl stareje mischnjanskeje diöcesy, kotryž je w czasu tak mjenowaneje reformacije katholskej wěrje swěrny wostał. Hłowa tejele diöcesy je (hako administrator eccles. per utramque Lusatiam) wot l. 1567 kóždokróczny infulirowany tachant prjedy kollegiatnoho a wot tohole czasa exemtnoho (pod bamžom njeposrědnje stejacoho) kapitla, kotryž wot zańdźenoho lětstotka sem najbóle dostojnosc biskopa in partibus dostawa. Drežďźanska diöcesa, tež sakska herbsko-krajna mjenowana, je w prjedy nimale cyle protestantskich krajinach znowa nastate missionstwo nowoho a nowischoho czasa (najprjedy mějachu jenož Drežďźany a Lipsk duchownske stacije) a tohodla rěka hłowa tejele diöcesy japoschtołski vikar, kajkomuž so tež dostojnosc biskopa wudźěla. Tak běschtaj n. psch. w tym samym czasu biskop Schneider w Drežďźanach a biskop Lok w Budyschinje. Tsi krócz hižo běschtej wobě mjenowanej diöcesy pod jenym biskopom zjenoczenej, najprjedy pod njeboh Ignacom Bernhardom Mauermannom, potom pod njeboh Dittrichom a nětko pod naschim hnadnym knjezom Ludwikom. Podawamy tutón zawod, dokelž Posoł druhdy widźi, zo we katholskich cyrkwinskich statistikach a we druhich knihach wot wuczenych ludźi najnowischoho czasa druhdy wopak wo Sakskej pisaja.

I. Budyschinska diöcesa (krajska direkcia Budyschin).

A. Hejtmanstwo Budyschin.

	Sudnistwo.	W měscze.	Na wsach.	Z cyła.
1.	Biskopicy	74	93	167
2.	Budyschin	1181	2352	3533
3.	Kamjenc	207	5552	5759
4.	Kinsbork	21	25	46
5.	Nowosalc	22	136	158
6.	Połczница	21	28	49
7.	Rakecy	—	781	781
8.	Schěrachow	2060	712	2772
	Do hromady	3586	9679	13,265

Pschispomnjenjo. Bjez tutymi katholikami je pschez 9000 Serbow.*) Wysche toho je we wójsku, wokoło Drežďžan a druhďže po Sakskej wjele Serbow rozpjerschenych.

B. Hejtmanstwo Lubij.

	Sudnistwo.	W měsćze.	Na wsach.	Z cyła.
1.	Bjarnaczicy	67	118	185
2.	Ebersbach	—	274	274
3.	Großschönau	—	1057	1057
4.	Herrnhut	—	97	97
5.	Lubij	141	102	243
6.	Ostritz	1351	6055	7406
7.	Reichenau	—	965	965
8.	Wóspork	7	24	31
9.	Žitawa	1413	1305	2718
	Do hromady	2979	9997	12,976

Cyła diöcesa potajkim 26,241 katholikow.

Pschispomnjenjo. Zo je w tutej diöcesy něschto (200) mjenje dyžli w lěcźe 1864, leži z dźěla we tym, zo běsche w lěcźe 1867 wjacy katholskich młodźencow pschi wójsku dyžli psched wójnu.

II. Drežďžanska diöcesa.

1. Krajska direkcia Drežďžany w hejtmanstwach (po mnohoscźi katholikow zrjadowanych): Drežďžany, Pirna, Freiberg a Mischno 13,340.

2. Krajska direkcia Lipsk w hejtmanstwach: Lipsk, Grimma, Döbeln a Rochlitz 4118.

3. Krajska direkcia Zwickau w hejtmanstwach: Chemnitz, Zwickau, Plauen, Annaberg a w Schönburgskich knjejstwach 7771.

Cyła diöcesa ma potajkim 25,229 katholikow.

Pschispomnjenjo. Cyrkwje a khapały tuteje diöcesy su jenož w městach. Wobydlerstwo pak roscźe w městach tuteje diöcesy pschez pschiczahowanjo pschecy bóle, tak zo budźe wona drje hižo we pschichodnym ludaliczenju wjetscha dyžli budyschinska. Za to pak je katholske wobydlerstwo budyschinskeje diöcesy wjacy wobsedźace, bóle stajne a kompaktne, wosebje w Serbach a potom wokoło Ostritza.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Schtwórtk psched tydźenjom pschijědźe Joho Majestoscź nasch kral Jan do Budyschina a bu wschudźom swjatoczńje witany. Bydlenjo běsche sebi na naschim tachantstwje pola k. biskopa wuzwolił. Tohodla běsche tachantstwo tež zwonkownje rjenje wupyschene. Pschi nutskhodźe wisasche wot wěncow wobdaty tajkile chronogramm: **Ioannes reX MarChIo nVper Ioanne GeorgIo nepote Vere feLIX tVIs BVDIssae LVsatIs VIVe Laetare saLVe;**

*) W kulowskej wosadźe (w Pruskej) je jich pschez 3000; druhe serbske wosady w Sakskej a Pruskej su wschitke protestantske; wschěch Serbow je na 180,000.

t. r. Jan kral markgrofa njedawno pschez wnuka Jana Jurija woprawdźe zbožowny, twojim Łužiczanam w Budyschinje budź žiwy, zraduj so, witaj! Tam bu wón wot hnadnoho k. biskopa z duchownstwom a wot officirow powitany. Na to pschedstajichu so kralowscy, stawowscy (łužiscy) a měschczanscy zastojnicy atd. Nazajtra słyschesche kral Božu mschu w domjacej khapałcy a potom wobhladowasche někotre instituty atd., hacž pschipołdnju zasy wotjědźe. Njedźelu na to běsche wón w Žitawje kemschi a sczěhowacu wutoru w Schěrachowje.

Z Budyschina. Někotre drežđžanske a druhe nowiny maja nětko schczuwanja pschecźiwo klóschtram. Njepschecźelam katholskeje cyrkwje jara derje cźini, hdyž móža so trochu wutschascź; duž drje tak bórzy ze swojim hawtowanjom njepschestanu.

Z Budyschina. Kaž słyschimy, hromadźi so w někotrych naschich wosadach za zawostajenych po tamnych we podkopkach plauenskoho „grunda" zasypanych a wot zapopadnjenych gazow spalenych hewjerjach. My tajki skutk z prawom khwalimy. Schtož so zhromadźi, móže so potom hako „dar katholskich Serbow" wotpósłacź, kaž je so něhdy za Gottleuba stało! Nuza je tudy wjele wjetscha, dokelž je po wokoło 270 zasypnjenych wjacy stow wudowow, syrotow a starych ludźi, kotrymž bu pschez te žałosne njezbožo zežiwjeć wzaty. Redakcija Pósła je tež zwólniwa, dary katholskich Serbow za tychle zawostajenych hromadźicź a potom z tamnymi na wsach zhromadźenymi darami k dalewobstaranju zjenocźicź.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Pruska. Pschi swojim wotjězdźe z kupjelow Emsa je kral Wylem jara zwjeselacy dar zawostajił. Tamnischa započata katholska cyrkej njemóžesche dla pobrachowanja pjenježnych srědkow dale twarjena bycź. Pschez kralowy dar 10,000 toleri je nětko dotwarjenjo wěste.

Badenska. Psched něschto njedźelemi je w Konstanzu krajski radźicźeć Baumstark do katholskeje cyrkwje pschestupił. Wón narodźi so w lěcze 1831 a běsche syn professora na universicze we Freiburgu; joho nan běsche katholski, macź pak protestantska. Syn wuznamjesche so po dowuknjenju prawiznistwa hako njestronisk sudnik a pschecźel luda. W lěcze 1855 wza sebi katholsku mandźelsku. Joho lětsa wudaty spis wo pscheproschenju na koncil je dwanate wudacźo docźakał a je hižo do tsjoch rycźi pschełoženy.

Z Prahi. Zańdźenu srjedu wotjědźe wottudy z wosebitym cźahom wulki procession na Welehrad do Morawskeje. Arcbiskop wjedźesche tónle procession, a wjele luda, zemjanstwa a duchownstwa bě sobu.

Z Prahi. Swjecźacy biskop Krejčí je wóndanjo w Romje swój 50lětny měschnisk jubilej swjecźił. K podpjeranju khudych w Prazy je 4000 schěsnakow dał, z kotrychž ma so dań kóžde lěto na joho jubilejskim dnju wudźělecź.

Z Lublany (Laibach). Młody doktor pschednoschesche tu w jenym hoscźencu swoje swobodomyslne zasady a skónczńje rjekny: „My njedocźakamy prjedy měr, doniž na kóždym měscze, hdźež nětko cyrkej steji, njebudźe sama trawa roscź." „A

wy", pschistaji jedyn z pschitomnych, „a wy budźecźe so potom hako wosoł na tejle trawje pascź."

Z Krakowa. Wo Borborje Ubrykec (rodźenej 1817) pisaja pólske nowiny „Kuryer Codzienny" tole. Wona běsche z městaczka Węgrowa a zastupi po smjerczi swojeju starscheju hako 16lětna holczka do klóschtra knježnow visitkow (wot domapytanja) we Warschawje. Tu skhorje czežcy a hdyž běsche so zwonka klóschtra wustrowiła, chcysche so tam zasy wróćicź; tola statuty tohole rjada njedowola tajke znowazastupjenjo nikomu, kiž je junu wustupił. Dokelž chcysche potom do kruczischoho klóschtra hicź, proschesche wo zakitanjo knježnow visitkow a dosta wot nich trěbne wobswědčenjo k bosy karmelitkam do Krakowa. W lěcźe 1840 wotpołoži profeß. Po někotrych lětach pocźa khorowacź. Ze strowoho czasa je tam hischcźe list wot 29. hapryla 1843 sobudźěleny, w kotrymž Borbora swojej sotse Leontinje pisa, zo je zbožowna, strowa a spokojna we swojim powołanju; wona khwali Boha z dźakom a zda so jej, w tsecźim lěcźe jeje klóschtyrskoho žiwjenja, kaž by tam jedyn dźeń była; dale porucza ju s. Józefej, kotrohož najwosebnischoho patrona pschi wuzwolenju powołanja mjenuje, napomina ju k podaczu do božeje wole atd. Zo by czežkoho hrěcha dla skhorjeła abo krucźe dźeržana była, je wudawanjo djabołskeje kźě, dokelž so tam žadyn tajki njeskutk njeje stał. Abo směny zhubjenjo rozoma wschudźom hrěcham pschipisacź? To hischcźe sebi njejsu pschecźiwo swětnym ludźom dowolili, pschecźiwo wbohim knježnam sebi hnydom zwaža tajke a druhe zło wudawacź, prjedy hacź je pschepytanjo skónczene! Nětko je dopokazane, zo su knježny za tu khoru po móžnosczi so starali. Na lěkarjowu radu, kotryž slěny wonjemdrjeneje Borbory za schkódne wupraji, bu wona do wosebiteje cale tyknjena, ale do žanoho czěmnoho jastwa. Wona mějesche tam wscho tak kaž te druhe khude a krucźe žiwe knježny; tola wona, hdyž dźiwjoscź na nju pschińdźe, wschitko skóncowa a roztorha, samo khachle, kožo a drastu. Tohodla pak jej schaty podawachu kaž druhim knježnam. Dwójcy wona w tych 21 lětach wotkhorje a bu tehdom bórzy do towarstwa druhich knježnow pschipuschczena. W czasu dźiwjoscźe pak, hdźež nichtó do jeje cale njesmědźesche, běchu knježny nuzowane, jěscź za nju pschez małe woknješchko podawacź; jědź bu jej pjecź krócź za dźeń podawana a bě pschecy wubjernischa hacź ta druhich knježnow. Tež za czistoscź cale bu z czasami starane. Hrozne rycźe, kotrež njezbožowna knježna wjedźesche, kaž by wot złoho ducha wobsynjena była, su za te druhe knježny wulka zrudoba byłe a wone njejsu snadź tež tohodla wot lěkarja so naryczecź dałe, zo bychu ju do schpitala za wrótnych wotwjezłe. Wysche toho je k puschczenju z klóschtra dispensa trěbna. Wo złym wotpohladanju abo surowosczi wyschscheje pschecźiwo knježnje Borborje žana rycź njeje. Borbora je tež nětko w schpitalu, hdźež stej ju wóndanjo dwě jeje sotse z Warschawy wopytałoj, wjacy krócź do dźiwjoscźe so wróćiła; hdyž ju tam zespinaja, tehdom njemóže, to so wě, tak drastu torhacź a kóncowacź, kaž w swojej cali. A schtož wjele dopokazuje, wona žada sama nětko zasy do klóschtra! Po nahladach krakowskoho sudnistwa je so objektivnje Borborje zjawne mocowanjo (öffentliche Gewaltthätigkeit) stało, ale k subjektivnomu skutkej abo k winje a wotsudźenju tych knježnow, z kotrymiž sudniske pschepytanjo wjedu, je hischcźe daloko. To dyrbimy hischcźe wočakacź, schto so w

tym padźe stanje. Bjez tym pak su w khěžorstwje, hdźež klóschtry po zakonju wobsteja, kaž druhe towařstwa, ministerialny rozkaz wozjewili, po kotrymž ma kóždy mnich a kóžda knježna, kiž z klóschtra cźeknje, krajne prawa wužiwacź kaž druzy swětni krajenjo. Dokelž pak so tola klóschtyrske sluby Bohu cźinja a nic khěžorowym ministram, njemóža cźile wot slubow wotwjazacź a jich nowowozjewjena „swoboda" wostanje njewužiwana! Dźak woni za to njedostanu.

Wuheřska. We Peczuhu dari tamnischi kanonik Jonas 6000 schěsnakow towařstwej rjemjesniskich, zo mohło sebi wosebity dom kupicź, a 4000 schěsnakow miłoscźiwym bratram, zo móhli za te pjenjezy kupjele natwaricź za rjemjesniskich a druhich khorych.

Schtyrska (Steiermark). Do Marija-Celle je wot 1.—8. julija t. l. 150,000 pucźowarjow pschischło.

Tyrolska. Z farskeje wsy Agums podawaja nowiny hnujacu powjescź. Tamnischi horliwy wucźeř Pawoł Noggler skhorje straschnje na zahorjenjo płucow (Lungenentzündung). Schuleřske dźěcźi, kiž swojoho wucźerja jara lubowachu, pocźachu nětk Boha jara nutrnje, haj takrjec z mocu wo joho wustrowjenjo prosycź. Hižo prěni dźeń, na kotrymž žana schula njebě, zhromadźichu so wone bjez kazanja ze swojeje swobodneje wole w schulskej stwě a modlachu so za khoroho wucźerja. Haj wone žadachu pschipomoc cykeje wosady; dokelž na dwěmaj njedźelomaj dachu pschi zjawnej Božu słužbje za njoho prosycź. Wone proschachu tež, zo by jich duchowny Božu mschu za khoroho woprował. Dźěcźi zamožitych starschich dawachu jałmožnu na swoje měnjenjo a wschitke žadachu tamnischoho kapłana, zo by z nimi jenu hodźinu k stacijonam schoł hacź k jenej khapałcy s. Marije. Wosadni ludźo wobkedźbowachu tajke dźěcźi z hnucźom a wjesołoscźu; pschecy rěkasche: „tele próstwy Bóh zawěrnje wuslyschi!" A woprawdźe: wucźeř Pawoł Noggler wotkhorje. Ale žane pjero njewopische nutrne wjeselo dobrych dźěcźi a hódnoho wucźerja, hdyž so zasy w schuli widźachu. Tak krasne kwětki rostu jenož na kschescźanskej roli; w njekschescźanskich schulach njemóžemy tajke něschto wocźakowacź!

Italska. W měscźe Bari (pschi adriatiskim morju) swjecźachu 24. julija swjedźeń swojoho patrona s. Mikławscha z Tolentina w tamnischej z ludom pschepjelnjenej cyrkwi. Nadobo zapopadźechu so draperije (baldachiny, wobwěschki) na wulkim wołtarju. Bjez tym zo někotsi pschitomni łódźnicy (matrosojo) horje lěžechu, zo bychu palace kruchi zwotorhali, hdźež móžachu so lochcy wuhaschowacź, tłóczesche so zastróžena mnohoscź k cyrkwinym durjam. Pschi tym bu 14 parschonow powalenych, kiž buchu pak hnydom do smjercźe zateptani pak po někotrych hodźinach (schtundach) zemrjechu. Wysche toho je wjele ranjenych.

Z Roma. Adventski a póstny prědař (kapucinař) je wot bamža porucźnoscź dostał, zo by so na prědowanja we łacźanskej (nic italskej) ryczi pschihotował, dokelž změje wjele cuzych biskopow a duchownych bjez poslucharjemi, kiž tehdom koncila dla w Romje budźa.

Jendźelska. Lady (knjeni) Murray, dźowka wójwody z Montrose je do katholskeje cyrkwje pschestupiła.

Turkowska. Katholska cyrkej w ranischich krajach pschihotuje so na koncil

nětko pschez dźerženjo provincialnych koncilow, na kotrychž so wosebje jedna, kak bychu so schismatiscy (wot bamža wotdźěleni kscheścźenjo, kiž su we wuczbach wěry nimale z nami pschezjene) zasy z katholskej cyrkwju zjenocźili. Tajki koncil dźeržesche hižo arcbiskop we Smyrnje (w Małej Asii), hdźež běchu diöcesy Smyrna, Korfu, Naxos a japoschtolski vikariat Konstantinopla zastupjene. Armenisti patriarch wotewri 17. julija w Konstantinoplu koncil zjenocźenych armenskich kscheścźanow. — Pschecy wjacy bołharśkich Słowjanow zjenocźuje so z naschej cyrkwju. Biskop Popow swjecźesche 9. meje w Adrianoplu zasy nowu cyrkej za nich. — Trappistojo dostachu wot sultana dowolnoscź, zo smědźa so w Turkowskej zasydlicź a woni su nětko pschez 1000 kórcow pustoho kraja w turkowskej Khrowatskej kupili, kotryž chcedźa do płódnych rolow pscheměnicź.

Połnócna Amerika. Bjez tym zo skoro wschitke knježeŕstwa w starych statach Europy so prócuja klóschtry potłóczowacź abo je pscheścźěhacź, zadźerža so krajne a měschcźanske wyschnoscźe wulkeje połnócnoameriskeje republiki cyle pschecźelnje. Nic jenož, zo klóschtyrske rjady, kaž wschě swětne towaŕstwa po zakonju swobodnoscź wužiwaja (bjez toho, zo by so stat do nich měschał), ale wone wjele wjacy wschelakim rjadam, kiž so za wschelake potrěbnoscźe luda (kaž schule, khěže za khorych a zestarjenych atd.) myto a podpjeru w pjenjezach dawaja. Tak je zakonje dawaca zhromadźizna (sejm) stata New-York w poslenim posedźenju tele dary za katholske wustawy pschizwoliła: za dotwarjenjo syrotnoho domu mikoscźiwych sotrow (kaž spomnichmy) 50,000 dollarow, potom za Franciskushospital 5000 dollarow, za syrotny dom s. Józefa 5000 dollarow, za asyl dominikanaŕkow runje tak, za sotry najswjecźischeje wutroby w Manhattanvillu 10,000 doll., za syrotny dom s. Schcźěpana 5000 doll., za sotry s. Józesa 5000 doll., za dom dobroho pastyrja 15,000 dollarow.

Połnócna Amerika. Z cyła je tudy nětko 119 mužskich a 330 žónskich klóschtrow. Skoro wschě rjady a zjenocźenstwa su w nich zastupjene. Samo trappistojo wobsedźa tu dwě abtowni w statomaj Kentucky a Jowa.

Naležnoscźe towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 256. Hana Pjechowa z Krěpjec; 257. žiwnoscźeŕ Jan Handricka z Pancźic.

NB. Jeli móže něchtó prěnje cźisto Póska toho lěta, kotryž sebi jón njekhowa, snadź parowacź, je lubje proscheny, zo chcył je k wužitkej towaŕstwa nam zasy daricź. Prěnje cźisto my mjenujcy wschelakim wosebje na knihikupskim pucźu na pokazanjo scźelemy, tohodla je nam wuschło.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschcźeny: Jan Anton, s. krawca G. Adama z B. — Zemrjetaj: Jan Jakub, s. J. J. Larasa z Dźěžnikec, 2 l. 7 měs.; Jan Jurij, s. Boscźija Žofki z Budyschina, 5 měs.

Cźischcźał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski čzasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 17. **4. septembra 1869.** **Lětnik 7.**

Hischcze słowczko wo koncilu.

„Hladajcze so psched falschnymi profetami, kiž k wam pschińdu we wowczich drastach, znutska pak su torhace wjelki; z jich płodow jich spóznajecze" — tak napomina nas Boži syn. Kajki dźak smy jomu za tule wuczbu dołżni, hdyž widźimy, zo wosebje w naschim czasu tak wjele falschnych profetow na swěcze postawa, kotsiž hako po zdaczu dobri pschez slubjenjo wopaczneje zbóżnoscze a pschez zełżane staranjo za zbožo człowjekow wjele njezboża pschihotuja!

Rozswětlenjo, swobodnoscz, pokroczenjo a druhe rjane mjena su ta wowcza drasta, pod kotrejž czile falschni profetowje swoju wjelczu naturu potajeja, kiž wědomnje abo njewědomnje z djabołom zjenoczena niczo druhe nježada, dyžli wukorjenjenjo kschesczanstwa a katholskeje cyrkwje; pschetož jich wotmyslenju niczo bóle napschecźiwo njesteji, dyžli ta wot Božoho syna k swjatoscenju człowjestwa założena cyrkej.

Njepóznajemy w tym tón samy skutk, kotryž je djabol hižo w paradizu wuwjedł, hdyž Jěwje prajesche, zo budze wona pschez wužiwanjo zakazanoho płoda Bohu runja, bjeztymzo so z tym do najhłubschoho hubjenstwa czisny, z kotrohož njeby žane wumoženjo było, hdy by je Bóh sam we swojej smilnoscži njepóslał? Zawěrno, to je ta sama łža, kiž so w paradizu djabołej tak derje radźi a kiž wón wot toho czasa stajnje nałožuje a pschez swojich pomocnikow, złych ludźi na zemi, nałožowacz dawa.

Njesměmy sebi myslicz, zo běsche tamne zjenoczenstwo filosofow we Francózskej w zańdźenym lětstotku, kotrohož stawy so zjawnje „bratsja Beelzebuba" mjenowachu a katholsku cyrkej a cyłe kschesczanstwo zaniczicz chcychu, poslenje tajke zjenoczenstwo. O ně! Tamni filosofowje drje su wumrjeli, ale jich knjez, kotromuž słužachu, djabol sam, je hischcze žiwy. Jenož joho słužownicy su nětko druzy.

Tež waschnjo napadowanja je so pscheměniło. Dokelž zjawnje wjacy njeń-

dźěsche, spytuje to djabol nětko z lesczu a skradźu. Tola traje wojowanjo we wschěch krajach dale a wjedźe so z tajkej wutrajnosczu a wobstajnosczu, kotraž by lěpscheje wěcy hódna była a kotraž dyrbjała derjezmyslenym pschikład bycz we wojowanju za cyrkej.

Wojuje pak so wosebje pschez schpatne pisma, czasto ze zekźanym mjenom katholskich, zo bychu kźě a pschiskodźenja pola katholikow skerje pschistup měłe. Zo tajcy wopak njespekuliruja, wuczi nazhonjenjo.

Złym wojuje so druhdy lěpje, dokelž jim zdźadźa so wschitke tež njesprawne srědki dowolene, kaž kźě, jebanstwa, pschiskodźenja. Czim khroblischo kźa, czim skerje nadźija so woni dobycza. Tomu napscheczíwo pak cyrkej njemóže a njesmě žadyn druhi srědk nakożecz, dyžli móc wěrnoscze.

Haczrunje je mnohoscz złych sama na sebi hižo wulka, pomha jim tež wulka czrjóda liwkich a njerodnych, kotsiž w czasu tajkich wojowanjow wotpohladanja złych spěchuja. Woni drje jenož zrědka hako njepscheczelojo cyrkwje a dobrych wustupuja, ale mjezy, kotrež jim boże a cyrkwinske kaznje stajeja, su jim pschejara wuzke, a dokelž jim djabol a joho pschiwisk rozschěrjenjo tychle mjezow lubi, dha podpjeraja woni joho wotmyslenja hacz do wěsteje měry, najbóle tak dołho, hacz wulke podawki jim wocži wotewrja, hdźe prócowanja złych skónczńje wjedu. Wjele z nich potorhnu so sobu do zahubjenja, wjele pak jich tež wěrne wobroczenjo wobzanknje. Tajke běsche wojowanjo złych pscheczíwo dobrym pschecy, tak skónczi so wone we wulkej francózskej revolucii a tak skónczi so tež nětko zasy!

Zawjedźenju złych a jich falschnych profetow njemóže a njesmě cyrkej boża próznje pschihladowacz; wona po božej poruczności rozwuczuje swojich wěriwych a tež wschitkich druhich, kotsiž chcedźa jeje hłós słyschecz, bjez pschestacza, we czim prawe rozswětlenjo a pokroczenjo człowjestwa wobsteji, a kak ludy k wěrnomu zbožu a zbóżnosczi pschińcz móža. Wona rozwuczuje wot spočatka pschez kschesczansku wuczbu a prědowanja, pschez pastyrske listy biskopow a bamžow, a skónczńje pschez powschitkowne cyrkwine zhromadźizny abo koncile.

Za derjezmyslenych dosaha rozwuczenjo pschez jenotliwoho duchownoho, ale wone njedosaha pscheczíwo njepscheczelam. Tu wubudźa wone jenož hněw a zazłobjenjo. Tohodla widźimy, zo w někotrych krajach duchownych sudźa a schtrafuja, hdyž czistu wěrnoscz praja a lud tak rozwucza. Z tym chcedźa wschěch dobrych k mjelczenju nuzowacz, tych złych pak khroblischich sczinicz.

Wjetschu ważnoscz dostawa cyrkwinske powuczenjo, hdyž wot biskopow wukhadźa, dokelž we nich mamy nastupnikow swjatych japoschtołow. Tola njepscheczelojo Boha a cyrkwje njeczescza ani katholskich biskopow a jich wuprajenjo, ale tež jich woni wotsudźuja. W druhim kraju zasy wjedu tajkich biskopow sta mili do wuhnanstwa. To ma tak dołho tracz, doniž w tamnym cyłym katholskim kraju žadyn biskop wjacy njebudźe, žadyn wozjewjeř wěrnoscze a napominař psched falschnymi profetami.

A dokelž móhli pschi tym lěta dołhim zapuscženju pschez satana a joho słužownikow tež derjezmysleni, kotsiž pak njejsu wo wěrje doscz rozwuczeni abo hewak doscz krucze stejacy, lochcy zabłudźicz a khabłacz, dha je hižo psched lětami tež bamž,

naměstnik Khrystusowy na zemi, kotromuž hako najwyschschomu wučerjej cyrkwje njezmólniwosćz we wěcach kscheschćanskeje wěry pschisteji, tohorunja swój hłós pozběhnył a we tak mjenowanym syllabusu cyły rynk wopačnych a bjezbóžnych wučbow falschnych profetow hako tajkich pomjenował a psched cyłym swětom začisnył.

Tole wuskutkowa, zo wschitcy wěriwi a druzy derjezmysleni ludźo jasnje wjedźachu, kotre su wučby falschnych profetow a psched kotrymi maja so hladacź. Woni běchu nětko zakitani, zo njebychu wědomnje abo njewědomnje pschiwisnicy falschnych profetow byli. Dalischomu rozschěrjenju a zapuscźenju pschez falschnych profetow běsche tak mócnje zadźewane pola wschitkich, kotsiž su dobreje wole.

To pak spóznachu a začuchu tež pschiwisnicy hele na zemi. Woni widźachu, zo ze zaničenjom wěry a kscheschćanstwa nihdy do prědka njepóńdźe, doniž Rom a bamž wobsteji. Směmy so potajkim hischćze dźiwacź, hdyž widźimy, zo so helske mocy ze słowom a tež z brónju pschecźiwo Romej a bamžej pozběžechu?

Hubjeńscho dyžli duchownym, kiž buchu wotsudźeni, hórje dyžli biskopam, kiž buchu do wuhnanstwa póskani, by so bamžam zeschło, hdy bychu joho do swojeje mocy dóstacź móhli. Wschak je doscź znate, zo bu hižo wjacy krócź wotmyslene a spytane, bamža skóncowacź.

Tola dźak božej prědkwidźownosćźi, bamž je dotal samostatny swětny knježiczeŕ a wobsedźi hako tajki nic jenož město Rom, ale tež kruch kraja, cźohoždla so wotsudźenjo a wuhnanstwo diktirowacź njehodźi. Tohodla dyrbjesche Rom pschez rubježnikow dobyty a bamžej poslenje samostatne wobsedźenstwo wzate bycź. Bóh dopuschćźi drje wschitke pschihotowanja, ale wón pohnu katholskich a tež druhowěriwych*), zo z dźěla sami k zakitanju swjatoho wótca pschikhwatachu k wotwobroćenju njepscheczelskeje mocy, z dźěla pak z pjenjezami bamža a cyrkej božu podpjerachu. Tymle sprawnym prócowanjnm njepobrachowasche žohnowanjo; pschetož rubježniske cźrjódy buchu pola Mentany nazymu 1867 pobite, tak zo nětko njejsu žadyn nowy pospyt zwažili.

W potajnym pak wězo dźěła so na bjezbóžnym skutku cźěmnoscźe dale. Dokelž dha nětko zwonkowna móc žane wuhlady na dobycźo nima, wojuje so bjezthym na duchownym polu dale, wosebje pschez njepscheczelske pisma, kotrež njepschestawaja, bamža, cyrkej a wěru a wscho, schtož z tym hromadu wisa, hanicź a wusměschicź, a pola wěriwych a njewěriwych wohidne scźinicź.

Hako dopokazmo toho budź prajene, zo samo w Sakskej bamža, dokelž so wot katholikow zakitacź a sprawnje wobaracź dawa, wobskorźowachu hako krjewjelacźnoho tygra a mordarja, bjezthymzo tamne rubježne cźrjódy za swoje zakhadźenjo žanoho poroka njedostachu.

Njespóznajemy w tym falschnych profetow, wo kotrychž Isaias praji, zo zło dobre a dobro złe mjenuja, zo pócźiwoscź do njepocźinka a njepocźink do pócźiwoscźe pscheměnjeja?

„Hladajcźe so psched falschnymi profetami — z jich płodow jich spóznajecźe," praji syn Boži.

(Skóncźenjo.)

*) Bjez bamžowymi zuavami słuži pschez 200 protestantow.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Zo je cyrkej we wokolnosczi Baczonja wulka potrjebnosczi, su pschecy spóznawali. Tak je wschelakim Serbam znate, zo je jena knježna w klóschtrje Marijnej Hwězdže krucze a wěscze twarjenja cyrkwje w Baczonju so nadźijała. Běsche to knježna Michaela Madlena Koklic (Schokczic) z Baczonja (rodźena 23. junija 1790, klóschtyrscy zdrasczena 6. augusta 1816 a profeßka wot l. 1817), kotraž je hacz do swojeje smjercze 1845 wschelake cyrkwinske drasty a potrjebnoscze za pschichodnu cyrkej we Baczonju z wulkej prócu pschihotowała. Daj Bóh, zo bychu jeje próstwy pola Boha nětko podpjerarjow cyrkwje w Czornecach abo Baczonju wubudźiłe! Nam płaczi tale powjescz za dobre znamjo wotmyslenoho skutka.

Z Budyschina. Runje je wuschoł a póscżele so sobustawam naschoho towarstwa sedmy zeschiwk wjetschich knihow „Ziwjenja Swjatych" wot H. Duczmana. W nim nadeńdźesch najprjedy dokonczenjo wotdźělenja: Poslenje wopory pod knjejstwom pohanstwa w romskim khěžorstwje (w lětach 305—311). Tu su wobschěrnischo tute ziwjenja wopisane: s. Khatyrna, s. Fileas, s. Pamfilus, s. Pětr Apselam, s. Lucian. Na to sczěhuje nowe wotdźělenjo: Swjeczi boži z czasow prěnjoho kscheszczanskoho khěžora Konstantina Wulkoho (313—337). Jow su czile swjeczi bliže naspominani: s. Błažij, ss. schtyrcyczo wojacy, s. Alexander, swjata Helena (pschi tym so namakanjo a powyschenjo swjatoho kschiža wopisuje), s. Mikławsch, s. Sylvester. Druhe nowe wotdźělenjo rěka: Czas zjenosczenoho knjejstwa Konstantinowych potomnikow (337—395). Tudy pschedwjedu so najprjedy swjeczi pustnikojo a mnichojo, kaž s. Pawoł, s. Pachomius, s. Antonius, s. Abraham, s. Hilarion, s. Makarius, potom pak wojowarjo napscheczo błudnowěriwym Arianam, kaž s. Eusthatius, s. Mójzes, s. Frumentius, a skónczńje wopory z persiskich pschesczěhanjow, kaž swjataj Jonas a Barachisius, s. Simeon, swjata Tharbula, s. Akepsimas atd. Tež je kruch prěnjoho pokazowarja pschidaty. Smy pschepokazani, zo budźe so tež tónle zeschiwk wosebje spodobacz.

Z Budyschina. Nasch Posoł je w poslenich tydźenjach z někotrych stronow popschimany byl; tola my tych napadowarjow tón krócz pschepuschczimy, dokelž woni nasche słowa falschnje pschełožuja a wukładuja a nam so nochce, jich dopisy w cuzych nowinach porjedźecz. Tak je na pschikład jedyn w drezdźanskich nowinach na stronje 120 naschoho Pósła stejace słowa „Ale pomału, hólcy atd." pschełožił: „Aber langsam, ihr Buben," hacżrunje poslenische słowo tola woznamjenja němske: Burschen, Jungen, junge Leute! Buben = hólczisła. Tola doscz!

Z Budyschina. Nasch hnadny k. biskop je so zaúdźenu póndźelu do města Fulda podał na zhromadźiznu biskopow Němskeje. Biskopja su sebi tele město k swojim zhromadźiznam wuzwolili (kajkež chcedźa kóždej dwě lěcze dźeržecz), dokelž je tam row swjatoho Bonifaca, japoschtoła Němcow.

Z Wotrowa. Nasch k. farar Wels je so 19. augusta z kupjelow Salzbrunna z Boha strowischi domoj wrócził. Kaž słyschimy, chce so dospołnoho wustrowjenja dla do Schwajcarskeje podacz.

Ze Sernjan. We zańdźenym měsacu dósta nascha wjes nowu pychu. Nasche hnadne knjejstwo, wysokodostojna knjeni abbatissa Edmunda Mai w klóschtrje Marijnej Hwězdźe dari nam mjenujcy na město staroho swjatoho kschiža jedyn nowy a jara krasny. Za to budź tudy najwutrobnischi dźak wuprajeny. Wěsćze budźemy my kaž tež naschi potomnicy pschi pacźerjach psched swjatym kschižom z dźakownej modlitwu na hnadnych dawacźerjow spominacź.

Z Marijneje Hwězdy. Dla stajnych wobskorźowanjow we wschelakich nowinach je 19. augusta generalny statny rycźnik Dr. Schwarze z Dreźdźan nasch klóschtyr pschepytował. Wón je so pschez pscheskyschowanjo błudneje a na duchu khoreje laiskeje knježny Dionysije (rodź. 1810 w Schlackenwerthu a wot 1838 profeßki), kaž tež służownicow a druhich ludźi, kiž su ju cźasto widźeli, cyle pschepokazał, zo su tamne nowiny na klóschtyr khali a so pschiskodźeli. Dionysia njeje na žane waschnjo skorźiła, hako bychu w klóschtrje złě z njej zakhadźeli; wona sej tam khwali a cźaka w swojej błudnoscźi na to, zo budźe sama abtysa. Psched lětami, hdyž bě wona druhdy dźiwja, chcychu ju po lěkarjowej radźe a po dostatej dispensy do wustawa za khorych na duchu do Prahi wotwjezcź, ale wona je tehdom k. probsta a hnadnu knjeni jara prosyła, zo bychu ju w klóschtrje wobkhowali. To je wscho wokoło klóschtra derje znate; pschez k. Dr. Schwarze su nětko wschitko tež w dalokich stronach zhonili. Někotre nowiny pak so pschecy hischcźe spokojicź nochcedźa.

Z dreźdźanskeje diöcesy.

Z Chemnitza. Póńdźelu 30. augusta swjecźesche k. Jan Weiß, prěni wuczeř tudy, swój 50lětny zastojnski jubilej. Joho Majestoscź spožcźi jomu slěbornu medaillu zasłužbnoho rjadu.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Nascha wosada je njesměrnje wulku schkodu cźerpiła, k. kapłan Pětr Schokta je nas wopuschcźił a dostanje něhdźe w Schlezynskej faru. Bóh wě, kajkoho duchownoho nětk dostanjemy. Tak wjele je wěste, zo je tudy Serb wjele wužitnischi hako Němc; pschetož wosada je z wjetschinu serbska a spowjednych ludźi je serbskich njepoměrnje wjele wjacy hako němskich. Za wosadu a duchownstwo je njesprawnoscź, jeli Němc sem pschińdźe. Serb pak móže tež Němcam słužicź! Wot missionarow so žada, zo rycź tych dospołnje rycźa, k kotrymž su póslani. My Serbja žadamy tež serbskoho duchownoho; pschetož w duchownym nastupanju je serbska rycź runje tak wosobna kaž němska. O njezbóžne spocźinanjo tych, kotsiž su kulowsku wosadu w lěcźe 1821 budyschinskej diöcesy wottorhnycź a Wrótsławej podcźisnycź pomhali!! Božo pomhaj!

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Barlina. Nowiny powjedachu, zo je 8. augusta pšched nowym dominikanskim klóschtrom hara była, zo su tam wokna rozbili, durje wułamali atd. Tehdom pak to niczo wěrno njeběsche; nowiny chcychu z tym jenož barlinski lud k tajkomu něčomu wabicz. To so jim radži, někotre dny pozdžischo bu klóschtyr na tajke waschnjo wobschkodženy. Načinjenu schkodu (3000 toleri) zapłaczi nětko město Barlin.

Z Mnichowa. Zańdženy měsac bu tu prěnje civilne mandželstwo pšched měschczanskim sudnistwom wobzanknjene, hdžež běchu schtyri wschelake wuznacza zastupjene; sudnik bě katholik, wěrowanaj běschtaj deutschkatholikaj, jedyn swědk bě protestant a druhi žid.

Z Prahi. Pschi poslenim wulkim processionje, kotryž wot jow do Welehrada jědžesche, wobdžěli so z Prahi pschez 400 ludži a na puczu hacž do Hradischcza w Morawje zroscze wón na 700. Wot tam dźěsche procession 18. augusta pěschi pod wjedženjom archiskopa kardinala Schwarzenberga. Arcbiskop Fürstenberg z Olomuca běsche hižo we Welehradže. Luda zhromadži so tam tehdom wokoło 16,000. Prědowanja běchu czěske a němske.

Z Krakowa. Tej dwě knježnje karmelitcy, kotrejž běschtej dla pschepytanja w sudniskim jaiwje, stej zasy puschczenej a do swojoho klóschtra wotwjedženej. Knježna Borbora Ubrykec je tež w schpitalu dale na duchu khora. W krótkim wozjewi drje sudnistwo w Krakowje, hacž je woprawdže wotsudženja hódnu winu na tymaj knježnomaj namakało. Byrnje pak tež cyle njewinowatej byłej spóznatej, su njepschecželojo klóschtrow a katholskeje cyrkwje swoje wotmyslenjo docpěli pschez tu haru, kiž su po wschim swěcze načinili.

Z Regensburga. Zańdženy měsac běsche tudy zhromadžizna němskoho hudžbnoho towarstwa s. Cäcilije. Pschez 400 pschecželow cyrkwinskeje hudžby (musiki) běsche pschischło, bjez nimi tudomny biskop, potom swjeczacy biskop z Kölna a khapalni mischtrojo wschelakich biskopskich cyrkwjow. Bamž wudžěli telegrafisch žohnowanjo prócowanjam tohole towarstwa.

Z Roma. Sal za koncil budže w połnócnym dźěle vatikanskeje cyrkwje, k lěwicy wot woltarja nad rowom s. Pětra. Wot tohole woltarja póndže 8 skhodženkow k zastupjenju do sala. W połcyrklu budža tam sydła we 8 rynkach, z kotrychž budže pschecy jedyn wyschi hacž druhi. Sczěny budža z tapetami wupyschene a tež z nobrazami bamžow, pod kotrymiž su prjedawsche koncile dźeržane byłe.

Z Roma. Wot 1. februara 1870 budže tudy wustajeńca cyrkwinskich wěcow ze wschěch krajow. Wona ma tak dołho tracz kaž koncil.

Z Roma. Najnowsche powjescze praja, zo su jenož sydomnaczo biskopja so zamołwjeli, kiž na koncil pschińcz njemóža.

Italska. Swobodne murjeństwo je tu jara rozschěrjene. Hłownej loži (kaž woni swoje zhromdžischczo mjenuja) we Florencu je 150 loži poddatych, z kotrychž 21 we wukraju skutkuja, wosebje w Egipskej a Turkowskej. Neapel ma 7 loži, Palermo 7, Florenc 4, Venedig, Genua a Milano po 2; w Sicilskej je z

cyła 20 loži, we Venedigskej 4, w Sardinskej 6, w Lombardskej 5 a w Piemontskej tež 5.

Jendželska. W Londonje je nětko 50 katholskich cyrkwjow, kotrež su swjate dny pschepjelnjene. Katholske wobydleństwo pak tam tak pschibjera, zo tysacy wěriwych dla pobrachowanja cyrkwjow abo wulkeje zdalenoscze wot nich njemóža Božim słužbam pschitomni bycz. Tohodla napomina arcbiskop Manning z pastyrskim listom swojich poddatych, zo bychu nowe cyrkwje, khapały a schule twarili. Pschez wopory luda a duchownstwa bu w tamnischej diöcesy wloni 11 cyrkwjow natwarjenych.

Rusowska. Nadrobne powjescze wo zběhnjenju katholskoho biskopstwa Mińsk su tele. Dzeń 3. augusta pschińdže grofa Sievers, pod kotrohož należnoscze katholikow a židow słuscheja, do města Wilna. Tam powoła wón biskopa z Mińska, k. Wojtkiewicza, kaž praji, na rozrycženjo. Biskop niczo zło sebi njemyslo, jědžesche tam bjez pschewodžerstwa. Ale we Wilnje wozjewichu biskopej grofa Sievers, guverneur Potapow a general Bagration: „wola khežora Alexandra II. je, zo ma khatholska diöcesa Mińsk zańcz.“ Nakhwilne wjedženjo diöcesy bu prälatej Zylinskomu pschepodate, kotryž hacz dotal tež diöcesu Wilna zarjaduje, haczrunje k tomu cyrkwinscy postajeny njeje. Biskopej Wojtkewiczej bu bydło pschipokazane w hrodže wuhnatoho biskopa Krasinskoho a jomu prajene, zo so za diöcesu Mińsk wjacy staracz nima. Na to proschesche biskop, zo by směł na krótki czas do Mińska pucżowacz k zarjadowanju duchownskich należnoscži. Tole bu jomu najprjedy dowolene; tola viceguverneur Nikitin w Mińsku běsche bjez tym guverneurej do Wilna powjescz póslał, zo chcedža tamnischi katholikojo swojoho biskopa pschi joho pschikhadže sławnje powitacz. Tohodla powoła guverneur Potapow znowa biskopa Wojtkiewicza a rjekny: „Dowolnoscz k pucżowanju do Wilny njemóže so dacz; w bližschich dnach pojědu sam do Mińska a potom móžecze mój pschewodžer bycz.“ Tola Potapow jědžesche nazajtra do Grodna a telegrafirowasche do Wilny, zo je wotmyslene pucżowanjo do Mińska puschcził. Duž sedži nětk biskop Wojtkiewicz kaž jaty we Wilnje, runja samogitskomu biskopej Wołonczewskomu. Tež tutón bu, kaž w swojim czasu pisachmy, ze swojoho sydłowoho města do Kowna, kotrež njesmě wopuschczicz, powołany a nima niczo wjacy rozkazowacz; guverneur jomu ani njedowoli, zo směł nowych młodžencow do swojoho seminara bracz. Duchownych je tam hižo jara mało. Hdžež duchowni wjacy njejsu, tam pschewjedu potom lud k schismatiskej wěrje. W Mińsku je tež kapitl zběhnjeny, biskopska cyrkej je nětk farska. We Wilnje pscheměnjeja jenu katholsku cyrkej po druhej do schismatiskej.

Połnócna Amerika. W Brooklynje njedaloko New-Yorka poswjeczi biskop Loughlin 18. julija prěnju cyrkej za francózskich katholikow; tón samy dzeń bu w Hobokenje zakładny kamjeń k nowej klóschtyrskej cyrkwi rjada passionistow położeny. — Jesuita Weninger, sławny missionar a spisowař, prawy japoschtoł Němcow w Americy, je so ze Chicago na missionske pucżowanjo po nowej železnicy Pacific (kiž prěki pschez połnócnu Ameriku wjedže) do Kalifornije podał. W tamnischim měscze San Francisko skutkuja jesuitowje jara zbožownje; wysche toho maja kollegium we San Jose. Tež franciskanarjo tam su. — We Milwaukee budža kapucinski klóschtyr twaricz.

Z Jeruzalema. Marquis (grofa) of Bute, kotrohož wobroczenjo k naschej cyrkwi smy pšched dlěschim czasom wozjewili, je sem pschipuczowak z dżakownoscze za to, zo je jomu Bóh jasne swětło katholskeje wěry zeskhadżecz dak. Tohodla je wón tudy tež wulkotny schpital za wusadnych zakožik. Tohorunja je missionarej Belloni za syrotnu khežu w Bethlehemje 10,000 frankow k kupjenju polow darik.

Australia. Biskop Maigret ze Sandwichskich kupow pschijědže njedawno do Francózskeje, zo by so wottam do Roma na koncil podak. Hdyž chcysche z kupow wotpuczowacz a na mórskim brozy stejesche, pschindže wjele tamnischich wot njoho kschczenych ludži k njomu a wokachu: „Wótce, wostań z nami, njewopuschcz nas!“ Hdyž próstwy niczo njepomhachu, dachu tola biskopej list sobu do Roma, w kotrymž bamža proscha, zo by jich biskopa dokho pschi koncilu njedżeržak, ale joho bórzy zasy na jich kupy póskak. Tónle missionski biskop je w lěcze 1834 z Francózskeje do Australije wotjěk a njeje hacz do lětuschoho hischcze žanu železnicu widżak.

Należnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk 258. kubleř Handrij Guda z Hornjeje Kiny; 259. gymnasiast Jakub Schkala w Prazy; 260. kubleř Jakub Kral z Koczinje; 261. kubleř Mikławsch Wjenka ze Serbskich Pazlic; 262. kubleř Ernst Lenisch z Njebjelczic; 263. rězbar Jan Pětschka z Budyschina; 264. Pětr Kral z Bronja; 265. Mikławsch Žofka z Bronja; 266. Jurij Grósman z Kuha.

Dobrowólne dary: Mikławsch Wjenka z Pazlic 2 nsl.; Ernst Lenisch z Njebjelczic 15 nsl.

Smilne dary (k dalewobstaranju): z Wotrowa za zawostajenych po zasypnjenych w plauenskim grundże 3 tol. 13 nsl. 5 np.

NB. Jeli móže něchtó prěnje czisto Póska toho lěta, kotryž sebi jón njekhowa, snadž parowacz, je lubje proscheny, zo chcyk je k wužitkej towarstwa nam zasy daricz. Prěnje czisko my mjenujcy wschelakim wosebje na knihikupskim puczu na pokazanjo sczelemy, tohodla je nam wuschło.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczena: Marija, dź. žiwnosczerja Pětra Delanka ze Stoneje Borschcze. — Zemrjeczi: Marija Hedwig, dź. zankarja K. A. Klingsta z B., 1. l. 3 n.; Fr. Franc, s. K. Poppa, 11 n.; Jan Bohuwěr Bisold, schtrymparski, 20 l. 6 měs.; Pětr Mužik, měschczan, khežnik a pólnik z B., 67 l. 3 m.

Z Radworja. Kschczeni: Marija Madlena, dź. Jana Rynča z Brěmjenja; Marija Madlena, dź. Mikławscha Žofki z Bronja; Pius Joachim, s. Schczepana, Zosela z Měrkowa; Jakub, s. Jakuba Ledźbory z Kamjenej. — Zemrjeczi: Mikławsch, s. Jakuba Pjecha z Nowoho Bronja, 18 dnj.; Marija, m. Mikławscha Hrehorka z Lutowcza, 67 l. 6 m. 3 tydź.; Jurij Frencel z Lutowcza, 62 l. 5 m. 15 dnj.; Marija, m. Jana Schilki z Czornoho Hodlerja, 66 l. 7 m.; Mikławsch, s. Mikławscha Wawrija z Radworja, 7 l. 24 dnj. — Wěrowanaj: Michak Hrehork z Radworja, z Marija Kaschporec ze Zdźerje.

Czischczak L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cisło 18. **18. septembra 1869.** **Lětnik 7.**

Hischcze słowczko wo koncilu.

(Skónczenjo.)

Měnja drje derje a sprawnje z rozswětlenjom, ze zdźěłanosczu a ze zbožom człowjekow czile falschni profetowje, kotsiž jich najwyschschoho a wot Boha stajenoho wjerćha, jich najwyschschoho wuczerja, pastyrja a duchownoho wótca tak rady wotstronicz chcedźa?

Dwaj knjezaj wojujetaj wo knjejstwo na swěcze, Bóh a djabol. Zo pak czile falschni profetowje Bohu njeskuža, spóznaje samo slepy; potajkim wědomnje abo njewědomnje djabołej; pschetoz: „Schtóz njeje za mnje, tón je pschecziwo mi.“

Hdyž wustojny a swědomity wójskawjedźiczeř zakitanjo wótcnoho kraja, swojoho krala a knjeza, joho poddanow a jich zamoženja dowěrjene dostanje, pschihotuje so wón starosczjiwje k wójnje a njezakomdźi niczo, schtoz wědomnosczj a nazhonjenjo poruczatej. Doniž njeje wobronjenjo dospołnje skónczene, stara so wón jenoz wo tajke zarjadowanja, zo joho njepscheczel njeby nahle nadpanył a jomu schkodźicz móhł; wón so jenoz wobara a hakle po dokonjenju wschěch pschihotowanjow wustupi sam hako pschimacy a nadpadowacy, zo by njepscheczela pschez jenu rozsudnu bitwu porazył a tak swojomu wótcnomu krajej zohnowanjo měra zasy wudobył.

Podobnje kaž tudy w swětnym nastupanju, stanje so nětko w duchownym. Pschez dołhe lěta je so wjerch nascheje swjateje cyrkwje pschecziwo nadpadam swojich njepscheczelow takrjec jenoz wobarał, hdyž so starasche, wot wěriwych kscheszanow, poddanow swojoho njebjeskoho knjeza, wschitku schkodu zawjedźenja a natyknjenja pschez wuczby falschnych profetow zdalowacz; nětko pak dyrbi pschez powschitkowny koncil t. j. zhromadźiznu biskopow cykoho katholskoho swěta w zjenoczenju z bamzom hłowna bitwa bita byczz.

Zo bychmy trochu zapschijeli zhromadźenu wědomnosczj koncila, dopomńmy so,

zo hižo jedyn duchowny we swojim zastojnstwje dobre a złe strony cžłowjecžeje natury a wutroby, kaž jeje duchowne potrěbnoscže w někotrych lětach cžasto lěpje spóznaje, dyžli někotryžkuli druhi cžłowjek za cžas cyłoho žiwjenja.

Schto pak je nazhonjenjo duchownoho pschecžiwo nazhonjenjam biskopa, kiž ma należnoscže a potrěbnoscže cyłoho kraja wobkedžbowacž a spokojicž?

Kajke nazhonjenja a wědomnoscže hakle zjenoscža so w parschonje swjatoho wótca, kiž hižo wjele lět należnoscže a potrěbnoscže cyłoho swěta pschewidži, je w swojej japoschtolskej horliwoscži ženje z wocžow njepuschcži a w tym nastupanju takrjec wschědnje z Bohom so wuradžuje?

Katholske kscheschcžanstwo ma pak na 1000 biskopow a wschitcy su wot bamža pscheproscheni na koncil, a wschitcy, kiž njejsu pschez khoroscž, starobu, wuhnanstwo abo druhe zadžewki wotdžerženi, budža pscheproschenju najwyschschoho pastyrja rady poslušchni a pschiidu na koncil.

Kak bohate spóznacžo cžłowjekow a jich potrěbnoscžow, kajka nazhonjenoscž we duchownych należnoscžach, kajka pobožnoscž a pócčiwoscž budže w tejle zhromadžiznje zjenocžena?! Móže so, hdyž jenož z cžłowjecžoho stejischcža to wopomnimy, tejle zhromadžiznje druha porno stajicž a z njej so měricž?

Dopomnimy so nětko hischcže, zo je tejle zhromadžiznje hako tej wucžacej cyrkwi po zjawnym wuprajenju Khrystusowym Duch swjaty pschidaty, kotryž ju wosebje wjedže, regiruje a wschitku wěrnoscž wucži, kotryž chce pschez tule zhromadžiznu cyłomu cžłowjestwu wozjewicž, schto ma so we wschelakich wědomnoscžach, hdžež so z božim zjewjenjom dótkaja, hako wěrnoscž pschiwzacž a wuznawacž, abo schto ma so hako błud wostajicž a zdalowacž. Njedyrbja wuprajenja tajkeje zhromadžizny kóždej wěrnoscž pytacej wutrobje najwjetschu wěstoscž a spokojnoscž poskicžicž, kotraž so na swěcže myslicž hodži, a njedyrbja wone najwěscžische prawidło za nasche rozsudženjo a cžinjenjo bycž?

A hdyž tale zhromadžizna kžu a jebanstwa falschnych profetow wotkryje a je z wotsudženjom zacžisnje, njespóznaje w tym kóžda wěriwa wutroba wusudženjo, kotrež je Bóh sam něhdy na nich wuprajił?

Njebudža srědki, kotrež tale zhromadžizna k pschisporjenju a spěchowanju kscheschcžanskeje wěry a kscheschcžanskoho žiwjenja wukaza, nic jenož cžłowjecžej naturje pschisprawne, ale tež cyle pschihodne k dospěcžu wotmyslenoho postajenja pola wschitkich, kiž su dobreje wole k nakoženju tychle srědkow?

Schtó mohł jenož něschto z toho prěcž, bjez toho zo by sobu njezapřěł wěrnoscž, mudroscž a wschohomóc Jězusa Khrystusa, kotryž je najwyschschi, hacžrunje njewidžomny wjerch swojeje swjateje cyrkwje a kotryž pschi njej do skónčenja cžasow wostacž swjatocžnje pschislubi?

Jelizo by to wschitko njedosahało, nas wo wažnoscži koncila pschepokazacž, spóznawamy tu samu tola ze zadžerženja njepschecželow cyrkwje.

Cžile ludžo khwala rady nasch lětstotk hako cžas rozswětlenja a džerža so za powołanych, cyły swět, kaž praja, rozswětlicž. Pschi mudrych, rozswětlenych ludžoch so tola samo rozymi, zo wot wěcy, na kotrejž — niczo abo wjele njeje, tež wjele hary njecžinja. Kak dha so nětko cžile rozswětleni napscheczo koncilej zadžerža?

Woni wobaraja so pšched nim takrjec z nohomaj a z rukomaj. Wot wokomiknjenja, w kotrymž njewobronjeny schědźiwc Pius IX. katholskomu swětej wozjewi, zo chce koncil dźeržećź, njeje wokanjo tamnych rozswětlenych a wschitkich njepšcheczelow cyrkwje wo koncilu a pšchećźiwo njomu hischcźe pšchestało; haj wone je wjele wótrische a hórsche, cźim bóle so dźeń wotewrjenja tohole koncila bliži.

Najprjedy nałožuja wschě móžne srědki łžě, pschisłodźenja, wusměschenja a podhlada napscheczo koncilej a dawaja regentam, jich ministram a ludam radu, zo bychu na wscho waschnjo jomu zadźewali.

Potom zasy poznamjenja njewažne a hłupe wěcy hako pschedmjet (Gegenstand) wuradźenjow na koncilu a wopisuja hižo do prědka nadrobnje, schto budźe na koncilu wucźinjene, — bjeztymzo to hischcźe nichtó njewě z wuwzacźom tych někotrych bohawucźenych, kotsiž buchu wot bamža k pschihotowanskim dźěłam powołani a z pschisahu k mjelcźenju wo nich zwjazani. Tola na stronje rozswětlenych wjedźa kóźde nowiny jara wjele wo tym powjedacź abo wjele wjacy łžećź po tej zasadźe, kotruž je jedyn z njepscheczelow cyrkwje swojim pschiwisnikam pscheporucźił, mjenujcy: „zo dyrbja so jenož khroble na katholsku cyrkej pschisłodźećź, něschto pschecy wisajo wostanje.“ Hdy by so jim potajkim tež wschitko njewěriło, mysla woni, něschto so jim tola wěri a wotpohladanjo je dospěte, — katholska cyrkej je tola hanjena a ponižena.*)

Pschi tym ma so kaž pola psow, najmjeńschi blawkarjo cźinja najwjetschu haru; tak su cźasto najmjeńsche nowiny najhórschi pschisłodźerjo. Łža a pschisłodźenjo cźinićź, je lóžscha wěc dyžli wěrnoscźiwe dopokazma; hdźež dopokazma njejsu, tam dyrbja jim pschisłodźenja dopomhacź.

Z tohole wojowanja pak, kiž so pschećźiwo koncilej wjedźe, prjedyhacź so wón zapocźnje, spóznajemy nětko najjasnischo joho wažnoscź!

Wěrnoscź wostanje drje runje tak wěrna, byrnje ju jenož jeniczki cźłowjek wuprajił, kaž hdyž ju mnohoscź jenomyslnje wozjewi; tola pschezjenoscź mnohoscźe dawa wěrnoscźi wjacy mocy a wažnoscźe, nahladnoscźe a wuskutkowanja. Hdyž nětko hižo słowo bamža samoho tajku móc na cźłowjecźe zmyslenjo ma, schto zamoža hakle rozsudźenja koncila, zhromadnych biskopow katholskoho swěta w zjenocźenju z nim?

Na powschitkownym koncilu stupi wucźbam falschnych profetow nic jenož jenotliwy wozjewjeć wěrnoscźe napscheczo, ale cyła móc wěrnoscźe a jenoscźe Božeje cyrkwje. Tudy budźe tamna błudna, wot falschnych profetow rozschěrjo-

---

*) Zo so z cyła na katholsku cyrkej tak wjele łžě, njedyrbi so nam dźiwne zdacź. Móže dha sebi djabol, wótc łžě a łhař wot spocźatka, hinak pomhacź? Njedyrbjał wón, hdy bychu cźłowjekojo cźistu wěrnoscź wo katholskej cyrkwi, jeje wucźbach a zarjadowanjach zhonili, takrjec „bankrott cźinićź“ a swoje dźěło nimale zastajićź? — Zo so łžě a pschisłodźenja na katholsku cyrkej rozschěrjeja, njeje žadyn dźiw, ale ze strony djabola cyle naturske a we „swojim rjedźe.“ — Syn Boži praji: „Woni budźa měnićź, zo Bohu słužbu wopokaža, hdyž was morja“, a woprawdźe su ludźo na swěcźe, kiž bychu biskopow a duchownych radscho skóncowali, hacź jenož hanili a zatliwali, hdy by krajny zakoń jich zazłobjenoscźi mjezy njestajał.

wana myslicźka poražena, hako bychu mjenujcy wschitcy cźłowjekowje jich měnjenja byli, hako by nichtó wjacy z Romom a z bamžom njedźeržał, pschetož tudy budźe runje najwěsczischi swědkowje, biskopja cyłoho swěta pschecźiwo nim wustupowacź a dopokazowacź, zo je lěpschi a duchownje strowischi dźěl cźłowjestwa cyle hinaschoho měnjenja.

Na koncilu wustupja bamž a biskopja, cźile prawomócni nastupnicy japoschtołow, wědomni tamneje wot Khrystusa jim dateje poruczności: „Dźicze a wuczcze wschitke ludy" z ważnosczu pschecźiwo tamnym zełhanym profetam, kiž su so wuczeřskoho zastojnstwa k swojomu a ludow cźasnomu a wěcźnomu zahubjenju sami zmocowali, bjez toho zo by jim Bóh to porucził a bjez toho zo bychu potajkim z trěbnej božej hnadu wuhotowani byli. Koncil dopokaže tymle falschnym profetam, zo su woni psched Bohom (a na tym wschitko zaleźi) slepi wjedźicźerjo slepych, wo kotrychž syn Boži praji, za woboji do jamy panu.

A runje tole je, schtož falschni profetowje abo tola jich mischtyr, djaboł sam, derje spóznaje; pschetož wón njeje wot wcźerawschoho. Wón je hižo 18 powschitkownych koncilow (tejko je jich dotal było) docźakał a kóždy krócź tajke skutkowanja widźał; duž je jomu tež pschichodny tak wobcźežny, zo hižo do cźasa hacź do najhubjenschich nowinow jěd pschecźiwo njomu pluwa.

Kaźkuli ważny pak koncil je a wostanje, njedyrbi tola z tym nikak prajeny bycź, hako by wón nadobo a z jenym razom wschitko wobrocźił a pscheměnił. Kajke wosebite scźěhwki pschichodny změje, wě jenoź Bóh sam; na kóźde waschnjo pak dadźa so na njón tesame słowa nałožicź, kotrež Simeon we templu wo Jězusu praji: „Wón budźe k padej a horjestacźu mnohich."

Wschitkim mjenujcy, kotsiž so wusudźenjam koncila posłuschnje podcźisnu, budźe wón k wobkrucźenju we wěrje a pócźiwoscźi słužicź, potajkim k duchownomu horjestacźu. Tym pak, kotsiž chcedźa w liwkoscźi, sleposcźi a złóscźi wostacź, budźe k padej, dokelź so njebudźa wjacy z njewědomnoscźu zamołwjecź móc, ale ponjesu połnu cźežkotu nowoho hrěcha pschecźiwo Duchej swjatomu, kiž budźe pschez koncil k nim rycźecź.

Zo by wójskawjedźicźeř, wo kotrymž horjeka rycźachmy, bitwu dobył, so žada, zo kóždy we wójsku swoju pschisłuschnoscź cźini po swojich mocach a po swojej słužbje. A pschi tym je cźežko rozsudźicź, schto dobycźo bóle spěchuje, khmanoscź wjedźicźerja abo wutrobitoscź wojakow.

Zo by nětko koncil wocźakowane płody, wužitk a žohnowanjo pschinjesł, njeje trjeba, zo by kóždy parschonscy na nim so wobdźělił, ale zo bychu wschitcy swoju pschisłuschnoscź cźinili, kaž jim pschi wojowanju pschisteji. Za kóždoho pschistejace wobdźělenjo pschi koncilu pak je, kaž nas swjaty wótc sam wucźi, horliwa modlitwa.

Jeli ma so bitwa dobycź, dyrbja wjedźicźerjo mudre rozkazy dawacź, wojacy pak te same z posłuschnoscźu a mužnoscźu dopjelnicź.

Naschi duchowni wjedźicźerjo, wótcojo koncila, budźa swoju pschisłuschnoscź cźinicź, budźa swětej wěrnoscź, prawo a prawdu wozjewjecź, za to rukuje pomoc swjatoho Ducha. Duž dopjelńmy tež my swoju pschisłuschnoscź, zo by Bóh skutkowanjo a płody koncila žohnował.

Za wójskawjedźiczerja njeje skónčnje wscho jene, kajke brónje joho wójsko w ruchy ma, dobre abo hubjene; čźim lěpsche brónje, čźim wěsčźischa nadźija na sławne dobyčźo.

Nasch najwyschschi duchowny wjedźiczeř, swjaty wótc, je nam najlěpsche duchowne brónje do ruki dał. Dokelž mjenujcy, čźim čźisčźischa nascha wutroba wot hrěchow a jich sčźěhwkow, čźim mócnischa nascha modlitwa je, wupisa wón jubilejski wotpusk, pschez kotryž móže so kóždy wot hrěchow dospołnje wučźisčźicź, jeli poručźane wuměnjenja derje dopjelni.

Čźińmy tohodla po napominanju swjatoho wótca, a płody koncila budźa wulke a žohnowane! P. Innocenc Jawork.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Nasch hnadny k. biskop Ludwik je so 8. septembra zbožownje z Fuldy wróčźił a da jutse „słowo zhromadnych němskich biskopow" z klětkow wozjewicź. Wone je tež w serbskej rychźi čźischčźane wuschło. Wosebje wobara wone pschichodny koncil pschečźiwo falschnym wobskorźowanjam a postaja skónčnje, zo ma so wot 8. decembra tsidnjowska pobožnosčź k najswječźischej wutrobje Jěžusowej we wschěch farskich cyrkwjach dźeržečź.

Z Marijnoho Doła. „Dresdner Journal" podawa k změrowanju hawtowarjow wunoschki pschepytanja, kotrež je w naschim klóschtrje zastupnik statnoho rychźnika wjedł dla tam „zajateje knježny". Tónle kommissar je pschi zanknjenych durjach bjez swědkow wjacy hodźinow z tutej knježnu rychźał a so pschepokazał, zo su wschelake nowiny na klóschtyr kźě powjedałe. Knježna sama je ze sylzami prajiła, zo ju jara zrudźi, hdyž po 20 lětach jeje pschestupjenjo zjawnje wobrychźuja. Dalische sobudźělenja kommissara su z krótka tele. Knježna Cölestina je nimale 53 lět stara; 1. septembra 1840 je klóschtyrsch zdrasčźena a je 29. augusta 1842 swjatočźne sluby wotpołožiła. Do klóschtra je ze swobodneje wole schła, hdyž běschtaj wobaj jeje starschej zemrjełoj. Čźohodla je pozdźischo z klóschtra čźěkała, nochce wona powjedacź; wona praji, zo je tehdom čźěmno w jeje duschi było a zo njeje wjedźała, schto čźini. Kak spěschnje a bjez pschekładźenja je wotmyslenjo k čźeknjenju pschischło, sčźěhuje z toho, zo je jeničźcy w spódnjej sukni, jeičźcy a z rubischčźom wodźeta klóschtyr wopuschčźiła. Tak je tehdom w zymnej, mokrej a wětsikatej nocy wokoło błudźiła a na ranjo do jeneje khěžki, kiž do Klosterfreiheita słuscha a cyle pschi klóschtrje leži, so kłapała. Dokelž bě tak wobleczena a swoje mjeno prajicź nochcyschе, běchu sebi myslili, zo je wona paduch Krause z Čźech, kiž tehdom tam do žónskeje drasty zwoblekany wokoło čźahasche. Pschiwołanomu sudniskomu słužownikej pak so knježna bórzy wuzna a proschesche tež, zo by ju w klóschtrje wozjewił a wona tak zasy do klóschtra pschischła. Po pschiwołanju tehdomnischoho klóschtyrskoho aktuara a jeneje słužownicy bu wona we wozu zasy do klóschtra dowjezena. Tu buchu jej někotre disciplinarske khostanja abo schtrafy (kaž krótki čźas jastwa w pschistojnej cali, posčźenjo, klečźenjo) napołožene, čźomuž je so wona dobrowólnje podčźisnyła. W tym nastupanju praji wona kommissarej: „Hdyž je

wojak swojomu kralej njeswěrny, wotsudźa joho k smjerczi; ja běch tež mojim slubjenjam njeswěrna, a tohodla dyrbjach khostana bycź, pschetož tajki je zakoń." Wona wobkruczi, zo je po tamnych disciplinarnych khostanjach zasy do prjedawschich wobstejenjow zastupiła a zo jej njejsu jeje pschestupjenjo dale zaczuwacź dali. W tu khwilu je knježna khorowata. Dołholětna khoroscź we žołdku je ju jara wosłabiła, zo je zwjetscha we kožu abo na khonopeju. Psched schtyrjomi lětami khodźesche wona hischcźe do zahrody, hdźež su ju tež swětni ludźo widźeli, kaž je wobswědczene. Wona je derje wothladowana a je kommissarej wuprajiła, zo sebi njepscheje, klóschtyr wopuschczicź. Njedawno pak je sebi žadała, zo bychu ju do jenoho schpitala miłoscźiwych sotrow wotwjezli, k czomuž klóschtyr trěbne dispensy (dowolnoscźe) wobstara.

Cyrkwinske nowinki a powjescźe.

Němska. Na 20. hłownu zhromadźiznu katholskich towarstwow Němskeje, kotraž bě jara wopytana, pschińdźe do Düsseldorfa tež arcbiskop z Kölna. Po rozprawach wo skutkowanju wschelakich towarstwow buchu tele wobzanknjenja wozjewjene: Napominanjo k dawanju pětrowoho pjenježka a pschistupjenjo k bratrstwu s. Michała; wuprajenjo dowěry na prědkstejacy koncil a wozjewjenjo nadźije, zo jomu swětni knježiczerjo njebudźa zadźewacź; wuprajenjo pschecźiwo pschescźěhanju Polakow pschez rusowske knježerstwo, pschecźiwo antikatholskim (njepschecźelskim) pismam a pschecźiwo schulam bez wěrywuznacźa. Pschichodne lěto budźe najskerje we Wrótsławje zhromadźizna.

Schwajcarska. W Sursee w kantonje Lucern wotdźeržachu 25. a 26. augusta towarstwa schwajcarskich katholikow hłownu zhromadźiznu pod pschedsydstwom grofy Schever-Boccarda. Bamžowy nuncius k. Agnozzi poczescźi zhromadźiznu ze swojej pschitomnoscźu a dźeržesche pschi tej pschilježnoscźi swjedźeńsku Božu słužbu. Biskop z Basela, do kotrohož diöcesy Lucern słuscha, póśła zhromadźiznje z Kissingskich kupjelow, hdźež so wustrowja, swoje pschecźo a požohnowanjo. Wuradźowane buchu wosebje nabožne a towarstwowne praschenja naschoho czasa. Wjele spodobanja namakachu rycźe wo koncilu, wo swobodźe cyrkwje, wo žadanym swjatoprajenju Mikławscha z Flüe, wo katholskej horliwoscźi, wo podpjeranju khudych, wo rozschěrjenju dobrych knihow, wo rjemjeslniskich towarstwach, wo jednotach s. Vincenca atd. Tež buchu pschitomni zwjeseleni pschez horliwy list, z kotrymž towarstwo „italskeje młodoscźe" w Bologni swojim schwajcarskim bratram swoje postrowjenja a pschecźa póśła. Katholscy z Němskeje běchu pscheproschenjo k zhromadźiznje w Düsseldorfje póśłali. Wosebje rycźachu tež někotsi zastupnicy „Piusowych towarstwow", kotrychž je tam pschez 200. Rycźe na zhromadźiznje běchu němske, francózske a italske, kotrež su we Schwajcarskej zastupjene. Pschichodne lěto budźe zhromadźizna we Freiburgu.

Pólska. Z Cźenstochowy pisaja: Pucźowarjow k hnadnomu městej na „Jasnej horje" bě lětsa wjacy, hacź smy so nadźecź móhli. Na 30,000 pschińdźe ze wschěch stronow Pólskeje, tež z Litwy, Galiciskeje, Póznanskeje, Schlezynskeje atd., zo bychu tudy pschez macźeř božu swoje próstwy k naschomu zbóžnikej słali. Běchu wschě

powołanja zastupjene a wuhladachmy bohate zemjanske knjenje pódla khudych burow, kotrymž bě nuza z woczow widzecz. Cyrkej sama bě jara swjatoczńje wuhotowana; kóždy wołtař bě nowu pychu pschidóstał; khapałka pak, we kotrejž so s. Marija wosebje czesczi, zyboleschе so wot drohich kamjenjow, slěbra a złota, kiž je tam katholska darniwoscz wot starych hacz na nasche czasy woprowała. Pohlad do tuteje khapałki bě zawěrno hnujacy. A dokelž ani městaczko ani klóschtyr czródy cuzych hospodowacz njemóžesche, wotpoczowachu tysacy w nocy pod hołym njebjom. Běsche-li tež někotry duch po puczu tradał, dha pschesta so tajke, hdyž puczowarjo do naschoho městaczka zastupichu; tu dawasche so jim, schtož móžachmy na cyrobje sami parowacz. Tajki procession je zjawny protest napscheczo mysli njewěriwych, zo je wěra a nabožnistwo we wutrobje katholskoho luda hasła a njech tola bože dla njewěrja, zo je so hižom cyły swět we jich kżach potepił.

Z Warschawy. Kak so we Pólskej a Litwjanskej katholstwo pschesczěha, je znate; słyschcze nowy a zrudny dopokaz. Hižom psched někotrymi lětami zanknychu so cyrkwje wokoło města Radoskowic a zafarowachu so do samoho města. Tu dóstanje na dobo tamnischi farař Karwowski wot generala Potapowa z Wilna wopismo, zo ma podpisacz, zo we joho wosadze žadyn katholik wjacy njeje. Dokelž wón hako swědomity pastyř swojich duschow to czinicz njemóžesche, wotsadzi joho general, dasche joho do Wilna wotwjescz a postaji tam druhoho duchownoho, kiž po joho woli sczini. Na to bu cyrkej zanknjena a wschitka katholska boža słužba krucze zakazana. Karwowski smědzesche drje so pozdzischo wróczicz a joho zastupnik bu zasy pschesadzeny. Tola njesmě k. Karwowski ani kschczicz, ani pohrjebacz, ani kemsche dzeržecz, dokelž je podpisane, zo we wokolnosczi niczo wjacy katholske njeje. Tutón wukaz rubi 2600 duscham duchownske zastaranjo a wustaji je wabjenjam k pschestupjenju do schismatiskeje cyrkwje.

Italska. Swodobne murjeřstwo je tu jara rozschěrjene. Hłownej loži (loža woni swoje zhromadzischczo mjenuja) we Florencu je 150 loži poddatych, z kotrychž 21 we wukraju skutkuja, wosebje w Egiptskej a Turkowskej. Neapel ma 7 loži, Palermo 7, Florenc 4, Venedig, Genua a Milano po 2; w Sicilskej je z cyła 20 loži, we Venedigskej 4, w Sardinskej 6, w Lombardskej 5 a w Piemontskej tež 5.

Z Roma. Lětsa wotkryte marmorowe pokłady we emporiu su hischcze jara bohate; we poslednim czasu pschenjese so na 800 tajkich žadnych kamjenjow do jenoho vatikanskich dworow, hdzež so pschetrjebaja pschi wutwarjenju. Hižom 26 cyrkwjow je w samym Romje z tutym marmorom pschi jich wuporjedzenju wudebjenych. Z blizka a z daloka je nasch swjaty wótc na 120 prostnych listow wo marmor za nowe a stare cyrkwje dóstał, a dopjelni so po žadanju Piusa IX. kóžda prostwa, kaž daloko pokłady dosahaju. Wóndy sadzi Jendzelczan na tajki kamjeń 50,000 frankow, nimale 12,000 tol. Joho žadanjo wozjewi su swjatomu wótcej, ale wón wotmołwi: My drje smy khudzi, ale pschedawacz tohodla njebudzemy; my rozdawamy radscho nasch marmor darmo, zo bychmy cyrkwje wschěch krajow z nim pyschicz móhli.

Z Roma. Město Rom ma nětko 220,532 wobydlerjow, mjez nimi 32 kardinalow, 26 arcbiskopow a biskopow, 1366 swětnych duchownych, 2959 mnichow,

2256 klóschtyrskich knježnow, 831 seminaristow, 10,207 wojakow, 637 protestantow, 4682 židow.

Z Roma. K pschihotowanju a pschiprawjenju městnoscžow za wustajeńcu cyrkwinskich wěcow w cžasu koncila je bamž 20,000 frankow wustajił. Wustajeńca budže w kschižnej khódbje karthauskoho klóschtra pschi starych Dioklecianowych kupjelach. My tule městnoscž derje znajemy a dopomnimy so rad na te krasne 100 stołpow, kiž tu khódbu tworja.

Z Roma. Za wysoki stołp, kiž budže k dopomnjecžu na koncil stajeny, je hižo zakład (grunt) wukopany psched cyrkwju s. Pětra in Montorio; tónle wopomnik dyrbi psched skónczenjom koncila hotowy bycž, zo bychu cyzy biskopja poswjecženju pschitomni bycž móhli.

Połodnischa Amerika. W republicy Chile, hdžež běsche katholski duch wosłabnył a zaspanoscž w nabožniskich wěcach knježesche, załožuja so nětko tež we Santjago, Koncepcionje a druhich městach towařstwa młodych a najbóle wosobnych mužow, kiž chcedža prawa katholskeje cyrkwje psched knježeřstwom a druhdže zakitacž. Woni podpjerachu nowowuzwolenoho biskopa we Serena, hdyž wón pschecžiwo nacžiskej pschisahi protestirowasche, kajkuž bě jomu knježeřstwo pschedpołožiło.

Połnócna Amerika. W New-Orleansu bu w juliju zakładny kamjeń położeny za wustaw sotrow wot prědkwidžiwoscže (Sisters of Providence), kotrež wocžehnjenjo khudych indianskich (brunych) holcžkow wobstaraja.

(Spodžiwne wumoženjo 11 lětnoho hólcžeca) pische so z Obervolkacha we Bajerskej. Wón poda so mjenujcy do zwónicy, zo by tam z cyłej mocu zwonił. Na dobo pak pschetorhny so khapa, na kotruž je zwón pschiwjazany, schpała (Schwengel) prasny do hólcžeca a cžisny joho pschez wuhlado na cyrkwinu tsěchu, po kotrejž so wón dele suwasche a tak zbožownje na zemju padny, zo sebi dale žaneje schkody njescžini, hacž ruku złama. Wón běžesche sam domoj. To běsche zawěrno zakitanjo pschez jandžela pěstona!

Należnoscže towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869: 267. gymnasiast Jan Jurij Nowak z Prahi; 268. Madlena Žurec ze Skoneje Borschcže; 269. schtudent duchownstwa Gustav Jurij Kubasch z Prahi.

Na lěto 1868 zapłaczi: 356. J. J. Nowak.

Dobrowólne dary: M. Ž. z B. 10 nsl.

Smilne dary (k dalewobstaranju): 20 nsl. z Wotrowa za zawostajenych po zasypnjenych w plauenskim grundže.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschcženaj: Jan Bruno, s. bětnarja Gruhla z B.; Augusta K., dž zankařskoho Seidela z B. — Wěrowanaj: Pětr Mit, měschczan a khěžnik a Marija Madlena Brylec z Hrubjelcžic.

Cžischczak L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 19. **2. oktobra 1869.** **Lětnik 7.**

Czohodla hanja w naschim czasu klóschtry?

Někotre měsacy dołho czini so žałosna hara we wschelakich nowinach a ludowych zhromadźiznach napscheczo klóschtyrskim wustawam. Zda so, hako tele herjekanjo a schczuwanjo napscheczo klóschtram njeby chcyło prjedy pschestacz, doniž wschě klóschtry zběhnjene njejsu. Kóždy rozomny człowjek dyrbi so prascheczz: Schto dha je wina tejele wulkeje hary a tohole zakhadźenja napscheczo klóschtyrskomu žiwjenju? Su dha z jenym dobom wschě klóschtry někomu něschto zło czinili? su dha wone něczeje prawo ranili? Nic te najmjeńsche zło njejsu nikomu czinili, wjele wjacy wopokazuja wone wjele dobrotow najbóle tym, kiž wokoło klóschtra bydla. Znate je wschitkim, zo wobydlerjo klóschtrow nic jenož pschez dźerženjo evangelskich radow a statutow so k wjetschej dospołnosczi prócuja, ale zo wone tež pschez jałmožnudawanjo, pschez wucženjo dźěczi, pschez wothladanjo khorych wjele dobroho człowjekam wopokazuja. — Tale hara, tele zakhadźenjo napscheczo klóschtram dyrbi druhdźe swoje korjenje měcz. Zo bychmy zhonili, zwotkel tele njepscheczelstwo napscheczo klóschtyrskim rjadam pschińdźe, dyrbimy sebi tych człowjekow wobhladacz, kiž tak njemdrje czinja a z cyłej hubu blawkaja napscheczo klóschtram.

Najwjacy wot tajkich, kiž su połni njepscheczelstwa napscheczo klóschtram, pschisłuscha k tym, wot kotrychž so prajicz hodźi, zo njewjedźa, schto czinja. Wot młodoscze sem su husto hanicz a swarjecz słyscheli napscheczo klóschtyrskim rjadam, su czitali we hubjenych knihach wěcy a powjedanja wo klóschtyrskim žiwjenju, zo jich hrózba napadnje, su sebi pschez to jene scherjenjo do hłowy stajili, napscheczo kotromuž so nětk wobaraja, hdyž na klóschtry rycz pschińdźe. Czile ludźo, kiž czas žiwjenja žadyn klóschtyr widźeli njejsu, wjele mjenje klóschtyrske žiwjenjo, dadźa so wot druhich człowjekow, kiž wjedźa, schto czinja, napscheczo klóschtram schczuwacz. Czi najhórschi njepscheczelowje klóschtrow su mjenujcy czi, kiž ze pschemyslenej lózo-

sczu napscheczo klóschtram zakhadzeja. Tole su czi wotrjeknjeni njepscheczelowje kscheszczanskeje wěry a kscheszczanskoho žiwjenja. Woni wjedza derje, zo su klóschtry sylne hrody, twjerdžizny katholskeje wěry, zo we klóschtrach kscheszczanske žiwjenjo so haji a evangelske rady so dzerža hako srědki wjetscheje dospołnoscze, a tohodla zakhadzeja z njemdrej złósczu napscheczo tymle wustawam katholskeje wěry. Woni sebi mysla, hdyž su klóschtry powalili, zo budza potom lóžo cyku katholsku wěru zahnacz móc.

Druzy njepscheczelowje klóschtrow maja swojej woczi złoženej na klóschtyrske kubła. Klóschtyrske žiwjenjo tajkim žadyn czerń we woczach njeje, ale jenož te kubła a bohatstwa, kotrež po jich měnjenju klóschtry wobsynu. Woni sebi mysla, zo budza so, hdyž budza klóschtry zběhnjene, potom dzělicz móc do jich kubłow abo zo jim něschto wot tohole zamoženja pschipadnje. Tola czile wbozy ludzo njech nam praja, hdze je so to stała pschi zběhnjenju klóschtrow? Njech tola tajcy do Italskeje du, hdzež su klóschtry zběhnjene, a njech so prascheja, schto je lud z tym dobył; woni zhonja, zo runje tam lud pschez dawki so žałosnje poczischczuje a zo tam wulka njespokojnoscz knježi. Stari khudzi ludzo a druzy wokoło Noweje Cale w Delnjej Lužicy a Trebnic (w Schlezynskej) spominaja hischcze dzensnischi dzeń na rjane czasy, hdyž tam klóschtyr hischcze wobstejesche. Ja njecham rycżecz wot toho, zo je branjo cyrkwinskich a klóschtyrskich kubłow rubjenstwo a we sydmej kazni tak derje zakazane, kaž rubjenstwo abo padustwo kóždoho druhoho kubła.

Potom hischcze su tajcy njepscheczelowje klóschtrow, kiž we mjenje swobodnoscze (frejoty) napscheczo klóschtram zakhadzeja. Czile praja: klóschtry za nětczische czasy wjacy wužitne njejsu, haj wone su schkódne; pschetož pschez klóschtyrske sluby so człowjekam swobodnoscz wozmje. Tola czi, kiž tak bledza, njejsu žani pscheczelojo swobodnoscze, ale su pscheczelojo tyranstwa za katholskich. Woni chcedza, zo bychu wschitcy tak zmysleni byli, kaž woni zmysleni su, jenož tajkim pscheja woni wschu swobodnoscz. Ale nam katholskim bychu woni rady swoje knjejstwo czucz dali. Woni žadaja za sebje swobodnoscz we zjednoczenjach abo towarstwach; hdyž pak my katholscy po tych radach, kotrež je Khrystus hako srědki wjetscheje dospołnoscze dał, žiwi bycz chcemy we klóschtyrskich zjednoczenjach, dha ma tajkich swoboda (frejota) kónc. Woni žadaja so hotowacz a drasczicz po najnowschich a druhdy prawje směschnych módach, tola pschistojna drasta klóschtyrskich wosobow (parschonow) pschinjese jich k směcham. Za tajku swobodnoscz, kajkuž nam czile wuwołani falschni liberalni (swobodnozmysleni) dacz chcedza, so my podzakujemy. My žadamy swobodnoscz tež za nas, zo móže kóždy po swojej wěrje žiwy bycz. We połnócnej Americy knježi swobodnoscz; tam žane intolerantne (njeznjesliwe) zakonje klóschtry njezběhaja, ale kóžde wěrywuznaczo wužiwa tam dospołnu swobodnoscz. Tam pak tež klóschtry wschelakich rjadow kczěja a lěto wot lěta pschispori so tam mnohoscz klóschtrow. Haj tam so nic jenož załoženju klóschtrow žane zadzewki njestajeja, haj tež mytuje z nadobnymi darami swětna wyschnoscz žohnowane skutkowanjo klóschtyrskich rjadow. We New-Yorku je na pschikład měschczanska rjada klóschtrej jesuitow tysacy dolarow dała (mi so zda 12,000) za to, zo běchu duchowni z tohole rjada hako pólni kapłanowje we czasu poslenjeje tamnischeje wójny we wójstwje skužili. Kak wólbyr-

nje rycza potajkim tajcy njepscheczelojo klóschtrow, hako njebychu so klóschtry znjesli ze swobodnosczu!

Kaž je znate, czini so tež hara napscheczo tymaj dwěmaj klóschtromaj, kiž we Lužicy staj. Ja sebi myslu, zo je na czasu, zo my katholscy Serbja so wuprajimy, kak smy wo tym zmysleni. Dokelž tale wěc tež na sejmje (Landtagu) k ryczi pschiňdže, dha chcemy pschez podpisanjo jeneje peticije, kotraž na sejm so posczele, wuprajicz, zo staj naschej dwaj klóschtraj, kiž po zakonju wobstejitaj, katholskej fundaciji (Stiftungen), zo dyrbitaj so tajsamaj po woli fundatora zdžeržecz, zo staj tajle klóschtraj za cyku wokolnosczž jara wužitnaj, zo my hako katholscy, kiž po zakonju rune prawo z druhimi wobsynjemy, protestirujemy napscheczo kóždomu ranjenju naschoho prawa, tohodla tež napscheczo zběhnjenju klóschtrow, kiž su katholske wustawy atd.

Słowo katholskim krajanam a Serbam.

Krajenjo! Serbja! Naschi a nascheje katholskeje wěry njepscheczelowje hibaja so mócnje we ludowych zhromadžiznach a peticijach (kotrež do naschich katholskich domow pschinjesczž so hižo skhroblichu), zo bychu po móžnosczi nam nasch posleni a jeniczki klóschtyr rubili. Tohodla je najwyschschi czas, zo so tež my ze spanja zběhnjemy a sebje samych a to swoje wobaramy, jeli nic bóle, dha tola runje z tajkej zmužitosczu a wutrajnosczu, z kajkejž naschi njepscheczelojo je nadpaduja. Mamy wschitku pschiczinu (winu) a pschiskuschnosczž, zo to czinimy.

Mamy pschede wschěm pschiczinu; pschetož komu wot nas je klóschtyr schkodu czinił? Schtó wot nas změje wužitk wot zběhnjenja klóschtra? Kak wjele khudych a z njezbožom domapytanych, kotsiž dotal w klóschtrje kóždy czas po móžnosczi pomoc namakachu, bychu po joho zběhnjenju psched wrotami podarmo po pomocy so wobhladowali, hdy bychmy tudy (kaž to we jara wjele zběhnjenych klóschtrach woprawdže je) na joho měscze snadž kaserny abo jastwa abo někajku fabriku měli, schtož wschitko jenož k duchownomu skaženju wokolnoscze skuži, a nic k zbožu a žohnowanju, kaž to nětko z klóschtrom je. A hdyž je w naschim czasu hižo někotrymžkuli jara njelubo, hdyž dzowka serbskeju starscheju w klóschtrje pschistup namakacz njemóže, kak budže hakle potom, hdyž z cyła žadyn klóschtyr jim tudy wotewrjeny stacz njebudže? Tohodla, lubi krajenjo, mamy pschiczinu, po móžnosczi sobuskutkowacz, zo by klóschtyr w naschej srjedžiznje zdžeržany wostał.

Mamy pak tež pschiskuschnosczž, zo to czinimy. Najprjedy 1. je pschiskuschnosczž wěry a nabožnoscze za nas, zo po móžnosczi so prócujemy klóschtyr zdžeržecz, tule schulu wěry, pócczíwoscze a pobožnoscze, k czesczi Božej, k lěpschomu katholskeje wěry a k naschomu samsnomu wužitkej.

Potom 2. žada to wot nas czesczownosczž naschich prjedownikow a nascha samsna czesczž. Pschez 100 klóschtrow je so w czasu tak njenowaneje reformacije w Sakskej zhubiło, a czohodla? Dokelž bu wokoło nich wschitko protestantske. Nasch klóschtyr pak je wostał, dokelž naschi serbscy prjedownicy, kotsiž wokoło njoho bydlachu, pschi katholskej wěrje wostachu a pschez to klóschtyr samón zdžeržachu. Serbja! kra-

jenjo! njedajmy tomu pschez naschu liwkoscz zańcz, schtož naschi wótcojo w tak czežkich a zrudnych czasach podpjeracz, zakitacz a zdžeržecz wjedžachu. Tajka liwkoscz by nam zawěrno psched Bohom a rozomnymi człowjekami mało czescze pschinjesła.

Dale 3. žadatej to wot nas rozom a luboscz k bližschomu. Nichtó njesmě změrom pschihladujo swojoho susoda wot rubježnikow wurubicz dacz, hewak pschińdže jara lochko tež na njoho rjad. Njepschecželojo, kiž nětko klóschtyr w naschej srjedžiznje pschimaja, njewobhladuja to hako swoje poslenje dźěło, ale hako bližschu kroczel k jich wotmyslenomu kóncej; hischcze wjele radscho bychu woni naschu cyrkej a naschu wěru, haj cyłe wot Boha zjewjene (positione) kscheszanstwo zaniczene widželi. Djabołej pak njesměmy dobrowólnje ani porst poskiczicz, ale dyrbimy bórzy pschi spočatku so spjeczicz.

Skónczńje 4. napomina nas k tomu zjawna njesprawnoscz, kotruž pschez zadžerženjo naschich njepschecželow zhonimy. Krajny zakoń nam praji, zo mamy my katholscy rune prawo z protestantami. Njech tohodla katholik spyta, so do protestantskich należnoszow měschecz a pola nich něschto zahanjecz — wězo njeczini to žadyn sprawnje zmysleny protestant napscheczo nam katholikam —; tola tamni mjenowani njepschecželowje měscheja so do najznutskownischich należnoszow nascheje wěry, hdyž chcedža nam nasche klóschtry wzacz. Kak mamy wo klóschtrach myslicz, wuczi nas nascha katholska cyrkej, wo tym njetrjebamy žane rozswětlenjo wot falschnych profetow.

To dha su, lubi krajenjo, hłowne pschiczinY, kiž nas pohnuwaja, za zdžerženjo klóschtra wschitko czinicz, schtož w naschich mocach steji. Pósczelmy tohodla my katholscy (kotsiž smy wo tutej wěcy sobu ryczecz powołani a pschede wschitkimi słyscheni bycz zasłužimy) tež ze swojeje strony peticiju (próstwu) na sejm (landtag), w kotrejž prosymy, zo by so nam, kiž my kaž wschitcy druzy dawki a wojakow za kraj dawamy, po prawje a prawdže stało napscheczo naschim njepschecželam, zo by nas knježeństwo (regierunga) w naschej wěrje a we wschitkim, schtož k njej słuscha a z njej hromadu wisa, zakitało a potajkim tež naschej klóschtraj we sakskej Łužicy zdžeržało.

W nastupanju tuteje peticije je nětko kóždy katholski Serb (kaž běsche to tež pschi adressy na swjatoho wótca k jubileju 11. haprylа t. l.), kotryž je 21 lět stary, lubje proscheny, zo by ju podpisał, kajkohožkuli je powołanja. Czeladnicy, kotsiž snadž runje doma njejsu, hdyž posoł z peticiju pschińdže, su proscheni, zo bychu swojomu hospodarjej połnomoc k podpisanju w jich mjenje dali.

Wopomń kóždy, zo so prócujemy za swoju wěru, za prawo a prawdu a czińń hako katholski kscheszan po swojej pschisłuschnoszi a po swojim swědomju.

P. Innocenc Jawork, kapłan w klóschtrje. — M. Czorlich, kubleř w Jaworje. — Michał Hanusch, korczmař w Jaworje. — Mikławsch Wawrij, kubleř w Jaworje. — Michał Zarjeńk, gmejnski prědkstejeř w Jaworje. — Bernhard Berger, hosczeńcař a hornjołužiski zapósłanc. — Jurij Wawrik, młynk a gmejnski prědkstejeř w Kanecach. — Michał Hórnik, kapłan a redaktor w Budyschinje.

Wo nadpadach na klóschtry.

Njepschestawace falschne wobskorżowanjo klóschtrow pschez někotre nowiny je naschu swětnu wyschnoscż k tomu donuczżiło, zo je naschej klóschtraj pschez kommissara pschepytacż dało. Tola z tym, schtoż staj kommissaraj po prawdźe wozjewiłoj, so njepscheczelojo hischcże njespokojichu; woni powołachu na njedżelu 19. septembra w cirkusu w Drezdżanach ludowu zhromadżiznu (pschischło bě na nju wokoło 4000 ludżi), hdżež klóschtry za straschne a schkódne wuprajichu a wobzanknychu, zo maja so kroczele cżinicż k zběhnjenju cistercienskeju klóschtrow w naschej Łużicy. My wobżarujemy, zo je knjezeřstwo tajku zhromadżiznu dowolicż dyrbjało, kotraż mějesche sobu te wotpohladanjo, zo by wozjewjene wusudżenjo knjezeřstwa w nastupanju nascheju klóschtrow z njedowěru wosłabiła a tak měnjenjo luda kazyła. Tohodla je na cżasu, katholikow kedżbnych scżinicż, na cżo tamni nowinarjo a rycżnicy dżěłaja, każ tež mjenje rozwucżenym tu żałosnu njewědomnoscż, kotraż we hłowach njepscheczelow pschi nadpadach na klóschtry knjezi, trochu rozestajecż. Cżile njepscheczelojo rycża a pisaja wo wěcach, wo kotrychż cyle niczo njerozymja; a njewucżeny lud woła jim sławu a wusměscha sobu, schtoż tohorunja njerozymi. Tak su tež w Drezdżanach njerozom pschi nadpadach na klóschtry bledżili a za to hrimotacu sławu dostawali.

1. Wěsty Dr. Döhn prajesche w swojej zawodnej rycżi (pschirunaj drezdżanske nowiny abo tež Bautzner Nachrichten, cżisło 219), zo z cyła nima te wotpohladanjo, w swojej rycżi wo klóschtrach pscheczżiwo katholskej cyrkwi wustupowacż. Podobnje rycżesche tež pschedsyda zhromadżizny, Dr. Delbrück, każ by směł klóschtry hanicż, bjez toho zo by naschej swjatej cyrkwi kschiwdu cżinił. Ale njewěstaj taj knjezaj, zo schtóż zarjadowanja cyrkwje pschima, ju samu pschima? Wschak je wěrywucżba cyrkwje, zo je njeżenjenstwo abo knjeżnistwo, kajkež w katholskich klóschtyrskich rjadach wobsteji, něschto dospołnische dyżli mandżelstwo a zo te tsi klóschtyrske sluby (dobrowólna khudoba, stajna cżistota a dospołna posłuschnoscż pod duchownym wyschschim) nabożne żiwjenjo powjetscha, kajkež tohodla cyrkej kóżdy cżas pschipóznacż a dowolicż dyrbi. Hdyż potajkim cyrkej klóschtyrske żiwjenjo joho wysokoho wotpohladanja dla, kiż żane druhe njeje dyżli dospołnoscż, pschidacż dyrbi, njepschima potom woprawdźe ju samu, schtóżkuli żiwjenjo w klóschtyrskich rjadach nadpaduje? — Zo klóschtry kóżdy cżas sobu k cyrkwi słuschachu, wucża nas dale stawizny. Cżohodla wobrocżachu so khężorowje a kralowje pschi załoženju klóschtrow pschecy na cyrkej, zo bychu dowolnoscż k tomu dostali? Cżohodla steja w nowischich cżasach we konkordatach bjez cyrkwju a jednotliwymi krajemi postajenja, kiż załoženjo abo wobstaczo wschelakich rjadow nastupaja? Cżohodla wobhladowasche cyrkej pschecy a wosebje pschi zawjedżenju a wobkrucżenju kschescżanstwa załoženjo rjadow a klóschtrow hako ważny nadawk, a cżohodla hrożesche wschitkim z wuzanknjenjom, kotsiż z hrubej mocu klóschtyrske kubła na so sczahnychu? Jenoż tohodla, dokelż su klóschtry cyrkwine wustawy, kotrež k njej słuscheja a tohodla wot njeje zakitane buchu. Hdyż potajkim k. Döhn na naschej knjeżnjacej klóschtraj swarjesche, je wón nic jenoż jej psched swojimi posłucharjemi

wohanik a tych samych k prócowanjam za zběhnjenjo klóschtrow wubudžak, ale wón čžinjesche to samo w swojej njewědomnosczi też pschečžiwo katholskej cyrkwi a wěrje. Wón drje prajesche, zo klóschtry k cyrkwi njeskuscheja, dokelž su starsche dyžli kschesczanstwo a cyrkej, a spytowasche to Drežďžanskim naryčžecž abo nakžecž. Ale z tym je wón swoju wěc pohórschik. Jeli mjenujcy klóschtry njejsu kschesczanske, ale pohanske wustawy (instituty), kiž je po joho hkupym měnjenju bamž z Tibeta w Asii pschenjesk, dha hani wón hischcže hórje nic jenož cyrkej, kotraž klóschtyrstwo zakoži, ale też wschitke knježeřstwa (regierungi), kotrež cyrkwinske rjady dotal zakitowachu. Wón hani hkowu nascheje swjateje cyrkwje, wón hani najwučenischich a najswjeczischich mužow, kotsiž su rjady zakožili, w nich žiwi byli a tak czkowjestwu poskužili, wón hani wjeřchow zańdženoscze a pschitomnoscze, kotsiž su klóschtry zakoželi, w swojim kraju dowolili abo zakitali, dokelž su z tym po joho měnjenju pohanstwo spěchowali. Wón hani też Saksku, dokelž wona hižo pschez 200 lět we Lužicy dwaj tajkej, nětko pschez 600 lět staraj „pohanskaj" institutaj czeřpi, kaž je prjedy czěskomu kralej slubika; wón hani wěru swojich katholskich krajanow, schczuwa pschečžiwo jich wustawam a nadpaduje jich rune prawo, jich swobodu swědomja a nabožnistwa (wěrywuznacza), kotruž smědža woni w Sakskej w tej samej měrje žadacž, kaž k. Dr. Döhn a joho pschiwisnicy!

(Pokračžowanjo.)

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Kaž so nam powjeda, nosy so peticija pschečžiwo klóschtram też do katholskich domow. Naschi katholscy ludžo njebudža ju podpisowacž, ale pokazaja tym durje, kotsiž z tajkej peticiju pschiňdu!

Z klóschtra Marijnoho Doła. Tudomny institut za syrotki, w kotrymž je nětko 26 schuleřskich holczkow, je do domu z boka abtownje (abtei) pschepokoženy, hdžež su jara pschihodne stwy z nowa pschiprawjene. Prědkstejiczeřka tohole instituta, kotryž je wulka dobrota wosebje za tamnischu wokolnoscz, je jena z klóschtyrskich knježnow.

Z Wotrowa. Na 19. oktobra budže sto lět, zo je Wjacsław Mójzes Kobalc tudy administraturu (wobstaranjo božich skužbow) nastupik. Tehdom (w lěcze 1769) bu też twar nascheje farskeje cyrkwje započžaty a w lěcze 1772 dokončeny. Njeboh Kobalc je tudy z cyła 43 lět (najprjedy nastupiwschi hako administrator a schtyri lěta pozdžischo hako farař) byk. — Naschej farskej schuli je njeboh Hans Ducžman tudy 200 toleri za khude dzěczi wotkazak a toho runja 150 toleri k wobstaranju wjetschich zwonow. — Do nascheje wosady su pschedlětami też zafarowane: Neudorf, Jělicy, Njeradecy a Nowe Město. Pschipokazani pak su sem katholscy z Porchowa, Ramnjowa, Frankenthala, Brětneje, Halschtrowa, Jědlowa, Protyca, Pokcznicy atd. Wschěch zafarowanych a pschipokazanych je po poslenim ludaliczenju 620.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Na 3. oktobra, to je: prěnju njedźelu oktobra, wobeńdźe so we naschej kulowskej farskej cyrkwi swjedźeń swjatoho rózarija z dospołnym wotpuskom pschez cyły tydźeń za bratrow a za sotry Marijnoho arcbratstwa, kiž k swjatej spowjedźi a k swjatomu woprawjenju dźeja. Tónsamsny dźeń, kaž tež njedźelu za tydźeń (na kermuschu), woswjecźa so pschi Marijnym wołtarju po dopołdnischich božich słužbach a po serbskim prědowanju pacźeŕki a skapulíry. Schtóž chce pacźeŕki a skapulir woswjecźene a žohnowane měcź, dyrbi je tehdy we rukomaj dźeržecź, a schtóž chce swój skapulir wobwjescheny měcź, dyrbi potom k swjatomu Marijnomu wołtarej pschistupicź. Horjewzacźo a zapisanjo do bratstwow swjatoho rózarija a swjatoho skapulira so na farje stanje, hdźež tež kóždy zapisany bratsku cedlku we serbskej abo němskej rycźi dostanje. We zańdźenym lěcźe 1868 běsche do arcbratstwa swj. rózarija 129 a do bratstwa swj. skapulira 524 zapisanych. Wobě dwě bratstwje stej załoženej k cześcźi swjateje knježny a Macźerje Božeje Marije, zo by wona k pomocy stała tym, kiž pola njeje wucźek pytaju a jeje zastupnym próstwam so nutrnje poručźeja.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Barlina. Tudy bu 12. septembra zhromadźizna pschecźiwo klóschtram dźeržana. Tola wona so njeporadźi, dokelž běsche tež wjele wutrobitych katholikow we prawym cźasu pschischło, kotsiž postajenju namjetowanoho „liberalnoho" pschedsydy pschez swoje sobuhłosowanjo zadźewachu. Barlinscy su jara pschesłapnjeni, zo je bjez nimi katholska strona tak sylna a zmužita.

Pruska. Bjez wjacy hacź 700 klóschtrami w cyłej monarchii je 13 jesuitskich klóschtrow; w diöcesy Köln 5, Wrótsława 2, Trier 2, Münster 2, Paderborn 1, Gnězno 1. Tam so jesuitow tak njeboja, kaž něhdźežkuli druhdźe.

Z Augsburga. Njedawno zemrjety farař Egger w Dinkelscherbenje je tudomnomu duchownskomu seminarej 7000 schěsnakow wotkazał k załoženju swobodnych městow.

Z Prahi. Njeboh sekretař pschi krajnym sudnistwje k. Swoboda je 19,000 schěsnakow k załoženju khěže za khorych w pschedměscze Karlinje a 19,000 schěsnakow k fundacijam za khudych schtudentow po lětnje 100 schěsnakach wotkazał. To je nadobny skutk!

Rakuska. W Grazu běsche 15. septembra katholska zhromadźizna, na kotru běsche 4000 katholikow pschischło. Psched zhromadźiznu dźeržesche dopołdnja wjerchbiskop Božu mschu. Wotewrjensku rycź mějesche k. baron Buol, potom rycźachu biskop a někotsi wosobni swětni ludźo, kaž grofa Blome, Dr. Kathrein atd.

Wuherska. Wobydlerjo města Kanisa we diöcesy Vesprim su wobzanknyli, w swojim měscze schěrym sotram klóschtyr natwaricź. Vesprimski biskop dari k tomu 40,000 chěsnakow.

Italska. W tej samej měrje, w kotrejž mnichowje a klóschtyrske knježny

wotebjeraja, pschibjeraja złóstnicy. Prjedawsche klóschtry w kralestwje su z wjetscha do jastwow pscheměnjene. Dopokazane je, zo je w někotrymžkuli prjedawschim klóschtrje w jenotliwych calach czródka jatych złóstnikow!

Z Roma. Najwažnischa staroscz je nětko tudy wo koncil. We s. Pětrowej cyrkwi a druhdže so pschihoty czinja, zo by wscho tajkeje zhromadžizny dostojne było. Revolucionarjo pak so tež prócuja, zo bychu koncilej zadžewali. Policija tež jara kedžbuje pschi wubjeranju dźěłaczerjow w cyrkwi s. Pětra; někotsi podhladni (verdächtig) su hižo wupokazani.

Połodnischa Amerika. Knježeństwo republiki Chile je arcbiskopej we Santjago a tsjom biskopam we kraju dosahacu pjenježnu pomoc poskicziło, zo móža so na koncil do Roma podacz.

Należnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 270. gymnasiast Franc Měrczink w Prazy; 271. Jakub Wels z Hrubjelczic; 272. schosar Michak Kokla z Marijnoho Doka; 273. kanonik kantor Józef Hoffmann z Budyschina.

Dobrowólne dary: J. Wels 5 nsl.; k. kantor Hoffmann 15 nsl.

Smilne dary k dalewobstaranju: dwaj tolerjej wot jenoho muža K. z K. za Lyonske missionske towarstwo.

NB. Zběrka za zawostajenych po zasypnjenych je tudy skónczena, dokelž su katholscy Serbja dary na druhich městach wotedawali, a póscželemy ju póndželu krajskej direkcii.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenaj: Wylem Max, s. stužbarja Großmanna z B. (zasy †): Marija, dź. Antona Müllera z Raschowa. — Zemrjetaj: Jan Anton, s. krawca G. Adama z B., 7 njedź.; Marija Rosalija, dź. Jakuba Vitusa Krala, žiwnosczerja a rychtarja w Makscach, 7 lět 13 dnjow.

Z Radworja. Kschczeni: Hanža Helena, dź. Jana Lorenca z Radworja (†); Jan, s. Jana Žura z Khelna; Michak, s. Jakuba Wiczaza z Czornoho Hodlerja; Michak, s. Jakuba Kreczmarja z Khasowa. — Zemrjeczi: Jan, s. Mikławscha Hasche z Kamjenej, 3 měs.; Jakub, s. Jakuba Ledžbory z Kamjenej, 1 měs. 12 dn.; Marija Madlena, dź. Jurija Hendricha z Kupoje, 4 l. 7 m. 14 d. — Wěrowanaj: Mikławsch Nowak z Bronja a Madlena Wiczazec (Lehmanec) z Koslowa.

W krótkim zestaji so peticija w nastupanju klóschtrow po myśli nastawkow tutoho czisła naschoho Pósła, kotraž so katholskim Serbam a Němcam k podpisanju pschedpołoži a potom na sakski sejm do Dreždžan wotpóscžele. Jeli pak by so katholska zhromadžizna wo tej należnosczi žadała, by so mi tajke pscheczo z listami z wjacy stronow wozjewicz měło. Chce-li něchto druhi zhromadžiznu powołacz, toho runja rady joho pscheproschenjo do Pósła staju.

M. Hórnik, redaktor.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cisło 20. **16. oktobra 1869.** **Lětnik 7.**

Wo nadpadach na klóschtry.

(Skónczenjo.)

My katholscy wěrimy, jeli chce so Dr. Döhn powuczicz dacz, wo tejle wěcy cyle hinak. My wěrimy, zo katholske rjady njejsu pohanskoho sempschińdźenja, kaž wón wobkrucza, ale bójskoho, dokelž je załožeř nascheje swjateje wěry Jězus Khrystus je załožił. Wón njeje drje klóschtyrstwo runje porucził, kaž tež mandźelstwo njeporucži, ale wón je tamne powołanjo pschez swój samsny pschikład a pschez swoju zjawnu wuczbu, kotruž móže kóždy we swjatym pismje namakacz, hako dospołnoscz poznamjenił, kotruž dyrbja czi zapschijecz, kotrymž je date (Mat. 19.) Khrystus pak běsche w dospołnej khudobje (Mat. 8, 15), w knježniskej czistocze a w posłuschnoscži (Fil. 28) žiwy, wón wjedźesche žiwjenjo sebjezaprěcza a woporneje luboscze w zjenoczenstwje ze swojimi japoschtołami a chcyschе je, kaž cyrkej wucži, hako wyschsche duchowne žiwjenjo pschedstajicz. Wón dawasche tamnomu młodźencej we swjatym sczenju, kotryž chcyschе dospołny bycz, tu radu, zo by joho w tajkimle žiwjenju sczěhował a jomu podobny był. (Mat. 19, 12. Mat. 16, 24). Hdyž su nětko dźensnischi dźeń woprawdźe tajcy žiwi, kotsiž, kaž bě to hižo wot Khrystusowoho czasa waschnjo, po dołhim pschekładźenju tele woporne žiwjenjo Jězusa Khrystusa pschez te tři swjatoczne slubjenja a pschez zhromadne žiwjenjo, kajkež wón z japoschtołami wjedźesche, sczěhuja a takle na tu radu, kotruž bě wón tamnomu młodźencej dał, poskuchaja, móže so to njekschesczanske mjenowacz, njeje to kschesczanskoho, ale pohanskoho spoczatka?? Wězo schtóž wot klóschtyrskoho žiwjenja niczo njewě, hacz schtož je wot złozmyslenych słyschał abo we njepscheczelskich njerozwuczenych nowinach czitał, abo kiž je hischcze toho měnjenja, zo maja klóschtyrscy konjace abo kózłace nohi a kiž bojaznje czini, hdyž do blizkoscze

katholſkoho klóſchtra pſchiňdźe, tón pſchipiſuje klóſchtry nic jenož pohanam, ale djabołej ſamomu, kotryž tam hiſchcźe ſcheri a ſkutkuje!

2. Dr. Döhn wobkrucźa, ſo je wubjerk, kotryž je tu zhromadźiznu powołał, ſwobodnoſcź wěry na ſwoju khorhoj napiſał, a runje tak wupraji ſo k. Delbrück, zhromadźizna chcyła na ſtejiſchcźu powſchitkowneje cźłowjeſkeje a duchowneje ſwobody klóſchtyrſku należnoſcź rozſudźicź. Hdyž je tomu tak, cźohodla njechacźe dha nam katholikam w Sakſkej tule ſwobodu popſchecź, cźohodla rycźicźe pſchecźiwo wuſtawam, kotrež ſobu katholſkej wěrje pſchiſłuſcheja a z njej najnutrniſcho zjenocźene ſu? Kajka je to ſwoboda, hdyž druhich, kiž njejſu toho ſamoho měnjenja wo wěrje a nabožniſtwje, do podhlada (Verdacht) ſtajeſch, jich nabožne zwucźenja a ſkutki ſměſchne cźiniſch, jich źiwjenjawaſchnjo, kotrež je cyrkej za dobre ſpóznała, hako njekſcheſcźanſke a ſtraſchne prědkſtajeſch a pſched wulkej zhromadźiznu woprawdźe namjetujeſch, zo by ſo ze wſchěmi ſrědkami na to dźěłało, zo by knježeŕſtwo a zaſtupjeŕſtwo luda z mocu do prědka ſchło a tajkich ludźi kaž jich wuſtawy na wěcźne z kraja wuhnało? Kak dha by było, hdy by něchtó něſchto podobne pſchecźiwo Dr. Döhnej a joho pſchiwiſnikam cźinił, hdy by něchtó zjawnje wuſtupił a we wótrej rycźi knježeŕſtwo a lud wobdźěłał, k. Döhna z joho ludźimi we wěcach ſwědomja a nabožnych nahladach na hinaſchi pucź pokazacź a joho, jeli ſo njepſcheměni, z Dreźdźan a ze Sakſkeje wuhnacź? Schtož njechaſch, zo bychu tebi cźinili, praji ſtrowy rozom, to njecźiń tež druhomu, a Khryſtus, jeli joho k. Döhn hiſchcźe cźeſcźi, praji to ſamo we tychle ſłowach: „Schtožkuli chcecźe, zo bychu wam ludźo cźinili, dyrbicźe jim tež cźinicź.“

Hdy by wuwzacźo było, ſwobodu ſwědomja a wěry knježnam we naſchimaj łužiſkimaj klóſchtromaj wobmjezowacź abo ju cyle rubicź a tutej klóſchtraj potłócźicź, by měło jenož tehdom nazdacźne prawo, hdy bychu ſo wone tam powołanju podali, kotrež by něſchto njezakońſke a njekhmanſke wot nich žadało abo hdy bychu źiwjenjo wjedli, kiž by žadanjam cźaſa a cźłowjeſkej luboſcźi woprawdźe napſchecźiwne było, ſchtož pak njebudźe nichtó móc dopokazacź. Schtož ſo w klóſchtrach ſtanje, je wjele bóle tajke, zo bychmy je nic jenož knjezej Döhnej a joho pſchiwiſnikam, ale wſchitkim, kiž hiſchcźe niczo wo klóſchtyrſkim źiwjenju njewjedźa, k ſcźěhowanju radźicź móhli. Knježny maja kruty dźeńſki porjad, ſtawaja rano zahe a zapocźinaja dźeń z modlenjom, kotrež ſo we wěſtych hodźinach dale wjedźe a tohodla „hodźiny“ (Stundengebet, Tagzeiten) rěka. Porjad, zažne ſtawanjo a modlenjo, zjenocźene z cźaſcźiſchim rozpominanjom ſu pak pſchecy trěbne wěcy za kſcheſcźana, a jenož njewěriwi móža ſo pſchecźiwo tomu wobaracź a je zacźiſnycź. Stajne ſebjezapřěczo, huſcźiſche poſcźenjo a pokutne źiwjenjo, kajkež w klóſchtrach wobſteji, ſu tež wěcy, kotrež žadyn kſcheſcźan zacźiſnycź njemóže; ſchtóž do tohole wſchoho niczo njedźerźi, z cźežka moraliſki (ſittlich) woſtanje a w kſcheſcźanſkim źiwjenju ſo wudoſpołni. A hdyž knježny naſcheju klóſchtrow wot knježeŕſtwa nježadaja, zo by knjezej Döhnej a joho pſchiwiſnikam zakazała, do hoſcźencow abo do theatra khodźicź, dha njeſmědźa cźile cźim mjenje te mjenowane ſkutki ſebjezapřěcźa na knježnach porokowacź a je pſchimacź. Hdyž ſo dale wſchelacy na klauſurje (pſchebywanjo w znutſkownym klóſchtrje abo cali) poſtorkuja, njedyrbja ſebi ju tak krutu

pschedstajicz a myslicz, zo wobydlerki najcheju klóschtrow zenje proh pschestupicz njesmědza; wschitkim, kiž sebi pscheja abo tak potrjebaja, je wulka klóschtrowa zahroda k pschekhodzowanju wotewrjena, cale móza wuwětrjene bycz a su w strowym połoženju, tak zo wjele knjeznow we swojich calach wostanje, haczrunje smědza na zhromadnych wukhadach dzěl bracz. Zo bychmy „wozbozerjam luda" wschitku starosczwo strowotu wotewzali, pschispominamy hischcze, zo najwjacy knjeznow pschi wschej klausurje wysoku starobu dospěje. Njeje-li wschelakim klóschtyrska drasta knjeznow prawa, dha njechamy zabycz, zo smědza so swětni ludzo tez po spodobanju drasczicz a njetrjebaja sebi to wot nikoho dacz prědkpisacz. A hdyž so skónczinje wjele ludzi wobczezuje na zhromadne zíwjenjo, zhromadne blido a zhromadny domjacy porjad, dopominamy jenož na to, zo dzě su tez we swěcze zjenoczenstwa a towařstwa, pola kotrychž je zhromadne hospodařstwo a zhromadny domjacy porjad, bez toho zo by so někomu wuzdało, tole porokowacz abo njesmilnje sudzicz. Niczo njeje potajkim spodziwne, njeczkowjeske, njezakońske abo njemoraliske we naschimaj klóschtromaj, khiba zo chce něchtó nadpadowacz cölibat (nježenjenstwo, knjeznistwo) a te tsi klóschtyrske sluby, kotrež pak so tola pschimacz njehodza, dokelž su wot Khrystusa samoho, kaž sym horjeka spomnił, radzene.

My katholscy móžemy so wjeselicz (a wjeselimy so tez), zo tutej naschej klóschtraj we Lužicy mamy. Wona staj nic jenož staraj czesczownaj wopomnikaj z lěpschoho czasa, ale wonaj pschinoschataj wjele k powschitkownomu zbožu a wopokuzujetaj wschitkim tudomnym katholikam wulku słužbu. Wonaj zdzeržujetaj nabožne zíwjenjo a dawataj swětnym ludzom stajnje natwarjacy pschikład; wonaj spěchujetaj zjawne rozwuczenjo pschez wuczeřki w klóschtyrskich schulach a wukonjataj stajnje skutki luboscze k bližschomu z podpjeranjom wjele khudych, khorych a pomocy potrjebnych; wonaj słužitaj Bohu stajnje a narunataj takrjec to, schtož druzy zwonka klóschtra drje tez czinicz dyrbjeli, ale z lěnjoscze, z luboscze k swětej a k czasnomu cyle zanjechaja. Cyke rozestajenjo w ryczi k. Dr. Döhna a joho pschiwjnikow je potajkim nic jenož pschecziwo klóschtram, ale pschecziwo katholskej cyrkwi, w kotrejž su nastałe a kotrejž na wscho waschnjo słuža. A dokelž nasche knjeżeřstwo katholskej cyrkwi prawa a zakit slubi, budze wone pschecziwo zadanjam k. Döhna a druhich tajkich ludzi tez wěscze naschej klóschtraj pschi slubjenym zíwjenju a zakońskej swobodze zdzeržecz. L.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Zańdzenu srjedu buchu w tachantskim konsistoriju czile duchowni knjeza hako kanonikojo investirowani (dwaj z drezdzanskeje a dwaj z łužiskeje diöcesy), mjenujcy: k. superior (farař) Franc Bernert z Drezdzan, k. superior Franc Stolle z Lipska, k. farař Jakub Kuczank z Budyschina a k. farař Karl Ludwik Junge ze Seitendorfa. Kollegium kanonikow wobsteji nětko z dzesaczoch knjezow, kiž su: hnadny knjez tachant Ludwik Forwerk (biskop z Leontopolis), k. senior Jakub Pech, k. kantor Józef Hoffmann, emeritirowany radzicžeř a farař k. Pětr Nowak w Drezdzanach, k. farař Jakub Barth w

Khróſczicach, k. dwórſki prědař Emil Heine w Drežďžanach, a ſchtyrjo nowowuzwoleni. Najſkerje budźe w bližſchim czaſu tež ſcholaſtikus wuzwoleny, tak zo budźe kollegium kapitularow (do kotrohož tachant, ſenior, kantor a ſcholaſtikus ſłuſcheja) zaſy doſpołne.

Z Budyſchina. Dokelž je k. farař Wels we Wotrowje pſchecy hiſchcźe khorowaty a wuſtrowjenja dla do Davosa we Schwajcarſkej pojědźe, bu naſch kollega, k. Jakub Herrmann, tachantſki vikar a dopołdniſchi prědař, wot konſiſtorija hako adminiſtrator fary na jene lěto poſtajeny a je ſo wczera do Wotrowa podał. Knjez kapłan Luſczanſki, kiž běſche wot februara pomocny duchowny we Wotrowje, je ſo nětko zaſy do Ralbic wrócził.

Z Marijnoho Doła. Na ſpoczatku toho měſaca je ſo w naſchim klóſchtrje pſcheměnjenjo ſtało. Dotalny k. probſt Konrad Preiß, kotryž je wjele lět tudy ſkutkował, je do Tiſchnowic w Morawſkej (hdźež chcedźa w ſwojim czaſu zběhnjeny ciſtercienſki klóſchtyr zaſy znowa załožicź) ſo pſcheſydlił. Na joho tudomne měſto je k. Wendelin Müller, dotal prior w Oſſeggu a prjedy kapłan w Marijnej Hwězdźe, ſem pſchiſchoł.

Z klóſchtra Marijneje Hwězdy. Dźenſa 13. oktobra dopołdnja buſchtej dwě kandidatcy, Hańža Nowakec z Njebjelczic a Marija Hauffic z Róžanta — połdra lěta dalſchoho wuwučenja dla w Oſſeggu pobywſchi — do naſchoho konventa dowjedźenej a wučerćcy novicow (ſchtož je knježna Agatha Krawžic z Khróſczic) pſchepodatej. Dokelž buſchtej lětſa hižo dwě laiſkej kandidatcy (běłej knježnje), Madlena Koferec z Worklec a Hana Wowčerćkec z Hranicy, jutry do konventa pſchiwzatej, dha ſu lětſa ſchtyri ſerbſke kandidatki z wokołnoſczе klóſchtra, a to jenož tele, ſem pſchiſchłe. Nětko mamy tu hižo 16 Serbowkow.

Z Drežďžanſkeje diöceſy.

Z Pirny. Hačrunje bu naſcha nowa cyrkej hižo 8. decembra z. l., hdyž bě wulki wichor dźeń prjedy prjedawſchu khapału jara wobſchkodźił, wot k. fararja Kreczmarja požohnowana a božim ſłužbam pſchepodata, pobrachowaſche jej tola ſwjeczizna pſchez biſkopa. Ta ſama ſta ſo nětko njedźelu 26. ſeptembra a běſche kraſny ſwjedźeń za naſchu woſadu. Hižo ſobotu pſched tym pſchijědźe hnadny k. biſkop a bu wot fararja, wučerja a ſchulſkich a cyrkwinſkich prědkſtejerjow na dwórniſchczu poſtrowjeny a pod zwonjenjom do noweje ſchule wjedźeny, zo by pruhowanju pſchitomny był. Měſtno pſched cyrkwju, faru a ſchulu bě z czeſtnymi wrotami a twarjenja ſame z pletwami wupyſchene. Wjeczor w ſedmich bu woprawdźity ſwjedźeń z połhodźinſkim połnym zwonjenjom pſchipowjedźeny a na to knjezej biſkopej, na farje pſchenocowacomu, we farſkej zahrodźe pſchi poſwětlenju z piſanymi latarnjemi wjeczorne zaſtaniczko ſpěwane. Hnadny knjez dźakowaſche ſo z hnutymi ſłowami. Spomnjenu njedźelu rano w ſcheſczich zwonjeſche „jandźel toho Knjeza“ z tórma, kiž bě z tſjomi khorhowjemi debjeny, a hdyž běſchtaj hiſchcźe k. farař Bernert a k. katechet Buk z Drežďžan pſchijěłoj — k. ſchulſki direktor Schołta z Budyſchina bě hižo wot ſoboty pſchitomny — zapocza ſo ſwjeczenjo z modlitwami duchownſtwa

pschi zanknjenych durjach a z wobkhadom wokoło cyrkwje, na čož po wotewrjenju durjow biskop z duchownstwom do rjenje wupyschenoho znutskownoho zastupi. Znutskowne swjeczenjo trajesche do ½ 10. Potom běsche swjedženski čzah, w kotrymž buchu swjate reliquije z fary wot k. fararja wokoło cyrkwje a na to w cyrkwi njesene. Na prědku džěchu noscherjo khorhowjow (kotrejž je klóschtyr Marijneje Hwězdy darił), kschiža a zaswěczenych swěcow, bjezthymzo 10 běłozwoblekanych holczkow psched duchownstwom kwětki sczelechu; jich sczěhowasche wosada. Pschi tymle czahu so zasy swjatocznje zwonjesche. Swjate reliquije buchu nětko do wołtarnoho kamjenja zapołožene a na to dwanacze tak mjenowanych japoschtolskich kschižow na sczěnach poswjeczene a tak skónczichu so ceremonije poswjeczenja. Po wotspěwanju khěrluscha džerželesche k. biskop z klětki swjedženske prědowanjo, w kotrohož zawodže tež na dobroczerjow (tež k. farař Kreczmar sam je wulku summu darił) a dobroczerki cyrkwje spominasche. Po textu we zjewjenju swjatoho Jana 21, 3. staji wysokodostojny ryczník praschenjo: „Czohodla dyrbi nam nasch bozi dom luby a drohi bycz?“ a wotmołwi na to: dokelž je 1. dom modlenja, 2. dom powuczenja, 3. dom wopora a 4. hnadne město. Na wschitkich posłucharjow czinjesche tole krasne a žałbowanja połne prědowanjo hłuboki zaczischcz. Potom běsche biskopska boža mscha pod assistencu schtyrjoch duchownych, z chora pak spěwachu z měschanymi hłosami pod wjedženjom wuczerja tsihłósnu musiku z pschewodom pischczelow. Pschi graduale a offertorium pschednjese knježna Meta Neubnerec wot jeje nana, zasłužbnoho wuczerja w Budyschinje k tomule swjedženjej wosebje komponirowanaj łaczanskaj solospěwaj (**Ave Maria** atd. a **Haec dies** atd.). Po božej mschi zaspěwa k. biskop **Te Deum**, kotrež cyła wosada horliwje dale spěwasche. Z požohnowanjom skónczi so tale swjatoczność ½ 2. Po dwěmaj běsche w hosczencu k złotomu worjołej hosczina, na kotruž běchu kralowske a měschczanske wyschsche zastojnstwa pscheproschene. — Nazajtra 27. septembra běchu zasy swjatoczne bože słužby, pschi kotrychž hnadny knjez po rjanej ryczi pjatnaczom sakrament firmowanja wudžěli. Na chorje bu kemschacy khěrlusch spěwany; pschi offertorium spěwasche knježna Neubnerec wot jeje nana komponirowane „**Veni sancte Spiritus**“ a k. Neubner potom sam (wjeczor prjedy sem pschijěwschi) wot joho syna, nětko organista w Hermannstadtu (w Siebenbürgskej) zestajane „**Benedictus.**“ Skónczinje běsche zasy pschi zwonjenju wschěch zwonow **Te Deum** a požohnowanjo z Božim Czěłom. Tež pschinidže tón samy dzeń rano hischcze k. budyski farař Kuczank, kiž bě njedželu swojim krajanam w Drežđžanach serbske prědowanjo dzeržał. Pschipołdnju běsche hosczina na farje. Hdyž běchu wokoło tsjoch spěwarjo a spěwarki po pscheproschenju pschez hnadnoho knjeza biskopa na schuli so zhromadžili a tón samy z cyłym duchownstwom hacž do ½ 5 tam pschebywał, poda so wysokoczesczeny pastyr pod wjele dzakownymi pscheczemi a pschi zwonjenju na dwórnischczo a wotjědže pschewodžany wot k. fararja Bernerta a k. fararja Kuczanka, zasy do Drežđžan. Tak minychu so za naschu wosadu ważne dny. Daj Bóh, zo moht nasch najdostojnischi, za duchowne zbožo jomu dowěrjenych wěriwych njewustawajcy staroscziwy wyschschi pastyr hischcze někotrej wosadže naschoho wótcnoho kraja taj e

radostne dny pschihotowacz! My pak scz lemy naschomu najwjetschomu dobroczerjej swój najwutrobnischi dżak. Bóh ohnuj nasche próstwy za lubowanoho k. biskopa tudy a něhdy we wěčnosczi! C.

Z Dreždżan. Zańdżenu njedżelu bu tudy pohrjebany k. emeritirowany wuczeř Lufft, kotryž běsche 7. t. m. zemrjeł.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Na swjedżenju swjat ho rózarija a w oktavje (tydżenju) toho samoho běsche w naschej cyrwi nimale 4000 ludżi k swjatej spowjedżi. Kaž druhe lěta, běchu tež lětsa někotsi saksch serbscy duchowni hako spowjednikojo na pomoc pschischli (k. kapłan Werner, k. tachantski vikar Herrmann, k. kapłan Nowak, k. kapłan Hórnik), schtož běsche czim trěbnische, dokelž je tudy lětsa jedyn duchowny mjenje a spowjednych pschibywa. Za schtyri njedżele je tak mjenowany morwy wotpusk t. j. wotpusk, kotryž so wot sobustawow bratstwa s. rózarija za wotemrjete sobustawy woprowacz hodżi.

Z Hródka. Nascha khapałka je w tutym lěcze wot wschelakich stronow wosebne dary dostała. Tak rjanu monstrancu a 6 cynowych swěcznikow z Wrótsławy, rjanu božu matru wot klóschtyrskich knježnow z Kulowa, ministrantsku drastu z Neissy, tež 1 kasulu a kschczeńsku schklu. Wot jenoho Kulowczana 2 rjanej swjeczeczi a wschelake druhe dary.

Z Barschcza. Tudomna katholska schula, kiž bě hacz dotal privatna, je nětk wot knježeřstwa w Frankfurcze za zjawnu wuczeřnju wuprajena. Tajama je wot 90 dżěczi wopytowana.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Wuheřska. W Peschcze dżerži zhromadżizny a załožuje njewěriwe towařstwa znaty Ronge. Někotsi židża jomu w tym pomhaja.

Z Roma. Swjaty wótc chce kóždomu biskopej, kiž na koncil pschińdże, reliquiju k wopomnjeczu sobu domoj daricz.

Z Pariza. Farař Castelas we La Fare zhoni, zo je něchtó z joho zafarowanych na jětra skhorjeł a zo nikoho nima, kiž by joho hladał, haj zo so nichtó njezwaži, do joho blizkoscze pschińcz. W tajkej nuzy wopokaza so tónle farař hako pastyř, kiž žiwjenjo da za swoje wowcy. Wón wopuschczi faru a pschesydli so do domu wopuschczenoho, pschi kotrymž wón wosta hacz do wumrjecza. A dokelž so tež morwoho hischcze bojachu a nichtó joho k rowu njescz nochcysche, pohrjeba joho farař sam. Po schescżich dnach wumrje tež farař na jětra, kotrež bě dostał, a tež joho nichtó pohrjebacz nochcysche. Wschitko so bojesche a zasy běchu někotsi duchowni, kiž joho w swojich duchownskich drastach k rowu donjesechu.

Z Pariza. Wuwołany prědař P. Hyacint Loyson z rjada karmelitow

njeje jene porokowanjo, joho prědowanjow dla jomu wot duchownoho wyschschoho date, znjesć mohł a je na to z krutym listom wotmołwił. General potom porucži, zo nima wjacy prědowacž a za 10 dnow so do swojoho klóschtra wróčzicz pschi schtrafje cenjurow a wuzankjenja z cyrkwje. Ale zabłudženy hordy muž je nětko do Ameriki wotjěł.

Schpaniska. Tudy hischcže pschecy žadyn prawy měr njeje, z čzasami su nowe zběžki we wschelakich městach.

Jendželska. Protestantske nowiny „Church News" pisachu wóndy w nastawku pod napismom „Nasch błud" takle: „Na sobustawach tak bohate ritualske wosady w Londonje a we cykym kraju su wěru do wěrneje pschitomnosčže Khrystusa w najswjeczischim sakramencže zasy pschiwzali a wuznawaju ju tež zjawnje. Woni kłonja hłowu a kolena tam, hdžež my te lubozne **Agnus Dei** słyschimy, hdyž ta pschecyczista hostija so zběha a psched Bohom a człowjekami so wopruje; je jich nětk hischcže wjele, kiž njebychu wo tym wjedželi? Wjedžesche psched 50 lětami pola nas něchtó wo tym? Schtó by sej tehdom na to pomyslił, zo budžemy w naschim čzasu wo wschědnej božej mschi powjedacž! Chce nam něchtó prědkdžeržecz, zo hischcže tak dakoko njejsmy, dha wuznajemy, zo smy we błudže, a chcemy so nadžijecz, so budže we pschichodnosczi lěpje. Nasche wotpohladanjo njeje, pschestupicz, ale jendželsku cyrkej k wysokosczi katholskeje wěry a kultusa (Božeje służby) pozběhnycz, zo bychmy nadžiju na zasyzjenosczenjo dobyli. Džimy do prědka a wschitkim pschedstajmy swjaty sakrament. Nasch lud powuczmy, kak dyrbi sakrament srjedžizna wschitkeje pobožnosčže bycz. Wotpołožmy wschitku anglikansku zymnosčz a dwělowanjo. — We naschich naspomnjenjach smy so jenož na swjaty sakrament wobmjezowali, dokelž w skutku je wschitko snadne w porunanju z tutym. Lud so zwólniwje zhromadži k modlitwje a k prědowanju. My mamy prědowanjow a mjeńschich pobožnosczow doscz. Ale bjez wschědnoho a wjacykróčznoho celebrirowanja (božeje mschě) na žane dalekročenjo myslicz njemóžemy, a tohodla dyrbja naschi duchowni wschědnje božu mschu džeržecz a lud dyrbi pschińcz swojomu kralej słužicz a čzesnu stražu (wachu) stajicz wokoło njoho w sakramencže luboscže. Prědowanjo mamy; njedlějmy so, zo by sakrament te jomu pschisłuschne město zasy dostał, nic jenož tudy a na někotrych wosebnych městach, ale wschudžom. Hdyž budže potom wěra na wěrnu pschitomnosčz bóle a bóle pschipóznata, chcemy so nadžecz, tež palacu lampu a tabernaklowy zawjeschk zasy wohladacz, kiž nam praji, zo Bóh wschitke dny pola nas je hacž do skónčenja swěta, a zo smy pschez joho pschitomnosčz wschitke słódke hnady a žohnowanja zasy dostali, kotrež su nam sakrilegijske (boharubjeńske) rucy psched 300 lětami wzali!" — Zawěsčže spodžiwne wuznaczo wot protestantskeje strony. **K.**

Połnócna Amerika. We Cicago wudželi biskop **Dr.** Lüers z Fort-Wayne bjez druhimi 150 konvertitam (wboročenym) swjate firmowanjo.

Połnócna Amerika. W New-Yorku budže nětko nowy pohanski tempel twarjeny. Bohaty chinesiski pschekupc je trěbne pjenjezy k tomu dał.

Połnócna Amerika. Nowiny „Katholik Standart" pisaja, zo je k. Israel Hatch, měschčanosta wulkoho města Cincinnati, k katholskej cyrkwi pschi-

stupił. Wón běsche prjedy kruty njepscheczel katholskeje wěry. — W Huntsville (St. Alabama) je 31. julija prjedawschi prědař presbyterianow (sekty) k. Erwin ze swojimaj synomaj katholske wěrywuznaczo wotpołožił.

Połnócna Amerika. W měsceje Baltimore bu 1. augusta nowa cyrkej poswjeczena we pschitomnosczi tsjoch biskopow. W tutej diöcesy bu lětsa 260 dotalnych protestantow do cyrkwje pschiwzatych. — Wulke dźěło kěźěje missionaram w Americy pschez pschiczahowanjo z Chinesiskeje, pschetož lětsa je so we Kaliforniji 110,000 Chinesow zasydliło, kotsiž tudy sebi cźěźke dźěło pytaja a dostawaja. Kscheschczanska wěra je jim hischcze njeznata.

Asia. Japoschtolski missionař Gernot pische z wjeczorneje Kochinchiny, zo tam wosebje někotre klóschtyrske knježny pilnje swjatu wěru bjez pohanami rozschěrjeja. Wschitke pak pschetrjechi sotra Mieu, kotraž je hižo 400 katechumenow rozwuczowała, kiž buchu w lěcze 1868 pschez swjatu kschczeńcu katholskej cyrkwi pschidźěleni. Z cyła bu tam 800 ludźi kschczenych a we 34 sydlischczach su zasy nowi katechumenojo (wuczownicy). Nan knježny Mieu, z mjenom Trum-Ngo, twari rjanu cyrkej. W czasu poslenjoho pschescźěhanja wuznawasche wón swoju wěru a pomhasche missionaram, tak zo bě joho žiwjenjo a zamoženjo czasto na hraczkach; tola boža ruka wotwobroczi wschitke njezbožo.

Chinesiska. W Tiensinje su lazaristojo zakładny kamjeń k nowej cyrkwi swjateje Marije położili, w pschitomnosczi wysokich zastojnikow a japoschtolskoho vikara k. Guerry z Pekinga. Tam maja kscheschczanscy konsulojo nahladnosez a móc.

Należnoscze towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869, kk. 274. kapłan Michał Róla z Ostritza: 275. Marija Czemjerina z Czemjeric; 276. Pětr Bjarsch z Czemjeric; 277. Theodor Rjeczka z Budyschina; 279. Michał Cyž z Wuczkec; 278. Pětr Žur ze Smjeczkec; 280. Jan Knebel z Haslowa.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenaj: Jakub Handrij Pawoł, s. Ignaca Franca Trulleya, kóžnika z B.; Otto N., s. dźěłaczerja Fischera z B. — Wěrowanaj: kubleř Mikławsch Pětranc z Czornec a Marija Cyžec ze Stróžischcza.

Njana knižka wo Philippsdorfje, z dweju němskeju lětneju rozprawow wot kapłana **Storcha** wustojnje zestajana, je wuschła pod mjenom:

Hnadowny wopyt swjateje Marije we Philippsdorfje.

(Tseczi dźěl dobytka je za cyrkej we Philippsdorfje postajeny.)

Ta knižka je za 5 nsl. na pschedań pola knihikupcow Smolerja a Pjecha w Budyschinje, pola pschekupcow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Khróscźicach a pola kapłana w Radworju. Tež expedicije Póśła ju rady kóždomu wobstaraja.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cisło 21. **6. novembra 1869.** **Lětnik 7.**

Kajki czěłny wužitk mamy wot naschoho klóschtra?

Po mojim nazhonjenju je nasch lud derje zmysleny pscheczíwo naschomu klóschtrej, a kaž je słyschecz, budźe peticia za nasch klóschtyr z wjele podpismami wudebjena. Tola, kaž so powjeda, namaka so tam a sem jedyn, kotryž za tule nas wschitkich katholskich nastupacu wěc zahorjeny njeje. „Ja niczo wot klóschtra nimam", praji tajki, „mi je tohodla wscho jene, hacž klóschtyr wobsteji abo nic." Ja njecham znowa na to pokazowacz, schtož bu we poslenim cźisle naschoho Posoła wo tejle wěcy prajene, hdźež je dopokazane, zo woprawdźe my katholscy kscheszczenjo wschu pschiczinu a pschistuschnoscz mamy, za wobstejenjo klóschtrow so staracz. Jenož spomnicz chcu tudy, zo hornische wuprajenjo žadyn rozomny a wo swojej wěrje rozwuczeny cźinicz njemóže. Tajke wuprajenjo pokaže, zo so jedyn jenož za so stara, njech so druhomu dźe, kaž pschecy chce. Jelizo by wjele tak zmyslenych było, tež wo druhich wěcach, zawěrno! my njebychmy daloko pschischli. „Schto stara mje twarjenjo Cźornjeczanskeje cyrkwje? ja tola tam ke mschi njekhodźu"; „schto stara mje schula? ja žanych dźěczi tam njeposczelu", mohł tež na tesame waschnjo něchtó prajicz. Tak njerycźi žadyn dobry kscheszczan, kiž luboscz k bližschomu ma, hale wón so stara za powschitkomne zbožo.

Jelizo ty žadyn cźěłny wužitk wot klóschtra nimasch, dha ma jón tola wjele druhich. Zo pak woprawdźe nasch klóschtyr wjele dobroho cźini, to dyrbi tudy na někotrych pschikładach so dopokazacz. Wjele dobrotow, kotrež z njoho wuńdu, je nam njeznatych; pschetož wón njeczini kaž někotsi bohaczi židźa abo druzy, kiž z wilkej trubu wschudźom wokoło trubicz dadźa, hdyž su někotre sta za dobre wotpohladanja wudali.

Schto cźini nasch klóschtyr dobroho najprjedy za dźěczi? Wón je na swoje khósty schulu z tsjomi klassami za holcy zakožił a zdźerżuje tusamu tež.

Starschi njetrjebaja nic kroschka za wuczbu, kotraž so wot klóschtyrskich knježnow dawa, zapłaczicz. W tejle schuli wuczi pak so nic jenož czitacz, pisacz a liczicz, ale tež schiczo, strykowanjo a wuschiwanjo. Kóžda holca, kotraž ze schule pschińdže, móže, jelizo je dźěławe hodźiny pilnje wopytała, swoje schaty sama zeschicz abo zapłatacz. Zo we tejle knježnjacej schuli dźěczi něschto nawuknu, dopokaza so z toho, zo nic jenož dźěczi z tohole schulskoho wokrjesa ju wopytuja, ale zo tež dójschto dźěczi z druhich tež dalschich stronow so sem pósczelu. Do tejele schule khodźa pak holcy, kiž doma pola swojich starschich bydla, a potom tež khude syroty, kotrymž klóschtyr nic jenož schulske knihi a papjeru dawa, ale kotrež wón cyle zeżiwi. Dźeń wote dnja rozdźěli so wilka pokruta khlěba za khude schulske dźěczi, wjac krócz za lěto pjeku so za nje wosuschki a t. d.

Schto dha czini klóschtyr khudym, kiž wokoło klóschtra abo tež dalischo bydla? Za khude žony, kiž su w klóschtyrskej słužbje byli, zapłaczi a wobstara klóschtyr hospodu we Kukowje; wone dostanu z klóschtra jěscz, tak dołho hacž su žiwe. Tola tež wschitcy khudźi, kiž do klóschtra pschińdu a proscha, dostanu jałmožnu. Kóždy dźeń widźi jedyn khude žónki ze schkliczkami a horncami, we kotrychž je jědz, z klóschtyrskich wrotow won hicz. Rjemjesnicy (hantwarscy) dostanu w wrotach pjenježny dar. A zo tale darniwoscz klóschtra nic jeno za blizkich, ale tež za dalschich je, móžecze z toho spóznacz, zo mi jedyn knjez prajesche, kotryž 4 hodźiny wot klóschtra bydli: Kóžde lěto dostanu khudźi, bez kotrymiž je tež wjele Serbow, we naschim městaczku wokoło 100 toleri jałmožny.

Schto dha je klóschtyr dale czinił a schto hischcze pschecy czini za tych, kiž do njezboža padnu? Hdyž bě we lěcze 1866 wójna, je wón na swoje khósty za tych we wójnje ranjenych wjacy stwow k wobydlenju pschihotował, je łoža a posleschcza kupował. Klóschtyr je tych ranjenych wojakow, bez kotrymiž běchu najbóle Serbja, jara derje wothladał, je dwě mikoscziwej sotse pschińcz dał, je jich zdźeržał a jim wschitko darmo dał, tak dołho hacž tam wostacz móžachu a chcychu. Klóschtyr je dwěmaj wot tychle serbskich wojakow jara dobru słužbu we klóschtyrskim dworje dał, w kotrejž wonaj hischcze dźensnischi dźeń staj. Schto dha klóschtyr tym wotpalenym czini? Wón jim po móžnoscźi pomha. Tej dwě psched krótkim wotpalenej swójbje w Pancźicach dostanjetej wot klóschtra drjewo k twarjenju, haj dostanjetej kóždy dźeń jěscz a picz z klóschtra. Tež wobydlenjo za tajkich klóschtyr wobstara.

Schto dha maja druzy wot klóschtra, kiž pschi klóschtyrskich lěsach abo tež dale bydla? Woni móža (kaž słyschach, dwójcy za tydźeń) we klóschtyrskich holach suche drjewo zběracz, schtož pola druhich knjejstwow wschudźom dowolene njeje. Tež słanjo da klóschtyr za tunje pjenjezy hrabacz we swojich lěsach, schtož tež wschudźom dowolene njeje, pschetož to lěsej derje njeczini, kaž wuczeni hajnikowje praja.

Hdyž nasch klóschtyr drjewo pschedawa, maja kupcy te wołoženjo, zo njetrjebaja bórzy zapłaczicz. Klóschtyr czaka poł lěta a hischcze dlěje na zapłaczenjo. Klóschtyr je, kaž je znate, wjacy wot swojich kubłow pschenajał a najenkojo (pachmanjo) su, kaž sym słyschał, prawje spokojom z klóschtrom. Czohodla? Wón jich

ženje njeczischczi. Hdyž jich njezbožo napadnje n. psch. pschez krupy, dha klóschtyr jim tež něschto najeńskoho pjenjeza (pachta) rady spuschczi. Ja pschińdžech psched poltsecza lětom z jenym mužom z pruskeje Schlezynskeje hromadu. Tónle, kotryž bě hacž do Biskopic na železnicy jěł, džěsche pěschi do klóschtra. Na puczu zetka jenoho muža z Porchowa, z kotrymž so do ryczi da. Hdyž rycz na nasch klóschtyr pschińdže, khwalesche tón lutherski Porchowczau klóschtyr a prajesche, zo zo wón z klóschtrom jara spokojom. „My Porchowscy pachtujemy jene klóschtyrske kubło, kotrež jow wobsynje, a smy z pachtom spokojom; hdyž je hubjene lěto, spuschczi so nam něschto wot pachta.“ Czinja to tež wschitcy druzy zemjenjo?

Zo klóschtyr tež za cyrkwje a schule wjele czini, to móže něchtó druhi wopisacz. Schtó dha je w najnowschim czasu nowu schulu we Kamjencu natwarił? schtó załoži tam faru a schtó budže fararja džeržecz? Njeje to nasch klóschtyr? Zo klóschtyr tež cyrkwinske drasty nic jenož cuzym cyrkwjam dari, ale hdyž so prosy, tež naschim serbskim, wot toho móže jena serbska farska cyrkej powjedacz. Jelizo bychu druhe cyrkwje pola nas prosyli za cyrkwinske wěcy, klóschtyr by jim wěscze je dał.

Tola njech je doscz; jenož praschecz so chcu: By wschitko tak było, hdy by so klóschtyr zběhnył? Wěscze nic. Tohodla mamy wschitcy winowatoscz za wobstejenjo klóschtra ze wschitkimi mocami so prócowacz!

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. W poslenim czisle smy zabyli napisacz, zo je město assessora naschoho tachantskoho konsistorija zasy wobsadžene. Nowy assessor je k. ryczník Pawoł Seyfert, syn k. sudniskoho (hamtmana) w Schěrachowje, knjeza nad Dobroschicami.

Z Budyschina. Na ss. Symana a Judy bu w tachantskim konsistoriju dotalny kanonikus a farař k. Jakub Kuczank pschedsyda naschoho towarstwa, za kapitulara a scholastikusa powyscheny.

Z Budyschina. Wczera wotpołoži psched tachantskim konsistorijom synodalne a statne pruhowanjo kandidat duchownstwa k. Adolf Brendler z Ostritza.

Z Budyschina. Nasche towarstwo je tež lětsa protyku, wot kapłana Duczmana wustojnje spisanu, wudało a pschedawa ju po 2½ nsl. W protyczným dźěle je bjez druhim tež cyrkwinska protyka wschitkich serbskich wosadow. W zabawnym pschidawku namakasch najprjedy rjane powjedanczko „Muschka swjatojanska“, hdyž je w rjanym pschikładze powjedane, kak spodźiwnje Bóh pomoc pósczele. Za hospodarstwo je tón króc nastawk wo khorosczach pczołow. Bjez wjele krótschimi powjedanczkami su wosebje zajimawe: Marija, wuczěk hrěschnikow; Proscherka; Zawiscze zda; Mudre wusudźenjo dweju skórzbow; Njeměj dźěla na cuzych hrěchach; Kschesczanska mudrosc abo prědowanjo psched rubježnikami. Někotromužkuli budže toho runja luby pschehlad europiskich krajow a wjerchow, kaž tež zapisk duchownych a wuczerjow w Sakskej. Prosymy pschecželow naschoho

towarſtwa, zo chcyli tule katholſku protyku prawje rozſchěricz a na nju kedźbnoſcz wobroczecz.

Z Budyſchina. Kaž ſłyſchimy, ſu katholſcy Łužiczenjo němſkeje wokolnoſcze (Oſtritza) peticiju za wobſtaczo łužiſkeju klóſchtrow hižo dopodpiſali. Tež peticija katholſkich Serbow ſo pilnje po wſach noſy a podpiſuje. Prawje tak, to je znamjo katholſkoho žiwjenja! Pódla klóſchtyrſkoho praſchenja pſchiňdźe na ſejmje tež ſwjeczenjo ſwjatych dnow k ryczam. Smy wczipni, kak wupadnje; ale tak wjele je wěſte, zo mamy prawo žadacz rune prawo z proteſtantami! Budźemy widźecz, hacz budźe zakoń tež wo katholſkich ſwjedźenjach ryczecz. Snadź budźe móžne, pſchichodnje wjacy wo tejle wěcy piſacz. Derje, zo mamy Poſoł; tak móžemy ſo rozryczecz wo należnoſczach, za kotrež ſwětne nowiny žanoho měſta nimaja!

Z Königshaina. Zańdźeny tydźeń běſche 100 lětne wopomnjeczo ſwjeczenja naſcheje farſkeje cyrkwje. Božu mſchu dźerźeſche z wulkej aſſiſtencu k. kanonik a farař Junge ze Seitendorfa, ſwjedźeńſke prědowanjo pak k. dwórſki kapłan Maaz z Dreźdźan. Tež w naſchich Serbach bliža ſo někotre cyrkwinſke 100 lětne ſwjedźenje a je czas na pſchiſtojne ſwjeczenjo tajkich wopomnjeńſkich dnow myſlicz.

Z Wotrowa. Naſch k. farař Wels, kiž chcyſche do Schwajcarſkeje dla wuſtrowjenja jěcz, je po lěkarjowej radźe nětk w Dreźdźanach woſtał a bydli w tamniſchej katholſkej hojerni (khorej khěži).

Z klóſchtra Marijneje Hwězy. Na ſſ. Symana a Judy zemrje nahle pſchi wobjedźe běła knjeźna Martha, rodźena z Czech.

Z Brunjowa. Hrodowſki kapłan k. A. Münſter je zaſy do Weſtfalſkeje wotczahnył. Wón běſche pſchecżel Serbow a běſche ſerbſku rycz z knihow lěpje ryczecz a piſacz nawuknył, hacz někotryžkuli ſchtudowany Serb. Sława jomu!

Z dreźdanſkeje diöceſy.

Z Pirny. Pjatk 22. oktobra popołdnju pſchijědźechu ſakſke Majeſtoſcze a Wyſokoſcze kral a kralowa, prync Jurij a prynceſna Jurijowa z Weeſenſteina k nam a wobhladachu ſebi naſchu nowu katholſku cyrkej. Knjejſtwa zaſtupichu pod zwonjenjom do cyrkwje, hdźež bu jim wot k. fararja Kreczmera ſwjeczena woda podata. Na chorje ſpěwaſche ſo z pſchewodom piſchczelow krajny hymnus (khěrluſch): „Nam krala žohnuj Bóh!“ Bjez tym wjedźeſche k. farař wyſokich wopytowarjow k wołtarjej, modleſche ſo pſched wuſtajenym Najſwjecziſchim a wudźěli pſchi ſpěwanju khěrluſcha „Swjaty, ſwjaty, ſwjaty“ požohnowanjo. Na to wobhladowachu ſebi kralowſke knjejſtwa cyrkej, woſebje wołtarny wobraz wot znatoho wuſtojnika Schwarze a kraſne piſchczele, kiž ſu wot Jehmlicha w Dreźdźanach twarjene. Woſebje lubjeſche ſo jim tež fara a ſchula. Pod zwonjenjom wróczichu ſo zaſy do Weeſenſteina. C.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Barlina. Tudy bu interessantny proceß skónczeny. Magnus Knappe, prědař baptistow (protestantskeje sekty) běsche wloni na železnicy jědźo knižki rozdźělał, w kotrychž bě katholska cyrkej hroznje hanjena. Hdyž bě na to dla kaženja pokoja bez wěrywuznaczemi wobskorženy, zamołwjesche so z tym, zo njeje wuczeny muž! W prěnjej instancy bu do jenoměsacznoho jastwa zasudźeny, kotrež bu w appellaciji na dwěnjedźelske poniżene. Kassacija (zběhnjenjo wotsudźenja) bu nětko tudy psched najwyschim tribunalom (sudom) zaczisnjena.

Z Barlina. Pschi wschim njemdrjenju pschecźiwo klóschtram (zasy chcedźa wulku zhromadźiznu dźeržecź) su sebi katholscy wotmyslili, tež we měsce Brandenburg nowy klóschtyr załožicź z wustawom za syrotki.

Němska. Katholska zhromadźizna we Wisbadenje (w něhduschej Nassauskej) bě wot 1000 katholikow, bez nimi wjele zemjanow, wopytana. Ryczniсy na tej samej běchu tachant Heinrich z Mainza, inspektor a redaktor Niedermayer z Frankfurta, rěznik Falk z Mainza a měschczanski radźiczeř Baudri z Kölna. Hdyž bě so wo wschelakich katholskich towarstwach ryczało, wupraji so zhromadźizna za resolucije (wobzanknjenja) poslenjeje hłowneje zhromadźizny němskich towarstwow w Düsseldorfje.

Němska. Jedyn duchowny pisa do „Schlesische Kirchenzeitung" takle. W auguscze z. l. nadeńdźech w schpitalu we wosebitej stwě žónsku D. T., kotraž so po krótkim rozryczenju hako liwka katholska wupokaza. Hacz runje bě z derje katholskeje wosady, běsche tola pschez wjacylětne pschebywanjo hako guvernantka (wuczeřka) w židowskej swójbje, kotrejž bě so z czěłom a z duschu poddała, tak daloko pschischła, zo po swojim wuprajenju wot 13 lět sem wjacy pola swjatoho woprawjenja a 8 lět w cyrkwi była njebě a zo mi, hdyž ju na schtrafu liwkoscze we wěrje kedźbnu sczinich, wotmołwi: „Z czoho dha wěscze, zo stej njebjo a hela?" Haj zo by napominanja wotbyła, zakaza sej wopytanja. Tola spytach z nowa ju wopytacź po někotrym czasu a proschach ju jenož, zo by jeniczke „strowa-sy-Marija" zo mnu spěwała. Wona to czinjesche a měnjesche so smějo, hacz dha myslu, zo je wona to zabyła. Potom ryczach z njej wo wschědnych wěcach. Hdyž běch jej pschi wotkhadźe katholsku knihu k czitanju požcził, běsche z tym wschitko skažene. Wona wróczi mi tu knižku z prostwu, zo bych ju z tajkim pschelutował, pschetož „jeli by po tejle knižcy schło, by wona zatamana była." Ja wostajich ju někotry czas napokoj. Tola nětko so jeje prjedy lochka khoroscz pohórschi. Wona dosta wulke boloscze nutskownoho raka dla. Ja zwažich sebi zasy wopytanjo. Z móžnej pschecźelnosczu rjeknych: „Z dźiwanjom na waschu słaboscz chcemoj so jenož krótko jedyn wótczenasch modlicz." Tola lědma běch zapoczał, zakaza sebi wona dalische spěwanjo, zo za najlěpsche dźeržach ju wopuschczicz. Czim horliwischo so za nju modlach. Tola wona bu pschecy khorscha. Duž spyta druhi duchowny swoje abo po prawym jeje zbožo. Wo jeje dotalnym zadźerženju powuczeny, prócowasche so wón ze wschej duchownskej mudrosczu ju wobroczicz. Wona joho pschecźelnje witasche a zdasche so womjechczicz. Tola skónczinje zakaza sebi tež joho wopytanjo, hacźrunje hodźina (schtunda) jeje smjercze so bližesche. Nětko wobaj

k Bohu a k maczeri miłoscze za wbohu zabłudzenu duschu proschachmoj. Tu so dopomnich, zo běch něhdy czitał, kak je jena žona wobroczenjo swojoho hruboho muža sebi wuprosyła, hdyž joho bjez joho wjedženja do japoschtołstwa modlenja (bratstwa pod tym mjenom, němski: Gebetsapostolat) pschiwzacz da a modlitwu k bójskej wutrobje spěwasche. Spytach tónle srědk a zapisach tu khoru bjez jeje wjedženja do japoschtołstwa modlenja ze slubjenjom, zo chcu sam za nju, kaž dołho budže žiwa, kóždodženśku modlitwu wuspěwacz. A dźakowane bójskej wutrobje, to pomhasche. Na 13. septembra poda so mjenowany druhi duchowny k njej, spomni na blizkoscz jeje smjercze a napominasche ju z nowa k dostaczu swjatych sakramentow. Wona pschislubi, zo chce je nazajtra žadacz, ale njepostaji hodžinu, kotruž chcysche hischcze pomjenowacz. A hlejcze, nazajtra 7½ pósła sama po měschnika. Tutón namaka ju na stólczku sedžo a za nim žadacu. Z dostojnym pschihotowanjom a z najwjetschej pobožnosczu dosta wona s. sakramenty mrějacych a wróczi so k Božej wutrobje, potomhacz bě dołhe lěta wokoło błudźiła. Ale běsche tež najwjetschi czas. Z Bohom wujednana a zjenoczena zemrje tón samy dźeń popołdnju w scheszczich. Kajka radoscz bě nad jeje wobroczenjom a kajki tróscht jeje zbóžna smjercz za nas, z kajkej nowej dowěru na najswjeczischu wutrobu Jězusa a swjateje maczerje Marije nas napjelni, móžecze sebi myslicz. O zo bychu wschitcy człowjekowje a wosebje wschitcy duchowni spóznali móc a dobrotu bójskeje wutroby Jězusa a njewoblakowaneje wutroby Marije!

Khrowatska. W Karlowicach je serbski narodny kongreß (zhromadźizna), kiž ma nutskowne należnoscze grichiskozjenoscženeje cyrkwje serbskeje narodnoscze zrjadowacz.

Rakuska. W Triescze zemrje psched někotrymi njedźelemi zemjan Rivoltella, kiž běsche swěrny katholik. Bjez wschelakimi joho wotkazanjemi su tež tele: za jenu nowu cyrkej 20,000 schěsnakow, za khudych w Venedigu 20,000, za khudych w Triescze tež 20,000, kapucinskomu klóschtrej 10,000, wustawej hłuchoněmych we Gorich 5000, dobroczerskim wustawam w Triescze 10,000, jenej schuli 5000, fundaciji za kóždolětne stipendije 240,000 schěsnakow atd.

Turkowska. Sultan nětko jara rjenje czini psched kschescżanskimi wjerchami, kotsiž k njomu na wopytanjo pschijědu, kaž pschecziwo francózskej khěžorcy, rakuskomu khěžorej a druhimi. Ale pschi wschim tym tamaja kschescženjo joho a wosebje joho zastojnikow knježenjo!

Z Roma. Tsjo anglikansch (protestantsch) duchowni su sem pschischli, kotsiž chcedźa na dnju psched wotewrjenjom koncila do katholskeje cyrkwje pschestupicz; jedyn z nich je w Jendźelskej hako spisowar derje znaty.

Z Roma. Wjele cuzych biskopow je hižo sem pschijěło a kaž so powjeda su dotal jenož 60 biskopja staroby, khoroscze a druhich wažnych winow dla bamžej pisali, zo pschincz njemóža. — Na město wusłuženych wojakow su z cuzych krajow zasy nowi pschischli, tak na pschikład 170 z Kanada w Americy.

Z Roma. Kapłan Böddinghaus z Münstera je sem pschijěł a bamžej w mjenje 720 tamnischich knjenjow dar 10,000 toleri k wudawkam za koncil z adressu pschepodał. Tež z Francózskeje wjele darow pschikhadźa k podpjeranju wjele khudych biskopow, kiž z missionow na koncil pschijědu.

Italska. Ministerstwo žada klerikarjow, w lěcze 1848 rodzenych, do wójska. — Knježeřstwo jedna pschez swojoho wotpósłanca w Romje z bamžom dla pomjenowanja abo wuzwolenja biskopow.

Francózska. Z Lyona je próstwa na swjatoho wótca, wot duchownstwa a wot mnohoscze swětnych podpisana, do Roma woteschła, w kotrejž so prosy, zo by so ke khwalbje Božej a k czescži swjateje Marije we jandzelskim powitanju za słowomaj „Swjata Marija" pschistajiło: **Virgo Immaculata** (njewoblakowana knježna).

Jendzelska. Arcbiskop Manning je w jenym swojich poslenich prědowanjow w Londonje zjawnje prajił, zo lědma tsecžina wobydlerjow (kotrychž je tam nětko hižo pschez tři milijony) cyrkej wopytuje, so mnohoscž tak mjenowanych kscheszanow njeje kschczena, zo je dziwich mandzelstwow žałosnje wjele atd. Z Londonom so njeměnjamy!

Amerika. Bratr lětsa pschestupjenoho sudniskoho radziczerja Baumstarka z Konstanza, professor Herrmann Baumstark na wysokej schuli we St. Louisu je 12. septembra tež katholske wěrywuznaczo wotpołožił. Woboj staj pschez swoje schtudije k spóznaczu wěrnoscze pschischłoj, kotrež je Boža hnada žohnowała a k zjawnomu wuznaczu dowjedła!

Połnócna Amerika. Nětczischi präsident zjenoczenych statow, Ulysses Grant, słuscha drje po swojim wěrywuznaczu k Methodistam, tola pokazuje pschi kóždej pschileżnosczi swoju pschikhilnoscž k naschej swjatej cyrkwi. Tak běsche wón pschitomny pruhowanjam we wustawje jesuitow w Georgtownje a dawasche sam nyta pilnym wuczownikam. Hdyž njedawno w Pennsylvanii pola generala Kane pschebywasche, pscheprosy k sebi biskopow Mullena z Erie, Ryana z Buffalo a Shamahanna z Harrisburga, kaž tež abtow Wimmera a Seidenbuscha; wón dasche tychle hosczow na extraczahu darmo k sebi dowjeczž. Pschi nawróczenju dasche Grant w měsczе St. Marys zastacž a rozrycžowasche so tam z někotrymi wosobnymi katholskimi. — Biskop z New-Yorka pschiwjeze 12,000 dollarow pětrowoho pjenježka do Roma.

Połnócna Amerika. Po nowinach New-York Tablet je w zjenoczenych statach (republich) nětko 5 katholskich arcbiskopow, 40 biskopow, 3000 duchownych, 65 wyschschich schulow a seminarow, 200 konventow a 5 milijonow katholskich wobydleri. W lěcze 1806 běsche tam jenož biskop, 53 duchownych a 65,000 katholikow.

Afrika. Na 17. novembra budze tak mjenowana Suezska abo egiptska wuzczina, pschez kotruž je Francóza Lesseps na akcije kanal wurył, prěni krócž wot 60 łódzi (schifow), na kotrychž budza wosobni hoscze egiptskoho městokrala ze wschoho swěta, pschejědzena a swjatoczinje wotewrjena. Kaž je znate, je tale wuzczina bjez dwěmaj morjomaj bjez srjedznokrajnym a czerwjenym, w runej smuzy pschez 16 mil dołha, kanal pak měri nětko 21 mil; hłuboki je znajmjeńscha wschudzom 10 łochczi, tak zo móza wjetsche łódze pschejěcž. Na wuzczinje nastanje tak nowe žiwjenjo, kotrež budze tež kscheszanstwu spomožne. Tak su tam hižo katholski klóschtyr z wustawom za syroty załožili.

Naležnoscze towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 281. Michał Czunka z Khelna; 282. Jakub Schokta z Wudworja; 284. Jakub Zarjenk z Wudworja; 285. Pětr Kokla z Wudworja; 286. Michał Bryl z Wudworja; 287. Jakub Bryl ze Stareje Cyhelnicy; 288. Jakub Bjarsch ze Schunowa; 289. Wórschla Sch. ze Sernjan; 290. Michał Wagner ze Smolic; 291. Marija Miczkec z Czornoho Hodlerja.

Dobrowólne dary: W. Sch. ze Sernjan 2½ nsl.; P. T. 2½ nsl.; J. C. z R. 5 nsl.

Smilne dary k dalewobstaranju: Pětrowy pjenjezk wot H. S. 6 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Marija Hańża, dź. dźěkaczerja Beckerta z Raschowa; Marija, dź. premierleutnanta adjutanta Adolfa Schlaberga z B.; Emma Martha, dź. wojnarja Pětra Hasche z B.; Mikławsch, s. krawca Mikławscha Narczika z B. — Zemrjeta: Hana, dź. Mikławscha Kahle z Radworja, 31 lět. — Wěrowanaj: Jakub Hascha, měschczan a khěžeř z B. a Hana Polankec z Mnischonca.

Z Khróscżic. Zemrjeta, 24. oktobra: Hana, dź. Jakuba Hórnika z Worklec, nimale 25 l.

Z Radworja. Kschczeni: Michał, s. Mikławscha Schokty z Radworja; Jurij Awgust, s. Jurija Bjarscha z Khelna; Jan Awgust, s. Mikławscha Czorlicha z Měrkowa; Pětr, s. Jakuba Hasche z Radworja; Michał, s. Jana Kócze z Brěmjenja. — Zemrjeta: Marija Awgusta, dź. Jurija Hendricha z Kupoje, 1 l. 9 m. 3 tydź. — Wěrowani: Handrij Awgust Duczman ze Słoneje Borschcze, z Mariju Měscherjec z Měrkowa; Jan Mikel z Kukowa z Antoniu Pawlinu Rychtarjec z Kupoje; Jan Schrama z Radworja z Hanu Kaschporec z Měrkowa.

Z nakładom towařstwa ss. Cyrilla a Methoda je wuschła a pschedawa so za 2½ nsl. poła kk. Smolerja a Pecha, kaž tež w expedicijach Katholskoho Pósła:

Katholska protyka

za Hornju Łužicu

na lěto 1870.

Schtóž chce prěni a druhi lětnik teje sameje dospołnoscze dla měcz, móže jón dostacz.

W mjenje towařstwa a k wužitkej katholskeje wěcy prosymy naležnje wo rozschěrjenjo protyki, dokelž smy tójschto exemplarow czischczecz dali! Wjetschi nakład, tunischa wěc; ale — pschedacz so dyrbi!

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cisło 22. **20. novembra 1869.** **Lětnik 7.**

Katholska cyrkej w Chinesiskej.

Chinesiske khěžorstwo je najwjetsche*) knježerstwo na zemi; dokelž ma na 73,399 □milach 450 milijonow wobydlerjow. K tutym pschindu hischcze kraje Mandschurska, Mongolska, Thian, Tibet, Korea a Lieukhieuske kupy, kotrež drje maja wosebitych, ale pod chinesiskim khěžorom stejacych knježerjow z 147,447 □milemi a z 27½ milijonami wobydlerjow. Po tajkim wopschija tute khěžorstwa tsečinu cyłoho cžłowjestwa na zemi.**) Dokelž je nowischi cžas tež za katholsku cyrkej w tutych krajinach wjetschu swobodu pschinjesł, chcu wobstejenja a nadźije za katholikow w rańschej Asiji bliže rozestajicž.

I.

Hižom we 13. a 14. lětstotku buchu wot bamža Innocenca IV., kaž tež wot bamžow Hrjehorja X., Jana XXI., Mikławscha III., Mikławscha IV. a Klemenca V. missionarojo z rjada swj. Franciska a Dominika do Chinesiskeje póslani, zo bychu tam kschescžansku wuczbu prědowali. Jich prócowanja njeběchu bjez płodow; pschetož załožichu dójschto wosadow, a w 14. lětstotku bu arcbiskopski stoł we hłownym měsce Pekingu załoženy. Ale tutón rjany kězěw kschescžanstwa bu skaženy, hako knjejstwo Mongolow, kiž hacž dotal tam knježachu, pschesta, a swójba Ming, kotraž hischcze do nětcžischoho cžasa knježi, w 14. lětstotku k knježerstwu pschindže. Tucži khěžorowje wobzankychu, Chinesisku w žanym zwjazku z wukrajom njewostajicž a žanoho cuznika do kraja njepuschcžicž; tohodla tež kschescžanstwo a jich

*) Kraja ma Rusowska hischcze wjele wjacy, ale mjenje wobydleri.

**) Na zemi bydli po nowischich powjescžach 1374 milijonow cžłowjekow, a to w Europje 293 mil., w Asiji 805 mil., w Afriły 191 mil., w Americy 81 mil. a w Awstraliji 4 milijony.

wupschestrjenjo pschez missionarow hnydom zakazachu. Wschitke prócowanja katholskich missionarow do Chinesiskeje pschińcz, běchu podarmo, a kóždy, kotryž mjezy, kiž buchu sylnje wobronjene, pscheńdźe, bu popanjeny a najbóle skóncowany. Hakle za 200 lět po tutym njezbožownym zakonju bu katholskim missionaram zas móžne, sczenjo wěrneje wěry tudy prědowacz poczecz, byrnje z wulkimi wobczežnosczemi. Mjenujcy swjaty Franciskus Xaverius, hako bě w Indiskej a Japanskej milijony pohanow k wěrje žiwoho Boha pschiwobrocził, poda so na pucz, zo by tež w Chinesiskej prědował. Pospyta drje joho portugalski najwyschschi kralowski zastojnik na kupje Malakka, haczrunje kscheszan, ze wschitkimi srědkami wot toho wotdźeržowacz; ale žane prědkstajenja, žane hroženja, njemóžachu swjatoho Franciska wotdźeržowacz. Wón poda so, nimale sam, na łódź, a wustupi w blizkosczi Chinesiskeje na kupje Sancian na kraj, zo by wot jow do Chinesiskeje zastupił. We božej woli bě hinak wobzanknjene. Tutón japoschtoł Indiskeje dyrbjesche na tutej samotnej kupje, hdźež měješche psched woczomaj hórki kraja swojeje horceje žadoscze, swoje swjate žiwjenjo wobzanknycz. Ale joho žadoscz, kscheszanstwo tam z nowa zaschczěpicz, pscheńdźe tež na joho potomnych rjadownikow. Po njewuprajitych a straschnych prócowanjach radźi so někotrym jesuitam srjedź 16. lětstotka do Chinesiskeje pschińcz a tam japoschtołske dźěło z nowa zapoczecz. Schtož tehdom žanej mocy na zemi móžno njebě, te hižon na sta lět zanknjene wrota Chinesiskeje wotewricz, dospěchu někotsi khudźi katholscy missionarojo pschez swoju wuczenoscz a póccziwoscz. Za krótki czas radźi so jim, zo wosobni Chinesowje a najwyschschi zastojnicy khěžorskoho dwora kscheszansku wěru pschiwzachu. Ale wulke zadźewki so jim pschi jich skutkowanju napscheczo stajachu. Chinesiscy khěžorojo wobnowjachu pschikaznje, zo žadyn cuznik pschi smjertnej schtrafje do kraja njesmě. Haczrunje tute krawne zakonje we cylej krutosczi wobstejachu, pschińdźechu tola hacz do samoho Pekinga; wosobnje běchu to P. Ricci, P. Schall a druzy, kiž pschez wuczenoscz pola samych khěžorow radyy widźeni běchu. Hischcze dźensnischi dźeń namakasch knihi, wosobnje wo astronomiji (hwězdarstwje) a fysicy (pschirodospytu), wot tutych sławnych mužow w bibliothekach wosobnych chinesiskich wuczenych. Pschez swoje pisma a rozryczowanja dobychu woni w Pekingu wjele ludźi, a to wosobnje najwuczenischich a najwyschschich zastojnikow, bjez tym zo jich towarschojo w někotrych mjeńschich městach kscheszanstwo prědowachu. Ale bórzy postanychu hako najwjetschi napscheczíwnicy pohanscy duchowni a wschitcy, kiž pschi pohanskich templach słužby mějachu. Czi zběhnychu so sylnje pscheczíwo kscheszanstwu a schczuwachu lud. Wot khěžora bu z nowa krucze pschikazane, zo dyrbi kóždy, kiž kscheszanstwu pschistupi, hnydom k smjerczi wotsudźeny bycz. We hłownym měsczе Pekingu, hdźež missionarojo we wulkej czesczi stejachu, drje tute surowe zakonje wuwjedźene njebuchu, ale w provincach zběhnychu so krawne pschesczěhi kscheszanow. Tohodla móžachu missionarojo tam jenož z kradźu skutkowacz. Najbóle kczějesche katholske missionstwo pod khěžorom Kanghi, kiž 1661 trón nastupi a 1722 wumrje. Wón bě lubowar wědomnosczow a powoła hischcze wjac jesuitow do Pekinga a njewobarasche tež wupschestrjenju kscheszanstwa. We lěcze 1630 běsche katholska wuczba hižon we sydom provincach wupschestrjena a 13,000 katholikow bu naliczene. We lěcze 1650 běsche

jich liczba hižon 150,000, kiž so w lěcze 1675 na 300,000 pschispori. We spočatku 18. lětstotka běsche tu na 500,000 wěriwych a 70 jesuitow skutkowachu w Chinesiskej, pódla nich tež franciskanarjo, dominikanarjo, augustinarjo a lazaristowje.*) Wot romskoho stoła buchu we lěcze 1790 wysche tych hižom wobstejacych biskopstwow, biskopske stoły w Pekingu a Nankingu założene. Prěnje lěta 18. lětstotka běchu za tudomne katholske missiony jara njezbožowne. Krawne pschesczěhanja wěriwych buchu wschědne. Jastwa běchu połne kscheszanow, a kiž wěru njezapřěchu, buchu surowje czwělowani a skónčnje smjerczi podaczi. Wysocy zastojnicy a samo sobustawy khěžorskeje swójby namakachu so lěta dołho w jastwach a njebuchuli skóncowani, buchu do pustych krajinow zapokazani. Wězo, zo mějachu europiscy missionarojo najbóle czerpjecz a najwjetschi dźěl wot nich wumrje martrařskeje smjercze. Tak woteběrasche syła wěriwych lěto wot lěta. Biskopowje, kiž hako martrarjo njewumrjechu, podležachu khoroszam a starobje, a druzy njemóžachu so na jich město stajicz. Na kóncu 18. lětstotka mějachu czi biskopowje, kiž běchu so hischcze w potajnosczi zakhowali, kóždy wjacy provincow pastyřscy zastaracz, t. r. krajiny tak wulke, kaž wschě němske kraje hromadu, a mějachu pschi tym husto jenoho europiskoho a někotrych chinesiskich měschnikow k pomocy, kiž dyrbjachu so wysche toho, njechachu-li morjeni bycz, psched woczimi pohanow pilnje zakhowani dźerżecz a jenož z kradżu w nocy skutkowacz.

Zo bě wysche toho za katholske missije tudy njewurjeknita schkoda, hdyž jesuitski rjad wot bamża so tehdom zběhny, njetrjeba so naspomnicz. Jako mjenujcy zbytkni jesuitojo, kiž w Pekingu pschebywachu, wotemrjechu, pschiňdźechu kónc 18. lětstotka lazaristojo na jich město. Dokelž pak buchu tuczi wot khěžorskoho dwora bóle a bóle zdaleni, dha liczba katholikow jara woteběrasche, zo w lěcze 1800 jenož 290,000 wuczinjesche, a to běchu najbóle khudźi dźěłaczerjo, dokelž běchu wysocy najbóle martrařskeje smjercze wumrjeli abo wotpanyli. Ale najzrudnische czasy hischcze za Chinesisku cyrkej njeběchu nimo; dokelž w spočatku 19. lětstotku je katholska cyrkej tudy bóle schkodowała. Wjele jich swoju krej za wěru pschela. A dokelž bě tu jara mało kscheszanskich duchownych, wohlada někotryžkuli czas žiwjenja lědom jedyn krócz duchownoho a někotry z cyła ženje. Hischcze mějachu drje lazaristojo w Macao a na kupje Pulo-Pinang francózscy missionarojo seminary; ale te njemóžachu wjele wuskutkowacz, dokelž běchu za młodych Chinesow jara wotležane. We Europje buchu w tym czasu nimale wschě klóschtyrske rjady zběhnjene a surowa wójna knježesche bjez ludami; tohodla stejesche jara zrudnje za chinesiske missionstwo, a zdasche so, zo je wschitka tuta krej podarmo pschelata. Ale Bóh zas pomhasche. We lěcze 1822 nasta „Lyonske missionske towařstwo," a tute wobroczi swoje skutkowanjo mjez druhim tež za podpjeranjo missionstwa w Chinesiskej. K tutomu towařstwej pschizankny so 1843 towařstwo „swj. dźěczat-

*) Lazaristojo su zjenoczenstwo duchownych za missiony, założene 1624 wot s. Vincenca z Paula a maja swoje mjeno wot priorstwa (klóschtra) swjatoho Lazara we Parizu.

stwa Jězusa," kiž so wosebje za to stara, zo so wustajene dźěći pohanskich starschich wukschćija a w kscheschćanskej wěrje wochćahnu.*)

Liczba missionarow w Chinesiskej so zas pschispori, a to wosobnje z rjada dominikanow, franciskanow a jesuitow. Tućži móžachu drje so, jenož drasćeni kaž Chinesojo a pod wulkimi straschnosćemi tam podać, tola pak sebi to zwažichu, hacž runje někotsi tu khroblosć ze žiwjenjom zapłaćichu, prjedy hacž móžachu z cyła te najmjeńsche wuskutkować. Ale kajke namakachu tam? Jenož we jara mało městnach běchu wosady, kiž mějachu duchownoho abo katechetu. Na druhich městnach, hdźež běchu prjedy kćějace wosady byłe, njeběsche anic zbytk wot nich pytnyć, na někotrych potrjechichu jenož jednotliwe kscheschćanske swójby, a dyrbjachu so tute jenož skradźu wopytać, za njebychu pohani jich pytnyli, hdyž so žana nowa katholska wosada zas załoži. Hacž runje to jara pomałku dźěsche, pschińdźe tola nětk zasy wjac žiwjenja do tych hischće wobstejacych, abo z nowa załoženych wosadow, zo móžachu so někotre biskopstwa wobsadźić.

Wysche teju hižom pomjenowaneju a hischće wobstejaceju seminarow, w Macao a Pulo-Pinang, buchu tež wyschsche wućžerńje za holćki w srjedźizuje Chinesiskeje załožene. Pódla so tež někotre žónske klóschtyrske rjady na missionstwje wobdźělichu. Tohodla widźimy tu spodźiwnu wěc, zo hacž runje hischće te hrube zakonje wobstejachu, po kotrychž měješche so kóždy katholscy wěriwy skóncować abo z kraja wupokazać (a krawne pschescźěhanja tež ženje z cyła njepschestachu), tola zas kscheschćanstwo so rozschěrjećž poća.

Po zarjadowanju starych wosadow móžesche so hakle na wobrocźenjo pohanow myslić, a tute njelubjesche pod nětćžischimi wobstejenjemi wulke dobytki. Ale tež tudy bu wot Boha prjedy pomhane, hacž sebi to něchtó nadźijesche. We lěćže 1840 pschińdźe bjez Chinesami a Jendźelćžanami k wójnje. Chinesojo pschěhrachu a 1842 pschi měrje bu mjez druhim wućžinjene, zo dyrbjachu 5 městow zjawnomu wikowanju za wschě narody wotewrjene bycź. A w lěćže 1845 bu hischće bjez Francózami a Chinesiskej zwjazk sćžinjeny, zo móže so kscheschćanska wěra zjawnje prědować, zo móže kóždy Chinesa k tej samej pschistupić, a zo dyrbja so kscheschćanske cyrkwje, kiž su wot cźasa khěžora Kanghi natwarjene, ale precź wzate, zasy kscheschćanam pschepodać. To le drje bě khětra kroczel k lěpschomu! Tola smědźachu cuzy missionarojo, kaž pschekupcy, jenož w tych postajenych 5 městach zjawnje pschebywać. Ale nichtó njetrjeba sej myslić, zo buchu tute nowe khěžorske zakonje wschudźom wobkedźbowane. Dokelž runje tute, kaž prjedawscha wójna, běchu nowych njepschećelow zbudźili. Tohodla widźimy, zo bórzy po tym zasy krej kscheschćanow zemju barbi a zo so jastwa pjelnjachu z kscheschćanami. We provincy Kwangsi bu francózski missionar Chapdelaine z wjele druhimi chinesiskimi wěriwymi 1855 skóncowany. Z toho so spóznaje, zo we nutskownej Chinesiskej, hdźež francózske schtuki rućž njeslyschachu, wjele polěpschene njebě. Hakle nowa wójna, kiž 1857 wudyri, dokelž

*) Kaž je znate, hromadźa so w naschich wosadach za wobej tutej towarstwje woporу, kiž maja, kaž spóznajećže, jara wulki wužitk.

chinesiski khěžor horjeka pomjenowane zwjazki njedžeržesche, a w kotrejž Jendželczenjo a Francózowje na njoho czehnjechu, pschinjese wjac swobody za kschesczanstwo. We lěcze 1860 pobichu tuczi chinesiske wójska a dobychu tež hłowne město Peking, tak zo dyrbjesche khěžor z kraja czeknycz. Nětk bu měr sczinjeny, a katholskej cyrkwi bu dospołna swoboda w cyłym chinesiskim khěžorstwje pschilubjena, a schtož khěžora samoho nastupa, tež hacz do dzensnischoho dnja swěrnje dzeržana. Wězo, zo z tym prajene njeje, zo bychu krawne pschesczěhanja, wosobnje we wotležanych provincach, hdžež khěžorscy naměstnikojo knježa, cyle pschestake. Khěžorska móc kóždy czas njedosaha, zo bychu hnydom so tajcy pschestupikojo krucze khostali (schtrafowali).

(Pschichodnje dale.)

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Dzensa wudzěli nasch najdostojnischi knjez biskop Ludwik dwěmaj młodzencomaj subdiakonat abo prěnju wyschschich swjeczíznow. Staj to k. Adolf Brendler z Ostritza a k. Jan Hornig z Drezdzan. Pschichodny schtwórtk dostanjetaj diakonat a sobotu presbyterat (měschnistwo). Kaž słyschimy, wostanje k. Adolf Brendler potom hako pomocny duchowny w Budyschinje a k. Jan Hornig pschindze za kapłana do Seitendorfa pola Ostritza.

Z Budyschina. Z Prahi nam pisaja: W naschim serbskim seminaru je lětsa jenož 23 schtudowacych młodzencow, bez nimi 11 Serbow, mjenujcy: G. J. Kubasch a Jan Laras z Lejna w 3. lěcze theologije, Jakub Schokta z Wotrowa a Pětr Lipicz z Lubochowa w 2., Jurij Cyž z Nowoslic w 1. lěcze. Gymnasium wopytuja: Jakub Schkala z Khróscżic, Michał Pětranc z Czornec, Franc Měrczink z Bělczec, Jurij Nowak z Njebjelczic, Mikławsch Piwarc (Bräuer) z Worklec a Michał Knježk z Krěpjec Tež w Komotawje schtuduje jedyn Serb: Józef Leidleř z Khróscżic, kiž je w najwyschschej klassy tamnischoho gymnasija.

Z Budyschina. Tudomne katholske towařstwo rjemjesniskich (Gesellenverein) swjeczesche njedzelu 7. novembra swój druhi załoženski swjedzeń w salach tšěleřnje, kotryž běsche wot měschczanskich a wjesnych jara wopytany. Zapoczatk swjedzenja běsche wjeczor w schescżich. Najprjedy spěwasche chor dwaj spěwaj pod wjedzenjom k. mischtra Almerta. Na to běsche prěnja dziwadłowa hra, we kotrejž so hrónczko abo „motto towařstwa" prědkstajesche. W tym wustupi jedyn rjemjesnik staroho czasa a jedyn nowoho, kotryž sebi nětczische katholske rjemjesniske towařstwa khwali; k tomu pschistupja potom czi tijo hrajerjo, kiž te hrónczko woznamjenjeja a wukładuja; prěni rěka „wěra a pócczíwoscz", druhi „dzěławoscz a pilnoscz" a tsecżi „wjesokoscz a žort." Potom běsche swjedzeńska rycz, kotruž nětczischi präses k. tachantski vikar Dienst dzeržesche. Wón wustojnje wukładowasche hižo spomnjene hrónczko abo motto a rozestaji, kak je towařstwo tele swoje hrónczko abo motto w běhu lěta dopjelnjało a dawasche skóncznje hłownu rozprawu. Z poslenischeje wuzběhujemy najważnische powjescze. Budyschinske towařstwo rjemjesniskich je najwjetsche w Sakskej, ani drezdzanske

nima tejko sobustawow; pschetož we pscherězku měješche 60 towarischow a 30 czestnych sobustawow. Z nich běchu 29 towařstwo wopuschczili, kotsiž jomu loni na tymle dnju pschiskuschachu a dwaj běschtaj zemrjełoj. Cuzych rjemjesniskich, kotsiž su sobustawy towařstwa (schtož so pschez małe knižki, kiž kóždy z nich ma, dopokazuje), běsche 134 pschez Budyschin puczowało a pola präsesa (pschedsydy towařstwa) towařstwowy dar (dwaj slěbornaj) dostało. Towařstwo běsche cyłe lěto hacz do zańdzenoho měsaca k. tachantski vikar J. Herrmann z wulkej prócu a swěru wjedł a pschi swojim wotkhadze do Wotrowa nětczischomu präsesej pschepodał. Zhromadzizny běchu kóždu njedzelu wjeczor w jenym hosczencu pod wjedzenjom präsesa, kiž jim wschelake powuczne pschednoschki dzerzesche, a wysche toho tež sobotu, hdzež so towarischojo sami zhromadzowachu. Rozwuczowane bu wosebje wo historiji (stawiznach), ryczi, geografiji a we spěwanju; nětko maja zasy druhe za žiwjenjo trěbne wědomnoscze na rjad pschińcz, zo by so wschitka schulska wuczba z czasami wobkruczika a po móžnoscži dale wjedła. Skónczuje dzakowasche so k. präses Dienst tym knjezam, kiž běchu w towařstwje zastupowacz pomhali abo je hewak podpjerali. Nětk sczěhowasche druha dlěscha dziwadłowa hra pod mjenjom „Do Cayenne", w kotrejž dwanaczo rjemjesnisch wustupichu a wustojnje hrajachu. Po skónczenju tejele zabawy, kotraž so wschěm jara spodobasche, běsche zhromadna wjeczeř za tych, kotsiž chcychu wostacz; běsche pak jich wokoło 200. Pschi wjeczeri buchu wschelake sławy abo pschipitki wunjesene a towařstwu tež rjana khorhoj slubjena, kotruž chcedza měschczanske knjenje a knježny wuschiwacz. Cyły swjedzeń wobzankny so z balom. Najwažnischa nowinka wo tymle khwalbyhódnym towařstwje je pak ta, zo je sebi wone, kaž tajke towařstwa w druhich městach, na garbařskej drózy khežu kupiło, zo njetrjebało wjacy po hosczencach czahacz, ale zo by swój towařschny dom měło, hdzež by so rjemjesniski młodzenc kaž doma czuł a hdzež maja tež tsi łoža pschihotowane bycz k pschenocowanju pschipuczowacych. Hospodařstwo abo kuchnju snadz w swojim czasu miłoscziwe sotry na so wozmu, kotrež bychmy tež hewak za khudych khorych tudy trjebali a rady sem powołali! Ale, lubi czitarjo, spomnjeny dom njeje darjeny, wón płaczi nětko hižo 4300 toleri a z trěbnym wutwarjenjom a pschiprawjenjom pschińdze na 6000 toleri. Kak dha móže towařstwo tajku khežu kupicz, byrnje pjenjez njeměło? Wone pjenjezy klepa abo chcych prajicz wo nje kłapa pola dobroczywych a za wužitne wěcy zahorjenych ludzi. A dokelž so z wjele kamjenjow khěža natwari, hromadzi wone darjene kamjenje (pjenježne dary) a tež požczene kamjenje, mjenujcy wudawa pjecztoleřske akcije, kotrychž so kóžde lěto něschto wulosuje a wupłaczi. Tele akcije móža so pola präsesa k. Diensta a tež pscheze mnje za blizkich a dalokich pscheczelow dostacz. Wězo dzěl danje ponjesu najenkojo wobydlenjow, kotrež towařstwo wschitke za so njetrjeba; ale tola budze wone lóžo a wjeselscho dychacz, hdyž jomu kamjeń pschewulkoho dołha z wutroby panje! Nětko sym wschitko „pscheradził" a budu so wjeselicz, jeli mi pschileżnoscz dacze, wasche smilne wutroby pscheradzicz t. r. na pjenježne dary za tawařstwo tudy kwitirowacz. Duž skónczu z pscheczom, kotrež pola sobustawow towařstwa hako postrowjenjo a wotmołwjenjo na tajke postrowjenjo płaczi: Bóh žohnuj czestne

rjemjesło! Bóh je žohnuj! (Gott segne das ehrbare Handwerk! — Gott segne es!) Redaktor.

Z Brunjowa. Nowy duchowny, kiž je hako hrodowski kaplan z Westfalskeje sem pschischoł, rěka k. Wylem Cramer.

Z drežđžanskeje diöcesy.

Z Drežđžan. Tudy je so 1. novembra katholske towarstwo swjateje Cäcilije załožiło, kotrež chce wosebje pschistojny a pschihodny cyrkwinski wjacyhłósny figurirowany spěw, gregoriański choral a khèrluschny spěw spěchowacź. Pschedsydstwo wučžinjeja: k. kapłan Maaz, k. dwórski organist Kretschmer, a k. wučeř Sperling. Sobustawy su wukonjace (ausübende) abo spěwarjo a potom podpjerace. Lětny pschinoschk je toleř, z čžimž so lokal (sal), hdžež so spěwarjo wuwučžuja, tež noty a knihi atd. płacža. W tu khwilu wuwjeduje towarstwo spěw na wěstych njedželach we nowoměschčanskej cyrkwi, pozdžischo budže drje so tež w dwórskej cyrkwi słyschecź dacź. Wužitne by było, hdy bychu we wschitkich serbskich wosadach naschi knježa wučerjo cyrkwinski spěw spěchowali a w nim rozwučžowali. Něhdžežkuli so rjenje njespěwa! „Kaž je było, tak dyrbi wostacź" njeje pschecy derje prajene! Tež by rjenje było, hdy bychu knježa wučerjo we swobodnych njeporučenych konferencach hromadu stupili, a za wschitke serbske katholske wosady a cyrkwje jene choralne knihi zestajeli, zo bychu so khěrlusche po čžasu wschudžom jenak a to derje spěwałe. W lutherskich wosadach su prjedy tež wschelako spěwali, hacž su skónčžnje pšched lětami schtyrjo wučerjo hromadu stupili a nowy „Choral-Melodienbuch" zestajili. Z tajkim zhromadnym skutkom bychu sebi knježa wučerjo wulki dźak zaslužili!

Z Lipska. Njedželu 14. novembra běsche tudy koncert k wužitkej katholskoho towarstwa s. Vincenca, hdžež někotsi wosobni spěwarjo a spěwarki z tudomneje opery (dźiwadła) sobuskutkowachu.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němska. Po poručnosczi pruskoho krala su so w joho krajach 10. t. m. na Lutherowym narodnym dnju pobožnosczе a prostwy za luthersku cyrkej stałe.

Němska. Bajerske ministerstwo njeje mission jesuitow we Eichstädtu dowoliło.

Z Wina. Skónčžnje załožuja tudy a w druhich městach khěžorstwa katholskopolitiske towarstwa, kotrež maja prawa cyrkwje pšched swětnej wyschnosczu a w zjawnym žiwjenju na starosczi. Dotal běsche „liberalna" (swobodomyslna) strona pschez swoje towarstwa tam jara mócna.

Schwajcarska. W Bernje je sekta tak mjenowanych Irvingianow abo „japoschtołska cyrkej", kaž sebi sami rěkaja z ceremonijemi, kiž su katholskim podobne, a z duchownstwom tak mjenowanych wučownikow, japoschtołow, jandźelow a arcjandźlow. Njedawno czekny jedyn tychle jandźelow do Ameriki, mjenujcy jedyn czajnikar (staroserbski: urmachar); swoju mandźelsku a doth (50,000 frankow)

wostaji tón jandźel doma a druhoho „jandźela" źónsku a něschto pjenjez wotwjeze sobu do nowoho wótcnoho kraja. Z djabołskej wuskoczności wjedźesche tónle jandźel khudych ludźi zjebacź! Tajkich dźiwnych jandźelow je doscź na swěcźe, nic jenoź w Americy!

Z Roma. Z kóždym dnjom pschikhadźeja cuzy biskopja. Pschihotowace dźěła za koncil su hotowe a wuczinjenja kommissijow pschedkładuja so po rjadu bamźej, kiž je kóždy dźeń wjacy hodźinow pschehladuje. W běhu koncila budźa teź někotre swjatoprajenja.

Francózska. Po poslenich zapiskach je w tutym khěźorstwje 37,107,212 katholikow, 816,619 protestantow, 89,017 źidow a 22,786 wschelakich druhich wěrow abo njewěrow.

Rusowska. W Petersburgu su pschi katholskej cyrkwi s. Khatyrny scheszźo prědarjo, dwaj pólskaj, dwaj němskaj a dwaj francózskaj.

Naležnoscźe towarstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 283. (schtoź je w poslenim cźisle pismikistajeř pscheskocził a zawinował) Michał Schołta z Wudworja; 292. Mikławsch Mětk z Kukowa; 293. młynk Schliź ze Swinjarnje; 294. Jakub Kral z Wěteńcy; 295. khěźnik Jakub Bräuer z Budyschina; 296. Michał Cyź z Wotrowa; 297. Michał Schołta z Konjec; 298. Jan Krawc z Trupina; 299. khěbětař Michał Běrk z Radworja; 300. Madlena Wawrikowa z Radworja; 301. Michał Schwejda z Khróscźic.

Na lěto 1868 zapłacźi: 357. M. Sch. z K.

Smilne daryk dalewobstaranju: 1 toleř za bamźa pschez k. Wernera z Khróscźic z napismom: „Te dusche twojich wěriwych — We cźiscźu hischcźe cźerpjacych — Wumyj Jězu a jim daj — Tam bórzy widźecź boźi raj."

Z nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Methoda je wuschła a pschedawa so za 2½ nsl. poła kk. Smolerja a Pjecha, kaź teź w expedicijach Katholskoho Pósła a pola klamarjow, kotsiź móźa ju kóždy cźas pschez nas tunischo dostacź:

Katholska protyka

za Hornju Łużicu

na lěto 1870.

Schtóź chce prěni a druhi lětnik teje sameje dospołnoscźe dla měcź, móże jón dostacź.

W mjenje towarstwa a k wużitkej katholskeje wěcy prosymy naležnje wo rozschěrjenjo protyki, dokelź smy tójschto exemplarow cźischczecź dali! Wjetschi nakład, tunischa wěc; ale — pschedacź so dyrbi!

Cźischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posol

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 23. **4. decembra 1869.** **Lětnik 7.**

Słowo k rozpomnjenju za Serbow.

Stari Romscy, kotsiž buchu z małeje zhromadźizny někotrych pastyrjow po czasu najmócnischi lud a najwjetschi knježiczerjo, mějachu pschisłowo: **Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur** (Z pschezjenosczu małe wěcy rostu, z njepschezjenosczu najwjetsche rozpadnu). Woni mějachu prawje a su pschez 1000lětne wobstaczo jich kralestwa wo tym so pschepokazali. Lubi serbscy krajenjo! My drje nimamy tele pschisłowo, ale joho prawdu smy tež hižo czasto nazhonili. Naschi wótcojo su zhonili, kajka to wěrnosczż je, zo z njepschezjenosczu najwjetsche wěcy so zahubja. My, jich njemnozy potomnicy, smy w najnowischim czasu wjacykrócż zhonili, a nadźijamy so hischcze bóle zhonicż, kak z pschezjenosczu małe wěcy rostu t. r. kak smy, haczrunje je nas mało, ze zhromadnym skutkowanjom hižo někotre spomnjenja hódne wěcy dokonjeli. Je trjeba, pschikłady pomjenowacż? Dopomńcze so na składowanjo za wotpalenych we Gottleubje. Ja mohł powjedacż, kak jara je tónle rjany skutk wysoko postajenym knjezam so lubił, a z kajkej czesczu woni hižo tohodla na Serbow spominachu. Pomyslcze na lońsche składowanjo za swjatoho wótca, a kak su potom wulke wukrajne nowiny a czasopisy tohodla khwalobnje wo Serbach ryczeli, kotsiž snadź hewak njewjedźachu, zo su Serbja na swěcze. Dale smy sebi pschez pschezjenosczż a zhromadne prócowanjo měr wobstarali pschecźiwo nadpadam jenych znatych nowinow. A nětko najnowischi skutk nascheje pschezjenoscze — peticija za nasch klóschtyr z wjacy hacż 1200 podpismami? Ta ma dospokny a pschepokazacy wunoschk a wužitk. Kak dha to?

Naschi njepschecżelojo nětk derje wjedźa, zo jich hłós pschecźiwo klóschtram po prawym niczo njepłaczi, dokelž woni z cyła žane prawo nimaja, wo należnosczach katholskeje wěry sobu ryczecż. Tohodla bě pschi jich cyłej wulkej harje jenož te

wotpohladanjo, zo bychu so katholikowje rebellscy sczinili. Schtož chcychu rad wotstronicz a po prawje wotstronicz njemóžachu, to budźa, tak myslachu woni, katholikowje dobroczinwje a hłupje jim wotstronicz pomhacz. Haj woni zjawnje prajachu: wy katholscy, sczinicze zapoczatk z peticiju pschecziwo klóschtram, nascha pomoc njebudze wam pobrachowacz. Na to smy nětko z peticiju za klóschtyr z wjacy dyžli z 1200 podpismami*) wotmołwili. Dokelž woni to prawje derje wjedźa, su tež, kak so słyschi, za najlěpsche dźerželi, zo bychu sebi fiasko (njeporadźenjo) zalutowali, swoje cyke wotmyslenjo puschczicz a klóschtry na pokoj wostajicz. Dokelž pak nasche wotpohladanjo bycz njemóže, naležnoscz, kotraž je wo měrje, bjez potrěbnoscze do wojowanja pschinjescz, je nascha derje pschihotowana peticija, kaž so dale słyschi, w tu khwilu **ad acta** połožena a budźe jenož tehdom na sejm do Drezdźan wotpósłana, hdy by tola něschto tajke tam k ryczam pschischło, na czož so z peticijemi pschisłuschnje wotmołwi.

Hdyž mamy tajkele pschikłady pched woczomaj, schto nasche pschezjene a zhromadne skutkowanjo zamože, schtó sebi hischcze zwěri, nasche katholske zhromadźizny a druhe prócowanja, z kotrymiž chcemy myslicżku za pschezjenoscz a zhromadnoscz wubudźicz abo wobkruczicz, — za njewužitne, haj za směschne wuprajicz, bjez toho zo by pschestał, katholski Serb bycz, kaž so słuscha?

A hdy by něchtó pschez to hischcze wo wužitnosczi tutych naschich prócowanjow so pschepokazacz nochcył, snadź móža czasy a podawki pschińcz, hdźež budźe jomu lubo, zo su druzy z tajkimi wěcami zapoczatk sczinili, prjedy hacz je wón sam jich wužitnoscz a potrěbnoscz spóznał.

Zo w prjedawschim czasu tajkele wěcy njeběchu, njesmě nikomu pschiczina (wina) bycz, je zaczisnycz abo hanicz. Hdy bychmy so tajkoho praschecz chcyli, czohodla wjacy runje tak njehospodari, kaž joho nan abo dźěd je czinił, dha by nam zawěscze wotmołwił: „dokelž su so czasy pscheměniłe; schtóž chcył nětko hischcze tak hospodaricz, kaž tehdom, tón njeby do prědka pschischoł a by zhubjeny był.“ Haj tak je tež tudy. Czasy su so jara pscheměniłe. Schtož bě prjedy njewužitne a njetrěbne, to njeje nětko bjez wužitka, ale je dobre, pod wěstymi wobstejnosczemi tež trěbne a budźe to po czasu hischcze bóle.

Schtóž dopokazmo žada, pohladaj na Bajersku a na to, schtož so tam nětko podawa. By w Bajerskej dobra wěc pschi wólbach na sejm dobyła, hdy by runje wjesny lud krucze hromadu njedźeržał a by dha k tomule hromadudźerženju pschischło, hdy by so tak wjele towarśtwow njezałožiło a tejko ludowych zhromadźiznow njedźeržało, w kotrychž buchu ludźo wo zjawnych naležnosczach

*) Dokelž je w Sakskej 9000 katholskich Serbow, móžesche peticija lochcy wjele wjacy podpismow měcz, hdy běsche 1. wschudźom a 2. wot wschitkich wotrosczenych podpisana była, kaž běsche Posoł prosył. Pschi tajkich wěcach hlada so jenož na mnohoscz podpismow, nic na powołanjo abo słužbu podpisowarja! Wysche toho njeje peticija do wschěch wosadow słana. Jeli budźe woprawdźe hischcze na sakskim sejmje wo zběhnjenju abo wobstaczu klóschtra — ryczane, zestajimy hischcze jenu adressu za budyšku a radworśku wosadu a postaramy so wo podpisma.

Redaktor.

derje powuczeni? A hdyž chcył něchtó prajicź, my njejsmy Bajerscy t. r. nas njeje tak wjele, dha wostanje tola pola nas runje tak wěrno kaž pola nich, zo pschezjenoscź sylni a zo pschez pschezjenoscź tež małe wěcy rostu.

P. Innocenc.

Z tutym nastawkom smy cyle pschezjene a pschejemy, zo by so derje rozpomnił. Smy njedawno dlěschi wustojny nastawk wot k. wuczerja H. dostali pod napismom: „Załožcźe katholske towarstwa!“ We wschelakim nastupanju su tam podobne mysle wuprajene, kaž mamy w hornischim nastawku, a skónczńje je namjet stajeny, kotrohož wozjewjenjo smy na khwilu wotstorczicź za dobre spóznali, dokelž chcemy prjedy hischcźe z někotrymi duchownymi so rozryczecź a tež nowy sakski swobodnischi towarstwowy zakoń (Vereinsgesetz) woczakacź.

Redakcija.

Katholska cyrkej w Chinesiskej.

(Pokraczowanjo.)

II.

Katholska cyrkej je so tež wot toho czasa w Chinesiskej khětro rozscherila.*) Cyle khěžorstwo, njeliczimy-li te kraje, kiž drje Chinesiskej słuscheja a lětny dawk khěžorej płaczicź dyrbja, je do 20 japoschtolskich vikariatow rozdźělene, kotrymž runje tak wjele biskopow prědksteji. Wot tutych maja někotsi jenoho biskopa hako koadjutora k pomocy. Tam a sem drje su so pschez pohanske zběžki abo europiske schczuwanja napady na katholske cyrkwje a jich słužownikow stałe, kiž druhdy k tomu wjedźechu, zo buchu duchowni a wosadni martrowami a tež morjeni a cyrkwje spalene; tola běchu te skerje wina k rozscherjenju katholskeje wěry, hacž zo bychu ju podtłóczicź móhłe. Wschudźom nastawaja nowe wosady a pohani pschińdu z czródami, zo bychu kscheszanstwo na so wzali. A hacž runje nam, hdyž je nětk swoboda kscheszanstwu dobyta, tudy protestantscy missionarojo wschelakich wuznaczow napscheczo skutkuja a naschu wěru na wsche móžne waschnjo

---

*) Wot toho czasa, hacž je posleni měr kscheszanstwu dospoknu swobodu dał, su tudy tež protestantscy missionarojo wschelakich wuznaczow skutkowali. Z jenych aktow, kiž buchu wóndanjo wot protestantskeje strony w Schanghai wozjewjene, dźělimy sczěhowace sobu: W januaru 1864 bě w Chinesiskej 105 protestantskich prědarjow wschelakich wuznaczow, bjez nimi 7 chinesiskich; druzy běchu Europiscy a Amerikanarjo. Woni mějachu stacije w Kanton, Hongkong, Swatow, Amoy, Forchow, Ningpo, Hangkow, Chafoo, Tangchow, Tientsin, Peking a Schanghai. Tym pomjenowanym prědarjam pomhaja hischcźe 148 chinesiskich katechetow a 20 młodych Chinesow so na prědarstwo pschihotowachu. Woni su tam 59 cyrkwjow natwarili a maja 44 schulow a 19 pensionatow. Liczba kscheszanstwu wot nich wobroczenych Chinesow so 1864 na 1974 duschi staji. Tola te pismo pschispomni, zo je jich najsterje 2200; dokelž chce někotre missiony swoje statistiki pschiposłałe njeběchu. Wysche toho běchu woni hižon wudali a rozdźělili 700 knihow wědomnostnych 95,000 starych testamentow, 446,000 nowych testamentow, 1,127,675 traktatow a 61 periodiskich nowinow. Etudes relig. hist. et lit. par les Pères de la Comp. de Jésus. Janvier 1868.

hanja, je jich skutkowanjo dotal nam mało schkodźiło; dokelž naprjedy su woni bjez sobu njepschezjeni, swarja jedyn na druhoho a schtož jedyn wuczi, druhi zaczisnje; k druhomu woni najbóle jenož we wulkich městach prěduja, hdźež europiscy konsulowje pschebywaja a hdźež so žanych nadpadow bojecz njetrjebaja. Tohodla tež tehdym, hdyž hischcze krawne zakonje w Chinesiskej płaczachu, žadyn protestantski missionar tudy widzecz njebě. A wysche toho ma katholska cyrkej pschez sta lět pschelatu martrařsku krej pucz pschihotowany a dowěrjenjo luda. Kak je so katholska cyrkej w Chinesiskej hacz do dzensnischoho dnja srjedź wschitkich zadźewkow rozschěriła, dowolam sebi sczěhowacy pschehlad podacz.

Pohladajmy najprjedy na hłowne město Peking a provincu Petscheli. We Pekingu mějachu katholscy w zańdźenym lětstotku 4 cyrkwje. Wot tutych steji hischcze jena, mjenujcy prjedawscha kathedrala. Wona drje bě jara wobschkodźena, je pak hewak jena najrjeńschich cyrkwjow. Wona bu nětk katholikam zas pschipokazana, kaž tež ležownoscze, hdźež běchu prjedawsche tsi katholske cyrkwje stałe. Hdyž kscheszanske wójsko pschi poslenjej wójnje dobyczeřscy sem pschiczeže, bu w tutej cyrkwi dźakne „Te Deum“ dźeržane. Nětk je wona za biskopsku cyrkej postajena. Na tych druhich tsjoch městnach, hdźež běchu prjedy cyrkwje, so nětk w małych khapałkach kemsche dźerža. We lěcze 1867 bu rjana nowa cyrkej wot pekingskoho biskopa Mouli natwarjena a pod wulkimi swjatoczznoszczemi, na kotrychž wysche europiskich zapóslancow tež tsjo wysocy zastojnicy chinesiskoho khěžora dźěl bjerjechu, poswjeczena. Kak je so liczba katholskich tudy pschisporiła, spóznaje so ze sczěhowacoho. Hdyž nětczischi biskop Mouli w lěcze 1836 do Pekinga pschińdźe, bě tu 350 wěriwych; w pschedměstach a wokolnosczi bě jich hischcze 659, kiž buchu dotal wot lazaristow a někotrych chinesiskich měschnikow duchownje zastarani. Nětk liczimy w 5 cyrkwjach 8000 wosadnych. We zańdźenym lětstotku běchu tu tež 3 katholske kěrchowy, kiž pak buchu cyle zapusczene; tež wone su zas katholikam wotstupjene. Wot lěta 1863 wobsteji tudy klóschtyr miłosczywych sotrow, kiž maja hójernju, hdźež wjele stow khorych zastaraja, syrotnicu a wuczěrnju za holczki. We lěcze 1856 bu wot japoschtołskoho stoła provinca Petscheli do 3 japoschtołskich vikariatow rozdźělena. Nětko su tute:

1. Pekingski vikariat ma nětk dweju biskopow, 10 europiskich a 20 chinesiskich měschnikow. Wysche wschelakich wuczěrnjow wobstejitaj tudy dwaj duchownskej seminaraj. Rjany hród bu wot khěžora lazaristam wotstupjeny, zo móža tam missionske schule załoźicz. We wokołnosczi tež na někotrych wsach a městach wjetsche a mjeńsche wosady wobsteja. Najwjetscha w Tintsin, hdźež maja miłosczywe sotry tež klóschtyr, do kotrohož su 20 młodych chinesiskich knjeznow zastupiłe. Wot nich wobstara so tež hójerńja, haptyka a dwě syrotnicy.

2. Japoschtołski vikariat w ranischim Petscheli je hižon wjele pschecźiwnosczow pschetracz dyrbjał. Lud wopokaza so jara njepscheczelscy zmysleny pschecźiwo missionaram a bu wot mandarinow (wysokich khěžorskich zastojnikow) hischcze bóle k tomu schczuwany. Někotry krócz buchu missionarojo cyle wurubjeni. Tola je tež nětk lěpje, a liczba katholikow je so wot 3800 na 8200 pschisporiła.

3. Najbóle pak je katholska cyrkej w 3. vikariacze, k połdnju Petscheli,

rostka, hdźež biskop Anouille knježi. Tudy je pschecy wjele katholskich było. We lěcze 1836 naliczi so jich 4392, kiž běchu so hižon 1859 na 14,000 pschisporili. Tola je tudy wjele krawnych pschesczěhow było a 72 cyrkwjow bu spalenych. Hako zapłata bu nětczischomu biskopej 1862 za nje wot chinesiskoho khěžora wulki hród w měsczе Tschingtingsu darjeny. We tutym je nětk seminar, syrotnica, wuczerńja a khapała. Za jene lěto (w lěcze 1863) bu tu 2500 wotrosczenych kschczenych a tych, kiž so kschczeńcy pschihotowachu, bě pschez 12,000. Wjele pagodow (pohanskich templow), bu do katholskich cyrkwjow pschetworjenych a do lěta 1866 bu na 40 nowych cyrkwjow a khapałkow twarjenych. Tola pohansky popja su wjacy krócz ludźi pschecźiwo kschesczanam naschczuwali, a krawne zběžki, hdźež krej kschesczanow běžesche, běchu zrudne sczěhwki toho, a běsche to czim zrudnischo, dokelž mandarinojo k tomu z wjesołosczu pschihladowachu. Tola tam biskop ze swojimi 12 europiskimi a 15 chinesiskimi měschnikami dale z božej pomocu skutkuje.

4. We japoschtołskim vikariacze Schantong bě prjedy jara wjele kschesczanow; tola w lěcze 1840 běsche jich jenož hischcze 4000 wostało; dokelž su runje jow kschesczenjo najbóle podczischczowani byli a to hacž do nětka. Hacž runje je jim pschez nowe zakonje swoboda slubjena, je tola mało lěpje. Ale pschi wschitkich hubjenych wobstejenjach je liczba wěriwych pschiběraka. We lěcze 1866 bě tudy 10751 katholskich kschesczanow a 4000 katechumenow. Tutón vikariat ma 104 khapałkow, 19 wulkich cyrkwi, 1 seminar a 29 wuczerńjow, kotrež pod 2 biskopomaj, 5 europiskimi a někotrymi chinesiskimi měschnikami steja.

5. Japoschtołski vikariat Schansi dosaha hacž k Mongolskim pomjezam. Krawne pschesczěhanja su tudy wjele schkody naczinile; ale pschez to runje wjele dobrych kschesczanow wuczek pytachu, zo bychu so w tudomnych wulkich horach wukhowali. Někotsi, kiž njebuchu k smjerczi, ale zapokazanju do Mongolskeje wotsudźeni a tam wotwjedźeni, tudy zas k nam so pschinamkachu. We lěcze 1865 bu 913 wotrosczenych kschczenych. Cyły vikariat liczi 1 biskopa, 3 europiskich a 16 chinesiskich duchownych, a 13,832 kschesczanow, kiž maja 1 seminar, 8 cyrkwjow, 27 khapałow a 14 wuczerńjow.

6. Japoschtołski vikariat Schensi, kiž provincu toho mjena a kruch Mongolskeje wopschija, je nětk dźěleny, a Mongolski dźěl je psched krótkim za wosebitu japoschtołsku präfekturu postajeny a Belgiskim missionaram pschepodaty, wot kotrychž hižo dwaj w tym krótkim czasu smjerczi podležeschtaj. Wysche pschesczěhanjow pschez pohanskich zastojnikow maja tu kschesczenjo wjele wot rubježnych muhamedanow czerpjecz. Tola je so psched krótkim tež tu wulka nowa katholska wosada założiła. We cyłym vikariacze liczimy 23,000 kschesczanow, 80 khapałow a cyrkwjow, 1 seminar a 5 wuczerńjow, kiž pod 1 biskopom, 6 europiskimi a 17 chinesiskimi měschnikami steja.

(Pschichodnje dale.)

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Zańdźenu njedźelu wopuschczi nas nasch najdostojnischi knjez biskop Ludwik, zo by so wutoru rano z Drežďźan do Roma na koncil podał. Bóh zdźerž joho strowoho a daj jomu zbožownje domoj so wróćźicź!

Z Budyschina. Město budyskoho tachanta na sakskim sejmje w Drežďźanach budźe nětko k. kanonikus kantor Hoffmann zastupowacź.

Z Budyschina. Zańdźenu sobotu je nasch hnadny k. biskop w tachantskej cyrkwi duchownsku swjećźiznu wudźělił k. Adolfej Brendlerej a k. Janej Hornigej.

Z Budyschina. Pšched někotrymi dnami je nětko wotmołwjenjo pschischło na list „wubjerka k pschihotowanju załoženja cyrkwje w Čźornecach abo Bacźonju.“ Wone ma so po słowje pschełoźene takle: Potom hacź je wo Waschich 10.—14. julija t. l. pschepodatych statutach a wo Waschim prědkwzacźu na požadanjo wysokodostojne klóschtyrske knjejstwo w Marijnej Hwězďźe hako patronatstwo so wuprajiło, a wysche toho tež wysokodostojny knjez kanonikus a farać Jakub Barth w Khróscźicach słyschany byl, njekomdźi so podpisane tachantske konsistorium, nětko pod tym wuměnjenjom swoje zjawne pschizwolenjo tamnym wot Was pschepodatym statutam (pschirunaj cźisło 14. Pósła) a tamnomu wot Was dospějomnomu, najprjedy na wobstaranjo k załoženju noweje cyrkwje w Bacźonju abo Čźornecach trěbnych srědkow złoženomu wukóncej wuprajicź, zo § 7. spomnjenych statutow te pschemĕnjenjo dostanje, zo pozdźische postajenjo města, hdźe ma projektirowana (wotmyslena) cyrkej twarjena bycź, we dorozymjenju tych pschi dźělenju wosady Khróscźic po cyrkwinskim prawje wobdźělenych jeniczcy ordinariatej (t. r. tachantej) so zawostaja. Te same skónčźnje njezapomnja, wubjerkej za joho khwalbyhódne Bohu spodobne prócowanjo Swoje połne pschipóznacźo wuprajicź a najlěpschi wunoschk (Erfolg) pschecź. W Budyschinje na tachantstwje, 23. novembra 1869. Tachantske konsistorium tam. Ludwik Forwerk, biskop, Adm. eccl. a tachant. — Potajkim směmy nětk nasch zhromadnoserbski katholski skutk zapoczecź. Budźemy tule należnoscź pschecy wobhladowacź hako tajku, kotraž podpjeru wschitkich serbskich wosadow žada. Nic jenož na tych myslimy, kotsiž nětko we wokolnoscźi projektirowaneje cyrkwje bydla, ale tež na pschichodnych, kotrymž móźemy z tym duchownu dobrotu wopokazacź. Tež cźi, kiž su nětko wobstejace cyrkwje twarili, njejsu jenož za sebje samych to wuwjedli, ale tež za nas a za dalokich potomnikow, kotrychž njejsu znali. Tak dyrbja cźi myslicź, kiž su daloko wot Čźornec abo Bacźonja a w druhich wosadach! A to by tola dźiwno było, njedyrjeli wschitcy katholscy Serbja ze zhromadnymi mocami cyrkej załožicź móc. Wjele mjeńsche a khudsche wosady su to same zamóhli! Prěnja wěc nětko budźe, zo so w bližschim cźasu wubjerk zhromadźi (w tych dnjach rozpóscźele so pscheproschenjo) a potom stanu so hortne a pisowne próstwy za wuprajene wotmyslenjo katholskich Serbow. Daj Bóh zbožo!

Z Budyschina. W pastyrskim liscźe němskich biskopow wozjewjena pobožnoscź zapoczźnje so, kaž je tam prajene, 8. dźeń decembra a dźerźi so kaž scźěho-

wacaj dnaj, 9. a 10. decembra dopołdnja a popołdnju; czas budźe za kóždu wosadu wot jeje knjeza fararja postajeny. Tež pschispomina so, zo smědźa so te tři póstne dny k dobyczu wotpuska na tři wschelake tydźenje rozdźělicz.

Z Marijneje Hwězdy. Dźeń 25. novembra bu Marija Žurec z Lupoje pola Radworja do naschoho konventa dowjedźena, zo by w swojim czasu hako laiska sotra klóschtyrske sluby wotpołožiła. Wona běsche prěnja, kotraž so po nahłej smjerczi njedawno zemrjeteje sotry Marthy k zastupjenju wozjewi a bu hnydom pschiwzata. Njech so tež pschichodnje, hdyž jena knježna wumrje, hnydom wozjewja, kiž chcedźa rady do klóschtra zastupicz. Potom budźe pscheczo ludźi, po kotrymž chcedźa wjacy Serbowkow w naschim klóschtrje měcz po móžnosczi bórzy dopjelnjene. Pschiwzata je tež hako chorska sotra M. M. Burec z Jaseńcy, kotraž pak dyrbi so dalischoho wuwuczenja dla na dlěschi czas do Czech podacz. Potajkim je lětsa nětko pjecz Serbowkow do naschoho knježnjacoho klóschtra zastupiło a hischcze schesta ma pschiwzaczo slubjene. To je prawje žohnowane lěto!

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Bajerska. Pschi poslenich wólbach je katholska strona dobyła, dokelž je so lud wschudźom horliwje na nich wobdźělił.. Katholska strona nochce niczo wo zastupjenju do połnócnoněmskoho zjenoczenstwa wjedźecz.

Z Prahi. Tudy bu k. Matij Sedlak, diakon a wot oktobra katechet a prědař pschi cyrkwi swjatoho Hawła wóndanjo hako rekruta krajneje wobory k wójsku žadany a je tež wojeřsku pschisahu wotpołožicz dyrbjał, hdyž běsche prjedy połdra hodźiny z druhimi rekrutami zanknjeny a wschelake njepěkne rycze słyschecz nuzowany był. Wón dostanje pschichodny měsac měschnisku swjecziznu. Khěžorstwo stupa do stopow italskoho kralestwa!

Z Krakowa. Krajne sudnistwo je nětko proceß pschecziwo prědkstejiczeřkomaj klóschtra karmelitkow zastajicz dyrbjało, dokelž žanu winu wotsudźenja teju knježnow njenamaka a tež statny wobskorznik njeje pschecziwo tomu protestirował. Ta cyła hara „teje zanknjenje knježny dla" běsche potajkim podarmo; jenož za winske židowskoněmske nowiny běsche trěbna, dokelž chcychu z „liberalnymi" keklijemi kedźbnosczi wot znutskownoho hubjenstwa khěžorskeje konstitucije z tymi nowymi zakonjemi, wo kotrež skoro nichtó njerodźi, wotwobroczicz. Njezbožowna knježna Borbora Ubrykec je pschecy zasy za khoru na duchu spóznata a wostanje we wustawje za njewuhojnych błudnych. Dopokazane je nětko, zo su lěkarjo w swojim czasu w klóschrje hižo wuprajili, zo žadyn srědk ju wustrowicz njemóže.

Z Roma. Koncil budźe na tele waschnjo wotewrjeny. Na 8. decembra zhromadźa so wótcojo koncila rano w sedmich w konsitorialnym salu nad nutskhodom do cyrkwje s. Pětra. Bamž zastupi tam ½9. Potom póńdźa w processiji a „Veni creator Spiritus" spěwajo do koncilskoho sala (kotrohož pschihotowanjo na 120,000 frankow płaczi) w cyrkwi samej. Tam budźe kardinal Patrizi Božu mschu a po jeje skónczenju arcbiskop Passaralli łaczansku wotewrjeńsku rycz dźerżecz. Na to poklaknu biskopja po rjadu psched bamžom, kotryž cyku zhromadźiznu po-

žohnuje. Sekretař koncila, biskop Feßler, pscheczita nětk bamžowy wotewrjeński dekret, wo kotrymž so bórzy wothłosuje. Skónčnje wupraji bamž koncil za wotewrjeny. W czasu processije zwoni so w Romje ze wschěmi zwonami a kanóny tsěleja z jandželskoho hroda.

Ranischa Indiska. Pod zakitom jendželskoho knježeřstwa załožichu belgiscy jesuitowje we Kalkutta wulkotny wustaw, kotryž swjatomu Francej Xaverskomu poswjeczichu. Tón samy wopschija schule za tukrajne a cuze dźěczi, kotrež prjedy mało wuczby dostachu. Jich prócowanja su so tak derje radźiłe, zo jim protestantske knježeřstwo nětko wschu móžnu podpjeru poskicza, zo bychu swoje žohnowane skutkowanjo pschecy bóle rozwijecz móhli. Jich kollegium ma 38 sobustawow, bjez nimi 18 měschnikow, 8 katechetow a 12 pomocnikow.

Ranischa Indiska. Tu knježi hłód a cholera. W Gualioro zemrje za tsi njedźele 3,000 ludźi a w Amritsiru mrěje w pscherězku kóždy dźeń 118 człowjekow. W Kalkutta je jich w augusczje 2,000 zemrjeło.

Należnoscze towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 302. kubleř Jakub Schelc z Róžanta; 303. pschekupc Jakub Hórnik z Radworja; 304. Michał Pjekař z Dobroschic; 305. Jakub Wencel z Dźěžnikec; 306. Michał Schejda ze Schunowa; 307. Mikławsch Lebza z Nowoslic; 308. Michał Zarjenk z Ralbic; 309. Michał Kumer z Łazka; 310. Michał Manjok z Pěskec; 311. młynkowa Khata Serbinowa z Nowoslic.

Na lěto 1868 zapłaczi: 358. M. B. z R.; 359. M. W. z R.

Dobrowólne dary: Sch. ze Sernjan 2½ nsl.; P. T. z R. 2½; J. C. z R. 5; M. Pjekař z Dobroschic 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczeni: Marija Theresia, dź. kublerja Jana Schustera z Budestec; Handrij Ernst, s. hejtmana Handrija Horaka z Wulkoho Wjelkowa; Emil Oswald, s. piwarca Pöhle z Mnischonca; Emil Herman, s. schtrymparja Bjedricha Riedela ze Židowa; Franc, s. zankařskoho Alberta (zasy †); Hańža Sidonia, dź. kublerja Michała Młynka z Dalic. — Wěrowani: Jakub Hołbik, cyrkwinc z Radworja a Madlena Kubańkec z Khelna; kowařski mischtyr a wobsedźeř Jakub Wawrik z Khróscjic a Marija zwudowjena Schusterowa z Běleczec; Jan Schneider z Jaseńcy a Hana Justec z Běleczec. — Zemrjeta: Marija, dź. khěžkarja Michała Zybarja z Hrubjelczic, 32 lět.

Z nakładom towařstwa ss. Cyrilla a Methoda je wuschła a pschedawa so za 2½ nsl. poła kk. Smolerja a Pjecha, kaž tež w expedicijach Katholskoho Póska a pola klamarjow, kotsiž móža ju kóždy czas pschez nas tunischo dostacz:

Katholska protyka za Hornju Łužicy na 1870.

Schtóž chce prěni a druhi lětnik teje sameje dospołnoscze dla měcz, móže jón za 6 np. dostacz, kaž daloko zbytkne exemplary dosahaja.

Cziischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posol

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwinski czasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 24. **18. decembra 1869.** **Lětnik 7.**

Katholska cyrkej w Chinesiskej.

(Skónčenjo.)

7. We japoschtołskim vikariacze Hupe njejsu hischcze krawne a jara czěžke pschesczěhi hacž do dźensnischoho dnja cyle pschestałe, a to wosebnje, dokelž jow zběžkařstwo napscheczo khěžorej lěta dołho knježesche. Tola je w nowischim czasu něschto lěpje; pschetož francózski konsul w Hankeu kscheszanow sylnje zakita. Wot lěta 1865 je so wjele nowych wosadow załožiło, a liczimy nětk 16,063 katholikow, kiž pod biskopom z 14 europiskimi a 14 chinesiskimi měschnikami steja, a kiž maja 36 khapalow, 1 seminar, 1 kollegium, syrotnicu a dójschto wuczěrnjow.

8) Japoschtołski vikariat Hunan je z prjedawschim jenajke czěrpjenja měł. Hakle wot 1865 je něschto měra nastało, a jena nowa katholska wosada je so wot toho czasa załoźicz mohła. Liczimy nětk wysche 2 europiskeju 11 chinesiskich duchownych, 2207 kscheszanow, kiž maja 9 cyrkwjow, 1 seminar a 4 wuczěrnje.

We 17. lětstotku bě so w Parizu wosebity seminar za missiony załožił, kiž dyrbjesche wosebje missionarow do dalschich ranischich krajinow Asije słacz. Czile duchowni su tež wot 200 lět sem tute ze swěru wobstarali. We wschitkich krajach, wot Indiskeje hacž do Korea, Mandschurskeje a Japanskeje su woni missionske stacije załožili, kotrež su ze swojim potom a ze swojej krewju płodźili. Pohladajmy na missiony, kotrež su czile japoschtołscy mužowje w Chinesiskej hacž do nětczischoho czasa załožili a wobstarali. Trjechimy jich w najczoplischich krajinach Chinesiskeje, kaž w lodowych krajinach Mandschurskeje. Wosobnje skutkowachu woni w provincach Setschuen, Yünan, Kueitscheu, Kuangsi, Kuangtong a Leaotong.

9. Provincy Setschuen, Yünan a Kueitscheu wuczinjachu hacž do lěta 1840 jedyn wulki japoschtołski vikariat. We nim su czile mužojo hacž do tamnoho czasu wjele za kscheszanstwo dobyli a wulke wosady załožili, su pak tež pódla wulke

czerpjenja pschětrali, wjele wot nich je swoju krej za wěru pschelało. Ale tohodla so woni njedachu wottraschicz. Pschi wschitkich pscheszěhach syła kscheszanow pschiběrasche. Tuto bě tež wina, zo buschtej w l. 1840 provincy Jünan a Kueitscheu wot romskoho stoła za wosebity vikariat postajenej a provinca Setschuen bu do tsjoch japoschtolskich vikariatow rozdzělena.

Kak je katholska wěra pschi wschitkich pscheszěhanjach we runje pomjenowanych krajinach pschiběrała, widzimy z pisma biskopa Desfleches, japoschtolskoho vikara w ranischim Setschuen. Po tutym namakachu so we l. 1840 w provincach Setschuen, Jünan a Kuetscheu 1 biskop, 8 europiskich a 30 chinesiskich duchownych a w seminaru namakachu so 40 młodzencow. We lěcze 1860 namakamy we 5 vikariatach tychle 3 provincow: 8 biskopow, 40 europiskich missionarow a pschez 50 chinesiskich duchownych. We 6 seminarach namakamy pschez 200 młodzencow, kiž so na duchownstwo abo wuczerstwo pschihotuja. Zo czerpjenja missionarow, kaž z cyła kscheszanow w Chinesiskej kónca nimaja, szěhuje z toho, zo w najnowischim czasu tudy martrarjow wohladamy. Tak bu we l. 1850 missionar Bachal z tsjomi nowowěriwymi po wulkim czwělowanju k smjerczi wotsudzeny a morjeny.

We ranischim vikariacze Setschuen bě liczba kscheszanow we l. 1855—1860 wot 18,000 na 21,000 pschirostła, a hako pschez Pekingski měr kscheszenjo wjetschu swobodu dostachu, pschipadowachu jowle cyłe wsy k naschej wěrje; w jenym lěcze so jich na 15,000 pschewobroczi. Ale to zbudzi hněw pohanow, a wosobnje běchu tudy pohansey schtudenczi, kiž zběžk napscheczo kscheszanam zbudzichu. Cyłe wsy, kiž běchu kscheszanstwo na so wzałe, buchu spalene, cyrkwje spowalane a wjele kscheszanow skóncowanych a kotsiž njebuchu morjeni, běchu na proscherski kij pokazani. Wosobnje slědzachu njepscheczelojo za europiskimi missionarami. Missionar Eyraud dyrbjesche so měsacy dołho zakhowany dzerzecz, a kaž pschez dziw czekny jim, kiž joho wschudzom pytachu. Missionar Mabileau pak bu popanjeny a 30. augusta 1865 surowje morjeny. Tež w provincy Kueitscheu mějachu kscheszenjo hischcze psched mało lětami krawne pscheszěhi pschetracz; dokelž so tež tudy pschiwisarjo pschibohow rozzłobichu a so pscheczjwo katholskej wěrje zběhnychu. We jan. 1858 buchu tudy młodaj kscheszenaj, kiž běschtaj so za wupschestrjenjo kscheszanstwa starałoj, a młoda knježna, kotraž hako katechetka skutkowasche, pschez mjecz morjeni. Tosamo sta so w juliju 1861, hdzež buchu dwaj seminaristaj, domownik seminara a jena kscheszanska słužownica morjeni. We februaru 1862 dobychu sej missionar Neel, jedyn wuczer a jena młoda wuczerka, kaž jedyn druhi kscheszan martrarsku krónu. Jim bu wschitkim kscheszanskoho wěrywuznacza dla na wotsudzenjo wyschnoszce hłowa wotczata. Pschez krutu pschikaznju z Pekinga a pschez nowoho derjezmyslenoho městokrala bu dalschomu krejpscheleczu kónc szinjeny, a katholska wěra móżesche so wschudzom zjawnje prědowacz. Tute pschewobroczenjo zmyslenja wyschnoszow mějesche zwjeselace szěhwki. Czi, kiž naschu wěru pschiwzachu, liczachu so bórzy po tysacach. We poslenischich 3 lětach su pschez 100 wulkich wsow a wulka mnohoszc mjenschich kscheszanstwo na so wzali. Tež we wjele městach su kscheszanske wosady nastałe. Wjele cyrkwjow su so natwariłe, a wuczernje a syrotnicy so załozichu. Wjele wsow je biskopej Faurie

pagody pschepodało, zo bychu so do cyrkwjow pschewobrocziłe. Tež su wjele wosobnych mandarinow katholske wěrywuznaczo wotpołožili. We hłownym měsce Kueitscheu su missionarojo, po poruczności khěžora, radnu khěžu generala Tiena, kotryž bě poslenje krawne pschesczěhanja zawinył, hako zapłatu za naczinjenu schkodu dostali. Wona je nětk do syrotnicy pschetworjena, a pódla na blaku, kiž khěži sobu słuscha, budže so nowa kathedralska cyrkej twaricz. Liczba tych, kiž su so poslenischich lětach kschesczanstwu pschiwobroczili, wuczini pschez 200,000.

W provincy Kuangsi njebě wot 150 lět wjac žadyn katholski měschnik był, jako missionar Chapdelaine we l. 1854 sem pschiňdže a kschesczansku wěru prědowacz pocza. Wón dobu tež za lěto pschez 200 pohanow, kiž so kschesczanstwu pschiwobroczichu a někotre małe wosady so załožichu. Ale nětk zběhnychu so pschibohowscy. Hižon we februara 1856 buchu missionar a někotsi pschewobroczeni psched sudnistwo stajeni a surowje martrowani. Jena młoda wuczerka pódla zemrje. Missionarej a jenomu wuczerjej bu hłoma wotrubana; druzy jeczi dyrbjachu po wustatych martrach dołhe czasy we jastwje wostacz. Wot toho czasa njeje missionska stacija zas wobsadzena. — Tež w provincy Kuangtong mějachu missionarjo hacz do nowischoho czasa wjele czěrpjecz, doniž tež jim pschez pschedobyczo Kantona a Pekinga położenja nastachu. Kschesczenjo wobsedzachu w starschich czasach w Kantona 9 cyrkwjow a 15 w provincy. Tute buchu wschitke w krawnych pschesczěhach zaniczene. Hako zapłatu je khěžorske knježerstwo nětk missionaram prjedawschi hród městokrala Yeha dariło, zo by so tam wulka kathedrala twariła. Na 8. decembra 1862 bu pschez biskopa Guillemina w pschitomnosczi městokrala, dweju chinesiskeju generalow a druhich wysokich zastojnikow, zakładny kamjeň k njej położeny. Hacz runje ma kschesczanstwo nětko wjac swobody, budže tola dołho tracz, prjedy hacz budza kczějace wosady zas zhromadzene. Ale zo tež kschesczenjo, byrnje swobodne zakonje płacza, tudy we měrje žiwi bycz njemóža, pokaza nam sczěhowacy podawk. Na 21. decembra 1868 (hl. Annale l. 1869) nadpadnychu pohanjo farske wobydlenjo a khapalu w Lueitscheu, ranichu missionara a spalichu khapalu. Tasama bu tež psched dwěmaj lětomaj runje tak zaniczena; dyrbjesche so pak potom na khósty tamnych njepschecželow z nowa natwaricz. Pschi tym zběžku bu 100 kschesczanow ranjenych a 8 bu jich morjenych a cyła wosada rozehnata. Tež khapałka w Pake bu pozdzischo spalena. Wot wyschnosczе drje so lubjesche, zo budzetej khapałcy na khósty tych zběžkarjow twarjenej; ale budza woni swoje słowo dzerzecz móc? A hdy budže naczinjena schkoda zarunana, to Bóh wě!

Tola na tute zrudne powjesczе hischcze něschto zwjeselace podam. We lěcze 1868 bu 621 wotrosczenych kschczenych, a dwě nowej městnje buschtej załoženej, mjenujcy w Lentschan, hdžež je wot missionara Joli nowa wosada załožena, a w Linthan, hdžež so khětra czróda pohanow pschez katechetu na kschczeńcu pschihotuje. Wot tutych pohanow buchu hižon 30 do syrotnicy w Kantonje póslani. Na kupje Sancian buschtej k czesczi swj. Franca Xaveriskoho dwě rjanej khapali natwarjenej, jena na tym blaku, hdžež je swjaty zemrjeł, a druha srjedy wsy; pschi poslenjej je tež wuczerńja a wobydlenjo za missionara. Na 4. hapryla z. l. bu

ta druha we pschitomnosczi wulkeje mnohosczе ludzi z Kantona, Jong-konga a Makao wot biskopa Guillemina poswjeczena.

W Mandschurskej maja missionarojo z druhimi pschecziwnosczemi wojowacz. Dokelz je kraj jara mało wobydleny, su wosady jara daloko rozpjerschene, a móza so jenoz czezko wopytowacz, dokelz $^3/_4$ lěta knjezi tudy najsurowscha zyma. Tez je tu wjele rubjeznych tartariskich zjenoczenstwow. Tola je so katholska wěra w tutych pustych krajinach rozschěrika. Japoschtolski vikariat, kotryz cyły kraj wopschija, liczi 8000 wěriwych a ma swoju srjedzinu w cyrkwi swjateje Marije, hdzez biskop bydli.

10. Pschindzemy nětk k tym 3 japoschtolskim vikariatam w provincach Kiangsi, Tschekiang a Honan. Tute provincy běchu hacz psched krótkim wot wójstwow njepschecželskich rebellerjow a rubjeznikow dołhe lěta wobsadzene a nimale cyle zapusczene. Tónle czas bě zastaranjo wosadow jenoz ze strachotu ziwjenja mózne. Na wobroczenjo pohanow so z cyła myslicz njehodzesche. Tola wot dweju lět sem je so tez tudy něschto polěpschiło. Mjenujcy, dokelz su wosobne francózske a jendzelske wójska khězorej pomhali zběžkarjow wuhnacz a zbicz, su tez nětk missionarojo widzeni ludzo. Hako zarunanjo ze wschelaku naczinjenu schkodu je knjezeřstwo missionaram tutych 3 provincow někotre lezownosczе a něschto pjenjez dariło. We kózdym vikariaczе skutkuja pod jenym biskopom někotsi europiscy a někotsi chinesiscy duchowni. Najlěpje steji w provincy Tschekiang, wosobnje na kupje Khusan a měsczе Ningpo. We tutym měsczе bydli biskop a je hizom twar kathedrale zapoczał. Tez maja tam miłoscziwe sotry hójerńju z apotheku a syrotnicu a wuczerńju za rólnikow. Tez twari so tam rjana katholska cyrkej. — We lěczе 1860 bu missionar Verchere, kiz běsche w Hienyong nowu kschesczansku wosadu wot 130 duschow załoził, z dwěmaj młodymaj kschesczanomaj do jastwa wjedzeny a pschez dwě njedzeli na wschelake waschnjo czwělowany a cyły pschebity. Potom buchu na zadanjo jendzelskoho konsula w Sawtao zasy z pohanskich rukow wumozeni.

11. We japoschtolskim vikariaczе Fokien skutkuja schpanisey dominikanarjo hizon wot 200 lět hako japoschtolscy missionarojo. Tutón vikariat wopschija hacz do nětka provincu tohosamoho mjena, kotraz je jena z najwaznischich provincow chinesiskoho khězorstwa, dokelz je tudy jara wjele fabrikow, a wulku kupu Formosa. Wot lěta 1631, hdzez pomjenowani missionarojo skutkuja, hacz do nowischoho czasa su czile muzojo njewurjeknite pschesczěhanja a hubjenstwa wutracz dyrbjeli. Husto buchu kaz dziwje zwěrjata honjeni, a hdyz jich popanychu, buchu do jastwa czisnjeni, a skóncznje martrowani a morjeni, w najlěpschim padze z kraja wupokazani. Ale pschez nowych missionarow abo pschez to, zo so wupokazani mjelczo wróczichu, buchu městna zas wobsadzene. Tak su czile japoschtolscy muzojo hacz do dzensnischoho dnja tute stacije zdzerzeli, a maja nětk, schtoz krajiny k połdnju nastupa, dospołnu swobodu. We krajinach k połnocy drje hischczе so husto pschesczěhanja stanu; ale we poslenischich lětach je so francózski póstanc kózdy krócz kschesczanow zakitał, a hacz runje mózesche morjenych zas ziwych sczinicz, dostachu tola missionarojo najbóle zarunanjo za prjedawsche wurubjenja. Missija

na kupje Formosa, kotraž bu 1625 założena, ale 1643 wot Hollandżanow zaniczena, je 1860 znowa do rjada stajena. Japoschtolski vikariat Fokien liczi 2 biskopow, 14 europiskich a 10 chinesiskich měschnikow, wschitcy dominikanskoho rjada a 40,000 wěriwych. Wobydlerstwo je 18—10 milijonow. We lěcze 1746 wumrje tudy 5 missionarow martrařskeje smjercze, mjez nimi Pětr Sanz, kiž bě prěni biskop tam. Hako buchu woni jeczi wzaczi, bě wulke město Fogan nimale czisćze kscheszanske. Nětk je tam wot l. 1848 sem rjana cyrkej a seminar, a tež khětra wosada. Tež we l. 1836 bě w tutym vikariacze wulke pschesczěhanjo, cyrkwje a missionske domy buchu wurubjene a spalene, a biskop Carpena-Diaz, wósymdżesatlětny schědżiwc, dyrbjesche so w lěsnych schkałobach wukhowacz. Cyły vikariat je do 6 wokrjesow rozdżěleny: Fogan, Fotscheufu, Hinghoa, Chiangchiu, Thiangfu a kupa Formosa. Kóżdy wokrjes ma swoje wosebite stacije. We měscze Fotheufu steji jara rjana kscheszanska cyrkej, kiž běsche 1722 prjecz wzata a je nětk pohanski tempel. Prócowanja, ju zasy dostacz, běchu hacz dotal podarmo; tola bu kscheszanam wulki kruch kraja hako zarunanjo darjeny. Tam twari so hižon wobydlenjo za missionara, a pozdżischo budże tam tež cyrkej twarjena. Na kupje Formosa, kiž w 1710 městach a wsach pschez milijon wobydlerjow liczi, bu 1633 P. Franc z kłokami zatsěleny a P. Ludwik Muro pschela krej za kscheszanstwo. Pjeczoch missionarow wjedżechu we lěcze 1643 fanatiscy Hollandscy do jastwa we Batavia.

12. Jesuitowje, kotsiž, kaž hižon w spoczatku spomnich, su pschez 200 lět z najhórschimi wobczeżnoszemi japoschtolske dżěła tudy wobstarali, su tež w nowischim czasu zas do missionstwa w Chinesiskej zastupili. Wosobnje skutkuja woni wot lěta 1842 we provincomaj Kiangsu a Nyanhoej z hłownym městom Nanking. Tutej provincy liczeschtej w l. 1843 pschez 74 milijonow wobydlerjow, wězo najbóle pohanow. We prjedawschich czasach stejachu pod Nankingskimi biskopami mnohe a rjane kscheszanske wosady. Ale wone su so pschez njesmilnje krawne pschesczěhi, kiž sta lět tudy knjezachu, najbóle cyle zhubili, abo tola tak rozpjerschili, zo ju jenož tam a sem małe zbytki wostali. We lěcze 1842 bu hischcze tu 60,000 kscheszanow namakanych, kiž pak najbóle w skradżnych městnach bydlachu, a njebě tohodla žane małe dżěło, tute zasy namakacz a do wosadow zhromadżicz. Tola jesuitowje prócu njelutowachu, a pschez jich prócowanja buchu na wjele městach nowe fary założene, khapałki natwarjene a wuczeřnje wotewrjene. W lěcze 1853 namakachu so w tutym vikariacze 2 seminaraj, 1 kollegium, 200 wuczeřnjow, w kotrychž so wosobnje wjele pohanskich dżěczi rozwuczuje, a 2 syrotnicy. We poslenimaj so wjele wot pohanow wustajenych abo pschedatych dżěczi kscheszanscy wocżehnje; tak bu w tamnym lěcze pschez 2000 dżěczi na tute waschnjo zastaranych. Liczba kscheszanow bě hižon na 73,000 pschirostła. Jako nětk tam straschna wójna wudyri, wobstarachu jesuitowje w měscze Schanghai hójeřnju, hdżež bu 750 ranjenych wschelakich wuznaczow wothladanych. Někotsi dżěchu hako pólni prědarjo sobu na bitwischcza a wobstarachu tam tež khorych a ranjenych. Wjele jich pschi tym zemrje. Tohodla dosta P. Lebucq wot chinesiskoho khěžora we lěcze 1862 wosobny rjad złoteje hwězdy.

We lěcze 1859 namakachu so w tutym vikariacze 1 biskop, 29 jesuitow,

11 chinesiskich duchownych, 26 seminaristow a 75,352 wěriwych. We poslenischim lěcze bu 1629 wotroscženych kschcženych a 3019 katechumenow, kiž so kschcžency pschihotowachu. Wot pohanskich dźěći bu 8705 kschcženych a 4620 so jich wot tutych w kschescžanskich swójbach wocžahny. W 269 wuczěrnjach bu 3823 schulerjow, bjez nimi 1150 pohanskich. Kollegium wopytowachu 93 studentow. Wysche toho běchu tam 76 holczich wuczěrnjow. Poslenja wójna je missiji wjele schkody naczinika. Wot 382 cyrkwjow bu 150 zapuscženych. Wschudźom widźachu kschescženjo, swoje wobydlenja spalene a pola zapuscžene. Schtóž njemóžesche cžeknycž, bu do jastwa cžisnjeny a morjeny. Zo by hubjenstwo połne było, zapuscžichu wulke wody hischcze pola dospołnje a stónčnje wudyri mór. Vikariat zhubi wot januara 1862 hacž do lěta 1864 pschez 12,000 kschescžanow, bjez nimi sławnoho biskopa Bornieta a 19 missionarow. Tak tež liczba kschescžanow, kiž 1860 na 77,118 wuczinjesche, we lěcze 1864 na 70,136 spany. Zo jich mjenje njebu, pschindźe z toho, zo so w tutych zrudnych cžasach wjele pohanow wobrocži, a wuczek pola kschescžanstwa pytachu, tak zo bu tež w najzrudnischim cžasu lětnje pschez 2000 kschcženych. Cyłe wsy so wobrocžichu a nowe wosady nastachu. Kaž dołho běchu hłowne město Nanking a te druhe wjetsche města w rukach njepscheczelow, kiž so Taiping mjenowachu a nětcžischoho khěžora zahnacž chcychu, móžachu missionarojo jenož w ranischim dźěle, w provincy Kiangsu, skutkowacž. Tola hako zjenocžene francózsko-jendźelske wójska 1864 khěžorskim zběžkarske wójska zbicž pomhachu, bu tež za missiony lěpje. Wjele tych spalenych cyrkwjow su z nowa natwarjenych, a liczba wěriwych bě 1866 so zas na 73,684 pschisporiła. A dokelž móža missionarojo nětk zjawnje prědowacž, a wěriwi zjawnje kschescžanstwo wuznacž, budźe tudy kschescžanska cyrkej bórzy zas w najrjeńschim kcžěwje. Japoschtołski vikariat Tschekiang ma sam biskopa a 10 francózskich a 16 chinesiskich měschnikow. We poslenjej wójnje bjez chinesiskim khěžorom a zběžkarjemi bě biskop Delaplace někotry cžas pólny prědar, a dosta wot khěžora rjad, złotu a slěbornu medaillu a druhe dary. Jakub Kral.

Hischcze něschto k rozpomnjenju za Serbow.

W naschim poslenim nastawku bu prajene, zo su naschi wótcojo schkodu njepschezjenoscze cžasto a jara na sebi zhonili. Dokelž nam na wutrobje leži, tež tudy to zjawnje wuprajicž, zo dyrbi kóždy wot nas po móžnoscži za naschu rycž a narodnoscž so staracž, scžěhuje nětko po tamnym nastawku hischcze tutón druhi.

Kóždomu je drje znate, zo je jich wjele, tež bjez nami Serbami, kotsiž měnja: 1. zo nascha rycž prjedy abo pozdźischo pschestanje, a 2. wjele tajkich, kotsiž so swojeje serbskeje rycze a narodnoscze hańbuja. Tohodla chcu z krótka pokazacž, zo cžile poslenischi k tomu žaneje pschicžiny (winy) nimaja, a hdy by so tole pscheměniło, kak so potom prěnischoho bojecž njetrjebali.

Naschi prjedownicy, stari Serbja, njeběchu hidźenja hódni a njebuchu najprjedy ani hidźeni, ale mějachu wschelakich pschicžinow dla pola swojich susodow nahladnoscž. Woni běchu pschede wschitkim wulki lud a wobydlachu wschitke kraje

wot czěskich a fichtelskich horow hacz do Holsteina a k ranischomu morju.*) Wjele nětko němskich wulkich městow, na pschikład Lipsk, Barlin, Drezdżany, Stettin, Roztok atd. su serbskoho spoczatka a załožka. Frankojo (němski lud) prócowachu so Serbow a druhich Słowjanow pschewinycz a wobknježicz, dokelž jich za dźěławych a wustojnych spóznachu. Runje tak tež druhe ludy Serbow tehdy njejsu mało ważili; duž njeje trjeba, zo bychmy so nascheje narodnoscze hańbowali. (Zo su Serbjo a druzy Słowjenjo w pozdźischej historiji njezbožo měli, za to my njemóžemy, to njeje hańba za nas.) Kaž wschitke europiske ludy z Asije sem pschiczahnyli su, tak tež Serbja; dokelž pak su bjez Słowjanami najprěnischi k wjeczoru czahnyli, móžemy sudźicz, zo su so z wutrobitosczu a druhimi dobrymi samotnosczemi wuznamjenjeli.

Zo je wot tohole wulkoho a mócnoho, daloko wupschestrjenoho ludu nětko jenož mały zbytk, nic cyle 200,000 duschi, to je zwjetscha njepschezjenuscz naschich prjedownikow zawinowała**) abo tola ta wobstejnoscz, zo pschecźiwo swojim susodnym njepschecźelam zhromadnje njeskutkowachu, zo jeni z nich njehaschowachu, schtož runje hakle druhich palesche, zo so w prawym czasu wo to njestarachu, hdyž buchu dźěle jich krajow podczisnjene a pscheněmczene, hacz rjad tež na nich pschińdźe.

To dźerżecz a po móžnosczi duchownje pozběhnycz***), schtož je zbytkne wostało, je nasch nadawk (Aufgabe). K tomu mamy, kaž dotal spóznachmy, wschitku pschicźinu. Tež mamy prawo†) k tomu, hako wosebity lud ze swojej ryczu a narodnosczu wobstacz, hižo tohodla, dokelž smy runje tak derje kaž kóždy druhi lud wot Boha na swět stajeni a wot njoho z wosebitej ryczu a narodnosczu wobdarjeni. Wschak so wschitko starožitne (zastarske, alterthümlich) starosczíwje khowa a wysoko czesczi, byrnje czropy a popjelnicy byke (tak zo jich rozbiczo a njewobkedźbowanjo njeje k zamokwjenju!), schto dyrbimy potom wot tych dźerżecz, kiž bychu najradscho cykomu ludej, byrnje małomu, zańcz dali, kotryž a je hižo swojoho wjacy hacz 1200 lětnoho tudypschebywanja (w tych samych krajinach) czesczowny?††)

---

*) Pohladaj na czaru (liniju) Słowjanstwa na Kiepertowej „Völker- und Sprachenkarte von Deutschland!" Red.

**) Wysche njepschezjenoscze je Serbam a wschitkim Słowjanam surowa politika jich susodow (Němcow, Madźarow, Włochow atd.) w starschim czasu najbóle schkodźiła. Czi wjedźachu pschi zarjadowanju wobsadźenych krajow sebi derje zastacz. Red.

***) Te same wotpohladanjo maja serbscy spisowarjo nowischoho czasa a tež te towařstwa, kiž su woni załožili, mjenujcy: Maczica Serbska (załoženа 1847) za Serbow wobeju wěrywuznaczow, nasche towařstwo ss. Cyrilla a Methoda a tež lutherske knihowne towařstwo (wobě załoženej 1862). Woni dźěłaja z wědomnosczu, zo bjez wojowanja njeje dobycźo, ani bjez wopora wumoženjo. Red.

†) To rěka naturske prawo mamy, pisane a praktiske je tu a tam wschelako pschikrótschene! Red.

††) Trjeba pak je, zo wschitcy zdźěłani Serbja Serbowstwo bóle czescza; pschetož skónczinje je jenož tón lud czescze hódny, kotryž so sam czesczi. Woni dyrbja pschede wschim wschitko „dobre serbske" (materialnje a duchownje) podpjeracz a kóždoho hesko (devisa) dyrbi bycz: Sorabus sum et nihil sorabici a me alienum esse

Zo nascha rycz a narodnoscz zańdże, wo to nima pisać tohole nastawka žadyn strach abo tola mało; wón mysli: schtož je 1200 lět so tudy dźerżało, bjez toho zo by so schtó wo joho zdźerženjo prócował, to nětko njezańdże, hdyž so w tym nastupanju něschtožkuli za to dźěła.

Ale žel jomu cźini, zo někotsi swojeje maczerneje rycze a narodnoscze so hłupje hańbuja, abo ju tola pschisłuschnje njeczescza a ju wobschkodźa.*) Abo nic? Zo bych wo wjele druhim mjelczał, móžu powjedacz, kak je so jedyn wosobny zemjanski knjez z porokowanjom wo tym wuprajił, kak je wón serbskich słužownikow tež z tym wotpohladanjom sebi pschistajał, zo bychu joho dźěcźi serbsku rycz nawuknyłe, ale kak su so słužownicy sami hanibowali, serbscy ryczecz abo samo serbscy so drascźicz. Tajke cźinjenjo je woprawdźe pola pscheczela a njepscheczela hanjenja hódne a wohidne. Dale su tež serbscy starschi, kiž swoje dźěcźi niczo serbscy njewucza, haczrunje staj nan a macz serbskaj. Tak druhe ludy wjacy njecźinja! To je zjawnje jenož schkoda za dźěcźi; pschetož dwě rycźi móc, to je tola pschecy lěpje dyžli jenu. (A k tomu je serbska rycz blizka druhim słowjanskim ryczam**), tak zo móžesch so z jeje pomocu z wosomdźesat milijonami ludźi w Europje zryczecz, jeli chcesch do cuzych wulkich krajow puczowacz abo jeli we wójnje cuzy wojacy pschińdźeja, kaž smy to w lěcze 1866 znowa zhonili!) Pisać tutoho trjechi so z němskim synom serbskeju starscheju (tajkich serbskich Němcow ma serbski lud wjele, ale cźi njemóža jomu pomhacz!), kotryž jara wobžarowasche, zo joho serbsku rycz njejsu nawucźili a zo tohodla njemóže bjez Serbami a za Serbow skutkowacz; wón pschistaji, zo stej starschej jenož tehdom serbscy ryczałoj, hdyž chcyschtaj psched dźěcźimi něschto potajicz.†) Tajkich starschich

puto t. r. Serb sym a niczo serbske njeje mi cuze. Potom wotucźi skónczńje tež lud, kiž je nětko za prócowanja horliwych Serbow hischcze jara njedźakowny. Pschikłady cźahnu! Red.

*) Tež cźi ju bjez druhimi wobschkodźa, kotsiž ju hubjenje rycza a němske słowa do serbskich měscheja! Za tych je wosebje ważne, zo wjacy serbskoho cźitaja. Red.

**) Ženje so njesmě posylnjaca wěstoscz zabycz, zo smy Słowjenjo. Kaž Němc wschudźom, njech kajkižkuli dialekt rycźi a njech je z kotrohožkuli kraja abo krajika, hordźe rjeknje: „Ja sym Němc!" tak dyrbja tež Słowjenjo, njech su we wschelakich statach, zjawnje prajicz: Ja sym Słowjan! A tola spěwasche so a snadź hischcze so w naschich schulach spěwa: Ich bin ein deutscher Knabe! Jenož hako Słowjenjo móža tež Serbja tym Němcam porno stupicz, kiž so pschi poczischczowanju Serbow bórzy zamołwjeja: „Wy žaneje literatury a kultury nimacze!" Tym móžemy potom prajicz: Serbska literatura drje je mała, ale nascha słowjanska, wuczenym Serbam pschistupna, je wulka a roscze z kóždym dnjom! Němcy su z dobrym pschikładom prjedy schli, ale Němcam zasy druhe ludy. Kultura (zdźěłanoscz) je płód staroho a nowoho czasa cyłoho cźłowjestwa, nic jenoho jeniczkoho naroda! Žadyn lud njeje, kaž so druhdy pisasche, nětko „inferiore Raçe" (nižschi splah). Red.

†) Hischcze wjetschu schkodu pschihotuja Serbam a wosebje katholskim Serbam czasto tajcy starschi, kotsiž swoje jeniczke dźěczo město toho, zo bychu je w starschiskim domje wostajili, do druhoho domu abo kubła woženja; z toho najbóle scźěhuje, zoso jedyn tejule statokow pscheda, a k tomu najbóle njekatholikej. Na tele a druhe waschnjo njeda prawy katholski Serb swojomu wótcowskomu domej a kubłej zańcz!

druhdźe njenamakasch; pschetož Němcy wučza nic jenož w Němskej, ale po cyłym swěćze tež w druhich krajach a swěta dźělach, kaž w Americy, Australiji swoje dźěćźi němscy, Francózojo francózscy, Polacy pólscy, Czechojo czěscy atd. Hačźrunje je derje a skoro trěbne, zo dźěćźi serbskich starschich němski nawuknu, dha je tola zdobne žadanjo, zo so jim tohodla — njech su hdźežkuli žiwe — njeby ženje serbska maczěrna rycz rubiła. „Ty dyrbisch nana a macz w czesczi měcz" rěka schtwórta kaznja Boža. Dopjelń kóždy wot nas tule kaznju z tym, zo tež tu rycz lubuje a wysoko waži, kotruž smy wot swojich prjedownikow a starschich nawuknyli; wucz kóždy tule swoju maczěrsku rycz tež swoje dźěćźi, a zaschczěp jim luboscz a czesczownoscz teje sameje; potom njetrjebamy žaneje staroscze měcz, zo nascha rycz a narodnoscz hdy zańdźe. Tak budźe so žohnowanjo schtwórteje Božeje kaznje dopjelnjecz; budźemy dokho žiwi t. r. runja druhim ludam — k sudnomu dnju! P. Innocenc.

Michał Kokla.

Z Ostritza pschekhwata nas zrudna powjescz, zo je k. farař Michał Kokla 6. decembra dopołdnja ½11 na pscheraženjo krewje zemrjeł, hakle 50 lět 2 měsacaj a 16 dnow stary. Joho žaruja bratr, sotry a pschecźelstwo, kaž tež wosada a duchownstwo cyłeje diöcesy.

Njebocźiczki narodźi so 20. septembra 1819 w Pozdecach, wopytowasche schulu a gymnasium w Budyschinje, schtudowasche w Prazy a bu 21. oktobra 1843 hako duchowny wuswjeczeny. Nimale połdra lěta wosta hako tachantski vikar w Budyschinje. Potom bu wot njeboh biskopa Dittricha za kapłana a schulskoho inspektora do Seitendorfa póslany, hdźež k wulkej spokojnosczi swojeje wyschnoscze a wosady skutkowasche. Hačźrunje běsche tak wot Serbow, z kotrychž bě wuschoł, zdaleny, spominasche rady na Serbow a jich prócowanja, a běsche swěrny sobustaw towarstwa Maczicy Serbskeje w Budyschinje. W lěcze 1856 bu wón hako prěni kapłan do Ostritza pschesadźeny a w lěcze 1860 bu tam hako farař postajeny. Ze swojoho zastojnstwa, w kotrymž so hako dobry pastyř wuznamjeni, bu nahle wotwołany, hdyž so jomu sobotu 4. t. m. dopołdnja krej pscherazy, schtož so na to hischcze wjacykrócz sta, tak zo khoroscz nahle pschiběrasche a žana człowjecza pomoc wjacy móžna njebě.

Pschi joho swjatoczňym pohrjebje pokaza so, w kajkej czesczi a luboscźi běsche njeboh k. farař stał. Wulki dźěl wosadnych běsche pschitomny a wosebje wschitcy zastojnicy a měschczanscy tsělcojo sobu pschewodźachu. Pohrjeb dźerżesche njebocźiczkoho pscheczel wot młodoscze, wysokodostojny k. scholastikus Kuczank z 12 duchownymi łužiskimi a susodnymi czěskimi. Requiem, pschi kotrymž wuczerjo z wokolnoscze wustojnu hudźbu wuwjedowachu, dźerżesche k. scholastikus z wulkej assistencu a jandźelsku Božu mschu k. kapłan z Friedlanda.

Wěmy, zo je tež pschez wopaczňu spekulaciju wjele prjedy katholskich kubłow z katholskoho wobsedźenstwa so zhubiło; spekulirowacz je trjeba, ale nic njerozomnje! Red.

Žarujemy tudy sobu, kiž smy joho czesczili a joho pscheczelstwo wužiwali, a poručžamy joho Božej smilnosczi. Wón wotpočžuj w měrje!

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Z listow zhonichmy, zo je nasch hnadny k. biskop wutoru 30. novembra hacž do Mnichowa (München) a potom hischcže do Kuffsteina (w noch jenej) dojěł. Nazajtra ½6 jědžesche wottam pschez Innsbruck w Tyrolskej, Brenner-horu, Brixen (hdžež běsche pschipołdnju) hacž do Verona w Italskej, hdžež wječžor w 9. hodž. pschiňdže. Rano w pjeczich tudy wotjědže a wuzwoliwschi pucž pschez Padua a Bologna běsche wječžor w dźewjeczich we Florenzu. Pjatk rano ½5 hodž. wotjěwschi pschez Foligno dospě Rom w 11. hodž. w noch. Wón je z Boha strowy.

Z Budyschina. Nasch biskop a tachant je na sakskim sejmje pscheczo wuprajił, zo by so we wuwjedžacym rozkazu (Ausführungsverordnung) nowoho zakonja wo swjatych dnjach postajiło, zo by we łužiskich wosadach, hdžež su katholikojo wjetschina, pschi starym wostało t. r. zo katholscy njetrjebali lutherske swjate dny swjeczicž. Knježerski kommissar to po zdobnosczi a prawje slubi.

Z dreždžanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. Towarstwo s. Vincenca měješche zańdžene lěto (wot 1. oktobra 1868 do 1. oktobra 1869) 3392 toleri dokhodow. W tym bě 872 tol. hako wunoschk loterije, 400 tol. wot jenoho koncerta, 854 tol. pschinoschkow za towarstwo, 839 za hólczi a holczi asyl (dom zastaranja), 100 za dary k Božomu dźěsczu atd. Wudawkow pak běsche 3365 toleri; w tym je 127 tol. za rozdawany khlěb, 80 tol. za tepjenjo, 27 tol. za pomoc w khorosczi, 907 tol. za hólczi a 935 tol. za holczi asyl (z cyła 28 dźěczi), 146 tol. za drastu wučžownych hólcow, 213 tol. k pomocy za najeński pjenjez (Miethzins) atd. W holczim asylu skutkuja tsi mikoscziwe sotry borromejske z Neisse. Tež w Lipsku je tajke, ale mjeńsche towarstwo s. Vincenca a towarstwo katholskich žónskich.

Z Wechselburga. Zańdženy 2. novembra, na dnju wschěch duschow bu tudy na postajenjo hrabje Schönburga w ponowjenej hrodowskej cyrkwi za joho njeboh sotru hrabinu Quadt-Wyckrath-Isny, kotraž je 7. oktoba w Lindau w Bajerskej wumrjeła, swjatočžne Requiem z prědowanjom wotdžeržane. Tasama bě, kaž hižom swojim czasu spomnichmy, 1852 k katholskej cyrkwi pschistupiła. Hrabja je ze swójbu do Roma puczował, tola je prjedy postajił, zo dyrbja, kaž dokho wón tam budže, kóždy měsac jedyn krócž kemsche za tudomnych katholikow so wotdžeržecž.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Na 26. novembra wumrje nasch derje zasłužbny rektor a měschczanski wučžeř knjez Anton Weikert, swojeje staroby 71 lět a 5 měsacow.

Wón bě we Friedlandźe we Czechach narodźeny, pschiňdźe hako wučeř do Schlezynskeje a we lěcźe 1831 do Kulowa. Njebohi běsche sprawny, wuschikny a cyrkwinscy zmysleny muž, wustojny we hudźbje a piskasche mischtyrscy na huslach. Hacž budźe joho słužba znowa wobsadźena abo z kantorstwom zjenoczena, to hischcźe wučinjene njeje. Najlěpje by było, hdy bychmy serbskoho wučerja za rektora abo kantora dostacž móhli, ale — bohužel! — we cyłym pruskim kraju žadyn serbski wučeř, kaž tež žadyn serbski duchowny wjac njeje. My smy cyle wopuschczeni a to z toho pschiňdźe, dokelž smy w lěcźe 1821 wot budyskoho tachantstwa a wot lubych serbskich sobukrajanow róznodźěleni a do Schlezynskeje cźisnjeni byli. Hnadny fěrschta a biskop Hendrich Förster we Wróckawje je we lěcźe 1867 we Barlinje pola knjeza ministra duchownych należnosczow dwójcy spytał, kulowsku wosadu ze zwjazka wróckawskoho biskopstwa puschczicž a ju zasy, kaž to we prjedawschich czasach běsche, z budyskim tachantstwom zjenoczicž; ale joho prostwy buchu na najwyschschim měscze wotpokazane. Tak nam we naschich nuzach niczo njewostanje hacž nadźija na lěpsche spodobnische czasy. Bóh daj, zo bychu so skerje lěpje pschibližowałe! Nětk smy my kaž hałza, kiž wot serbskoho narodnoho schtoma wotrubana, hinje a skhnje. — Pschikazane tsi dny modlenja pschi wotewrjenju generalnoho koncila we Romje wotdźeržachu so we naschej farskej cyrkwi na 8., 9. a 10. decembra. Boże Czěko so na wołtař wustaji, a rano w pjeczich, kaž dopołdnja w dźewjeczich běschtej spěwanej božej mschi z litanijemi wot najswjeczischeje wutroby Jězusoweje a ze swjatym žohnowanjom. Bohata mnohoscž pobožnoho ludu zhromadźi so we božim domje; knježny naschoho Marianskoho zjenoczenstwa spěwachu we postajenych hodźinach rjane khěrlusche. We božim mjenje a ze zhromadnym modlenjom je so tón ważny swjaty skutk we Romje započał, budźe so tohodla tež k božej czesczi a k spomoženju kschesczijanow dokonjecž.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Pruska. Prěnju njedźelu adventa bu we Wittenbergu nowonatwarjena katholska cyrkej poswjeczena. Wona je pschistojnje twarjena, dwěłódźna a z wěžu, a płaczi 8,000 tol., wot kotrychž pak hischcźe 2000 brachujetaj. Je to w tutym měscze, hdźež je psched 300 lětami Luther nowu wěru prědowacž spočał, nětko zas prěnja katholska cyrkej.

Z Barlina. Tudy pschebywa nětko wulke póselstwo chinesiskoho khěžora, zo by z němskim zjenoczenstwom pschekupski zwjazk sczinilo. Te samo wobsteji wysche 1 Francózy, 1 Jendźelczana a 1 Amerikanarja ze 22 Chinesow. Wone je hižon wot nalěcza na puczu, je Paris, London, Stockholm a Kopenhagen wopytało, a chce hischcźe tež druhe hłowne města europiskich krajow wopytacž, zo by z wěrchami krajne zwjazki sczinilo.

Němska. Dźeń 3. oktobra bu w Ranisu (Sachsen-Meiningskej) prěni katholski duchowny postajeny. Tule staciju je w tutym lěcźe zemrjety tajny radźiczel Volk z Erfurta załožił. Wón je tudomnej katholskej wosadźe rjanu cyrkej a wobydlenjo za duchownoho natwarił, a wysche toho zdu za duchownoho fundirował.

Z Roma. Koncil bu tak wotewrjeny, kaž smy w poslenim cžisle spomnili. Ze 1044 pscheproschenych (55 kardinalow, 11 patriarchow, 927 primasow, arcbiskopow a biskopow a abtow nullius, 22 abtow z mitru a 29 generalow z rjadow), kotsiž maja abo dostachu prawo na koncil pschincž, je jich do 15. decembra 762 hižo sem pschijěło. Sydłow je 921 pschihotowanych w salu koncila; za wschitkich 1044 njebě to trjeba, dokelž je so jich dźěl zamołwjał a pschincž njemóhł. Nasch k. biskop, kaž z lista wěmy, ma 343. sydło; biskopja sedźa mjenujcy po cžasu jich poswjecženja. Bamžowu wotewrjeńsku rycž a druhe wobschěrnische powjescže wo koncilu podamy pschichodnje. Druhe swjatoczne posedźenjo koncila budźe na ss. tsjoch kralow. Najwjacy dźěła so stajnje w tych wschelakich wotdźělenjach a kommissijach biskopow; w tychle kommissijach budźa tež wucženi schismatikojo a protestantojo słyscheni a budźe so z nimi jednacž. Schto so wschitko na koncilu wucžini, zjewi so po skónczenju koncila; nětko njesmědźa biskopja pod pschisahu niczo wo tym powjedacž.

Z Roma. Jendźelski lord Denbigh je swjatomu wótcej w mjenje katholskich Jendźelcžanow dwaj milijonaj frankow pětrowoho pjenježka pschepodał.

Należnoscže towařstwa.

Sobustawy na lěto 1869: kk. 303. (dokelž je tón w poslenim cžisle spomnjeny hižo pod 31. zapłaczik a nětko na nowe lěto); k. wučeř Jan Žur ze Zdźerje; 312. Jan Grubert z Radworja; 313. Michał Hennig ze Smjeczkec; 314. Pětr Robel z Khróscžic; 315. Michał Kokla z Khróscžic; 316. Pětr Kudźela ze Smjeczkec; 317. M. B. z W.; 318. Mikławsch Domsch z Hórkow; 319. Franc Měrczink z Běleczec; 320. Jan Pětrka z Hrubjelczic; 322. Jan August Duczman z Bozankec; 323. hajnik Jurij Pětranc ze Zdźerje; 324. rychtař Jan Fulk ze Zdźerje; 325. Michał Wicźaz z Brěmjenja; 326. Jan Kócza z Brěmjenja; 327—332. z Koslowa: Michał Njelka, Michał Krawczik, Michał Krawc (Khěžka), Michał Bjarsch, Madlena Kórjenkowa, Jakub Cžornak; 333. Michał Bětnař ze Schunowa; 334. kubleř Michał Jurk z Róžanta; 335. hoscžencař Schuster z Róžanta.

Na lěto 1868 zapłaczi: 360. M. L. z R. (tež na l. 1867).

Schtož je na l. 1870 zapłaczene, budźe hakle w 1. cžisle nowoho lěta kwitirowane.

Dobrowólny dar: Schuster z Róžanta 5 nsl.

Na s. Domascha 21. t. m. budźe **zhromadźizna wubjerka** za załoženjo cyrkwje atd., a to na schuli w Cžornecach wot dweju popołdnju. Pscheproschenjo podpisuje so wot zańdźeneje njedźele. Je pola wschěch sobustawow wubjerka pobyko?

Z nakładom towařstwa ss. Cyrilla a Methoda je wuschła a pschedawa so za 2½ nsl. pola kk. Smolerja a Pjecha, kaž tež w expedicijach Katholskoho Póstła a pola klamarjow, kotsiž móža ju kóždy cžas pschez nas tunischo dostacž:

Katholska protyka za Hornju Łužicy na 1870.

Schtóž chce prěni a druhi lětnik teje sameje dospołnoscže dla měcž, móže jón za 6 np. (za schtempl) dostacž, kaž daloko zbytkne exemplary dosahaja.

Cžischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Z
1